

Бо қарори Маҷлиси
намояндагони Маҷлиси Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз 28 декабри соли 2016, № 678
тасдиқ шудааст

**БАРНОМАИ МИЁНАМУҲЛАТИ РУШДИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
БАРОИ СОЛҲОИ 2016-2020**

МУНДАРИҶА

РҮЙҲАТИ ИХТИСОРОТ	2
МУҚАДДИМА.....	3
БОБИ 1. КОМЁБИҶО ВА ПАЙВАНДИ РУШД	10
1.1. БАРНОМАИ МИЁНАМУҶЛАТИ РУШДИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН БАРОИ СОЛҶОИ 2016-2020: МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ, ПАЙВАНД ВА ХУСУСИЯТҶОИ ОН	10
1.2. БАРНОМАИ МИЁНАМУҶЛАТИ РУШДИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН БАРОИ СОЛҶОИ 2016-2020 ДАР ДОИРАИ СТРАТЕГИЯИ МИЛЛИИ РУШД - 2030	14
1.2.1. Дар роҳи модели нави рушд	14
1.2.2. Вариантҳои сценариявии БМР 2016-2020	17
1.2.3. Ҳадаф ва афзалиятҳои БМР 2016-2020	19
БОБИ 2. ТАҶКИМИ НЕРУИ ИНСТИТУТСИОНАЛӢ	20
2.1. БАЛАНД БАРДОШТАНИ САМАРАНОКИИ НИЗОМИ ИДОРАКУНИИ ДАВЛАТӢ	20
2.2. БЕҶТАР НАМУДАНИ МУҶИТИ СОҶИБКОРӢ ВА ФАЗОИ САРМОЯГУЗОРӢ	28
2.3. ШАРИКИИ ДАВЛАТ ВА БАХШИ ХУСУСӢ (ШДБХ)	34
БОБИ 3. БАЛАНД БАРДОШТАНИ САМАРАНОКӢ ВА ГУНОГУНШАКЛИИ ЗАХИРАВУ ИҚТИДОРҶОИ БАХШИ ВОҶЕӢ ВА ҚОБИЛИЯТИ РАҚОБАТПАЗИРИИ ИҚТИСОДИЁТ	37
3.1. СОҶАИ САНОАТ	37
3.2. БАХШИ АГРАРӢ: АМНИЯТИ ОЗУҚАВОРӢ ВА ТАЪМИНИ ДАСТРАСӢ БА ҶИЗОИ ХУШСИФАТ	42
3.3. КОМПЛЕКСИ СӢЗИШВОРИЮ ЭНЕРГЕТИКӢ	47
3.4. ИНФРАСОХТОРИ НАҚЛИЁТӢ ВА КОММУНИКАТСИОНӢ	53
3.5. БАХШИ МОЛИЯВӢ	57
3.6. БАХШИ ИҚТИСОДИИ ХОРИҶӢ	61
БОБИ 4. РУШДИ САРМОЯИ ИНСОНӢ ВА БЕҶТАР НАМУДАНИ СИФАТИ ХИЗМАТРАСОНИҶОИ БАХШИ ИҚТИМОӢ	65
4.1. ИДОРАКУНИИ РАВАНДҶОИ ДЕМОГРАФӢ	65
4.2. ШУҶЛИ ПУРМАҶСУЛ	68
4.3. МАОРИФ ВА ИЛМ	73
4.4. ТАНДУРУСТӢ ВА ДАРОЗУМРӢ	73
4.5. ҶИФЗИ ИҚТИМОӢ	90
4.6. ФАРҶАНГ	94
4.7. МУҶИТ БАРОИ ЗИСТ	98
4.8. КОҶИШ ДОДАНИ НОБАРОБАРИИ ИҚТИМОӢ	103
БОБИ 5. РУШДИ МАҶМӢИИ МИНТАҚАҶОИ КИШВАР	108
БОБИ 6. ИДОРАКУНИИ ҶАРАӢНИ ТАТБИҚИ БАРНОМА	112
6.1. САРЧАШМАҶОИ МАБЛАҶГУЗОРИИ ТАТБИҚИ БАРНОМА	112
6.2. НИЗОМИ МОНИТОРИНГ ВА АРЗӢБӢ	113
ЗАМИМАИ 1. МАТРИТСАИ АМАЛИЁТ	
ЗАМИМАИ 2. ИНДИКАТОРҶОИ АСОСИИ МОНИТОРИНГ ВА АРЗӢБӢ	
ЗАМИМАИ 3. ИНДЕКСҶОИ БАЙНИСОҶАВӢ ВА МУҚОЙСАҶОИ БАЙНАЛҶАЛҚӢ	

РУЙХАТИ ИХТИСОРОТ

ААИ	- Андоз аз арзиши иловашуда
АОМО	- Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
АИҶТ	- Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон
АКТ	- Ассотсиатсия кордиҳандагони Тоҷикистон
АСИТ	- Ассотсиатсияи соҳибқории инноватсионӣ ва технологӣ
АСМС	- Агентии стандартизатсия, метрология, сертификатсия, нозироти савдои назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
АХД	- Агентии хизмати давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
АХШ	- Агентии хусусии шуғл
АЭС	- Арзёбии экологии стратегӣ
БАТР	- Бонки Аврупоии таҷдид ва рушд
БВИ	- Бахши воқеии иқтисодиёт
БҒС	- Бемориҳои ғайрисироатӣ
БДС	- Барномаи давлатии сармоягузорӣ
БМР	- Барномаи миёнамуҳлати рушд
БМТ	- Бонки миллии Тоҷикистон
БРСММ	- Барномаи рушди Созмони Милали Муттаҳид
БРХ	- Бонки рушди Хитой
БУО	- Барномаи Умумичаҳонии Озуқаворӣ
БХ	- Бахши хусусӣ
ВА	- Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВАО	- Воситаҳои ахбори омма
ВКИШ	- Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВҚДО	- Вазорати қорҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВҚХО	- Вазорати қорҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВМАО	- Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВМКБ	- Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон
ВМ	- Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВМЕҲ	- Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВНАҚ	- Вазорати нақлиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВНМО	- Вируси норасоии масунияти одам

ВНМО/БПНМ	- Вируси норасоии масунияти одам/бемории пайдошудаи норасоии масуният
ВРИС	- Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВСАН	- Вазорати саноат ва технологияҳои нави Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВТАН	- Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВФАР	- Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон
ВҲМ	- Воситаҳои ҳосилавии молиявӣ
ВЭНЕ	- Вазорати энергетика ва захираҳои оби Ҷумҳурии Тоҷикистон
ДИД	- Донишкадаи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
ДИПҚТ	- Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
ИДМ	- Иттиҳодияи давлатҳои мустақил
ИНГ	- Индекси Нобаробарии гендерӣ
ИРГ	- Индекси рушди гендерӣ
ИРИ	- Индекси рушди инсонӣ
КА	- Кумитаи андозии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
КАС	- Комплекси агросаноатӣ
КАТС	- Кумаки аввалияи тиббию санитарӣ
КВД	- Корхонаи воҳидии давлатӣ
КГ	- Кодекси гумруки Ҷумҳурии Тоҷикистон
КДИЗ	- Кумитаи давлатии идораи замин ва геодезии Ҷумҳурии Тоҷикистон
КДСА	- Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон
КИТТЛ	- Корҳои илмию тадқиқотӣ ва таҷрибавию лоиҳакашӣ
ККЗО	- Кумитаи қор бо қанон ва оилаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
КМВС	- Кумитаи меъморӣ ва сохтмони назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
КҚВС	- Кумитаи қавонон, варзиш ва сайёҳии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
КҲМЗ	- Кумитаи ҳифзи муҳити зисти назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон

КҲФМ	- Кумитаи ҳолатҳои фавқулода ва мудофиаи граждани назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
КРМ	- Кумитаи рушди маҳали назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
КСЭ	- Комплекси сузишворию энергетикӣ
КТВР	- Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
МБГ	- Маркази барқию гармидиҳӣ
МБН	- Манбаҳои барқароршавандаи неру
МБЭ	- Манбаи барқароркунандаи энергетикӣ
МваА	- Мониторинг ва арзёбӣ
МИМҲД	- Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ
ММД	- Маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ
МНМО	- Маҷлиси Намояндагони Маҷлиси Оли Ҷумҳурии Тоҷикистон
МОИ	- Минтақаҳои озоди иқтисодӣ
МТО	- Муассисаҳои таҳсилоти олии
МТС	- Маркази тадқиқоти стратегияи назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
МЭС	- Маркази эпидемиологияи санитарӣ
НБЭ	- Низомии барқии энергетикӣ
НБО	- Неругоҳи барқии обӣ
НБОХ	- Неругоҳи барқии обии хурд
НТҚ	- Ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ
ПГ	- Прокуратураи генералӣ
ПҲ	- Палатаи ҳисобӣ
ПСС	- Палатаи савдо ва саноат
ПХОТ	- Паст намудани хавфи офатҳои табиӣ
РОТ	- Роҳи оҳани Тоҷикистон
СББСНА	- Стратегияи баланд бардоштани сатҳи некуаҳолии аҳоли
СИМД	- Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ
СМР	- Стратегияи рушди миллӣ
СМР-2015	- Стратегияи рушди миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2015
СМР-2030	- Стратегияи рушди миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030
СМХ	- Сармояи мустақими хориҷӣ
СПСК	- Стратегияи паст кардани сатҳи камбизоатӣ
СРБМ	- Стратегияи рушди бозори меҳнат

СТ	- Сохтори тичорат
СТАҶ	- Сироятёбӣ тавассути алоқаҳои ҷинсӣ
СУС	- Созмони умумичаҳонии савдо
СХМ	- Соҳибқорӣ хурду миёна
ТБ	- Ташкилотҳои байналхалқӣ
ТБМ	- Ташкилоти Байналмилалӣ меҳнат
ТИК	- Технологияҳои иттилоотӣ-коммуникатсионӣ
ТИТК	- Тадқиқотҳои илмӣ ва таҷрибавию конструкторӣ
ТҚХ	- Ташкилоти қарздиҳии хурд
ТҚШ	- Ташкилоти ҷомеаи шаҳрвандӣ
ТТМХ	- Тасниф ва тамғагузорӣ маводи кимиёвӣ
ФДС	- Фонди дастгирии соҳибқорӣ
ФМИКТ	- Федератсияи мустақили иттифоқи касабави Тоҷикистон
ХА	- Хадамоти алоқаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
ХБА	- Ҳазинаи Байналмилалӣ Асбор
ХГ	- Хадамоти гумруки назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
ХЗИ	- Хадамоти зиддиинҳисорӣ назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
ХИБ	- Хатҳои интиқоли барқ
ХМ ВМЕХ	- Хадамоти муҳоҷирати назди Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон
ХМК	- Ҳоҷагии манзилию коммуналӣ
ХНДСЭ	- Хадамоти назорати давлатии санитарию эпидемиологӣ
ҲҚТ	- Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
ҲМЗ	- Ҳифзи муҳити зист
ХРҲ	- Ҳадафҳои рушди ҳазорсола
ХРУ	- Ҳадафҳои рушди устувор
ҲСИ	- Ҳайати саноатӣ истеҳсолӣ
ҶСК “БФОМ”	- ҶСК “Биржаи Фондии Осӣи Марказӣ”
ҶСК	- Ҷамъияти саҳомии шакли кушода
ҶТ	- Ҷумҳурии Тоҷикистон
ШАНО	- Шабақаҳои алоқаи нахия-оптикӣ
ШБ	- Шабақаҳои барқӣ
ШБГ	- Шабақаи барқии гармидиҳӣ
ШДБХ	- Шарики давлат ва бахши хусусӣ
ШММК	- Шӯрои миллӣ оид ба муқовимати коррупсия

ШР	- Шарикони рушд
ШСХК	- Ширкати саҳомии холдингии кушода
ADB	- Бонки Осиёгии Рушд
AKDN	- Шабакаи рушди Оғохон
СЕКО	- Котиботи швейсариягӣ оид ба фаъолияти иқтисодӣ
DFID	- Департаменти байналмилалии рушди Британияи Кабир
ЕС	- Комиссияи аврупоӣ
FAO	- Ташкилоти озуқа ва кишоварзии СММ
GIZ	- Агентии олмонӣ оид ба ҳамкориҳои техникӣ
IDB	- Бонки Исломии Рушд
IFC	- Гуурӯҳи байналмиллалӣ молиявӣ
IPO	- Ҷойгиркунии нахустини сахмияҳо
JICA	- Агентии Ҷопон оид ба рушди байналмилалӣ
KfW	- Бонки Рушди Олмон
SDC	- Агентии Швейтсария оид ба рушди байналмилалӣ
SIDA	- Агентии Швейтсариягӣ оид ба ҳамкорӣ ва рушди байналмилалӣ
UNFPA	- Хазинаяи нуфузи СММ
UNICEF	- Хазинаяи кӯдакони СММ
USAID	- Агентии ИМА оид ба рушди байналмилалӣ
WB	- Бонки Умумичаҳонӣ
WHO	- Созмони Умумичаҳонии Тандурустӣ

МУҚАДДИМА

Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар паёмҳои худ ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар солҳои 2015 ва 2016 муайян намуд, ки баланд бардоштани самаранокии истифодаи боигарии кишвар, ки дар сармояи инсонӣ, табиӣ ва моддӣ муаррифӣ мегардад, самти афзалиятноки амалҳо дар стратегияю барномаҳои давлатии рушд барои давраи то соли 2030 махсуб мегардад.

Ақидаҳои рушди минбаъда - превентивӣ, индустриалӣ ва инноватсионӣ, ки дар Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 (СМР-2030) нишон дода шудаанд, самтҳои рушди ояндаи кишварро дар шароити таъсири бевоситаи омилҳои дохилию беруна инъикос менамоянд. Тағйирёбии шиддатноки манзараи геополитикӣ ва геоиқтисодии ҷаҳони муосир, ки тайи солҳои охир пастравии иқтисодиёти ҷаҳонӣ, аз ҷумла дар иқтисодиёти кишварҳои шарикони тичоратӣ ба мушоҳида мерасад, гузариши хоҷагидорӣ ҷаҳонӣ ба сохтори нави технологӣ, инчунин боқӣ мондани мушкilot дар давраи тағйирпазирӣ, аз андешидани тадбирҳои муассир барои таъмини амнияти миллии мамлакат дарак медиҳад. Дар ин шароити мураккаб, рушди устувору ба моддиёт асосёфтаи бехатарии кишвар метавонад танҳо нури инсонӣ ва иқтидори иқтисодӣ бошад.

Фаъолияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон минбаъд низ барои ноил гардидан ба ҳадафҳои стратегияи муайяннамудаи роҳбарияти сиёсии кишвар:

- гузаштан аз таъмини истиқлолияти энергетикӣ ба истифодаи самарабахши нури барқ;

- аз бунбасти коммуникатсионӣ баромада, ба кишвари транзитӣ табдил ёфтган;

- таъмин намудани амнияти озуқаворӣ ва дастрасии аҳоли ба ғизои хушсифат;

- вусъатдиҳии шуғли пурмаҳсул.

Бе татбиқи ин ҳадафҳо ноил гардидани мамлакат ба Ҳадафҳои рушди устувор (ҲРУ), ки дар иҷлосияи 70-уми Ассамблеяи Генералии СММ дар моҳи сентябри соли 2015 маъқул доништа шуда буданд, раванди ниҳоят душвор хоҳад буд.

Барномаи миёнамуҳлати рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи солҳои 2016-2020 (БМР 2016-2020) ҳадаф, афзалият, вазифа ва самтҳои амалҳоро ҷиҳати гузариш ба модели нави сифатноки рушди иқтисодӣ муайян менамояд. Асоси онро механизмҳои самараноки институтсионалӣ ташкил медиҳанд, ки барои ҷалби бештари сармоя ба баҳши воқеии иқтисодиёт ва инфрасохтор; ҳавасмандгардонии рақобат ва гирифтани донишҳои нав; тавсеаи истеҳсоли молу хизматрасониҳои ба содирот ва таъмини воридотивазкунӣ равонагардида; мақсаднок коҳиш додани вобастагии кишвар аз интиқоли маблағҳои муҳочирони меҳнатӣ, мусоидат ба васеъ намудани шуғли пурмаҳсули аҳоли имконият медиҳанд.

Ҳадафи банақшагирии индикативӣ, ки зимни таҳияи БМР 2016-2020 ба асос гирифта шудааст, ворид намудани тағйироти мурағаб ва концептуалӣ ба низоми ҳуқуқи миллӣ мебошад, ки ба таъмини амнияти миллӣ ва баланд

бардоштани сатҳ ва сифати зиндагии аҳоли дар асоси чорӣ намудани низоми банақшагирии стратегии рушди иҷтимою иқтисодӣ равона гардидаанд. Барои ноил гаштан ба ҳадафи гузошташуда ҳалли як қатор масъалаҳо зарур аст. Дар қатори онҳо дастгирии суръати баланди устувори рушди иқтисодӣ ва сифати нави он дар заминаи инкишофи босуръати малакаҳои касбӣ, дониш ва технологияҳо; модернизатсия ва диверсификатсияи фаъолияти хоҷагидорӣ; ташаккули низоми динамикии рушди давлатӣ ва маҳаллӣ; коҳиш додани осебпазирӣ аз омилҳои беруна лозим мебошад.

Ҳуҷҷатҳои ҳуқуқии асосӣ, ки асоси таҳияи БМР 2016-2020-ро ташкил кардаанд, инҳо мебошанд: Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи дурнамоҳо, концепсияҳо, стратегияҳо ва барномаҳои давлатии рушди иҷтимою иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон”, Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030, ҳадафҳои дарозмуҳлат ва афзалиятҳои рушди кишвар, ки аз ҷониби Президенти мамлакат дар паёмҳои худ ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар солҳои 2014-2016 муайян шудаанд. БМР 2016-2020 ҳамчунин уҳдадорихои байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистонро аз рӯи Рӯзномаи асри XXI ва ХРУ ба инобат мегирад.

БОБИ 1. КОМЁБИҶО ВА ПАЙВАНДИ РУШД

1.1. Барномаи миёнамуҳлати рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2016-2020: муқаррароти умумӣ, пайванд ва хусусиятҳои он

БМР 2016-2020 ҳадафи гузариш ба марҳилаи нави рушди иқтисодиро пайгирӣ менамояд. Амалигардонии Барномаи мазкур ба мутавозинии унсурҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва экологии рушди устувор таъя карда, ба таъмини амнияти милливу иҷтимоӣ, идоракунии самарабахш ва демократӣ, волоияти қонун ва ҳуқуқи инсон, рушди иқтисодии босуботу боадолат ва суботи экологӣ асос меёбад. Марҳилаи нави рушд ба афзоиши ҳиссаи шугли расмӣ ва баҳши ба қайд гирифташудаи иқтисодиёт мусоидат менамояд, ки ин дар навбати худ барои густариши пояи даромади буҷети давлатӣ замина мегузорад. Самтҳои калидии ислоҳоти сохтории ин марҳилаи рушд бояд аз таъмини дастрасии мунтазаму бефосилаи аҳоли ва субъектҳои хоҷагидор ба захираҳои энергетикӣ, бартараф намудани сатҳи пасти худкифоии ғизо, тараққиёти маҷмӯи минтақаҳои кишвар ва ташаккули низоми дастрасии баробар ба хизматрасониҳои иҷтимоӣ иборат бошанд.

Таъсири ҷиддии омилҳои беруна ба рушди иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон масъалаҳои нигоҳ доштани суръати нисбатан баланду устувори рушди иқтисоди миллӣ ва таъмини динамикаи мусбати рушди индустриалӣ – инноватсиониро дар ин марҳила ба мадди аввал мебарорад.

Таҳияи БМР 2016-2020 ба дурнамои: 1. Сатҳи таваллуд ва афзоиши табиӣ аҳоли; 2. Суръати зарурии рушди иқтисодӣ; 3. Таносубҳои иқтисоди миллиро ташаккулдиҳанда; 4. Самтҳои афзалиятнок ва самаранокии сармоягузориҳои асосӣ; 5. Самтҳои муҳими сиёсати иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва илмӣ-техникии давлатӣ; 6. Сатҳи миёнаи зиндагии аҳолии шаҳр ва деҳот; 7. Истифодаи самаранокӣ захираҳои табиӣ ва суботи экологӣ; 8. Нишондиҳандаҳои асосии рушди устувор; 9. Саҳми баҳши хусусӣ дар пешрафти иқтисоди миллӣ; 10. Рушди мутавозини минтақаҳои кишвар асос ёфтааст.

БМР 2016-2020 маҷмӯи чорабиниҳои ба ҳам алоқамандест, ки вазифаҳо, захираҳо ва муҳлатҳои иҷро ба ҳалли масъалаҳои рушди иҷтимоӣ, иқтисодӣ, индустриалӣ – инноватсионӣ, экологӣ ва фарҳангии мамлакат дар 5 соли наздик равонагардидаро муттаҳид месозад. Рисолати асосии БМР 2016-2020 таъмини ягонагиву ҳамоҳангсозии барномаҳои соҳавию минтақавии рушди миёнамуҳлат ва мутобиқати онҳо бо СМР-2030 ва дигар санадҳои барномавии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таҷрибаи кофии банақшагирии миёнамуҳлат андӯхта шудааст. Ду стратегияи паст кардани сатҳи камбизоатӣ (СПКСК 2007-2009 ва 2010-2012) ва Стратегияи баланд бардоштани сатҳи неқӯаҳолии мардуми Тоҷикистон барои солҳои 2013-2015 (СБСНМТ) амалӣ гардидаанд. Дар БМР 2016-2020 на танҳо сабақҳо аз амалӣ намудани СБСНМТ, балки стратегияҳои миёнамуҳлати пешина ва ҳамчунин иҷрои онҳо дар чараёни амалӣ намудани Стратегияи миллии дарозмуҳлати рушд то соли 2015 ба назар гирифта шудаанд.

Дар БМР 2016-2020 ду муносибати нави концептуалӣ ба асос гирифта шудааст, ки аз барномаҳои миёнамуҳлати қаблан таҳия ва амалигардида усулан фарқ мекунад. Ин пеш аз ҳама, методологияи нави таҳияи Барнома мебошад, ки дар ҳамгироии муносибати институтсионалӣ бо имкониятҳои барномарезии макроиқтисодӣ ифода меёбад. Баъдан, БМР 2016-2020 давраи панҷсола ва на як, балки ду силсилаи бучетиро фаро мегирад ва ин имконият медиҳад, ки амалҳо ба ислоҳоти сохторӣ равона карда шаванд.

Тамоюлҳои асосии иҷтимоӣ иқтисодии татбиқи стратегияи миёнамуҳлати пешина

Солҳои охир сатҳи камбизоатӣ тамоюли дақиқи паст шуданро дошта, соли 2015 31 фоизро ташкил дод. Чунин омилҳо, ба монанди суръати баланди рушди иқтисодӣ ва афзоиши харочот ба бахши иҷтимоӣ дар паст кардани сатҳи камбизоатӣ таъсири мусбати худро гузоштанд. Сатҳи камбизоатӣ ҳанӯз ҳам баланд буда, камбизоатӣ хусусияти гуногунҷанба дорад. Пастшавии мунтазами сатҳи ғавти кӯдакону модарон ба назар мерасад. Нишондиҳандаҳои мазкур ба идома ёфтани тамоюли беҳтар гардидани ҳолати демографӣ ва вазъи саломатии аҳоли мусоидат намуданд ва дар натиҷа нишондиҳандаи миёнаи дарозумрии аҳоли ба 73,5 сол баробар шуд. Ҳамзамон, тамоюлҳои дар бахши тандурустӣ шаклгирифта ҳанӯз ноустувору пурихтилоф боқӣ мемонанд, ки ин бо сифати нисбатан пастии хизматрасонии тиббӣ, маблағгузориҳои нокифояи бахши тандурустӣ ва сатҳи баланди камбизоатӣ дар минтақаҳо алоқаманд аст. Дар самти мубориза бо касалиҳои сироятӣ комёбиҳои назаррасе ба даст омадаанд. Динамикаи бемории сил ва вараҷа тамоюли устувори коҳишёбӣ дорад. Аммо динамикаи коҳишёбии ғавт аз бемории сил устувор ба назар намерасад.

Тоҷикистон тадриҷан ба фарогирии пурра бо таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи ноপুরра (синфҳои 1-9, аз 7-сола то 15-сола) наздик шуда истодааст. Вале дар сатҳи таҳсилоти миёнаи пурра ба 90 фоиз нарасидааст, зимнан динамикаи афзоиши ин нишондиҳанда хусусияти мусбат дорад. Фарогирии кӯдакон ба муассисаҳои томактабӣ дар сатҳи паст қарор дошта, соли 2015 ҳамагӣ 12 фоизро ташкил дод. Мушкил будани дастрасии таҳсилоти томактабӣ, ба таҳсилоти комили томактабӣ ва мактабӣ дастрасӣ надоштани кӯдакони категорияи махсус (кӯдакони дорои имкониятҳои маҳдуд, кӯдакони муҳоҷирон, гурезагон, кӯдакони бепарастор, духтарони синфҳои болоӣ) мушоҳида мегардад. Набудани заминаи дастрасу босифати маводи таълимӣ ҳамчун мушкилоти асосӣ боқӣ мемонад.

Дар доираи СМР-2015 ва СБСНМТ таъмини суботи экологӣ яке аз ҳадафҳои асосии сиёсати Ҳукумат муқаррар гардида буд, аммо суботи экологӣ дар кишвар ҳанӯз пурра таъмин нагардидааст. Ҳамин тариқ, технологияҳои истифодаи манбаҳои барқароршавандаи энергия (ба истиснои гидроэнергия) бо сабаби набудани механизмҳои ҳавасмандгардонӣ дар сатҳи ибтидоии рушд қарор дошта, бо манбаҳои анъанавии энергия рақобат карда наметавонанд. Низоми мониторинг барои баҳисобгирии нишондиҳандаҳои микдориву сифатии гуногунии биологӣ мавҷуд нест. Инфрасохтори обтаъминкунӣ ва канализатсия фарсуда гашта, ба барқарорсозӣ ниёз дорад. Бо дарназардошти ин, масъалаҳои ҷорӣ намудани низоми арзёбии стратегияи

экологӣ (АСЭ), ки паст кардани сатҳи камбизоатиро тариқи ҳалли мушкилоти марбут ба муҳити зист ва истифодаи самараноки захираҳои табиӣ, инчунин ҳамоҳангсозии ҳадафҳои рушди устуворро бо ҳадафу афзалиятҳои миллӣ пешбинӣ менамояд, дар марҳалаи кунунии рушд махсусан муҳим мегарданд.

Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 2015 расман ба Котиботи Конвенсияи СММ оид ба тағйирёбии INDC (Саҳми миллӣ дар татбиқи ҳадафҳои глобалӣ) пешниҳод манзур намуда, 22 апрели соли 2016 ба Созишномаи Париж оид ба иқлим имзо гузошт. Дар доираи Созишномаи мазкур нисбат ба давлатҳои рӯ ба тараққӣ чораҳо чиҳати расонидани кумаки мушаххас оид ба мутобиқшавӣ ба тағйирёбии иқлим, инкишофи механизмҳои ҳифзи ҳуқуқӣ, дастгирии молиявӣ ва қонеъ гардонидани эҳтиёҷот ба таъминоти технологияи нав бо дарназардошти пешгирии хавфи тағйирёбии иқлим амалӣ карда мешаванд. Дар самти эътидоли макроиқтисодӣ низ пешрафти назаррас ба даст оварда шудааст.

Ҷумҳурии Тоҷикистон дар давоми 15 соли охир суръати баланди рушди иқтисодиро намоиш медиҳад. Давраи аз соли 2013 то соли 2015 низ истисно набуда, суръати миёнаи солонаи рушд 6-7 фоизро ташкил дод.

Яке аз омилҳои рушди назарраси иқтисодӣ дар Тоҷикистон афзоиши бемайлони маблағгузорӣ ба сармояи асосӣ мебошад. Аммо таҳлили сохтори маблағгузорию асосӣ аз рӯи шаклҳои моликият нишон медиҳад, ки маблағгузорӣ ба сармояи асосӣ, асосан аз ҷониби давлат сурат гирифта, ҳаҷми сармоягузориҳои хусусии дохилӣ кам аст ва ҳанӯз ба омили воқеии рушди иқтисодиёт табдил наёфтааст. Яке аз сарчашмаҳои асосии сармоягузорию давлатӣ кумаки берунаи ба Тоҷикистон пешниҳодшаванда мебошад. Нақши сармоягузорию давлатӣ барои рушди иқтисодии Тоҷикистон хеле муассир аст. Ҳамзамон бояд қайд кард, ки ин сарчашма низ тадриҷан коҳиш ёфта истодааст, ки зарурати дарёфти сарчашмаҳои алтернативии рушди иқтисодиро тақозо менамояд. Ҳарчанд айни замон сатҳи сармоягузорию хусусӣ ҳатто аз рӯи нишондиҳандаҳои муқоисавии кишварҳои рӯ ба тараққӣ баланд набошад ҳам, ба ҳар сурат метавон қайд намуд, ки дар тамоми давраи иҷрои СМР-2015 сармоягузорию асосии давлатӣ нақши худро ҳамчун тақондиҳандаи сармоягузорию хусусӣ бозиданд.

Дар баробари ин, сарчашмаҳои рушди иқтисодии ин давраро наметавон ба фаъолияти иқтисодии давлат маҳдуд шуморид. Таҳлили ММД аз рӯи хароҷот нишон медиҳад, ки тӯли солҳои татбиқи СМР-2015 дар иқтисоди кишвар талаботи дохилии устувор аз ҷониби хонаводаҳо мавҷуд буд. Сарчашмаи назарраси он дар шароити заифии баҳши молиявӣ маблағҳои интиқолии муҳочирони меҳнатӣ буд. Нишондиҳандаҳои охир гувоҳанд, ки ҳаҷми интиқоли маблағҳо на камтар аз 40 фоиз ММД-ро ташкил медиҳад. Бояд қайд кард, ки суръати афзоиши интиқоли маблағҳо тадриҷан коҳиш ёфта истодааст, пас таъсири он низ ба афзоиши ММД коҳиш меёбад. Дар чунин вазъият нигоҳ доштани суръати афзоиши ММД аз ҳисоби сарчашмаҳои дигар, аз ҷумла аз ҳисоби ҷалби сармояи дохилӣ ва берунии хусусӣ бештар бо татбиқи сиёсати давлатии воридотивазкунӣ ва диверсификатсияи содирот алоқаманд хоҳад буд.

Суръати таваррум дар солҳои охир то нишондиҳандаи якрақама коҳиш ёфт. Аммо дар пасманзари вобастагии идомаёбанда аз воридоти молҳои озукаворӣ хавфи афзоиши нархҳо хеле баланд боқӣ мемонад.

Ба эътидоли макроиктисодӣ сиёсати мулоҳизакоронаи андозу буҷет мусоидат намуд. Дар соли 2015 даромади воқеии буҷети давлатӣ ба 33,2 фоизи ММД расид. Кодекси андоз дар таҳрири нав низоми андозбандиро сода карда, барои рушди бахши хусусӣ шароит фароҳам овард. Шумораи андозҳо кам карда шуда (аз 21 то 10), ҳади бақайдгирӣ аз рӯи андоз аз арзиши иловашуда (ААИ) баланд бардошта шуд, меъёри андоз аз фоидаи шахсони ҳуқуқӣ паст гардид ва имтиёзҳои андозӣ ба тартиб дароварда шуданд. Андоз аз истифодабарандагони роҳ аз соли 2018 бекор карда мешавад. Аммо афзоиши хароҷоти буҷет аҳамияти боз ҳам муҳимтар дорад, зеро буҷет дар азнавтасимкунии даромади миллӣ ба мақсадҳои рушди сармояи инсонӣ нақши муҳим дорад. Ислоҳоти назарраси низоми молияи давлатӣ гузаронида шуд, ки мутобиқи фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 20 марти соли 2009, №639 «Дар бораи тасдиқи Стратегияи идоракунии молияи давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2009-2018» амалӣ карда мешавад. Воситаҳои банақшагирии миёнамуҳлат қорӣ карда шуданд, гузариш ба буҷетикунони ба натиҷаҳои ниҳойнигаронидашуда оғоз гардид, раванди таҳия ва шаффофияти буҷет беҳтар карда шуд. Дар низоми хазинадорӣ ислоҳоти назаррас гузаронида шуд.

Далели муҳим он аст, ки ҳиссаи хароҷот ба соҳаи иҷтимоӣ (маориф, тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли), новобаста аз ҳолатҳои кам шудани ҳам даромад ва ҳам хароҷоти буҷет нисбат ба ММД, дар натиҷаи ислоҳот дар солҳои охир мунтазам афзуда истодааст. Сатҳи баланди хароҷоти буҷетро ба маблағгузориҳои асосӣ дар давраи иҷрои СБСНМТ қайд намудан зарур аст. Ҳиссаи хароҷоти иҷтимоӣ дар соли 2015 13,8 фоизи ММД-ро ташкил намуд.

Пешравӣ дар рушди низоми бонкии Тоҷикистон дар ин марҳила якмаром набуд. Дар баробари бунёд ва таҳкими асосҳои қонунгузориҳои фаъолияти бонкӣ дар давраи иҷрои СМР-2015 ва СБСНМТ, афзоиши сандуқи қарзӣ ва депозитӣ мушоҳида гардида, шумораи бонкҳои хориҷӣ, бонкҳо бо иштироки сармояи хориҷӣ ва ташкилотҳои молиявии хурд афзуд. Аммо сатҳи миёнаравии молиявӣ ҷиҳати дастгирии рушди иқтисодиёт ҳанӯз нақши ҳалкунанда надорад. Барои Тоҷикистон дар муқоиса бо дигар кишварҳои минтақа сатҳи пасти ҳаҷми қарздиҳӣ ва саҳмгузориҳои депозитӣ ҳос аст.

Амалан мушкilotи бахши бонкӣ гуногунҷанбаанд. Иқтисодии нокифояи ҳуди бонкҳо ҷиҳати идоракунии хавфҳои эҳтимоли, инфрасохтори заифи молиявӣ, қарздиҳии мақсадноки маъмурии солҳои 2009-2011 дар пайомади бухрони молиявии ҷаҳонӣ ва оқибатҳои ин бухрон, ки ба сустшавии рушди иқтисодӣ овард, инчунин норасоӣҳо дар заминаи меъерӣю назоратӣ ва назорати нокифояи бонкӣ боиси афзоиши қарзҳои мушкилситон гардиданд.

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки айни ҳол дар Тоҷикистон рушди нисбатан устувори иқтисодӣ мушоҳида мегардад. Аммо дар назар бояд дошт, ки чунин рушд бештар аз ҳисоби сармоягузориҳои асосии давлатии бар кумакҳои

беруна асосёфта ва афзоиши маблағҳои интиқоли муҳоҷирони меҳнатӣ таъмин гашта буд. Бо мурури замон нақши ин сарчашмаҳо тадричан коҳиш хоҳад ёфт. Дар баробари ин, дар иқтисодиёт сарчашмаҳои алтернативии рушд – маблағгузориҳои асосии хусусӣ пайдо шуданд, ки тамоюли афзоиш доранд. Сармоягузориҳои асосии бахши хусусӣ бори нахуст дар соли 2015 аз 5 фоиз ММД зиёдтар шуданд. Аз ин рӯ, равона намудани кӯшишҳои ҳадафнок барои беҳтар гардонидани фазои соҳибқорию сармоягузорӣ ва ҷалби сармояи хориҷӣ пеш аз ҳама бояд ба истехсолоти ба содирот нигаронидашуда ва воридотивазкунанда дар пайвастагӣ бо сиёсати оқилонаи сохтории давлатӣ дар марҳилаи нави рушд бояд афзалиятнок бошад.

СМР-2015 принсипҳои банақшагирии стратегияи давлатиро ҷорӣ намуд, ки баъдан ин принсипҳо ҳангоми таҳия ва амалӣ намудани стратегияҳои (барномаҳои) миёнамуҳлат истифода гардиданд.

Таҷрибаи амалӣ намудани стратегияҳои пешина нишон дод, ки ҳангоми таҳияи барномаҳо бояд татбиқи пурраи принсипи банақшагирии тағйирёбанда таъмин карда шавад. Ин принсип дар Тоҷикистон дар он ифода мегардад, ки стратегияҳои миёнамуҳлат яке пайи дигаре пайдарҳам қабул мешаванд. Дар чунин ҳолат мебояд, ки на танҳо пайдарҳамии санади аввал, балки ҳамаи санадҳои барномавии минбаъда ва алоқаи онҳо бо Стратегияи миллии рушд таъмин гардад.

Азбаски Стратегияи миллии рушд ислоҳоти фароҳомани дарозмуҳлатро тасдиқ менамояд, пас хеле муҳим аст, ки натиҷаҳои интизоршавандаи татбиқи стратегия дар барномаҳои миёнамуҳлати рушд чун натиҷаҳои фосилавӣ инъикос гарданд. Чунин муносибат нисбати нишондиҳандаҳои мақсадноки афзалиятҳои асосии рушд низ бояд риоя шавад.

Ҳамин тавр, масъалаи муҳими ҷараёни ҳамгироии муносибати институтсионалӣ бо имконоти барномарезии макроиқтисодӣ ин интиқол додани ислоҳоти дар СМР-2030 пешбинишуда ба ҷорабиниҳои БМР 2016-2020 ва дигар барномаҳои миёнамуҳлат мебошад. Ин муносибат тақмили таснифи нишондиҳандаҳои рушдро талаб менамояд, зеро дар шакли пешина онҳо қобили мониторинг ва арзёбӣ нестанд. Амалан, айни ҳол истифода намудани ду навъи нишондиҳандаҳо – натиҷаҳои мустақим ва ниҳойӣ кофист.

1.2. Барномаи миёнамуҳлати рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2016-2020 дар доираи Стратегияи миллии рушд – 2030

1.2.1. Дар роҳи модели нави рушд

Таҳлили омилҳои рушди иқтисодӣ мутобиқи арзёбии иҷрои СМР-2015 нишон дод, ки рушди иқтисодӣ дар кишвар бо омилҳои зерин муайян карда мешуд: афзоиши маблағгузориҳои асосии давлатӣ ва афзоиши интиқоли маблағҳо аз берун. Дар ояндаи наздик, дар марҳилаи нави рушд таъсири ин омилҳо ба рушди дарозмуддати иқтисодӣ маҳдуд мегардад. Дар ин маврид зарур аст, ки дар кишвар гузариш ба сармоягузориҳои дарозмуҳлат ба рушди инсонӣ ва афзоиши яку яқбори хиссаи сармоягузориҳои хусусии ҳам дохилӣ ва беруна ба рушди минбаъда амалӣ карда шаванд. Ба Тоҷикистон аллақай дар давраи наздиктарин лозим мешавад, ки гузариш ба модели нави рушди ба сармоягузорӣ, содирот ва воридотивазкунӣ асосёфтаре амалӣ намояд. Ин

вазифаҳо шартӣ асосии амалӣ намудани СМР-2030 махсуб меёбанд, вале гаронии кӯшишҳо оид ба иваз намудани модели рушд ба давраи амалӣ намудани БМР 2016-2020 рост меояд.

Модели нав дар муқоиса бо модели пешина як қатор бартариҳо дорад. Модели нав рушди босуръати саноат, кишоварзӣ ва бахши молиявино таъмин намуда, ба бозорҳои нави содиротӣ роҳ мекушояд, воридоти истеъмолиро маҳдуд сохта, вобастагии кишварро аз интиқоли пулии муҳочирон коҳиш медиҳад. Чунин тараққиёт ба ташкили васеи ҷойҳои нави кории пурмаҳсул, рушди шуғли расмӣ ва бахши расмии иқтисодиёт мусоидат мекунад, ки дар ниҳоят ба афзоиши ҳиссаи андозҳои дохилӣ дар даромади бучети давлатӣ боис мегардад. Ин низоми андози Тоҷикистонро устувор гардонид, вобастагии онро аз таъсири бӯҳронҳои иқтисодии хориҷӣ кам мекунад.

Аз ин лиҳоз, нақши давраи панҷсолаи минбаъда хеле муҳим аст, зеро дар ин давра ба ин модел замина гузошта хоҳад шуд. Барнома самтҳои асосии зерини гузариш ба модели нави рушдро муайян менамояд:

- баланд бардоштани самаранокӣ ва гуногуншаклии бахши воқеии иқтисодиёт ва тамоми захираву иқтидорҳои миллӣ;
- такмили идоракунии давлатӣ бо мақсади рушд;
- ташаккули низоми нави институтсионалии дастгирии бахши хусусӣ ва тағйироти куллии муҳити соҳибкорӣ ва фазои сармоягузорӣ;
- баланд бардоштани маҳсулнокии сармояи инсонӣ, табиӣ, ҷисмонӣ ва маънавӣ;
- васеъ ҷорӣ намудани принципҳои «иқтисоди сабз».

Гузариш ба модели нави рушд маънои онро дорад, ки ислоҳот дар самтҳои зикршуда бояд баробар ва ҳамоҳанг амалӣ карда шавад. Ҷорабиниҳои самтҳои мазкур дар фаслҳои дахлдори БМР 2016-2020 муфассал дарҷ шудаанд.

Масъалаҳои нисбатан муҳиме, ки бояд дар панҷсолаи наздик ҳал карда шаванд, инҳоянд:

Дар самти баланд бардоштани самаранокӣ ва гуногуншаклии бахши воқеии иқтисодиёт:

- такмили ҷораҳои танзими гумрукию тарифӣ барои ҳимояи молистеҳсолкунандагони ватанӣ дар доираи меъёрҳои СУС;
- такмили сиёсати андоз барои ҳавасмандгардонии фаъолнокии инвеститсионии соҳибкорони хусусӣ;
- такмил додани заминаи меъёрии ҳуқуқии мусоидат ба содирот ва воридотивазкунӣ, ҳавасмандгардонии содироткунандагон;
- густариши ислоҳоти аграрӣ бо мақсади ташаккул ва инкишофи истеҳсолоти кишоварзии сердаромад;
- бартараф намудани сатҳи пасти худтаъминкунии озуқаворӣ, баланд бардоштани дараҷаи амнияти озуқаворӣ ва беҳтар кардани сифати ғизо;
- идомаи азхудкунӣ ва истифодаи самаранокӣ иқтидори гидроэнергетикӣ дар асоси амалӣ намудани барномаи рушди гидроэнергетикаи хурд ва мониторинги неругоҳҳои хурди барқи обии қаблан сохташуда, таҷдиди НБО-и мавҷуда ва сохтани НБО-и нав, аз ҷумла НБО “Роғун”;

- рушди минбаъдаи долонҳои нақлиётӣ;
- таъмини робитаҳои нақлиётӣ дар тамоми сол дар байни шаҳру ноҳияҳои кишвар тавассути тачдиди роҳҳои автомобилгард, сохтмони роҳҳои иловагӣ, сохтмони роҳҳои автомобилгард ва қитъаҳои роҳи оҳан;
- коҳиш додани осебпазирии бахши молиявӣ (бонкӣ) ва таъмини устувории фаъолияти он;
- андешидани тадбирҳои судманд ҷиҳати рушди содирот ва воридотивазкунӣ.

Дар самти идоракунии давлатӣ:

- инкишофи низоми банақшагирии стратегӣ ва такмили ҳамоҳангсозии сиёсат дар сатҳи марказӣ ва маҳаллии идоракунии давлатӣ;
- гузаронидани корҳои мақсаднок ва муназзам ҷиҳати тақомули равандҳои маъмурӣ, суръатбахшии қабули қарорҳо ва баланд бардоштани самарабахшии онҳо, бахусус дар самти ҳамкорӣ бо сармоягузoron, танзим ва назорат, хизматрасониҳои давлатӣ ва тақвияти ислоҳоти аграрӣ;
- татбиқи ҳамаҷонибаи механизмҳои зиддикоррупсионӣ ва таҳкими самарабахшии онҳо.

Дар самти ташаккули низоми нави институтсионалии дастгирии бахши хусусӣ ва тағйироти куллии муҳити соҳибкорӣ ва фазои сармоягузорӣ:

- тақвияти ҳимояи ҳуқуқи моликият, ташкили институти ваколатдор (омбудсмен) оид ба ҳимояи ҳуқуқи соҳибкорон, такмили ҳимояи судии ҳуқуқи соҳибкорон;
- такмили фаъолияти институтҳои дастгирикунандаи соҳибкорӣ, ба монанди Фонди дастгирии соҳибкорӣ, Агентии пешбурди сармоягузорӣ ва содирот, Маркази татбиқи лоиҳаҳои шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ ва бунёди механизмҳои самараноки рушди маҳал;
- татбиқи пайдарҳами сиёсати кам кардани сарбории маъмурии пешбурди бизнес ва ташаккули низоми ҳамроҳии маъмурии лоиҳаҳои миёнаву калони сармоягузории бахши хусусӣ аз рӯи принципи «равзанаи ягона»;
- амалисозии сиёсати ҳавасмандгардонии сармоягузории мустақими хориҷӣ чун яке аз шартҳои асосии рушди индустриалӣ – инноватсионии иқтисодиёт;
- ҳамгирии долонҳои нақлиётӣ фаросарҳадӣ ва миллӣ ва инкишофи шабакаҳои телекоммуникатсионӣ;
- баланд бардоштани самаранокии идоракунии комплекси сӯзишворию энергетикӣ ва таъмини дастрасии устувору баробари ҳамаи субъектҳои иқтисоди миллӣ ба захираҳои энергетикӣ.

Дар самти баланд бардоштани самаранокии сармояи инсонӣ:

- таъмини алоқамандии донишҳои касбӣ ва малакаҳои амалӣ тавассути ташаккул додани стандартҳои таҳсилотӣ ва таҳассусӣ аз рӯи ихтисосҳои гуногун бо ҷалби корхонаву ташкилотҳо, амалӣ сохтани низоми таълим дар заминаи корхонаҳои азим, таъсиси майдончаҳои истеҳсолии омӯзиш;

– дастгирии инкишофи низоми таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ, ки бо самтҳои афзалиятноки рушди иқтисоди мамлакат ҳамроҳанг шудааст (таҳкими заминаи моддию техникаӣ, робитаҳои мутақобила бо корхонаву ташкилотҳо);

– корфармоёни ояндаи хатмкунандагон, инкишоф ва баланд бардоштани самаранокии низоми интиҳоби касбии ҷавонон, таъсиси низоми озмунҳои минтақавии ихтисосҳои коргарӣ – World Skills Tajikistan);

– таъмини дастрасии муттасилу баробар ба хизматрасониҳои иҷтимоӣ;

– баргараф намудани сатҳи пасти худтаъминкунӣ бо озӯқаворӣ ва ҷорӣ намудани низоми ғизои комил;

– таъмини ҳамҷонибаи ҳуқуқи инсон, волоияти қонун ва коҳиш додани нобаробарии иҷтимоӣ.

Ҳалли ҳамаи масъалаҳои зикршуда кӯшишҳои маҷмӯӣ ва ҳамроҳангшударо дар доираи БМР 2016-2020 тақозо менамояд.

1.2.2. Вариантҳои сценариявии БМР 2016-2020

Вариантҳои сценариявии БМР 2016-2020 ба параметрҳои калидии рушди иқтисодӣ, ки дар СМР-2030 муқаррар шуда буданд, асос ёфтааст. Барои ин модели рушди иқтисоди миллӣ дар панҷ соли пешоянд сценарияи индустриалии СМР-2030 ҳамчун асос қабул карда шудааст.

Рушди иқтисодӣ дар ин сценария аз ҳисоби афзоиши талаботи сармоягузорӣ ва истеъмоли дар асоси аз сарчашмаҳои дохилӣ ва берунии маблағгузорӣ таъмин карда хоҳад шуд. Дар таъмини модели нави рушди иқтисодӣ дар доираи сценарияи индустриалӣ амалисозии бомуваффақи Барномаи мусоидат ба содирот ва воридотивазкунӣ, ки кам кардани вобастагии иқтисодӣро аз воридоти маводи ғизоӣ, ашёи хом ва масолеҳ ва воридоти технологияҳои муосирро пешбинӣ менамояд, нақши муҳим мебозад. Дар доираи сценарияи мазкур дар БМР 2016-2020 се вариант пешбинӣ шудааст: **пессимистӣ, реалистӣ ва оптимистӣ**. Дар раванди пешбинӣ гардидани вариантҳои сценарияҳои мазкур чунин фарзияҳо ба инобат гирифта шудаанд: ҳадафҳои мақсаднок, ки аз ҷониби роҳбарияти сиёсии кишвар муайян шудаанд, тамоюлҳои демографӣ, имкониятҳои сармоягузорӣ ва самарани ҳамгирӣ ба иқтисоди ҷаҳонӣ ва минтақавӣ.

Варианти пессимистии сценарияи индустриалии рушди иқтисодӣ ба баҳодиҳии консервативии амалисозии лоиҳаҳои инфрасохторӣ ва тағйиротҳои сохторӣ дар натиҷаи сустшавии пешрафти иқтисоди ҷаҳонӣ дар умум, иқтисоди Федератсияи Россия ҳамчун шарикҳои стратегии асосӣ бахусус, асос ёфтааст, ки мутобиқан камшавии сатҳи маблағгузорию беруна (бо назардошти маблағҳои муҳочирони меҳнатӣ) ва коҳишҳои суръати афзоиши талаботи сармоягузорӣ ва истеъмолиро дар назар дорад. Дар ин вариант суръати миёнасолонии рушди ММД то 3-4 фоиз коҳиш ёфта, умуман дар фосилаи татбиқи БМР 2016-2020 ҳаҷми номиналии ММД 1,4 маротиба ва ММД ба ҳар сари аҳоли танҳо 27 фоиз меафзояд. Сатҳи хароҷотҳои иҷтимоӣ дар қиёс бо ММД дар сатҳи мавҷуда боқӣ мемонанд, яъне маориф ва илм 5,5 фоиз, тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли 7,5 фоиз. Ҳиссаи саноат дар сохтори ММД дар интиҳои соли 2020 нисбат ба афзуда, 12-12,5 фоизро ташкил медиҳад. Ҳамзамон, ҳиссаи кишоварзӣ дар сохтори ММД тағйир намеёбад ва

дар сатҳи 22-22,5 фоиз боқӣ мемонад. Ҳиссаи хизматрасонӣ (бе назардошти соҳаи сохтмон) дар ташаккули ММД ба 39-39,5 фоиз баробар мегардад.

Варианти реалистӣ амалисозии вазифаҳои калидии рушди индустриалии ҷумҳурӣ, яъне татбиқи муваффақонаи лоиҳаҳои инфрасохтори энергетикӣ, нақлиётӣ, иттилоотиву коммуникатсионӣ, ислоҳоти амиқи сохторӣ дар баҳши воқеии иқтисодӣ ва идоракунии давлатӣ, самарабахшии истифодаи захираҳои мавҷуда, аз ҷумла воситаҳои асосии корхонаву муассисаҳо, сарватҳои табиӣ, ба монанди об, замин ва маъданҳои зеризаминӣ, тавсеаи иқтидорҳои истеҳсоли дар саноат ва кишоварзӣ, таъмини устувории вазъи макроиқтисодӣ ва иҷтимоӣ ва инкишофи мутаваззини минтақаҳои кишвар, рушди неруи инсонӣ, тақвияти институтсионалӣ, фаромарзии шароити мусоид барои рушди босуръати баҳши хусусӣ ва ҷалби сармоягузорию дар назар дорад.

Татбиқи муваффақонаи сценарияи индустриалии рушди иқтисодиёти мамлакат аз рӯи ин вариант имкон медиҳад, ки суръати афзоиши миёнасолонаи ММД-и воқеӣ 6-7 фоизро таъмин намояд. Умуман, пешбинӣ мегардад, ки давоми панҷ соли татбиқи Барнома ММД 1,8 маротиба ва ММД ба ҳар сари аҳоли 1,6 маротиба меафзояд. Ҳиссаи сармоягузорию хусусӣ дар ММД ду маротиба афзуда, дар интиҳои соли 2020 10 фоизро ташкил мекунад. Харочотҳои иҷтимоии буҷет низ зиёд шуда, дар охири татбиқи Барнома сатҳи он дар баҳши маориф ва илм ба 6,12 фоизи ММД ва дар баҳши тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли ба 8-9 фоизи ММД баробар хоҳад шуд.

Рушди афзалиятноки баҳши индустриалии иқтисодӣ аз рӯи варианти мазкур суръати афзоиши миёнасолонаи истеҳсолоти саноатиро дар сатҳи 12 фоиз дар назар дошта, дар панҷ соли оянда ҳиссаи саноат дар сохтори ММД аз 12,3 фоиз ба 12,5-13,2 фоиз зиёд мегардад ва ҳамзамон, ҳиссаи кишоварзӣ аз 23,3 фоиз то 21 фоиз коҳиш меёбад. Ҳиссаи соҳаи хизматрасонӣ (бе назардошти соҳаи сохтмон) дар ММД 37-37,5 фоизро ташкил медиҳад. Соҳаи сохтмон дар сохтори ММД то ба 16-16,5 фоиз меафзояд.

Амалисозии Барномаи мусоидат ба содирот ва истеҳсолоти воридотивазкунанда имкон медиҳад, ки воридоти маҳсулоти истеъмолӣ кам карда, истеҳсоли маҳсулоти ватании рақобатпазир афзояд. Гардиши савдои хориҷӣ 1,1 баробар меафзояд, аз ҷумла содирот 1,7 маротиба афзуда, воридот дар доираи 7-8 фоиз коҳиш меёбад. Пешбинӣ мегардад, ки омили мазкур ва нархи ҷаҳонии пасти маҳсулоти нафтӣ имкон медиҳанд то нишондиҳандаи таварруми истеъмолӣ дар ҳудуди 6-7 фоиз нигоҳ дошта шавад.

Ҳамин тавр, ба сифати пешбарандаи рушди иқтисоди миллӣ пешрафти босуръати саноат дар заминаи баистифодадихии иқтидорҳои нави тавлидкундаи неруи барқ, истихроҷи ангишт ва дигар канданиҳо, навсозиву таҷдиди технологияи саноатҳои сабук ва ҳӯрокворӣ бо тавсеаи тадриҷии воридотивазкунӣ дар корхонаҳои соҳаҳои мазкур, ташаккули саноати металлургияи сиёҳи ватанӣ ва тараққӣ додани металлургияи ранга, пешрафти саноати масолеҳи сохтмонӣ ва мошинсозӣ, баромад мекунад.

Варианти оптимистии рушди сенарияи индустриалии БМР 2016-2020 дар асоси амалисозии васеи масъалаҳои тағйиротҳои сохтори иқтисодӣ бар пояи таҷдиди комили техникаву технологӣ, диверсификатсияи содирот ва умуман, кулли иқтисодӣ, таҳия шудааст. Амиқгардонии ислоҳоти маъмури, самарабахши истифодаи сарватҳои табиӣ ва воситаҳои асосии корхонаву муассисаҳо, инкишофи зироатҳои органикӣ, манбаҳои барқароршаванда ва аз ҷиҳати экологӣ тозаии неру ҳамчун асоси “иқтисоди сабз”, вусъатдиҳии механизми ҳамгироёнаи идоракунии захираҳои об, аз ҷумла рушди ҳамачонибаи сайёҳӣ, ҳамзамон татбиқи чорабиниҳо ҷиҳати кам кардани хароҷотҳо дар иқтисодӣ бояд ба таҳкими рақобатпазирии иқтисоди миллӣ ва беҳкарди муҳити соҳибкорӣ мусоидат намояд, ки дар ниҳояти кор барои тақвияти талаботи сармоягузори, аз ҷумла, аз ҷониби бахши хусусӣ замина мегузорад.

Мутобиқи ин вариант рушди ҳамасолаи иқтисодӣ 7-8 фоизро ташкил дода, дар давоми солҳои 2016-2020 ҳаҷми ММД-и мамлакат 2 маротиба ва ММД ба ҳар сари аҳоли 1,7 маротиба меафзояд. Беҳсозии фазои сармоягузори ва соҳибкорӣ ба 2,5 маротиба афзоиши саҳми сармоягузориҳои хусусиро дар ташаккули ММД, ё ин ки дар ҳудуди 12 фоиз, оварда мерасонад. Рушди самарабахши иқтисодӣ имкон медиҳад, ки хароҷотҳои иҷтимоии буҷет зиёд шуда, соли 2020 дар бахши маориф ва илм 6,5 фоиз ва бахши тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли 9 фоизи ММД-ро ташкил медиҳад. Ҳиссаи саноат дар сохтори ММД аз 12,3 фоиз ба 13-13,5 фоиз зиёд мегардад ва ҳамзамон, ҳиссаи кишоварзӣ аз 23,3 фоиз то 19,5-20,5 фоиз коҳиш меёбад. Ҳиссаи соҳаи хизматрасонӣ (бе дарназардошти соҳаи сохтмон) дар ММД 38-38,5 фоизро ва соҳаи сохтмон дар сохтори ММД 16-16,5 фоизро ташкил медиҳад.

Дурнамои оптимистии рушди иқтисодӣ бо баланд шудани қобилияти харидории субъектҳои иқтисодӣ миллӣ аз ҳисоби шароити мусоиди бозории нархҳои ҷаҳонӣ ба маҳсулоти кишоварзӣ, тақмили қонунгузориҳои рушди тиҷорат ва фаъолияти иқтисодии хориҷӣ, ҷоринамоии технологияҳои ҷавобгӯи талаботҳои экологӣ ва сарфакунандаи захираҳо, фароҳамсозии муҳити созгори сармоягузори, ҷалби маблағгузориҳои хориҷиву дохилӣ ҷиҳати азнавтаҷҳизонии соҳаҳо, ҷорӣ кардани технологияҳои инноватсионӣ, низоми самараноки маркетинг ва менечменти муосир иртиботи ногустастанӣ дорад.

Дар асоси таҳлили омилҳои дохиливу хориҷӣ, шартҳои рушд бар пояи пешбинии хушбинонаи пешрафти иқтисоди ҷаҳонӣ дар ояндаи наздик метавон хулоса намуд, ки аз се варианти баррасишуда сенарияи рушди индустриалии иқтисоди миллӣ дар доираи татбиқи БМР 2016-2020, варианти ба воқеият наздик ва дастрас барои солҳои 2016-2020 ин варианти реалистӣ мебошад. Аз ин рӯ, онро ҳамчун варианти асосӣ ва параметрҳои онро мақсаднок метавон пазируфт.

1.2.3. Ҳадаф ва афзалиятҳои БМР 2016-2020

Дар доираи мақсадҳои дар СМР-2030 дарҷшуда ва татбиқи онҳо дар марҳилаи аввал, дар БМР 2016-2020 чунин ҳадафҳо ва афзалиятҳо мушаххас гаштаанд:

Ҳадафҳо:

- таъмини дастрасии муътадил ба захираҳои энергетикӣ;
- баромадан аз сатҳи пасти худтаъминкунии озуқаворӣ;
- ҳамгирии долонҳои нақлиёти фаросарҳадӣ ва миллий, тараққӣ додани шабакаҳои телекоммуникатсионӣ;
- таъмини дастрасии баробар ба хизматрасониҳои иҷтимоӣ.

Афзалиятҳои асосӣ:

- баланд бардоштани самаранокӣ ва гуногуншаклии истифодаи захираву иқтидорҳои бахши воқеии иқтисодиёт ва суръатбахшии ислоҳот дар ин бахш;
- тавсеаи дастрасӣ ба захираҳо ва истифодаи самараноки онҳо;
- ҳавасмандгардонии содирот ва воридотивазкунӣ;
- рушди соҳибкории истеҳсолӣ;
- баландбардории самаранокии идоракунии комплекси сӯзишворию энергетикӣ;
- раванқдиҳии ислоҳоти аграрӣ;
- гузариш ба низоми истеъмоли ғизои комил;
- таъмини устувори воридоти даромадҳои бучетӣ;
- инкишофи инфрасохтори нақлиётӣ;
- тавсеаи дастрасӣ ба хизматрасониҳои телекоммуникатсионӣ;
- рушди неруи инсонӣ;
- баландбардории самарабахшии ислоҳоти бахши иҷтимоӣ;
- беҳтар намудани хизматрасонии бахши иҷтимоӣ;
- пурзӯргардонии нақши институтҳои ҷамъиятӣ дар рушди миллий;
- тақвияти институтсионалӣ дар бахшҳои давлатӣ ва ғайридавлатӣ;
- таъмини устувории макроиқтисодӣ ва рушди мутавозуни минтақаҳо;
- таҳияи механизмҳои самараноки рушди маҳал.

Афзалиятҳои байнисоҳавӣ:

- таъмини ҳуқуқи инсон ва волоияти қонун;
- коҳиш додани нобаробарии гендерӣ;
- тавсеаи ҷалби гурӯҳҳои осебпазир ба ҷамъият;
- ҳифзи муҳити зист ва ташаккулёбии асосҳои низоми миллии арзёбии экологии стратегӣ (АЭС), инчунин мутобиқшавӣ ба тағйирёбии иқлим;
- идоракунии хавфи рухдиҳии офатҳои табиӣ;
- амалисозии чораҳои пешгирикунанда чихати кам кардани оқибатҳои ногувори тағйирёбии иқлим;
- фаъолсозии ҳамкориҳои байналмилалӣ иқтисодӣ.

БОБИ 2. ТАҲКИМИ НЕРУИ ИНСТИТУТСИОНАЛӢ

2.1. Баланд бардоштани самаранокии низоми идоракунии давлатӣ

2.1.1. Ҷолати кунунӣ

Дар шароити кунунӣ ба маъмуригардонии самарабахши вазифаҳои давлатӣ, ки аз ҷониби гурӯҳи технократҳо амалӣ мегардад, равона гаштааст ва онҳо дониши худро мубодила намуда, якҷоя равандҳо ва боздеҳи барзиёди

вазифаҳои иҷрошавандаро барои ноил гаштан ба ҳадафҳои рушд ва таъмини сатҳи сифати баланди зиндагии аҳолии мамлакат ҳамоҳанг менамоянд.

Таҷриба нишон медиҳад, ки дар давраи ислоҳоти иқтисодии миллӣ танҳо бахши қавии давлатӣ қодир аст шароити адолатнокро барои рушди устувори бахши хусусӣ ва пурзӯр гаштани фаъолияти ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ барои манфиати ҳадафҳои рушди миллӣ фароҳам оварад. Чорабиниҳои дар БМР 2016-2020 дарҷгардида, барои фароҳам овардани шароитҳои мувофиқ чихати пешбурди тамоми низоми идоракунии давлатӣ ба вазъи ҷадиди сифатнок, баланд бардоштани рақобатпазирии он, касбият ва кор карда баромадани механизмҳои амалкунӣ, худтакмилёбӣ ва масъулиятноки нигаронида шудаанд.

Коррупсия ҳамчун таҳдиди низоми амнияти миллӣ буда, ба истиқрори давлат ва ҷомеа таҳдид эҷод мекунад ва ба ислоҳоти иҷтимоӣ иқтисодии амалӣ монеа эҷод мекунад. Коррупсия ба самаранокии идоракунии давлатӣ ва бизнес таъсири манфӣ расонида, ба ҷалби сармоягузориҳо ва рушди иҷтимоӣ иқтисодии мамлакат монеаи ҷиддӣ эҷод мекунад, ба пайдошавии нобаробарии иҷтимоӣ мусоидат мекунад, инчунин як қатор ноустувории муайянеро дар раванди сиёсӣ ворид менамояд. Минбаъд пайваста анҷом додани фаъолияти тамоми дастгоҳи давлатӣ ва ҷомеаи шаҳрвандӣ оид ба ташаккул додани тадбирҳои амалӣ вобаста ба гирифтани пеши роҳи рушди омилҳои коррупсионӣ бояд дар қатори қадамҳои афзалиятнок дар раванди рушди миллӣ гузошта шавад.

Муқаррар намудани шарикии самарабахш бо ҷомеаи шаҳрвандӣ ва ҷалби сохторҳои бизнес барои татбиқи барномаҳои рушд ҳамчунин шароити зарурии ноил гардидан ба ҳадафҳо махсуб мегардад.

2.1.2. Мушкилоти асосӣ

Дар низоми идоракунии давлатӣ механизм, ниҳод ва салоҳиятҳо, ки дар таъмини инкишофи сармоягузорӣ дар шароити гузариш ба кишвари индустриалию аграрӣ нақши асосиро мебозанд, ба қадри кофӣ инкишоф наёфта, рушди инфрасохтор, шаҳрикунонӣ ва ҳамгирой нисбат ба иқтисодии минтақавӣ ва ҷаҳонӣ ақиб мондааст. Махсусан, иқтисодии нокифояи идоракунии давлатӣ дар сатҳи маҳал бештар зоҳир мегардад. Саҳми сатҳи маҳал дар рушди иҷтимоӣ иқтисодӣ вобаста ба дараҷаи шаҳркунонӣ, таҷдиди инфрасохтор ва афзоиши дархостҳо аз ҷониби ҷомеа чихати баланд бардоштани сифат ва дастрас будани хизматрасониҳои иҷтимоӣ зиёд мешавад.

Рушди суст, самаранокии нокифояи равандҳои маъмурӣ ва механизмҳои зидкоррупсионӣ бо назардошти банақшагирии стратегӣ ва ҳудудӣ, идоракунии лоиҳавӣ, шарикии давлат ва бахши хусусӣ аз мушкилоте мебошанд, ки таваҷҷуҳи бетаъхирро дар ояндаи наздик тақозо менамоянд. Механизми мониторинг ва арзёбии стратегия ва барномаҳои рушд суст амал мекунад. Низоми хизмати давлатӣ ҳамчун корфармо дар бозори меҳнат пешорӯи мушкилоти пуррасозии сифатии ҳайати худ қарор дошта, ҳамзамон дар соҳа нобаробарии гендерӣ мавҷуд аст. Бо дарназардошти як қатор сабабҳо, занон дастрасии нобаробарро ба хизмати давлатӣ, бахусус дар сатҳи қабули қарорҳо доранд. Тайи солҳои охир дар байни хизматчиёни давлатӣ

шумораи занон афзуд. Аммо ҳиссаи онҳо дар мақомоти ҳокимияти иҷроияи ҳама сатҳҳо дар соли 2015 ҳамагӣ 22,3 фоизи миқдори умумиро ташкил дод. Намояндагии занон дар ҳайати роҳбарикунанда ҳам кам аст.

Дар сатҳи нокифоя қарор доштани алоқамандии раванди бучетикунонӣ банақшагирии стратегӣ, тамоюли бучет ба рушди неру дар низоми идоракунии давлатӣ, ноустувор будани заминаи қисми даромади бучети давлатӣ, ки аз нокифоя будани маъмурикунонии андоз ва васеъ паҳн гардидани саркашӣ аз пардохти андозҳо вобаста аст, андешидани тадбирҳоро доир ба мукамал намудани низоми идоракунии молияи давлатӣ талаб менамояд.

2.1.3. Афзалиятҳои асосӣ

Дар баҳши мукамал намудани низоми идоракунии давлатӣ барои давраи то соли 2020 афзалиятҳои асосӣ инҳоянд:

– баланд бардоштани сифати хизматрасониҳои давлатӣ, ки аз ҷониби мақомоти ҳокимияти иҷроия пешниҳод мешаванд;

– тақвияти низоми идоракунии давлатӣ, ки имкони таъмини рушди рӯзафзунӣ ҳамгирии ниҳодҳо ва ҷорӣ намудани муносибати муттасилро ҳангоми ҳалли мушкилоти дохилии инкишоф ва посух ба таҳдидҳои беруна медиҳад;

– таҳияи механизмҳои таъмини шаффофияти фаъолияти мақомоти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, бо мақсади ҷорӣ намудани тартиби аз ҷониби шаҳрвандон ва ташкилотҳо гирифтани маълумоти пурра вобаста ба қабули қарорҳо;

– таъминоти кадрӣ, барои таъмини иҷрои самараноки вазифаҳои давлатӣ ва татбиқи кафолатҳои иҷтимоии давлатӣ;

– тақвият додани шаффофият ва мустақилияти низоми судӣ, беғаразӣ ва касбияти кормандони мақомоти судӣ;

– гузаронидани сиёсати муназзам, ки ба коҳиш додани сатҳи коррупсия равона шудааст;

– мукамал намудани механизмҳои ҳамкориҳои давлат, баҳши хусусӣ ва ҷомеаи шаҳрвандӣ;

– мукамал намудани низоми идоракунии молияи давлатӣ.

2.1.4. Самтҳои асосии фаъолият барои ноил гаштан ба афзалиятҳо

Тибқи вазифаҳои СМР-2030 дар баҳши ислоҳоти идоракунии давлатӣ дар БМР 2016-2020 ба сифати самтҳои асосии фаъолият инҳо муайян шудаанд:

а) дар баҳши мукамал намудани низоми маъмурикунонии давлатӣ:

- рушди низоми банақшагирии стратегӣ дар сатҳи марказӣ ва маҳаллии идоракунии давлатӣ;

– қабули маҷмӯи тадбирҳо оид ба муносиб гардонидани сохтори ташкилии идоракунӣ дар асоси хориҷ кардани вазифаҳои зиёдатӣ ва кам кардани хароҷот барои амалӣ намудани функсияҳои идоракунӣ бо роҳи гузаронидани шарҳи низомии вазорату идораҳо;

– тавсеа додани истифодаи усулҳои лоиҳавии идоракунӣ дар фаъолияти мақомоти ҳокимияти иҷроия;

– ҷорӣ намудани технологияҳои муосир ва инноватсионии фаъолияти идоракунӣ дар асоси технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ ва бо ин мақсад фароҳам овардани шароит барои истифодаи самараноки захираҳои иттилоотӣ дар фаъолияти идоракунӣ мақомоти давлатӣ;

– таҳлил ва ба тартиб овардани тарафҳои қавӣ ва заифӣ тадбирҳо оид ба таъмин намудани шаффофияти фаъолияти мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ;

– ҷорӣ намудани Феҳристи автоматикунонидашудаи вазифаҳои давлатӣ ва стандартҳои пешниҳоди хизматрасониҳои давлатӣ;

– рушди марказҳои бисёрвазифавии пешниҳоди хизматрасониҳои давлатӣ аз рӯи принсипи “равзанаи ягона”;

– ҷорӣ намудани механизмҳои арзёбии самаранокии фаъолияти мақомоти иҷроияи марказӣ ва маҳаллии ҳокимияти давлатӣ;

– гузаронидани корҳои мақсаднок ва мураттаб оид ба мукамал намудани равандҳои маъмурӣ, суръат бахшидан ба қабули қарорҳо ва баланд бардоштани самаранокии онҳо, махсусан дар бахши ҳамкориҳо бо сармоягузoron, танзим ва назорат, хизматрасониҳои давлатӣ;

б) дар бахши рушди хизмати давлатӣ:

– баланд бардоштани ҷолибияти хизмати давлатӣ барои кормандони баландхатисос ва таҳким додани бартариятҳои рақобатнок барои корфармо нисбат ба бахши хусусӣ;

– таъсиси низоми самараноки тайёркунӣ ва бозомӯзии кадрҳои роҳбарикунанда ва ташкили иқтидори кадрӣ ҳамчун захираи муҳимтарини зеҳнӣ касбӣ;

– баланд бардоштани нақши зан дар раванди қабули қарорҳо дар сатҳҳои гуногуни мақомоти ҳокимияти давлатӣ;

– зиёд карани шумораи ҷавонон дар мақомоти далалии ҳокимият;

в) дар бахши рушди идоракунӣ молияи давлатӣ:

– ҷорӣ намудани маблағгузори барномавӣ мақсаднок аз рӯи натиҷа ва пурзӯр намудани алоқамандии раванди бучетикунонӣ бо банақшагирии стратегӣ;

– мукамал намудани идоракунӣ қарзи давлатӣ;

– мукамал намудани расмиёти иҷроӣ бучет;

– баланд бардоштани шаффофият ва ҳисоботдихӣ;

– беҳтар намудани маъмурикунонии андозӣ бо мақсади баланд бардоштани чамъоварӣ, беҳтар кардани шаффофият ва пешгӯишаванда будани тартиби ситонидаи андозҳо барои андозсупорандагон;

– ко{иш додани ҳиссаи амалиётҳои квазифискалб дар фаъолияти корхонаҳои азими давлатӣ (хароҷҳои амалиётӣ, зиёдшавии уҳдадорӣҳои қарзӣ ва кафолати давлатӣ аз рӯи онҳо ва ғайра);

г) дар бахши худидоракунӣ маҳаллӣ:

– таҳияи ҳуҷҷати барномавии стратегӣ оид ба ислоҳот ва рушди идоракунӣ маъмурию ҳудудӣ;

– бехтар намудани низоми ҳисоботдиҳии оморӣ дар сатҳи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва худидоракуни;

д) дар бахши тақвияти шаффофият ва мустақилияти низоми судӣ:

– идома додани ислоҳоти судию ҳуқуқӣ дар кишвар, таҳкими минбаъдаи ҳокимияти судӣ, аз ҷумла таъмин намудани татбиқи Барномаи ислоҳоти судӣ-ҳуқуқӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2015-2017, ки бо фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 5 январи соли 2015, №327 тасдиқ шудааст;

е) дар самти таъмини самараноки механизмҳои зиддикоррупсионӣ:

– тақмили минбаъдаи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар самти муқовимат ба коррупсия, аз ҷумла тақмил додани қонунгузорию ҷиноятӣ ва ҷораҳои ҷавобгарӣ барои коррупсия;

– ислоҳоти музди меҳнати хизматчиёни давлатӣ, ки аз ҷумла ба маҳдуд намудани ҳавасмандӣ ба коррупсия равона шудааст;

– тақвият бахшидани низоми назорати рафтори хизматию хизматчиёни давлатӣ ва ташкили механизмҳои муассири пешгирии бархӯрди манфиатҳо;

– гузаронидани таблиғоти васеъ дар бораи таъсири харобкунандаи коррупсия ба иқтисодиёт ва ҷомеа, тағйир додани ҷаҳонбинии аҳоли, дар рӯхияи тоқатнопазирӣ ба коррупсия тарбия намудани ҷомеа;

– ба мубориза бо коррупсия ҷалб намудани шарикони асосии рушд.

2.1.5. Вазифаҳо барои ҳалли масъалаи гузошташуда ва ноил гардидан ба афзалиятҳо

Вазифаҳои асосӣ барои ҳалли масъалаҳои гузошташуда ва ноил шудан ба афзалиятҳо инҳо муайян шудаанд:

а) дар самти тақмили додани низоми маъмуригардонии давлатӣ:

– ба охир расонидани ҷараёни ташкили низоми ҳамоҳангсозии сиёсат бо мақсади таъмини алоқамандии дақиқи афзалиятҳо, ҳадафҳо, натиҷаҳои фаъолият, тақсмоти вазифаҳо ва масъулият дар ҳамаи сатҳҳои идоракунии давлатӣ ва ҳамкорию самарабахши шарикони рушд;

– истифодаи усули лоиҳавии идоракуни зимни гузаронидани марҳилаи навбатии шарҳи вазифавии вазорату идораҳо, бо мақсади мувофиқкунии минбаъдаи вазифаҳои онҳо дар асоси хориҷ намудани рукнҳои зиёдотӣ ва кам кардани хароҷот;

– ҷорӣ намудани механизмҳои идоракунии зиддибуҳронӣ ва таъмини мураббатии ҷораҳои идоракуни оид ба ташхис, огоҳкуни, безараргардонӣ ва бартараф намудани зухуроти буҳронӣ;

– бо мақсади ҷорӣ намудани технологияҳои муосири инноватсионии идоракунии фаъолият дар асоси истифодаи самараноки захираҳои иттилоотӣ ва шабакаҳои иттилоотию коммуникатсионӣ, таъмин намудани фаъолияти мунтазами Шабакаи ягонаи технологияҳои иттилоотӣ, ҳамчун инфрасохтори заминавии «Ҳукумати электронӣ» ва андешидани тадбирҳо оид ба ҷорӣ намудани унсурҳои асосии он;

– ташаққул додани асоси меъёрии ҳуқуқии низоми ҳукумати дастрас ба воситаи таҳлил ва мураббатсозии тарафҳои қавӣ ва заифи тадбирҳо оид ба таъмини шаффофияти фаъолияти мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ;

– дар асоси пилотӣ ҷорӣ намудани Феҳристи автоматикунонидашудаи вазифаҳои давлатӣ;

– таҳияи дастурҳо ва стандартҳои пешниҳоди хизматрасониҳои давлатӣ ва дар саросари кишвар таъмин намудани фаъолияти марказҳои гуногунҷабҳаи пешниҳоди хизматрасониҳои давлатӣ дар асоси принсипи «равзанаи ягона»;

– тасдиқ намудани меъёрҳои арзёбии самаранокии фаъолияти мақомоти иҷроияи марказӣ ва маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва таъмин намудани истифодаи механизмҳои арзёбӣ;

– таҳияи маҷмуи чорабиниҳо оид ба мукамал намудани равандҳои маъмури ва тиҷоратӣ, суръат бахшидан ба қабули қарорҳо ва баланд бардоштани самаранокии онҳо, бахусус дар баҳши ҳамкорӣ бо сармоягузoron, танзим ва назорат, хизматрасониҳои давлатӣ;

б) дар самти инкишофи хизмати давлатӣ:

– таҳия намудани барномаи инкишофи хизмати давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки ҳамчунин масъалаҳои ҳавасманд гардонидан ва нигоҳ доштани хизматчиёни баландхаттисосро бо мақсади баланд бардоштани самаранокии фаъолияти мақомоти идоракунии давлатӣ пешбинӣ менамояд;

– такмил додани механизми арзёбии фаъолияти хизматчиӣ давлатӣ ва пайваста гузаронидани курсҳои тақмили ихтисоси мутахассисони хадамоти кадрӣ мақомоти давлатӣ бо мақсади таъмини иҷрои самараноки чорабиниҳои низоми хизмати давлатӣ;

– баланд бардоштани сифати тайёрии касбии хизматчиёни давлатӣ дар ҳамаи сатҳҳои идоракунии давлатӣ;

– такмил додани механизмҳо оид ба зиёд намудани шумораи занон дар мансабҳои роҳбарикунандаи мақомоти ҳокимияти давлатии сатҳҳои гуногун;

– такмил додани низоми музди меҳнати хизматчиёни давлатӣ;

– такмил додани модели хизмати давлатӣ, ки ба хизматҳои шоён асос ёфтааст, бо дарназардошти таҷрибаи пешқадами кишварҳои ҷаҳон;

в) дар самти рушди идоракунии молияи давлатӣ:

– ҷорӣ намудани маблағгузории мақсадноки барномавӣ аз рӯи натиҷаҳо;

– бо ҳадафҳо ва афзалиятҳои стратегӣ алоқаманд намудани чараҳои буҷет, таъмин намудани мувофиқакунонии стратегияҳои соҳавӣ ва буҷетикунони барномавӣ;

– такмил додани расмиёти иҷроӣ буҷет, аз ҷумла таҷдид намудани кори хазинадорб;

– таъмин намудани ҳамгирии барномаҳои сармоягузорӣ ҳам бо банақшагирии хароҷоти ҷорӣ ва ҳам бо банақшагирии сармоягузорӣ;

– таъмини шаффофият ва ҳисоботдиҳӣ тавассути таъмини дастрасии умумии маълумот, беҳтар намудани назорати парламентӣ ва иштироки ҷомеаи шаҳрвандӣ дар чараҳои буҷетикунонӣ;

– беҳтар намудани маъмурикунонии андоз, бо мақсади баланд бардоштани ҷамъоварӣ, шаффофият, пешгӯшаванда будани тартиби ситонидани андозҳо барои андозсупорандагон;

– ҷорӣ намудани механизмҳои самараноки хариди давлатӣ ва таъмини шаффофияти ин чараён бо роҳи ҷорӣ намудани низоми электронии хариди давлатӣ;

– такмил додани низоми назорати давлатии молиявии дохилӣ ва берунӣ ва таъмин намудани гузариши самаранок аз санҷиши молиявӣ ба аудити самарабахшӣ ва натиҷадихӣ, инчунин аудити молиявӣ мутобиқи стандартҳои байналмилалӣ;

– баланд бардоштани шаффофият ва ҳисоботдихӣ дар фаъолияти корхонаҳои азими давлатӣ тавассути ҳорӣ намудани стандартҳои байналмилалӣ (исоботи молиявӣ, гузаронидани аудити мустақил ва таъмини шаффофияти (исоботди);

– оғоз намудани кор оид ба муносиб гардонидани андозаи бахши давлатӣ дар сохтори иқтисодиёти миллӣ ва баланд бардоштани самаранокии фаъолияти корхонаҳои азими давлатӣ;

г) дар самти худидоракунии маҳаллӣ:

– таҳия намудани ҳуҷҷати стратегӣ оид ба ислоҳот ва рушди идоракунии маъмурию ҳудудӣ;

– ба анҷом расонидани тақсими вазифаҳо ва ваколатҳо бо мақсади такмил додани самаранокии фаъолияти мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва худидоракунии шаҳрак ва деҳот тавассути ҳал намудани масъалаҳои моликияти коммуналӣ ва моликияти дигар ва таъмини мустақилияти молиявии ин сатҳи идоракунӣ;

– муайян намудани меъёрҳои тақсимои маъмурию ҳудудӣ ва муносибатҳои байни сатҳҳои идоракунии давлатӣ ва худидоракунии маҳаллӣ;

– таҳия ва ҷорӣ намудани барнома оид ба рушди иқтисодии мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва худидоракунии шаҳрак ва деҳот дар ҳалли масъалаҳои аҳамияти маҳаллидошта ва баланд бардоштани сифати хизматрасониҳои давлатӣ;

– таҳияи механизме, ки имконияти ба аҳоли хизматрасониҳои сифатнокро бо роҳи ҷорӣ намудани механизми хизматрасонии аутсорсинги таъмин менамояд;

– таъмин намудани мустақилияти молиявии мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот мутобиқи вазифаҳои, ки онҳо иҷро менамоянд;

– тақвият бахшидани иқтисодии мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот дар ҳалли масъалаҳои аҳамияти маҳаллидошта;

д) дар самти таъмини самаранокии механизмҳои зиддикоррупсионӣ:

– таъмини шаффофият ва ҳисоботдихӣи раванди хароҷоти давлатии маблағҳо ва захираҳо;

– такмил додани санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар самти муқовимат бо коррупсия, аз ҷумла қонунгузории ҷиноятӣ ва ҷораҳои ҷавобгарӣ барои амалҳои коррупсионӣ;

– гузаронидани ислоҳоти низоми музди меҳнати хизматчиёни давлатӣ, ки аз ҷумла ба маҳдуд кардани ҳавасмандӣ ба коррупсия равона гардидааст;

- такмил додани низоми эълomiaкунонии хизматчиёни давлатӣ;
- такмил додани механизми гузаронидани ротатсияи (чойивазкунии) кадрҳои роҳбарикунандаи хизмати давлатӣ бо мақсади пешгирии зухуроти коррупсионӣ дар мақомоти давлатӣ;
- таъмин намудани бамеъёрдарории дақиқ ва шаффофияти раванди хусусигардонӣ;
- автоматикунонии раванди хариди давлатӣ, аз ҷумла харид ҳангоми татбиқи лоихаҳои сармоягузорӣ ва хариди ширкатҳои, ки дар моликияти давлатӣ қарордошта тавассути ҷорӣ намудани низоми пешқадами хариди электронӣ;
- ҷорӣ намудани низоми самарабахши экспертизаи зиддикоррупсионӣ;
- баланд бардоштани дастрасии маълумот дар бораи фаъолияти мақомоти давлатӣ, аз ҷумла мақомоти судӣ;
- такмил додани механизмҳои таъйин ва аз вазифа озод намудани судяҳо, таҳким бахшидани ҷораҳои назорати ахлоқӣ ва ҷорӣ намудани таҷрибаи тақсимооти тасодуфии парвандаҳо дар байни судяҳо;
- ҷорӣ намудани барнома оид ба таъминоти захиравии фаъолият оид ба пешгирии коррупсия;
- такмил додани кори мақомоти ҳифзи ҳуқуқ оид ба ошкор ва тафтиш намудани ҳолатҳои калонҳаҷм ва мураккаби коррупсия;
- баланд бардоштани самаранокии кори шӯроҳои ҷамъиятӣ ва дигар зинаҳои машваратӣ ва таъмин намудани мунтазамии гузаронидани корҳои тарғиботӣ дар бораи таъсири харобиовари коррупсия ба иқтисодиёт ва ҷамъият ва тағйир додани ҷаҳонбинии аҳоли, тарбияи ҷомеа ба тоқатнопазирӣ ба коррупсия.

2.1.6. Натиҷаҳои ҷашмдошт

- низоми рушди миллӣ фаъол буда, тавозуни манфиатҳои дар ҷомеа бударо ҷиҳати таъмини кори ҳамоҳанги низоми рушди миллӣ нигоҳ медорад;
- вазифаҳои мақомоти ҳокимияти иҷроия тибқи Феҳристи вазифаҳои давлатӣ ба таври дақиқ тақсим гардида, меъёрҳои арзёбии самаранокии иҷрои онҳо муайян шудаанд;
- вазифаҳо оид ба қабул ва иҷрои қарорҳои стратегӣ тақсим карда шуда, иҷрои саривақтӣ ва босифати ин қарорҳо таъмин карда мешавад;
- ҳиссаи занҳо дар вазифаҳои роҳбарикунандаи хизмати давлатӣ то 30 фоиз зиёд шуд;
- шаҳрвандон фаъолона ба муҳокимаи мушкилоти муҳими ҷамъиятӣ дар нашрияҳо ва интернет, инчунин дар заминаи Шӯрои миллии рушд, ки фаъолона амал менамояд, ҷалб карда шудаанд;
- механизмҳои ҳамоҳангсозии байни вазоратҳо ва байни минтақаҳо ташкил карда шуда, фаъолият менамоянд;
- стратегияи «ҳукумати электронӣ» ҷорӣ карда шуда, унсурҳои асосии он фаъолият менамоянд;

– низоми аудити берунӣ ва дохилӣ мукамал карда шуда, усулҳои аудити самаранокӣ ва натиҷабархӣ, аз хумла дар фаолияти корхонаҳои азими давлатӣ ҷорӣ карда шудаанд;

– механизми махсуси идоракунии низоми музди меҳнат ва ҳавасмандгардонии кормандони баланддараҷа ташкил карда шудааст;

– сатҳи музди меҳнати хизматчиёни давлатӣ имконияти ҷалб ва нигоҳдории кормандонро таъмин менамояд, ки салоҳияти онҳо на камтар аз 70 фоиз ҳамаи салоҳиятҳои дар низоми хизмати давлатӣ зарурӣро дар бар мегирад;

– хизматчиёни давлатӣ дар тамоми самтҳои асосии рушди захираҳои инсонӣ, ки норасоии таҳассус ва малакаи хизматчиёни давлатӣ мавҷуд аст, омода мегарданд;

– Феҳристи ягонаи хизматрасониҳои давлатӣ қабул мегардад;

– бучеткунонии мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ бо дарназардошти зарурати рушд ва таъминоти захиравии иқтисодии онҳо амалӣ карда мешавад;

– низоми идоракунии молияи давлатӣ автоматӣ кунонида шудааст;

– баланд бардоштани шаффофият ва ҳисоботдиҳӣ, аз хумла дар фаолияти корхонаҳои азими давлатӣ таъмин гардидааст;

– расмиёти банақшаگیرӣ ва иҷрои бучет ба банақшагирии стратегӣ алоқаманд мегардад;

– мақомоти худидоракунии шахрак ва деҳот дорои сарчашмаҳои зарурӣ даромад, мустақилияти кофӣ ва иқтисодии зарурӣ барои ҳалли мушкилоти аҳамияти маҳаллидошта мебошанд;

– мустақилият ва беғаразии мақомоти судӣ таъмин гардидааст;

– механизмҳои мубориза бо коррупсия амал менамоянд ва Тоҷикистон ба қатори 60 кишвари дорои сатҳи пасттарини коррупсия дохил шудааст;

– Тоҷикистон ба қатори 100 кишвари дорои индикаторҳои мусбат оид ба сифат ва самаранокии идоракунии давлатӣ дохил мешавад.

2.2. Беҳтар намудани муҳити соҳибкорӣ ва фазои сармоягузорӣ

2.2.1. Ҳолати кунунӣ

Афзоиши ҳаҷми сармоягузорӣ ва ташаккули фазои сармоягузорӣ дар кишвар ҳамчун вазифаи стратегӣ ва омилҳои муҳими таҷдиди иқтисодиёти миллӣ муайян шудааст. Нақши давлат дар ҷалб ва равонакунии сармоягузорӣ ба рушди бахши воқеии иқтисодиёт, фароҳам овардани шароит барои ташаккули бозори коғазҳои қиматнок, ҷоннок намудани фаолияти қарзии бонкҳо дар бахши воқеии иқтисодиёт, ҳавасмандгардонии ҷалби сармояи хориҷӣ ва риояи қатъии манфиатҳои Тоҷикистон тақвият меёбад. Солҳои охир дар фаолияти сармоягузорӣ тамоюлҳои мусбӣ ба назар мерасад. Ҳаҷми сармоягузориҳо ба сармояи асосӣ дар давоми 5 соли охир ҷорӣ маротиба зиёд гашт. Бо мақсади беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ

Кодекси андоз дар таҳияи нав қабул гардид, қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи сармоягузориҳо», «Дар бораи минтақаҳои озоди иқтисодӣ», Консепсияи сиёсати давлатӣ оид ба ҷалб ва Ҳимояи сармоягузориҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29 декабри соли 2012, №755 тасдиқ шудааст қабул гаштанд. Инчунин Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазаи сармоягузорӣ ташкил гардид ва самаранок фаъолият намуда истодааст. Ҳоло дар Ҷумҳурии Тоҷикистон 68 лоиҳаи сармоягузорӣ бо арзиши умумии 2,4 млрд. доллари ШМА амалӣ карда мешавад.

Бо мақсади фароҳам овардани шароити мусоид барои ҷалби сармояи дохилию хориҷӣ, беҳтар намудани раванди ба рушди бахши воқеии иқтисодиёт ва иҷрои вазифаҳои афзалиятноки рушди иқтисодӣ равона сохтани маблағҳои сармоягузорӣ, ҷиҳати такмил додани як қатор санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар ин самт тадбирҳои пайдарҳам андешида мешаванд. Чунончи, ба ғайр аз санадҳои қонунгузорӣ ва меъёрии ҳуқуқии зикршуда, ҷиҳати беҳтар намудани тартиби таҳияи БДС, БҚД ва дигар ҳуҷҷатҳои расмиётӣ оид ба ҷалби сармоя ба иқтисодиёти миллӣ тадбирҳо андешида мешаванд. Дар баробари фаъл сохтани сармоягузориҳои дохилӣ, барои ба кор андохтани модели нави рушд зарур аст, ки сармояи мустакими хориҷӣ (СМХ) низ зиёдтар ҷалб карда шавад. Ҷалби ҳамасолаи он бояд то 10% ММД, яъне 2 маротиба нисбат ба сатҳи миёнаи солҳои 2004-2013 афзоиш ёбад. Ба чунин сатҳи СМХ ҷумҳурӣ дар солҳои алоҳида ноил гашта буд ва он бо амалӣ намудани лоиҳаҳои бузурги инфрасохторӣ алоқаманд буд. Акнун диверсификатсияи сармоягузориҳо зарур аст, ки на танҳо инфрасохтор ва истихроҷи канданиҳои фойданок, балки лоиҳаҳои рушди соҳаи кишоварзӣ, саноати коркард, бахши хизматрасонӣ ва соҳаҳои дигари иқтисодиётро низ дар бар гирифт.

Дар сиёсати иқтисодии давлат ҷалби сармоягузориҳои дохилию хориҷӣ яке аз афзалиятҳои асосӣ маҳсуб меёбад. Аксарияти вазифаҳо оид ба беҳтар намудани ҷолибияти сармоягузорӣ дар Тоҷикистон аллақай дар СМР-2030 инъикос ёфтаанд. БМР 2016-2020 фаъолияти аввалиндараҷаро, ки барои ҳалли онҳо заруранд, ошкор ва мушаххас менамояд. Таҷрибаи кишварҳои, ки дар ҷалби сармоягузорон қомебиҳои нисбатан бештар ба даст овардаанд, нишон медиҳад, ки тадбирҳои дар СМР-2030 дарҷгардида, агар низоми самараноки ҳамбастагӣ ва дастгирии лоиҳаҳои сармоягузорӣ ташаққул ёбад, ба ҷалби муваффақонаи сармоягузориҳо мусоидат мекунанд. Он бояд ба сармоягузорон низоми «долони сабз»-ро дар ҳамаи зинаҳои таҳия ва татбиқи лоиҳаҳо таъмин намояд ва ҳамкориҳои онҳоро бо давлат тавассути механизми «равзанаи ягона» осон гардонад.

Масъалаҳои дастгирии давлатии соҳибкории занон, бо сабаби мақоми иҷтимоии занон дар ҷомеа ва таносуби шумораи онҳо нисбат ба шумораи аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ фаъл, хеле муҳим мебошанд. Айни ҳол тамоюли афзоиши шумораи занон дар соҳаи тиҷорату соҳибкорӣ ба назар мерасад. Ба ҳар ҳол, ҷиҳати рушди муваффақонаи институтсионалӣ зарур аст, ки стратегияи соҳибкории занон дар сатҳи давлатӣ бо иштироки намоёндагони ташкилотҳои соҳибкорӣ бо таъя ба таҷрибаи бойи байналмилалӣ,

мутобиқгардони он ба шароити мушаххаси иҷтимоию иқтисодӣ ва пурра инкишоф додани ташаббуси занони соҳибкор барои пуштибонии манфиатҳои сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии онҳо таҳия карда шавад.

2.2.2. Мушкilotи асосӣ

Сарфи назар аз беҳтаршавии фаъолияти сармоягузорӣ ва рушди соҳибкорӣ дар шароити гузариш ба муносибатҳои бозаргонӣ, дар баҳши фаъолияти соҳибкорӣ ва фазои сармоягузорӣ ҳанӯз баъзе мушкilot боқӣ мемонад:

– маъмурикунонии аз ҳад зиёд, ки барои афзоиши ҳаҷми сармоягузориҳои хориҷӣ ба соҳаҳои афзалиятноки иқтисодиёт монеа эҷод менамояд;

– дастгирии заифи молиявии фаъолияти сармоягузорӣ ҳангоми ба миён омадани зарурати хароҷоти иловагӣ, мураккабии истифодаи воситаҳои имтиёзнok, тақсимои хатарҳо, суғуртаи сармоягузориҳо;

– мавҷуд набудани бозори коғазҳои қиматнок, ҳамчун рӯкни муҳими маҷмӯи иқтисодиёти миллӣ, ки интиқоли муташаккилонаи молияро аз сармоягузoron ба қарзгирандагон таъмин менамояд;

– монеаҳои маъмурӣ дар роҳи рушди соҳибкорӣ;

– мавҷуд набудани механизмҳои худмаблағгузорӣ (иттиҳоди қарздиҳӣ, ҷамъиятҳои суғуртавии мутақобила ва ғайра);

– инкишофи заифи ташкилотҳои инфрасохтори рушди соҳибкорӣ дар воҳидҳои ҳудудӣ;

– риояи нокифояи принсипи шаффофият ва низоми заифи иттилоотии идораи амволи давлатӣ;

– маҳдуд будани механизмҳои самарабахш оид ба рушди соҳибкории занон;

– сатҳи нокифояи таҷрибаи пешқадам, дониш ва малакаи банақшагирии бизнес, менечмент ва маркетинги соҳибкорон, аз ҷумла соҳибкорзанон барои пешбурди фаъолияти соҳибкории бомуваффақият;

– қафомонии низоми миллии таълими соҳибкорӣ аз талаботи иқтисоди бозаргонӣ, стандартҳои байналмилалӣ ва сатҳи пасти донишҳои ташкилию иқтисодӣ ва ҳуқуқии соҳибкорон, махсусан дар байни занон.

2.2.3. Афзалиятҳои асосӣ

– фароҳам овардани шароит барои сафарбар намудани захираҳои сармоягузорӣ ва баланд бардошдани самаранокии лоиҳаҳои сармоягузорӣ;

– баланд бардошдани сатҳи ҷолибияти иқтисодиёт барои сармоягузoron ва беҳтар намудани мавқеи кишвар дар рейтинги «Пешбурди соҳибкорӣ» аз рӯи индикатори «Ҷимояи сармоягузoron»;

– ташкил намудани мониторинги фазои сармоягузорӣ, ки на танҳо барои арзёбии натиҷабахшии кор вобаста ба ҷалби сармоягузориҳо, балки инчунин барои тағйир додани фарҳанги мавҷудаи маъмурӣ, ки дар он сармоягузор ҳоло ҳамчун субъекти камаҳамият ҳисобида мешавад, муҳим аст;

- рушди инфрасохтори фаъолияти сармоягузорӣ ва беҳтар намудани ҷолибияти сармоягузорӣ ба бахши истифодаи қаъри замин;
- истифодаи имкониятҳои нави сармоягузорӣ дар занҷираи арзиши иловашудаи тиҷорати кишоварзӣ дар кишвар;
- мукамалгардонии заминаи ҳуқуқии дастгирӣ ва рушди соҳибкорӣ, фароҳам овардани шароит барои дастёбии субъектҳои соҳибкорӣ ба бозорҳои байналмилалӣ мол, кор ва хизматрасониҳо;
- ташкил намудани фаъолияти самараноки институти ҳамкориҳои мутақобилаи сохторҳои тиҷоратӣ ва мақомоти ҳокимияти давлатӣ;
- мусоидат барои рушди соҳибкории инноватсионӣ, ташкил намудани технопаркҳо ва бизнес-инкубаторҳо;
- тақмили низоми таҳсилоти миллии соҳибкорӣ барои омӯзиш ва тайёр намудани мутахассисони баландихтисоси рақобатпазир дар соҳаҳои гуногун мутобиқи талаботи иқтисоди бозаргонӣ ва стандартҳои байналмилалӣ.

2.2.4. Вазифаҳо ва самтҳои асосии амалҳо барои ноил гаштан ба афзалиятҳои асосӣ

1. Афзоиши ҳаҷми сармоягузориҳои хориҷӣ ва рушди соҳибкорӣ дар соҳаҳои афзалиятноки иқтисодиёт тавассути:

- а) ташкили рейтингҳои миллии фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ дар миқёси миллий ва минтақавӣ;
- б) мукамалгардонии низоми «равзанаи ягона» оид ба кор бо сармоягузoron ва соҳибкорон;
- в) мавқеъгирии фаъолони Тоҷикистон дар ҷомеаи тиҷорати байналмилалӣ;
- г) мукамал намудани сиёсати давлатии сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ;
- д) инвентаризатсияи расмиёти иҷозатдиҳӣ, ки сармоягузoron ва соҳибкорон бо онҳо дучор мешаванд, муносибгардонии минбаъдаи ин расмиёт;
- е) ташкил намудани кори мунтазам оид ба омӯзиши кормандони давлатӣ ба малакаи муосири кор бо сармоягузoron ва соҳибкорон;
- ж) мусоидат намудан ҷиҳати беҳтар гардонидани муколамаи давлат ва бахши хусусӣ.

2. Беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ дар соҳаҳои саноат тавассути:

- а) таҳияи низоми (механизми) дастгирии соҳибкории истехсолӣ ва рушди саноат дар бахши коркарди ашёи хоми ватанӣ;
- б) мукамалгардонии фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ дар саноати кӯҳкорӣ;
- в) таҳияи шарҳҳои соҳавӣ (White paper) барои ҷалб намудани сармоягузориҳо ба соҳаҳои афзалиятнок.

3. Беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ дар комплекси агросаноатӣ ва рушди тиҷорати кишоварзӣ тавассути:

- а) муайян ва дастгирӣ намудани имкониятҳои нави сармоягузорӣ дар занҷираи арзиши иловашудаи тиҷорати кишоварзӣ дар Тоҷикистон;
- б) ҳавасмандгардонии сармоягузориҳо ба бахши коркарди маҳсулоти кишоварзӣ, мусоидати технологӣ ва маркетинг;

в) ташкил намудани дастрасӣ ба маблағгузорӣ тавассути хатҳои қарзии кутоҳмуҳлат ва дарозмуддат барои рушди агробизнес;

г) муайян ва қорӣ намудани хизматрасониҳои нав оид ба рушди соҳаҳои кишоварзӣ (идоракунии хоҷагии деҳқонӣ (фермерӣ), кумаки техникӣ, пешбурди навовариҳо, дастгирии давлатии тухмипарварӣ элитӣ дар соҳаи растанипарварӣ ва хоҷагии қорвои зотӣ дар қорводорӣ);

д) фароҳам овардани шароити зарурӣ ва дастгирии соҳибқорони ватанӣ чиҳати таъсиси сардхонаҳои ҳозиразамон бо мақсади содироти маҳсулоти кишоварзӣ.

4. Беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ ва соҳибқорӣ дар бахшҳои суғурта, сайёҳӣ тавассути:

а) Фароҳам овардани шароити мусоид барои қалби сармоя ва рушди соҳибқорӣ дар бахши сайёҳӣ;

б) либерализатсияи бахши суғурта, тавсеаи анвоъ ва беҳтар намудани сифати хизматрасониҳои суғуртавии пешниҳодшаванда.

в) Баланд бардоштани рақобатнокии бозори суғурта;

г) Пурзӯр намудани назорат дар бахши суғурта;

д) Соддагардониинизоми иҷозатдиҳӣ дар бахши суғурта.

5. Тақмили иқтидори инфрасохтори беҳтарсозии фазои сармоягузорӣ ва соҳибқорӣ тавассути:

а) ташкил намудани Феҳристи электрони ба гарав гузоштани амволи манқул бо дарназардошти таҷрибаи байналмилалӣ;

б) рушди ҳамоҳангсозии соҳавӣ ва минтақавии кумаки беруна, аз ҷумла дар заминаи Низоми иттилоотии идоракунии кумаки беруна;

в) баланд бардоштани самаранокии татбиқи лоиҳаҳои давлатии сармоягузорӣ;

г) мукамалгардони сиёсати давлатӣ оид ба рушд ва дастгирии соҳибқории истеҳсолӣ тавассути:

– соддагардони танзими соҳибқорӣ дар бахши иҷозатномадиҳӣ;

– мукамалгардони ҳамоҳангсозии барномаҳои татбиқшаванда оид ба рушд ва дастгирии соҳибқорӣ;

– бартараф намудани монеаҳои рушди тиҷорати байналмилалӣ барои соҳибқории хурд ва миёна, аз ҷумла масъалаҳои танзими гумрукӣ;

– тадриҷан амалӣ намудани сиёсати кам қардани сарбории маъмурии пешбурди фаъолияти соҳибқорӣ.

6. Дастгирии давлатии самтҳои афзалиятноки рушди соҳибқорӣ дар минтақаҳо тавассути:

а) самаранок ташкил намудани дастгирӣ ва рушди соҳибқорӣ дар минтақаҳо;

б) дастгирии давлатии самтҳои афзалиятноки рушди соҳибқорӣ, рушди истеҳсолоти ба содирот нигаронидашуда ва истеҳсолоти воридотивазкунанда;

в) таъсиси ташкилотҳои инфрасохторӣ дар воҳидҳои марзию маъмурӣ;

г) таъмини дастгирии давлатии соҳибқории инноватсионӣ, ташкил намудани технопаркҳо, бизнес-инкубаторҳо ва ғайра;

д) таъсиси марказҳои минтақавии иттилоотию таҳлилӣ ва машваратӣ.

7. Ташаккули низоми институтсионалии дастгирии соҳибқорӣ, аз ҷумла соҳибқории занон тавассути:

а) ташкил намудани шабакаи иттилоотӣ оид ба дастгирии соҳибкорӣ, аз ҷумла соҳибкории занон ва Ҳамоҳангсозии барномаҳои дастгирии соҳибкории занон;

б) таъмини дастрасии соҳибкорон, аз ҷумла занон ба таҷрибаи пешқадам, донишу малакаи банақшагирии бизнес, менечмент ва маркетинг барои пешбурди бомуваффақияти фаъолияти соҳибкорӣ;

в) такмил додани низоми миллии таълими соҳибкорӣ чиҳати омӯзиш ва омодагисозии мутахассисони баландихтисос, корозмудагони рақобатпазири гуногунқасб тибқи талаботи иқтисоди бозаргонӣ ва стандартҳои байналмилалӣ;

г) тақвияти маблағгузори давлатии соҳибкорӣ, аз ҷумла соҳибкории занон;

д) ташкил намудани институти Омбудсмен оид ба ҳимояи ҳуқуқҳои соҳибкорон.

2.2.5. Натиҷаҳои ҷашмдошт

– сиёсати давлатии самарабахши фаъол гардонидани фаъолияти сармоягузорӣ амалӣ гардида, болоравии самаранокии истифодаи захираҳои сармоягузорӣ ба назар мерасад;

– барои рушди бозори сармоягузорӣ шароити мусоид фароҳам оварда шуда, самаранокии низоми «равзанаи ягона» оид ба кор бо сармоягузoron ва соҳибкорон баланд бардошта мешавад;

– фаъолияти сармоягузoron дар форумҳои тижоратӣ, намоишгоҳҳо фаъолона мавқеъ гирифта, тижорати байналмилалӣ бо дарназардошти муқаррароти гумрукӣ ва талаботи СУС рушд меёбад;

– дастгирии имкониятҳои нави сармоягузорӣ дар занҷири арзиши иловашудаи агробизнес амалӣ мегардад;

– барномаҳои минтақавии дастгирӣ ва рушди соҳибкорӣ, аз ҷумла соҳибкории кишоварзӣ ва соҳибкории занон амалӣ карда мешаванд;

– дастгирии самараноки давлатии соҳибкории истеҳсолӣ ва навоарона амалӣ мегардад;

– барномаҳои таълимию амалӣ гардида, низоми устувори сохторҳои таълимӣ-машваратӣ амал мекунад;

– натиҷабархшии мониторинги самаранокии фаъолияти институти ҳамкориҳои сохторҳои соҳибкорӣ ва мақомоти ҳокимияти давлатӣ таъмин мешавад;

– низоми миллии таълими соҳибкорӣ, ки мутахассисони баландихтисоси рақобатпазирро дар соҳаҳои гуногун бо дарназардошти талаботи иқтисоди бозаргонӣ ва стандартҳои байналмилалӣ меомӯзонад ва тайёр мекунад, такмил дода мешавад;

– барномаҳои таълимӣ амалӣ гардида, низоми устувори сохторҳои таълимӣ-машваратӣ фаъолият менамоянд, соҳибкорони ватанӣ дорои дониш ва малакаи пешқадами банақшагирии тижорат, менечмент ва маркетинг буда, фаъолияти соҳибкориро бомуваффақият пеш мебаранд;

– институти Омбудсмен оид ба ҳимояи ҳуқуқҳои соҳибкорон таъсис дода мешавад;

– нишондиҳандаҳои рушди соҳибкорӣ дар рейтингҳои байналмилалӣ баланд мегардад;

– монеаҳои маъмурӣ барои рушди соҳибкории хурду миёна кам гардида, механизми санҷиши субъектҳои хоҷагидорӣ мурағаб карда мешавад;

– муносибгардонии расмиёти иҷозатномадиҳие, ки сармоягузoron ва соҳибкорон ба он дучор меоянд, гузаронида мешавад;

– низомии иттилоотонии сармоягузoron ва соҳибкорон ташкил карда мешавад.

2.3. Шарикии давлат ва бахши хусусӣ (ШДБХ)

2.3.1. Ҳолати кунунӣ

Шарикии давлат ва бахши хусусӣ ҳамчун механизми ҳамкории давлат ва ҷомеаи соҳибкорӣ дар мавриди ҳалли самараноки вазифаҳои давлатӣ ҳангоми маҳдуд будани имкониятҳои бучет, муттаҳид намудани хароҷот ва тақсим намудани хавфҳо байни давлат ва бахши хусусӣ мутобиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи шарикии давлат ва бахши хусусӣ” таваҷҷуҳи махсусро тақозо мекунад.

Мақсади асосии ҳамкории мазкур ҷалби сармоягузории бахши хусусӣ ба иқтисодиёт, таъмини дастрасӣ ба хизматрасониҳои инфрасохторӣ ва баланд бардоштани сифати хизматрасониҳо мебошад. Механизми ШДБХ ҳамчунин восита барои рушд ва таҳкими неруи инсонӣ ҳам дар бахши давлатӣ ва ҳам дар бахши хусусӣ мебошад. Шарикии давлат ва бахши хусусӣ дар раванди рушд метавонад дар амалӣ намудани нақша ва барномаҳои стратегӣ нақши муҳимро бозад. Шарикии воқеӣ ва мукаммали ҳамаи ҷонибҳои дахлдор дар лоиҳаҳои рушд метавонад паст кардани сатҳи коррупсия, инчунин баланд бардоштани натиҷабахшии захираҳои гузашташудаи ҳам давлатӣ ва ҳам хусусиро таъмин намояд.

Дар ҷумҳурӣ Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи шарикии давлат ва бахши хусусӣ” амал мекунад, ки асосҳои ҳуқуқӣ, иқтисодӣ ва ташкилии шарикии давлат ва бахши хусусӣ, тартиби амалӣ намудани лоиҳаҳои шарикии давлат ва бахши хусусиро дар бахши инфрасохтор ва хизматрасониҳои иҷтимоиро муайян карда, манфиатҳои давлат ва бахши хусусиро ҳимоя менамояд. Шӯро оид ба ҳамкории давлат бо бахши хусусӣ таъсис дода шудааст, ки он мақоми машваратии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. Бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 июли соли 2013, №289 Муассисаи давлатии “Маркази татбиқи лоиҳаҳои шарикии давлат ва бахши хусусӣ” таъсис дода шудааст. Бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 июни соли 2013, №250 Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун мақоми давлатии ҳамоҳангсози ҳамкории давлат бо бахши хусусӣ таъин карда шудааст. Номгӯи иншооти инфрасохторӣ ва хизматрасониҳои иҷтимоӣ тасдиқ шудааст, ки нисбат ба онҳо Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи шарикии давлат ва бахши хусусӣ” (бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 4 сентябри соли 2014, №581 тасдиқ шудааст) татбиқ карда намешавад.

2.3.2. Мушкилоти асосӣ

Сарфи назар аз қабули тадбирҳои андешидашудаи институтсионалӣ, дар соҳаи рушди шарикӣ давлат ва баҳши хусусӣ мушкилоти зерин ҷой доранд:

– номукаммалии шаклҳои ҳамкориҳои давлат бо баҳши хусусӣ ҳангоми татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ;

– фазои номусоид, аз ҷумла мавҷуд набудани дастгирҳои аҳамиятнок, кафолату ҳавасмандгардониҳои зарурӣ аз ҷониби давлат ҷиҳати ҷалби захираҳои баҳши хусусӣ ба татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ;

– заифии механизми ҳаммаблағгузориҳои давлатӣ дар лоиҳаҳои ШДБХ;

– огоҳии сусти иштирокчиёни ШДБХ дар бораи механизм ва шаклҳои алоҳидаи он, татбиқи амалии онҳо ва натиҷаҳои имконпазири иҷтимоию иқтисодӣ;

– заифии иқтидори кадрӣ МД “Маркази татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ” дар самти таҳия, пешниҳод ва амалӣ намудани лоиҳаҳо, аз ҷумла дар ҷалби маблағҳои баҳши хусусӣ;

– набудани мутахассисони соҳибтаҳассус дар соҳаи ШДБХ, ки барои таҳия ва пешбарӣ намудани лоиҳаҳои эҳтимоли қодиранд;

– маҳдуд будани захираҳо, аз ҷумла захираҳои молиявӣ ва инсонӣ барои рушди институтсионалии ҷунин сохторҳо, ба монанди Муассисаи давлатии «Маркази татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ» ва ташкилотҳои фармоишгар (мақомоти иҷроияи марказӣ ва маҳаллии ҳокимияти давлатӣ);

– маҳдудияти сарчашмаҳои иловагии (ғайрибуҷетӣ) маблағгузориҳои дарозмуддати лоиҳаҳои ШДБХ;

– мавҷуд набудани муносибати дақиқу яқхела дар масъалаи ҳамгирии шартномаҳои консессионӣ ба ШДБХ;

– мавҷуд набудани шаклу тартиби баҳисобгирӣ, инчунин нишондиҳандаҳо ва мониторинги лоиҳаҳои ШДБХ;

– набудани ташаббус аз ҷониби ташкилотҳои фармоишгар (мақомоти марказӣ ва маҳаллии иҷроияи ҳокимияти давлатӣ) дар татбиқи лоиҳаҳо тавассути механизми ШДБХ, аз ҷумла дар соҳаҳои иҷтимоӣ;

– мавҷудияти хавфҳо, аз ҷумла иқтисодӣ ва сиёсӣ, ба монанди зуд-зуд тағйир ёфтани сиёсати тарифӣ ва/ё фискалӣ, иваз карда шудани роҳбарияти ташкилотҳои фармоишгар ва кормандони онҳо ва дигар хавфҳои номусоиде, ки ба баҳши хусусӣ дошта таъсири манфӣ мерасонанд;

– инкишоф наёфтани бозори маблағгузориҳои дарозмуҳлат.

2.3.3. Афзалиятҳои асосӣ

– Такмил додани заминаи қонунгузориҳои ШДБХ дар асоси мутобиқ намудани таҷрибаи ҷаҳонии истифодаи усулу воситаҳои ШДБХ, истифодаи шаклу механизмҳои мукамалтари ҳамкориҳои байни давлат ва баҳши хусусӣ дар татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ;

– фароҳам овардани шароити мусоид, аз ҷумла низоми дастгирӣ, ҳавасмандгардонӣ ва кафолатҳои муассир барои ҷалб намудани захираҳои баҳши хусусӣ ба татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ;

– ба роҳ мондани муколамаи давлат ва баҳши хусусӣ байни иштирокчиёни раванди ШДБХ барои табодули фикру ақида ва ташаккули муносибати ягона ба мушкилоти ШДБХ;

- таҳияи барномаҳои соҳавӣ ва минтақавии рушди ШДБХ;
- ташкили форумҳо ва мизҳои мудаввар оид ба масъалаҳои ШДБХ.

2.3.4. Вазифаҳои асосӣ ва самтҳои фаъолият барои ноил шудан ба афзалиятҳои асосӣ

- таҳияи барномаҳои минтақавӣ ва соҳавии рушди ШДБХ, ки ҳадафу вазифаҳоро оид ба рушди он пешбинӣ менамоянд;
- такмил додани заминаи меъёрии ҳуқуқии бахши ШДБХ, аз ҷумла доир ба масъалаҳои ҳамкорӣ иштирокчиёни ШДБХ ва алоқаманд намудани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи консессияҳо» бо Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ»;
- баланд бардоштани иқтисодии кадрӣ МД «Маркази татбиқи лоиҳаҳои шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ дар самти таҳия, пешниҳод ва татбиқи бомуваффақияти лоиҳаҳои ШДБХ;
- мунтазам арзёбӣ намудани фаъолияти МД «Маркази татбиқи лоиҳаҳои шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ» бо мақсади беҳтар намудани фаъолияти кормандони он;
- рушди заминаи меъёрию ҳуқуқӣ, ки барориш ва гардиши коғазҳои қиматнокро дар лоиҳаҳои ШДБХ танзим мекунад;
- андешидани тадбирҳо, аз ҷумла омода намудани тағйиру иловаҳо ба қонунгузорӣ оид ба фароҳам овардани шароити мусоид барои бахши хусусӣ дар лоиҳаҳои ШДБХ, аз ҷумла масъалаҳои дастгирӣ, ҳавасмандгардонӣ, кафолатҳо ва ҳаммаблағгузорӣ лоиҳаҳои ШДБХ аз ҷониби давлат;
- таҳлили фаъолияти корхонаҳои воҳиди давлатӣ оид ба мувофиқати онҳо бо принципҳои иқтисоди бозаргонӣ;
- таҳияи шаклҳо ва тартиби баҳисобгирии лоиҳаҳои ШДБХ, инчунин индикаторҳо ва низоми мониторинги лоиҳаҳо;
- таҳияи расмиёт ва ҳуҷҷатҳо оид ба ҷалби ширкатҳои амалиётӣ (сармоягузoron/операторҳо) ба татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ;
- омӯзиши мушкилоте, ки кишвар дар раванди ҷалби сармояи бахши хусусӣ барои рушди инфрасохтор ба онҳо дучор гардида метавонад.

2.3.5. Натиҷаҳои ҷашмдошт

- шумора ва ҳаҷми маблағгузорӣ лоиҳаҳои ШДБХ ба таври назаррас зиёд мегарданд;
- иқтисодии кадрӣ МД «Маркази татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ» тибқи талаботи замони муосир такмил меёбад;
- барномаи мақсадноки рушди ШДБХ таҳия шудааст;
- заминаи меъёрию ҳуқуқӣ дар бахши ШДБХ, аз ҷумла доир ба масъалаҳои ҳамкорӣ иштирокчиёни ШДБХ ва ҳамгироии Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи консессияҳо» ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ» такмил дода шудааст;

- низоми ҳавасмандгардонӣ, дастгирӣ ва кафолатҳои давлатӣ барои ҷалби захираҳои бахши хусусӣ ба татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ ташкил шудааст;
- механизми самараноки ҷорӣ намудани инноватсияҳо ба лоиҳаҳои инфрасохторӣ ва хизматрасонӣ ташкил карда шудааст;
- механизмҳои ҳаммаблағгузории муштаракӣ лоиҳаҳои ШДБХ аз ҷониби давлат ташкил карда шудааст;
- иштирокчиёни раванд оид ба механизми ШДБХ, шаклҳои он, оид ба таҷрибаи истифодаи он ва натиҷаҳои татбиқи лоиҳаҳо аз тариқи ШДБХ хабар шудаанд;
- ҷалби захираҳои бахши хусусӣ ба татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ таъмин гардидааст;
- мушкилоти ШДБХ, аз рӯи ташаббус, таҳия ва татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ ҳадди ақал кам шудааст;
- дар самти ШДБХ мутахассисони дорой қобилияти таҳия ва пешбурди лоиҳаҳои эҳтимолӣ омода карда шудаанд;
- рушди институтсионалии чунин сохторҳо, ба монанди Муассисаи давлатии “Маркази татбиқи лоиҳаҳои шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ” ва ташкилотҳои фармоишгар (мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии марказӣ ва маҳаллӣ) таъмин мегардад;
- фонди рушди (таҳия ва дастгирии) лоиҳаҳои ШДБХ таъсис дода шудааст;
- заминаи ҳуқуқӣ оид ба ШДБХ ва консессияҳо ҳамоханг гардидааст;
- таъсири хавфҳои марбут ба татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ то ҳадди ақал кам карда шудааст;
- феҳристи лоиҳаҳои ШДБХ таҳия гардидааст;
- нишондиҳандаҳо ва методологияи арзёбии лоиҳаҳои ШДБХ таҳия гардидаанд.

БОБИ 3. БАЛАНД БАРДОШТАНИ САМАРАНОКӢ ВА ГУНОГУНШАКЛИИ ЗАХИРАӢО ВА ИҚТИДОРИ БАХШИ ВОҚЕӢ ВА ҚОБИЛИЯТИ РАҚОБАТИ ИҚТИСОДИӢТ

3.1. Соҳаи саноат

3.1.1. Ҳолати кунунӣ

Дар давраи аз соли 2011 то соли 2015 дар саноати кишвар тамоюлҳои мусбӣи рушд нигоҳ дошта шуда, суръати устувори рушди истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ таъмин гардид. Дар соли 2011 ин нишондиҳанда нисбат ба соли 2010 - 5,7 фоиз, соли 2012 - 10,8 фоиз, соли 2013 - 3,8 фоиз, соли 2014 - 5,0 фоиз ва соли 2015 - 11,2 фоизро ташкил дод. Дар маҷмӯъ, соли 2015 ҳаҷми маҳсулоти саноатӣ 12,2 млрд. сомони ро ташкил дод, ки ин нисбат ба ҳамин нишондиҳандаи соли 2011 38,3 фоиз зиёд аст. Зимнан, истихроҷи ангишт 4,2 маротиба, истеҳсоли хишти сохтмонӣ 2,0 маротиба, истеҳсоли семент 4,7 маротиба, маҳсулоти макаронӣ ва гӯшти 2,6 маротиба, маҳсулоти ширӣ 3,3

маротиба, маҳсулоти қаннодӣ 3,4 маротиба зиёд шуд. Рушди бадастомада асосан аз ҳисоби ташкили корхонаҳои нави бо техника ва технологияи муосир муҷаҳҳаз таъмин карда шуд.

3.1.2. Мушкilotи асосӣ

Сарфи назар аз муваффақиятҳои бадастомада, дар саноат мушкilotи зерин боқӣ мемонанд:

– *нормукаммал будани танзими гумрукию тарифӣ, сиёсати андоз ва дигар механизмҳои танзимкунандаи мусоидат ба рушди соҳа*; Корхонаҳои саноатии ватанӣ бо сабаби нормукаммалии чораҳои танзими гумрукию тарифӣ аз имкониятҳои, ки узвият дар СУС ба онҳо медиҳад, истифода карда наметавонанд. Масалан, меъёрҳои гумрукӣ барои воридоти матоъҳои пахтагин ва қолинҳо нисбат ба меъёрҳои пешбининамудаи СУС ба маротиб паст мебошад. Маълумоти омории давлатҳои шарик нишон медиҳад, ки дар бозори дохилии мамлакат маҳсулот бе сертификати мутобиқат ва пардохти боҷи гумрукӣ фурӯхта мешавад. Ба Тоҷикистон маҳсулоти аз рӯи вазн бе дарназардошти дона ва чуфт ворид карда мешавад. Ин принципҳои рақобати солимно дар байни маҳсулоти воридотӣ ва ватанӣ вайрон мекунад;

– *норасогии захираҳои молиявии худии корхонаҳо дар шароити фоизи баланди қарзи бонкӣ*; Сатҳи мавҷудаи фоизи бонк аз 22 фоиз то 36 фоизро дар як сол ташкил медиҳад, ки ин аз сатҳи миёнаи даромаднокии корхонаҳои саноатӣ баланд аст. Ин ба рушди саноат дар давраи миёнамӯҳлат ва дарозмуддат монеа эҷод мекунад. Ҳиссаи корхонаҳои зиёновар дар саноат ба 40 фоиз расидааст. Боқимонда корхонаҳои як замон фоидаовар бо даромаднокии хеле кам фаъолият мекунанд. Фонди истеҳлокии корхонаҳо аз рӯи таъйинот истифода намешавад. Дар шароити норасоии захираҳои молиявии худӣ корхонаҳо маҷбур мешаванд, ки ба сарчашмаҳои берунии қарзгирӣ муроҷиат кунанд, ки бо чунин сатҳи баланди фоизҳо ба зарарбинии аксар корхонаҳо оварда мерасонад;

– *фарсудагашавии баланди ҳисмонӣ ва маънавии таҷҳизоти истеҳсолӣ ва инфрасохтор, ки боиси паст шудани сифати маҳсулот, харҷи зиёди энергия, меҳнат, масолеҳ ва қоҳиши рақобатпазирии маҳсулот мегардад*; Қариб 70 фоиз таҷҳизоти мавҷуда дар бахши саноат аз нигоҳи ҳисмонӣ ва маънавӣ кӯҳна мебошад, ки ин ба рушди саноатӣ ва инноватсионии кишвар монеъ шуда, имкон намедиҳад, ки маҳсулоти дар бозорҳои дохилӣ ва хориҷӣ рақобатпазир истеҳсол карда шавад. Масолеҳгунҷоии маҳсулот дар соҳа 60 фоиз ва меҳнатталабӣ 20 фоизро ташкил медиҳад. Дар маҷмӯъ, бидуни истисно қариб ҳамаи корхонаҳои саноатии Тоҷикистон, ки аксарияташон дар давраи шӯравӣ сохта шудаанд, ба навсозӣ эҳтиёҷ доранд;

– *сатҳи пастии фаъолияти инноватсионӣ ва сармоягузорӣ*; Дар солҳои илҳолати бозорӣ иқтисодии инноватсионии мамлакат хеле қоҳиш ёфт. Барои илм, танҳо 0,1 фоиз ММД кишвар сарф мешавад, ҳол он, ки ин нишондод дар Ҷумҳурии Қирғизистон 0,5 фоиз ва дар Федератсияи Россия 1,3 фоизро ташкил медиҳад. Агар дар соли 1990 ба 1 млн. аҳоли дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо фаъолияти илмию тадқиқотӣ 1565 нафар машғул бошанд, пас

дар соли 2014 ин нишондиҳанда 3,7 маротиба коҳиш ёфта, 423 нафарро ташкил дод.

Дар давоми даҳ соли охир дар кишвар зиёда аз 90 лоиҳаи сармоягузори давлатӣ ба маблағи умумии 12 млрд. сомонӣ амалӣ карда шуд. Айни замон 63 лоиҳа бо маблағи умумии беш аз 19 миллиард сомонӣ амалӣ шуда истодааст. Вале бо вучуди ин, аз рӯи сатҳи сармоягузори мустақими хориҷӣ дар соли 2014 Тоҷикистон дар рейтинги байналмилалӣ мақоми 150-ро ишғол намуд, ки ин мавқеи пасттарин дар байни кишварҳои собиқ Иттиҳоди Шӯравӣ мебошад. Барои муқоиса, дар рейтинги мазкур Ҷумҳурии Қирғизистон мақоми 100, Ҷумҳурии Ўзбекистон мақоми 86, Туркменистон мақоми 50, Ҷумҳурии Қазоқистон мақоми 29 ва Россия мақоми 4-умро ишғол менамоянд;

– *сатҳи пасти диверсификатсия дар саноати коркард*; Ҳаҷм ва намуди маҳсулоти истеҳсолшавандаи саноатӣ дар муқоиса бо соли 1990 хеле коҳиш ёфтааст. Дар соҳаҳои саноати вазнин аз 50 номгӯи маҳсулоти муҳим истеҳсоли 34 номгӯи (68 ҷузъ) он қатъ шудааст ва ё дар ҳаҷми на зиёда аз 10 ҷузъ соли 1991 истеҳсол карда мешавад. Дар бахшҳои саноати сабук аз 11 номгӯи маҳсулоти асосӣ аз рӯи 4 намуди он ба сатҳи 17- 45 ҷузъ соли 1990 расонида шуда, номгӯи боқимондаи маҳсулот ё тамоман истеҳсол намешавад ва ё 3 ҷузъ сатҳи 1990-ро ташкил медиҳад. Ин бо чунин омилҳо, ба монанди қатъшавии алоқаҳои иқтисодӣ, сатҳи баланди фарсудашавии маънавӣ ва ҷисмонии таҷҳизоти саноатӣ, набудани захираҳои қарзии дастрас ва ғайра алоқаманд мебошад.

3.1.3. Афзалиятҳои асосӣ ва марҳилаҳои амалӣ намудани онҳо

– баланд бардоштани самаранокии соҳаҳои коркарди маҳсулоти ватанӣ, воситаҳои асосӣ, технологияву таҷҳизот;

– баланд бардоштани рақобатпазирии маҳсулот.

Амалӣ намудани ин афзалиятҳо дар якҷанд марҳила сурат мегирад. Дар марҳилаи аввал бояд вазифаи азнавтаҷҳизонии техники корхонаҳои соҳа, аз ҷумла сиёсати воридоти технологияи пешрафтаи кишварҳои тараққикарда ҳал карда шавад. Дар марҳилаи дуюм ташаккул ва рушди кластерҳои саноатӣ оид ба коркарди нахи пахта, пӯсти хом, пилла, ангур, мева ва дигар маҳсулоти кишоварзӣ, инчунин ашёи хоми минералӣ оғоз меёбад. Дар марҳилаи сеюм амалӣ намудани чорабиниҳо оид ба ҳавасмандгардонии рушди иқтисодиёти ба содирот нигаронидашуда аз ҳисоби афзоиши истеҳсоли молҳои ниҳой дар корхонаҳои соҳаи саноат пешбинӣ гардидааст. Дар натиҷа *асосҳо барои аз иқтисодиёти аграрӣ-индустиалӣ ба индустиалӣ-аграрӣ табдил додани иқтисодиёти мамлакат* ташаккул дода мешаванд.

Инчунин сиёсати воридотивазкунии интихобӣ марҳила ба марҳила амалӣ мегардад. Дар ибтидо истеҳсолоти худӣ барои ивазкунии масолеҳи ашёи хом ва маҳсулоти оддӣ воридшаванда ташкил хоҳад шуд. Сипас амалӣ намудани чорабиниҳо оид ба истеҳсоли маҳсулоти нисбатан мураккабтари саноатӣ оғоз мешавад. Дар натиҷаи диверсификатсияи саноат, миқёс, арзиши пасти қувваи корӣ ва касби таҷрибаи корӣ нархи дохилии молҳои саноатии истеҳсоли ватанӣ рақобатпазир мегардад. Дар анҷом содироти онҳо оғоз

меёбад. Татбиқи дурусти сиёсати рушди содирот ва воридотивазкунӣ барои баланд бардоштани самаранокии сиёсати содирот ва дар маҷмуъ иқтисодиёт замина фароҳам меоварад.

3.1.4. Самтҳои амалҳо ва чорабиниҳо барои ноил шудан ба афзалиятҳо

1. Такмили чораҳои танзими гумрукию тарифӣ барои ҳимояи молистеҳсолкунандагони ватанӣ дар доираи меъёрҳои СУС тавассути:

– таҳия ва андешидани тадбирҳо оид ба дастгирии давлатии молистеҳсолкунандагони ватанӣ дар доираи меъёрҳои СУС;

– фароҳам овардани шароити одилонаи рақобати маҳсулоти ватанӣ ва воридотӣ;

– ҳимояи бозори дохилӣ аз маҳсулоти қочоқ, пастсифат ва зарарнок.

2. Такмили сиёсати қарзию молиявӣ барои таъмини соҳаҳои саноат бо захираҳои қарзӣ бо шартҳои қобили қабул тавассути:

– таҳия ва амалисозии механизми қарздиҳии имтиёзнок барои хариди таҷҳизоти нав ва ҳаҷми калони ашёи хоме, ки дар мамлакат истеҳсол карда намешавад;

– зиёд намудани ҳаҷми маблағҳои Фонди дастгирии соҳибкорӣ (ФДС) ва паст кардани меъёри фоизи.

3. Такмили сиёсати андоз барои ҳавасмандгардонии фаъолнокии инвеститсионии соҳибкорони хусусӣ тавассути:

– аз ААИ ва бочҳои гумрукӣ озод кардани қисмҳои эҳтиётӣ барои таҷҳизот, ашёи хом ва масолеҳе, ки дар ҷумҳурӣ истеҳсол намешаванд;

– беҳтар намудани низоми маъмурикунонии андоз, ташкили низоми мусоиди андозбандӣ барои истифодабарандагони захираҳои табиӣ ва соҳибкорони инфиродӣ;

– фароҳам овардани шароити мусоид барои рушди соҳаҳои саноат бо истифода аз захираҳои маъдану ашёи хоми маҳаллӣ ва партовҳои истеҳсолие, ки воридивазкунии интиҳобӣ ва афзоиши содиротро таъмин мекунад.

4. Такмил додани заминаи меъёрии ҳуқуқии мусоидат ба содирот ва воридотивазкунӣ тавассути:

– таҳия ва қабули қонунҳо ва барномаҳои нави ба рушди содирот ва воридивазкунӣ раवонагардида;

– ташкили ниҳодҳои мусоидат ба содирот, аз ҷумла ташаққули шабакаи интиқоли мол дар хориҷа;

– ташкили низоми суғуртаи амалиётҳои содиротию воридотӣ аз хатарҳои тижоратӣ ва сиёсӣ;

– ташкили дастгирии иттилоотию машваратӣ, мусоидати маркетингӣ ва таҳлилӣ дар пешбурди содирот;

– ислоҳоти сиёсати тижоратӣ бо мақсади соддагардонии расмиёти содирот ва воридот;

– ба роҳ мондани механизми ҳавасмандгардонии содироткунандагон;

– ворид намудани тағйирот ба қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки муносибатҳоро оид истихроҷи канданиҳои ғоиданок танзим менамояд.

5. Баланд бардоштани дараҷаи ҳимоя аз моддаҳои кимиёии хатарнок дар бахш саноат тавассути:

– такмили қонунгузорӣ дар соҳаи тасниф ва тамғагузорию моддаҳои кимиёвӣ дар асоси низоми байналмилалии ТТМК;

– таҳия ва тасдиқи Стратегияи ҷорӣ намудани ТТМК дар ҷумҳурӣ, ворид намудани тағйиру иловаҳо ба санадҳои меъёрии ҳуқуқии амалкунанда дар соҳаи ТТМК;

– таҳия ва тасдиқи номгӯи моддаҳои кимиёе, ки бояд стандартизатсияи экологӣ ва сертификатсия (ҳатмӣ, ихтиёрӣ) шаванд, таҳияи ҷорабиниҳо оид ба иваз кардани моддаҳои кимиёии хатарнок бо моддаҳои алтернативии хатари камтар дошта;

– ташкили низоми ягонаи иттилоотии дастрасӣ ба маълумот оид ба маводҳои кимиёвӣ;

– омода ва тасдиқ намудани феҳристи корхонаҳо, ки дар муомилоташон моддаҳои кимиёии хатарнок вучуд доранд.

б. Таҷдиди соҳаҳои саноатӣ ва диверсификатсияи он тавассути:

– таҳия ва татбиқи Барномаи саноатии ягона, ки сохтмони корхонаҳои нав ва азнавтаҷҳизонии техникаи корхонаҳои амалкунандаи соҳаро пешбинӣ менамояд;

– таҳия ва қабули маҷмӯи ҷораҳо оид ба ҷалби воситаҳои фондҳои инноватсионии рушд, сармояи дохилӣ ва хориҷӣ;

– таҳия ва қабули маҷмӯи тадбирҳо оид ба ташаккул ва рушди кластерҳои саноатӣ дар саноати сабук, хӯрокворӣ, кимиё, саноати кӯҳӣ, металлургияи ранга, саноати масолеҳи сохтмонӣ ва дар дигар соҳаҳо;

– таҳия ва қабули маҷмӯи ҷораҳо оид ба баланд бардоштани самаранокии ТИТК ва истеҳсолоти илмталаб, ташкили парқҳои технологӣ, бизнес-инкубаторҳо ва ғайра;

– таҳияи лоиҳаҳои шарикии давлат ва бахши хусусӣ барои рушди соҳаҳои афзалиятноки саноат;

– бо дарназардошти имкониятҳои бучетӣ, ташкил ва истифодаи воситаҳои «Фонди сармояи венчурӣ» барои татбиқи лоиҳаҳо оид ба кам намудани хароҷоти корхонаҳои саноатӣ;

– таҳияи лоиҳаҳо оид ба зиёд намудани арзиши иловашудаи маҳсулоти саноатӣ дар заминаи истифодаи нисбатан пурраи захираҳои маҳаллӣ;

– таъсис ва рушди ассотсиатсияҳои соҳавӣ;

– ҷорӣ намудани усулҳои самарабахши истифода ва нобудкунии партовҳо.

7. Баланд бардоштани сифат ва эътибори маҳсулоти саноатии ватанӣ дар бозорҳои дохилӣ ва ҷаҳонӣ тавассути:

– ҷорӣ намудани низоми стандартҳои байналмилалии сифат дар корхонаҳои саноатӣ;

– ҷорӣ намудани технологияҳои муосири аз нигоҳи экологӣ бартариятдошта;

– истифодаи имкониятҳои технологияҳои иттилоотию иртиботӣ барои пешбурди маҳсулоти ватанӣ дар бозорҳои дохилӣ ва хориҷӣ;

– таҳия ва пешбурди брендҳои миллии корхонаҳои саноатӣ, баланд бардоштани сатҳи шинохтани маҳсулот бо нишонаи «Истеҳсоли Тоҷикистон» дар бозорҳои хориҷӣ;

– мусоидат намудан ба иштироки корхонаҳо дар намоишгоҳҳо ва ярмаркаҳои байналмилалӣ саноатӣ;

– сохтмони объектҳои нав дар доираи сиёсати содирот ва воридотивазкунӣ ва афзоиши содирот.

3.1.5. Натиҷаҳои ҷашмдошт

– ҳиссаи саноат дар сохтори ММД мамлакат аз ҳисоби рушди босуръати соҳа ва баланд шудани арзиши иловашудаи маҳсулоти саноатӣ то 13,5 фоиз расида, барои гузариш ба иқтисодиёти индустриалӣ-аграрӣ замина гузошта шудааст;

– рақобатпазирии маҳсулот баланд бардошта шуда, афзоиши содироти саноатӣ ба андозаи 40 фоиз таъмин карда шудааст, эътибори маҳсулоти саноатии Тоҷикистон дар бозорҳои дохилӣ ва хориҷӣ баланд бардошта шудааст;

– беш аз 28 ҳазор ҷойҳои кории нав, аз ҷумла ҷойҳои кории инноватсионӣ ташкил карда шудааст, ки шугли пурмаҳсулро дар саноат ва дар дигар соҳаҳои дахлдор таъмин мекунад.

3.2. Баҳши аграрӣ: амнияти озуқаворӣ ва таъмини дастрасӣ ба ғизои хушсифат

3.2.1. Вазъи муосир ва таҳдидҳои талаботи афзоишбандаи ҷаҳонӣ ба озуқа

Арзёбии иқтисодиёти ҷаҳонӣ нишон медиҳад, ки афзоиши мунтазами аҳолии ҷаҳон, афзоиши бекорӣ, баландравии нархи захираҳои энергетикӣ ва истифодаи ғайриоқилонаи захираҳои заминӣ об дар аксар давлатҳои ҷаҳон боиси баландшавии нархи маҳсулоти озуқаворӣ гардад. Аз ин рӯ, баҳши кишоварзии Тоҷикистон барои ба таҳдидҳои тақозои афзоишбандаи ҷаҳонӣ ба озуқа ҷавобгӯ будан бояд ба рушди устувори интенсивӣ ноил гардад. Соҳаи кишоварзии кишвар аз рӯи ҳисса дар маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ, таъмини амнияти озуқаворӣ аҳоли ва соҳаҳои саноат бо ашъи хом, шумораи аҳолии машғул яке аз соҳаҳои муҳими стратегӣ иқтисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон боқӣ мемонад. Саҳми баҳши муҳимтарин - соҳаи кишоварзӣ дар ММД-и кишвар 23,3 фоизро ташкил медиҳад. Қариб 2/3 корхонаҳои истеҳсолии амалкунандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон корхонаҳои агросаноатӣ мебошанд.

Суръати миёнаи солонаи рушди маҷмӯи маҳсулоти кишоварзӣ дар давраи солҳои 2011-2015 ба андозаи 9-9,5 фоиз ва дастгирии давлатӣ аз ҳисоби бучет дар ин давра 1,7 млрд. сомониро ташкил дод. Дар давоми 15 соли охир дар баҳши кишоварзии кишвар 42 лоиҳаи сармоягузори давлатӣ ба маблағи 3,7 млрд. сомонӣ амалӣ шудааст. Дар ин давра зиёда аз 20 ҳазор гектар замини кишоварзӣ азхуд карда шуда, майдони зироатҳои бисёрсола 54 ҳазор гектар зиёд карда шуд, зиёда аз 100 ҳазор ҷойи кории нав таъсис дода шуда, 52 корхонаҳои хурд ва миёна коркарди маҳсулоти гӯшту шир ташкил ва ба истифода дода шудааст. Имрӯз 65,8 фоиз аҳоли дар соҳаи кишоварзӣ фаъолият мекунад.

Пахта, меваи тару хушк, пиёз ва сабзавот молҳои асосии содироти кишоварзии кишвар мебошанд. Дар давраи солҳои 2011-2015 содироти пахта 15 фоиз ҳаҷми умумии даромади содироти кишварро таъмин мекард, ба ҳиссаи меваи хушк ва пиёз бошад, тақрибан 80 фоиз содироти молҳои озукаворӣ рост меомад. Ҳоло масоҳати заминҳои кишт 3604,6 ҳазор гектар, аз онҳо 730,4 ҳазор гектарро заминҳои обёришаванда ташкил мекунад. Замини шудгор 839,6 ҳазор гектар, аз ҷумла заминҳои обёришаванда 564,7 ҳазор гектарро ташкил медиҳанд. Заминҳои шудгори обёришавандаи дар ихтиёри хоҷагиҳои ҷамъиятӣ ва деҳқонӣ қарордошта 458,3 ҳазор гектарро ташкил медиҳад. Дар ихтиёри хоҷагиҳои ҷамъиятӣ, хоҷагиҳои деҳқонӣ ва аҳоли мутаносибан 17,0 фоиз, 60,0 фоиз, 23,3 фоиз заминҳои қорам қарор дорад ва ҳиссаи онҳо дар истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ мутаносибан 6,0 фоиз, 30,6 фоиз, 63,4 фоизро ташкил медиҳад.

Дар давраи солҳои 2011-2015 истеҳсоли намудҳои асосии маҳсулоти кишоварзӣ дар кишвар чунин тамоюли афзоиш дорад: ғалладона ва зироатҳои лӯбиғӣ 1,2 маротиба, сабзавот 1,3 маротиба, полезӣ 1,3 маротиба, мева ва буттамева 1,3 маротиба, ангур 1,2 маротиба, гӯшт 1,3 маротиба, шир 1,3 маротиба ва тухм 1,2 маротиба. Истеҳсоли пахта ва картошка дар ҳамин давра мутаносибан 12,0 фоиз ва 1,1 фоиз кам шудааст. Дар соли 2015 дар соҳаи кишоварзӣ мамлакат 1378,5 ҳазор тонна ғалладона ва зироатҳои лӯбиғӣ, 265,5 ҳазор тонна пахта, 866,7 ҳазор тонна картошка, 1600,1 ҳазор тонна сабзавот, 575,7 ҳазор тонна полезӣ, 280 тонна мева ва буттамева, 195,8 ҳазор тонна ангур, 166,1 ҳазор тонна гӯшт, 742,8 ҳазор тонна шир, 6,4 тонна пашм, 3,6 ҳазор тонна асал ва 315,6 млн. дона тухм истеҳсол карда шуд.

Дар соҳаи кишоварзӣ зиёда аз 20 барномаи соҳавии миёнамӯҳлат ва дарозмӯҳлат татбиқ шуда истода, як қатор қарорҳо, пешниҳодҳо ва санадҳои меъёрӣ қабул карда шудаанд. Маълумоти шарҳи пешакии иҷрои Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2015 аз он шаҳодат медиҳад, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯи аксарияти параметрҳои стратегияи мазкур ба мақсадҳои гузошташуда ноил шудааст. Дар мамлакат «Барномаи ислоҳоти кишоварзӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2012-2020», «Барномаи амнияти озукавории Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2015» ва Консепсияи сиёсати аграрии Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ шуда истодаанд.

3.2.2. Мушкилоти асосӣ

Сарфи назар аз муваффақиятҳои бадастомада, дар ин бахш масъалаҳои ҳалталаб боқӣ монда, мушкилоти нав пайдо шудааст, аз ҷумла:

- самаранокии пасти татбиқи ислоҳот ва номукамалии муносибатҳои замин дар соҳаи кишоварзӣ метавонад ба соҳа таъсири манфӣ расонад;
- субсидияҳои нокифояи ҳукумати, ҳаҷми ками сармоягузориҳо ва дастрасии маҳдуди хоҷагиҳои деҳқонӣ (фермерӣ) ба қарз;
- инфрасохтори суст инкишофёфтаи нақлиётӣ, бадшавии ҳолати роҳҳо дар минтақаҳои деҳот ва набудани дастрасӣ ба иттилооти бозорӣ;
- муташаккилии нокифояи деҳқонон, инфрасохтори инкишофнаёфтаи бозори маҳсулоти кишоварзӣ ва мураккабии дастрасии истеҳсолкунандагони маҳсулоти кишоварзӣ ба он, набудани малақаҳои маркетингӣ;

– дар ҳолати коҳиш ёфтани истеҳсоли маҳсулоти дохилӣ ва зиёдшавии воридоти маҳсулоти кишоварзӣ ва озуқаворӣ, ба амнияти озуқаворӣ ва таъмини аҳолии мамлакат бо ғизои хушсифат таъсири манфӣ расонида мешавад;

– назорати суст аз болои технологияи истеҳсоли маҳсулоти озуқаворӣ, ки ба истеҳсолоти агросаноатӣ дар маҷмӯъ ва инчунин ба сифати маҳсулоти хӯрокворӣ таъсири манфӣ мерасонад;

– истифодаи ғайриоқилона ва идоракунии ҳамгирои сусти захираҳои табиӣ ва низоми сусти обёрӣ, ки ба коҳишёбии ҳосилхезии хок, бад шудани ҳолати мелиоративии он ва зиёд шудани масоҳати заминҳои истифоданашаванда оварда расонидааст;

– номукаммалии механизмҳои иқтисодии таъмини пӯшонидани хароҷоти нигоҳдорӣ ва истифодабарии инфрасохтори обёрӣ ва захбуру захкашҳо дар зироаткорӣ обёришаванда, номукаммалии низоми субсидияи давлатӣ барои пардохти истифодаи неруи барқ бо мақсади обёрии мошинӣ, таъсири манфии сиёсати тарифии мавҷуда дар соҳаи обёрӣ ва захбуру захкашҳо барои самаранокии фаъолияти соҳа;

– инкишоф наёфтани бозори маҳсулоти кишоварзӣ ва нигоҳ дошта шудани мушкилоти дастрасии истеҳсолкунандагони маҳсулоти кишоварзӣ ба бозор;

– ҳал нагардидани масъалаи гузаронидани инфрасохтори обёришаванда ва захбуру захкашҳои дохилихоҷагӣ ба ассотсиатсияҳои истифодабарандагони об (АИО), нокифоя будани дастгирии давлатӣ барои рушди устувор ва фаъолияти ин ассотсиатсияҳо;

– набудани низоми самараноки ҳавасмандгардонии давлатӣ барои азхуд намудани заминҳои нави кишоварзӣ ва ба муомилот баргардонидани заминҳои қаблан обёришавандаи шӯр, ботлоқзор ва истифоданаванда.

3.2.3. Афзалиятҳои асосӣ

– густариши ислоҳоти аграрӣ бо мақсади ташаккул ва рушди истеҳсолоти кишоварзии сердаромад;

– таъмини дастрасии устувори корхонаҳои кишоварзӣ ба захираҳои молиявӣ ва қарзӣ;

– такмили инфрасохтор ва таъминоти моддию техникаи соҳаи кишоварзӣ;

– бартараф намудани сатҳи пасти худтаъминкунии озуқаворӣ, баланд бардоштани дараҷаи амнияти озуқаворӣ ва беҳтар кардани сифати ғизо.

3.2.4. Вазифаҳои асосӣ ва самти амал барои ноил шудан ба афзалиятҳои асосӣ

1. Густариши ислоҳоти аграрӣ бо мақсади ташаккул ва инкишофи истеҳсолоти кишоварзии сердаромад тавассути:

– инкишофи барномаҳои шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ дар истеҳсолоти кишоварзӣ;

– такмили вазифаҳои идоракунӣ ва сохтори Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- мунтазам гузаронидани мониторинг ва арзёбии ислоҳоти аграрӣ бо истифода аз индикаторҳои гендерӣ;
- такмили сиёсати хоҷагиҳои деҳқонӣ;
- инкишоф додани шабакаи кооперативҳои кишоварзӣ;
- содда гардонидани шаклҳо ва муҳлатҳои ҳисоботдиҳии оморӣ дар соҳаи кишоварзӣ;
- ташкил ва инкишоф додани низоми идоракунии ҳавзавии захираҳои об;
- барқарор намудани низомҳои обёрӣ, навсозии фондҳои истеҳсолии хоҷагии об;
- бо дарназардошти имконияти бучети давлатӣ, такмил додани механизми андозбандии корхонаҳои кишоварзӣ;
- фаъолияти устувори низоми нигоҳдорӣ, истифодаи инфрасохтори обёрӣ ва захбуру захкашӣ асоси фаъолияти устувори кишоварзии обёришаванда ва таъмини амнияти озуқаворӣ, шугли аҳолии деҳот ва баланд бардоштани сатҳи некӯаҳволии аҳолии маҳаллӣ;
- барқарор намудани низомҳои обёрӣ ва захбуру захкашӣ барои баланд бардоштани сатҳи бообтаъминкунии обёришаванда, беҳтар намудани ҳолати мелиоративии заминҳои шӯр ва ботлоқзорҳо.

2. Таъмини дастрасии устувори корхонаҳои кишоварзӣ ба захираҳои молиявӣ ва қарзӣ тавассути:

- таҳияи механизми пешниҳоди қарзҳои кӯтоҳмуҳлат, миёнамуҳлат, дарозмуҳлат ва қарзҳои имтиёзнок ба истеҳсолкунандагони маҳсулоти кишоварзӣ, инкишофи кооперативҳои қарзӣ;
- ташкили низоми миллии суғуртаи истеҳсолоти кишоварзӣ;
- ҷорӣ намудани механизми нави маблағгузори соҳаи кишоварзӣ.

3. Беҳтар намудани инфрасохтор ва таъминоти моддию техникаи кишоварзӣ тавассути:

- ташкил ва инкишоф додани кооперативҳои хизматрасонӣ ва таъмини маълумотдиҳӣ ба истеҳсолкунандагони кишоварзӣ;
- бунёди истгоҳҳои моддию техникаӣ дар заминаи АХД, рушди агролизинг, баланд бардоштани сатҳи механизатсияи истеҳсолоти кишоварзӣ;
- баланд бардоштани дараҷаи тижоратикунонии истеҳсолот тавассути инкишофи малакаҳои маркетингӣ ва касбии кормандони соҳаи кишоварзӣ;
- омода намудан ва такмили ихтисоси кормандони соҳаи кишоварзӣ бо дарназардошти самтҳои асосии рушди истеҳсолоти кишоварзӣ.

4. Баргараф намудани сатҳи пасти худтаъминкунии озуқаворӣ, баланд бардоштани дараҷаи амнияти озуқаворӣ ва беҳтар кардани сифати ғизо тавассути:

- истифодаи оқилонаи захираҳои замин ва об ва таҳияи чораҳо ҷиҳати маълумотдиҳӣ ба аҳли ҷомеа оид ба вазъи экологии захираҳои замин ва об;
- ташкили низоми такмили сохтори майдонҳои кишти зироатҳои кишоварзӣ ва беҳтар намудани истифодабарии чарогоҳҳо;

– рушди тухмипарварӣ ва зотпарварӣ дар асоси ташкили заминаи устувори тухмии зироатҳои кишоварзӣ ва коркарди низоми дастгирии рушди зотпарварӣ;

– баланд бардоштани ҳосилнокии зироатҳои кишоварзӣ тавассути ташкили механизми таъмини талаботи хоҷагиҳо ба тухмии хушсифат;

– таъмини талаботи хоҷагиҳои кишоварзӣ ба нуриҳои минералӣ ва воситаҳои кимиёии ҳифзи растаниҳо ва истифодабарии меъёрии онҳо;

– ташкили низоми дастрасии баробарҳуқуқ ва саривақтии истеҳсолкунандагони кишоварзӣ ба захираҳои об барои обёрӣ.

3.2.5. Натиҷаҳои ҷашмдошт

– сатҳи амнияти озуқаворӣ баланд бардошта шуда, дастрасии аҳоли ба ғизои хушсифат (бо микровитаминҳо ғани гардонидани ғизо, ғизои дуруст ва таъмини оби тозаи ошомиданӣ) аз ҳисоби рушди интенсивии кишоварзӣ ва афзоиши истеҳсолоти воридотивазкунанда таъмин карда мешавад;

– дараҷаи муайяни солимгардонии молиявии истеҳсолкунандагони кишоварзӣ таъмин мешавад;

– принсипи лоиҳавии дастгирии давлатии молиявии истеҳсолкунандагони кишоварзӣ ҷорӣ карда мешавад;

– касри захираҳои сармоягузорӣ барои рушди КАС коҳиш ёфта, сарчашмаҳои дохилӣ ва берунии маблағгузори соҳа ҷалб ва сафарбар карда мешавад;

– низоми миллии суғуртаи ҳосили хоҷагиҳои деҳқонӣ (фермерӣ), махсусан фермерҳои хурду миёна инкишоф ёфта, талафоти ҳосил коҳиш меёбад;

– барномаҳои соҳавӣ ва минтақавии рушди соҳаи кишоварзӣ дар асоси шарикии давлат ва бахши хусусӣ амалӣ мешаванд;

– шабакаи барқарорсозӣ ва таҷдиди хатҳои интиқоли қувваи барқ барои эҳтиёҷоти кишоварзӣ амал мекунад;

– дастрасӣ ба бозорҳои фуруши нуриҳои минералӣ ва химикатҳо, қисмҳои эҳтиётии техникаи кишоварзӣ, нуқтаҳои хизматрасонии байторӣ ва хадамоти ҳифзи растаниҳо васеъ мешавад;

– барномаи давлатии механиконидани соҳаи кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи 2017-2020 қабул ва татбиқ мешавад;

– барномаҳои интихобии технологияҳои сарфакундаи об (чамъоварии оби борон, обёрии қатрагӣ ва ғайра) ҷорӣ карда шуда, сатҳи обтаъминкунии миқдори боз ҳам зиёдтари заминҳо баланд бардошта мешавад;

– заминҳои бекорхобида ба гардиши кишоварзӣ ворид карда шуда шуршавӣ ва ботлоқшавии заминҳо пешгири карда мешавнд;

– принсипи идоракунии ҳамгирои захираҳои об ва муносибати дарёй-ҳавзавӣ ҷорӣ карда шудаанд, ки гузариш ба идоракунии бахши об аз сарҳадҳои маъмурӣ ба сарҳадҳои гидрологиро дар назар дорад;

– чор ташкилоти миллии ҳавзавӣ ва чор ташкилоти зерҳавзавӣ таъсис дода шудаанд, ки фаъолияти онҳо ба ҳалли масъалаҳои фаврии идоракунии захираҳои об, аз ҷумла барои обёрӣ нигаронида мешавад;

– низоми кооперативии истехсоли махсулоти кишоварзӣ дар соли 2020 на камтар аз 70 фоиз истехсолкунандагон, аз ҷумла коркард ва фурӯши махсулотро дар бар мегирад;

– заминаи меъёри ҳуқуқии тичоратикунони натиҷаҳои фаъолияти илмию тадқиқотӣ дар соҳаи кишоварзӣ тақмил дода мешавад;

– модулҳои васеи техникий таълимдихӣ деҳқонон (фермерон) оид ба масъалаҳои истехсолоти самаранок, технологияҳои коркард ва фурӯш, идоракунии самаранок ва оқилонаи хоҷагии деҳқонӣ таҳия мешаванд;

– заминаи моддию техникий барномаҳои селекционии Институти илмию тадқиқотии «Зироаткор» ва Институти илмию тадқиқотии «Боғпарвар»-и Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон тақмил дода мешаванд;

– барномаҳои таълимии Доишгоҳи аграрии Тоҷикистон ва коллежҳои кишоварзӣ тақмил мешаванд;

– маълумоти бозорӣ тавассути дастгирии Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон беҳтар мегардад.

3.3. Комплекси сӯзишворию энергетикӣ

3.3.1. Вазъи муосир

Асоси тавозуни энергияи аввалияро дар Тоҷикистон сӯзишвории ангишти худӣ, захираҳои гидроэнергетикӣ ва махсулоти нафту газии воридшаванда ташкил медиҳанд. Қариб 96 фоиз нуруи барқ дар нуругоҳҳои обии иқтисодии хурд, миёна ва калон истехсол карда мешавад. Ба истифода додани МБГ-2 Душанбе бо иқтисоди 100 мВт имконият дод, ки эътимоднокии таъмини барқ дар шаҳри Душанбе боло бурда, сарбории шабакаҳои барқӣ аз ҳисоби истехсоли энергияи ҷароратӣ коҳиш дода шавад. Бо мақсади коҳиши вобастагӣ аз воридоти газии табиӣ ва махсулоти нафтӣ, дар мамлакат ҷиҳати диверсификатсияи дастрасӣ ба захираҳои ҳомили энергия, аз ҷумла ангишт чораҳои андешида шудаанд. Барои инкишофи соҳаи ангишт дар солҳои 2007-2015 тибқи маълумоти Вазорати саноат ва технологияҳои нави Ҷумҳурии Тоҷикистон зиёда аз 35 млн. доллари ШМА равона гардида буд. Дар натиҷаи чораҳои андешидашуда истихроҷи ангишт мунтазам зиёд шуда, дар соли 2014 875 ҳазор тоннаро ташкил дод, ки аз истихроҷи он дар соли 1991 се маротиба зиёдтар аст. Дар татбиқи Барнома оид ба самаранокӣ истифодаи захираҳои обию энергетикӣ ва сарфаи энергия барои солҳои 2012-2016 бо ҳаҷми маблағгузори қариб 3 млрд. доллари ШМА муваффақиятҳои муайян ба даст оварда шудаанд. Дар доираи барномаи мазкур корҳо оид ба таҷдиди зеристгоҳҳои барқӣ, кам кардани талафоти нуруи барқ, ташкили корхонаҳои истехсоли лампаҳои каммасраф бо тавоноии 1,2 -1,5 млн. дона дар як сол анҷом дода шуданд. Дар самти шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ таҷрибаи мусбӣ ба даст омадааст, ки намунаи он созишномаи консессионӣ оид ба сохтани манбаҳои мухтори энергия дар минтақаҳои ғайримарказонидашудаи таъмини барқ мебошад. Лоихаи сохтмони ХИБ-500 кВ амалӣ карда шуд, ки барои муттаҳид кардани низоми энергетикӣ ҷанубу шимол имконият фароҳам овард. Ташхиси мустақили байналмилалӣ лоихаи сохтмони нуругоҳи барқи обии “Роғун” ва арзёбии таъсири экологиву иқтисодии он аз ҷониби Бонки Ҷаҳонӣ, коршиносони мустақили байналмилалӣ ва ширкату мутахассисони хориҷӣ соҳа гузаронида шуд.

Барои Тоҷикистон, ки дорои захираҳои нодирӣ гидроэнергетикӣ ва захираҳои калони ангишт мебошад, инкишофи оқилонаи КСЭ метавонад катализатори рушди саноат, кишоварзӣ ва сатҳи зиндагии аҳоли гардад. Истифодаи самараноки иқтидори гидроэнергетикии кишвар барои афзун намудани содироти неруи барқ (иқтидор) ва воридоти асбур замина фароҳам меорад.

Дар баробари ин имкониятҳои истифодаи захираҳои гидроэнергетикӣ аз омилҳои табиӣ иқлимӣ, ки боиси тағйирёбии маҷрои оби дарёҳо дар тӯли мавсим ва чандсолаҳо мегарданд, вобаста буда, ҷалби захираҳои назарраси сармоягузорию тақозо мекунад. Маҳдудиятҳои мавсимӣ дар дастрасӣ ба неруи барқ барои инкишофи фаъолнокии корӣ дар Тоҷикистон монеа эҷод намуда, рушди иқтисодии онро бозмедоранд.

Айни замон зиёда аз 200 корхонаҳои саноатӣ ва энергетикӣ ангиштро ҳамчун сӯзишвории алтернативӣ ба гази табиӣ истифода мекунанд. Тараққиёти зеринизомии ангишти КСЭ имконият медиҳад, ки вобастагии иқтисодиёти ҷумҳурӣ аз воридоти гази табиӣ ва маҳсулоти нафтӣ кам карда шавад. Дар ҳаҷми умумии истихроҷи ангишт усули карерии истихроҷи он (зиёда аз 90 фоиз) бартарият дошта, имкониятҳои назарраси истихроҷи шахтагӣ мавҷуд мебошанд. Дар соҳаи ангишт дар давоми солҳои 2007-2015 зиёда аз 35 млн. доллари ШМА, ки ҳиссаи назарраси онро сармоягузорию хориҷӣ ташкил медиҳад, равона карда шуд ва ин имконият дод, ки ҳаҷми истихроҷи он ба 1070,1 ҳаз. тонн расонида шавад.

Сарфи назар аз тағйироти мусбӣ дар КСЭ кишвар, дар соҳа мушкилоти зиёд, аз ҷумла норасоии баръалои энергетикӣ ноҳияҳо дар давраи тирамоҳу зимистон ҳалношуда боқӣ мемонад, ки ин ба иқтисодиёти мамлакат таъсири манфӣ расонида, дар инкишофи шаҳру ноҳияҳо нобаробарию ба вучуд меорад.

3.3.2. Мушкилоти асосӣ

Чораҳои андешидашаванда барои ҳалли мушкилоти таъмини истиглолияти энергетикӣ кишвар кифоя нестанд.

Мушкилоти аҳамияти бештар дошта инҳо мебошанд:

– диверсификатсияи сусти сарчашмаҳои истеҳсоли энергия ба он оварда расонидааст, ки вазни қиёсии энергияи НБО дар ҷумҳурӣ 92-95 фоиз истеъмолӣ умумии энергияро ташкил медиҳад.

Имконияти истифодаи захираҳои гидроэнергетикӣ аз омилҳои табиӣ иқлимӣ вобаста мебошад. Дар давраи тирамоҳу зимистон аз сабаби кам шудани маҷрои об дар дарёҳо коркарди энергияи барқ дар неругоҳҳои барқи обӣ ба таври назаррас кам шуда, дар натиҷа дар давраи ишорашуда норасоии баръалои неруи барқ ба вучуд меояд. Вобаста ба норасоӣ неруи барқ (иқтидор) ҳар сол дар давраи тирамоҳу зимистон маҳдудияти таъминоти барқ ҷорӣ карда мешавад. Маҳдудияти (қатъи) дастрасӣ ба неруи барқ асосан барои истеъмолкунандагони деҳот ҷорӣ карда мешавад, ки дар он ҷо қариб 73 фоизи аҳолии кишвар зиндагӣ мекунанд.

Дар давраи баҳору тобистон аз сабаби маҳдудияти талабот дар бозори дохилӣ ва набудани имконияти содироти неруи барқ (иқтидор) самаранокии истифодаи иқтидори мавҷудаи неругоҳҳои барқи обӣ (НБО) коҳиш меёбад.

Ҳаҷми умумии партови холии об дар ҳама неругоҳҳои барқи оби ШСХК «Барқи Тоҷик» дар соли 2013 24589,46 млн. м³ ташкил дод, ки ба 8085,62 млн. кВт.соат неруи барқ баробар мебошад.

Мушкилоти гармитаъминкунии алтернативии шаҳрҳои калону миёна аҳамияти муҳим дошта, дар ин замина зарурати таҷдиди марказҳои барқу гармидиҳии мавҷуда ва сохтани марказҳои барқу гармидиҳӣ ва дегхонаҳои нав, истифодаи сарчашмаҳои мухтори энергияи гармӣ, аз ҷумла дар асоси истифодаи манбаъҳои барқароршавандаи энергия дар биноҳои истиқоматӣ ва маъмурии лоиҳавӣ ба миён меояд.

– сатҳи нисбат ба дигар соҳаҳои иқтисодиёт баланди қарзи берунӣ дар энергетика, ки дар он 24 созишномаҳои қарзӣ ба маблағи 1111,4 млн. доллари ШМА татбиқ шуда истодаанд.

Афзоиши сармоягузориҳои хориҷӣ ба энергетикаи Тоҷикистон гарчанде ба ҳалли мушкилоти таъмини бозътимоди неруи барқ равона шуда бошад ҳам, вале ба амнияти инвеститсионии энергетикаи ватанӣ ва дар маҷмӯъ кишвар таҳдид мекунад.

– сиёсати тарифии номуносиби неруи барқ зимни вучуд доштани маданияти пасти истеъмоли барқ ва сатҳи баланди талафоти он.

Ҷамъоварии пардохтҳои аз рӯи ҳисобҳои пешниҳоднамудаи ШСХК «Барқи Тоҷик» қариб 60 фоизро ташкил медиҳад. Талафоти техникӣ қариб 18 фоизи истеҳсоли неруи барқро ташкил медиҳад (аз рӯи таҳлилҳои мавҷуда талафоти воқеӣ 33–35 фоизро ташкил медиҳад). Айни замон, неруталабии ММД Тоҷикистон нисбат ба ҳамин нишондиҳандаи давлатҳои минтақаи Осиёи Марказӣ қариб ду маротиба зиёд аст. Неруталабии алюминии аз ҷониби ширкати ТАЛКО истеҳсолшаванда, ки бузургтарин истеъмолкунандаи ватании барқ мебошад, аз ҳамин нишондиҳандаи ширкатҳои хориҷӣ, ки таҷҳизот ва технологияи муосири электролизро истифода меkunанд, қариб 20 фоиз зиёд мебошад. Таҳдидҳо ба амнияти энергетикӣ инчунин ба номукамалии сиёсати тарифӣ, заминаи меъёрии ҳуқуқии истифодаи самараноки манбаъҳои ҳомили неру, аз ҷумла дар бахши таъминоти гармӣ алоқаманд мебошанд.

– менечменти заифи энергетикӣ, набудани малакаҳои тичоратӣ ва молиявӣ идоракунӣ.

Дар энергетикаи ватанӣ, ки асоси онро ширкати давлатии «Барқи Тоҷик» ташкил медиҳад, новобаста аз чораҳои андешидашуда оид ба тақсимкунии вазифаҳои коркард, тақсимот ва интиқоли неруи барқ дар байни воҳидҳои сохтории он, сатҳи ба шароити муосир номутобиқи менечменти энергетикӣ ва устувории молиявӣ, самаранокии пасти тичоратикунонии бахш нигоҳ дошта мешавад. Мушкилоти коркарди тавозуни сӯзишворию энергетикӣ кишвар ва муносибгардонии он муҳим боқӣ мемонад.

– инфрасохтори энергетикӣ инкишофнаёфта, аз ҷумла таъминкунандаи ба гардиши хоҷагидорӣ ворид кардани энергияи офтоб, бод ва маводи билогӣ.

Набудани хатҳои интиқоли барқ, зеристгоҳҳои трансформаторӣ, иттилоот дар хусуси сарчашмаҳои алтернативии энергия ва марказҳои дахлдори

таъмини техникӣ ва хизматрасонии онҳо ба амнияти энергетикӣ маҳалҳои истиқоматии аз марказҳои сарбории энергетикӣ дар масофаи дур қарордошта ва ғайринокии қорӣ аҳолии дар онҳо истиқоматкунанда таҳдид эҷод мекунад. Фарсудаҳои ҷойдоштаи инфрасохтори энергетикӣ ва нақлиёти самараноки ва эътимоднокии интиқоли маводи ҳомили энергияро кам менамояд, ки дар натиҷа ба талафот, афзоиши хароҷоти истеъмолкунандагони сӯзишворӣ ва неруи барқу гармӣ оварда мерасонад.

3.3.3. Афзалиятҳои асосӣ

– диверсификатсияи сарчашмаҳои энергия ҳам аз ҳисоби азхудкунии иқтисодии гидроэнергетикӣ, ҳам аз ҳисоби сохтмони НБ[, истифодаи энергияи офтоб, бод ва маводи биологӣ, амалӣ намудани маҷмӯи чораҳо оид ба сарфаи энергия ва баланд бардоштани самаранокии энергетикӣ иқтисоди миллӣ;

– ноил шудан ба тағйироти сифатӣ ва миқдорӣ дар энергетикаи ватанӣ ва ин имконият медиҳад, то рушди босубот ва самараноки ҳамаи зерномҳои КСЭ, ки таркиби муҳимтарини он на танҳо иқтисодии табиӣ захиравӣ, балки инчунин неруи инсонӣ ва инноватсионӣ хоҳад буд, таъмин карда шавад;

– ҳавасмандгардонии рушди босуботи превентивии соҳаҳои алоқаманд ва инфрасохтори энергетикӣ;

– сохтмон ва таҷдиди иншооти наву мавҷудаи тавлиди неруи барқ ва шабакаҳои барқӣ, кам кардани талафоти неруи барқ ва рушди бозори минтақавии фуруши неруи барқ.

3.3.4. Вазифаҳои асосӣ ва самтҳои фаъолият барои ноилшавӣ ба афзалиятҳо

1. Диверсификатсияи манбаҳои энергия тавассути:

– идомаи азхудкунии ва истифодаи самараноки иқтисодии гидроэнергетикӣ дар асоси амалӣ намудани барномаи рушди гидроэнергетикаи хурд ва мониторинги неругоҳҳои хурди барқи обии қаблан сохташуда, таҷдиди НБО-и мавҷуда ва сохтани НБО-и нав, аз ҷумла НБО “Роғун”;

– идомаи корҳо оид ба кашф ва азхудкунии захираҳои сӯзишвории органикӣ, зиёд кардани ҳаҷми истихроҷи ангишт ва истеҳсоли газ аз он дар асоси таҳия ва татбиқи барномаи мақсадноки инкишофи истихроҷ (аз ҷумла бо усули шахтагӣ) ва коркарди ангишт;

– татбиқи лоиҳаҳои сохтмони НБ[-и ангишти бо риояи талаботи экологӣ тавассути ворид кардани иқтисодҳои нав, аз ҷумла дар МБГ-2 Душанбе ва МБГ дар вилояти Суғд;

– ҳавасмандгардонии ба гардиши хоҷагидорӣ ворид кардани МБЭ (офтоб, биогаз, бод) дар асоси қонунгузорӣ ва дар маҷмӯи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба қарзидҳӣ ва андозбандии имтиёзноки соҳибкорӣ дар соҳаи лоиҳакашӣ, истеҳсол ва истифодаи таҷҳизот дар асоси МБЭ, таъсиси марказҳои таълимӣ ва хизматрасонии муосир ба тавсеаи истифодаи МБЭ;

– таҳияи заминаи меъёрию ҳуқуқӣ ва барномаҳое, ки тичоратикунони корхонаҳои КСЭ ва диверсификатсияи шаклҳои моликиятро дар соҳаи энергетика пешбинӣ мекунанд;

– таҳия ва татбиқи барномаҳои мақсадноки баланд бардоштани самаранокии энергетикӣ иқтисоди миллӣ ва соҳаҳои он;

– таъсиси мақоми мустақил оид ба коркарди сиёсати тарифӣ, истисно намудани пешниҳоди кӯмаки мутақобилаи молиявӣ ба категорияҳои алоҳидаи истеъмолкунандагон дар низоми тарифҳои неруи барқ.

2. Ноил шудан ба тағйироти мусбати миқдорӣ ва сифатӣ дар энергетикаи ватанӣ тавассути:

– баланд бардоштани самаранокии менечменти энергетикӣ ва молияви КСЭ тавассути татбиқи сиёсати кадрӣ самаранок, ки таҳия ва татбиқи барномаҳои мақсадноки омодакунӣ ва такмили ихтисоси ҳайати кормандон, аттестатсияи мунтазам ва сертификатсияи менечеронро дар корхонаҳои энергетикӣ пешбинӣ менамояд;

– реструктуризатсияи энергетикаи ватанӣ, татбиқи ислоҳоти сохтори КСЭ, муносибгардонии низоми идоракунии ширкатҳои энергетикӣ ва корхонаҳои соҳаи сӯзишворӣ тавассути ташкили маркази ягонаи таҳлили КСЭ, ки фаъолияти муштарак ва ояндабинии инкишофи соҳаҳои ба он алоқамандро дар асоси таҳия ва муносибгардонии тавозуни сӯзишворию энергетикӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон ва минтақаҳои онро таъмин менамояд;

– таҳияи заминаи меъёрию ҳуқуқӣ ва барномаҳои пешбиникунандаи тичоратикунони КСЭ ва гуногунсозии шаклҳои моликият дар баҳши энергетика, низоми чораҳои дастгирии шарикӣ давлат ва баҳши хусусӣ дар КСЭ;

– диверсификатсияи манбаъҳои маблағгузори КСЭ дар асоси пешбурди ислоҳот дар зернизомҳои соҳавӣ КСЭ бо мақсади таъмини ҷолибияти инвестиционӣ ва зиёдкунии ҳиссаи сармоягузори хусусии дохилӣ ба ин соҳаҳои соҳабандии энергетикӣ;

– афзун гардонидани имкониятҳои ташаккулдиҳандаи бучети давлатӣ аз ҳисоби КСЭ дар асоси татбиқи иқтисодии содиротии электроэнергетикаи ватанӣ тавассути истифодаи механизмҳои дипломатияи энергетикӣ ва имкониятҳои лоиҳаи CASA-1000, чораҳо оид ба ноил шудан ба шаффофияти молиявии корхонаҳои КСЭ, ба истифода додани агрегатҳои НБО Роғун ва Шӯроб, баланд бардоштани самаранокии истифодаи иқтисодии истгоҳҳои барқӣ амалкунанда.

3. Ҳавасмандгардонии рушди босуботи превентивии соҳаҳои алоқаманд ва инфрасохтори энергетикӣ тавассути:

– таъмини дастрасӣ ҳамаи истеъмолкунандагон, новобаста аз категория, мансубияти минтақавиашон ва фасли сол, ба энергия дар асоси ворид намудани иқтисодҳои нав ва истифодаи самаранокии иқтисодҳои ҷойдошта, инкишофи инфрасохтори энергетикӣ, аз ҷумла дар минтақаҳои таъмини ғайримарказонидашудаи барқ;

– таҳияи низоми чораҳо оид ба ҳавасмандгардонии сарфи энергия ва баланд бардоштани самаранокии энергетикӣ истеҳсолот;

– таҳияи маҷмуи чораҳо оид ба баланд бардоштани ҳолибияти лоиҳаҳои сармоягузорӣ, ташаббусҳои шахсонӣ воқеӣ ва ҳуқуқӣ дар баҳши соҳибкорӣ энергетикӣ;

– баланд бардоштани амнияти экологии рушди КСЭ дар асоси таҳия ва қабули қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи чораҳои таъмини амнияти экологии объектҳои энергетика.

3.3.5. Натиҷаҳои ҷашмдошт

Татбиқи самтҳои амалҳо оид ба рушди КСЭ барои солҳои 2016-2020 имконият медиҳад, ки таҳдидҳо ба амнияти энергетикӣ коҳиш дода, талабот ба энергетикаи ватанӣ, ки аз гузариши пешбинишудаи иқтисодиёти мамлакат аз иқтисодиёти аграрӣ-индустриалӣ ба индустриалӣ-аграрӣ бармеояд, қонеъ гардонида шавад ва дар панҷсолаҳои минбаъда Тоҷикистон дар бозорҳои минтақавӣ энергетикӣ мавқеи пешсафро ишғол намояд, ки бо ноил гардидан ба натиҷаҳои зерин таъмин карда хоҳад шуд:

– диверсификатсияи истеҳсоли захираҳои энергетикӣ дар асоси сохтани неругоҳҳои нави барқӣ (ба истифода додани иқтидорҳо дар зеристгоҳҳои {ароратӣ 700 мВт. ва истеҳсоли солони неруи барқ дар онҳо 3487,5 млрд. кВт.соатро ташкил медиҳад, истихроҷи ангишт дар соли 2020 ба 4046,9 ҳазор тонна баробар мешавад), ба гардиши хоҷагидорӣ ворид намудани МБЭ дар ҳамбастагӣ бо чораҳои баланд бардоштани самаранокии истифодаи иқтидорҳои энергетикӣ мавҷуда;

– дар натиҷаи баргараф кардани норасоии барқ дар фасли тирамоҳу зимистон дастрасии истеъмолкунандагони Тоҷикистон ва воҳидҳои ҳудудии он ба неруи барқ таъмин мегардад ва истеҳсоли он дар соли 2020 нисбат ба соли 2015 қариб зиёда аз 60 фоиз зиёд шуда, 26192,6 млн. кВт.соат ва содироти он 4925,6 млн. кВт.соатро ташкил медиҳад;

– заминаи меърию ҳуқуқӣ таҳия гардида, татбиқи барномаҳои, ки тичоратикунонии корхонаҳои КСЭ ва диверсификатсияи шаклҳои моликиятро дар баҳши энергетика пешбинӣ менамоянд, оғоз мегардад;

– тавозуни сӯзишворию энергетикӣ таҳия гардида, сохтори он муносиб гардонида мешавад ва омори ватанӣ оид ба тавозуни сӯзишворию энергетикӣ кишвар ва минтақаҳои он, инчунин оид ба энергияталабии ММД маълумот пешниҳод мекунад;

– афзоиши маҳсулнокии энергия аз ҳисоби тақмили технология (ба истифодадихии таҷҳизоти нав, тақмил ва аз истифода хориҷ намудани таҷҳизоти кӯҳна), афзоиши истифодаи таҷҳизоти истеҳсолии мавҷуда, тақмили ташкили истеҳсолот, пешравиҳои сохторӣ дар иқтисодиёт, талафоти неруи барқ то 10-12 фоиз аз ҳаҷми умумии истеҳсоли он коҳиш дода мешавад;

– самаранокии идоракунии КСЭ аз ҳисоби ташаккули модули кадрӣ дорои сифати дахлдор дар зернизомҳои соҳавӣ КСЭ, татбиқи усулҳои муосири менеҷменти энергетикӣ, тағйироти институтсионалӣ, таҷдиди ширкатҳои энергетикӣ, бозсозӣ ва замонавикунонии объектҳои

амалкунанадаи энергетикӣ, ислоҳот дар зернизомии сӯзишвории КСЭ баланд бардошта мешавад;

– шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ дар соҳаи соҳибкорӣ энергетикӣ инкишоф ёфтааст, ҳавасмандгардонии ҷалби сармояи хусусӣ барои корҳои геологӣ иқтишофӣ ва истифодаи қабри замин, азхудкунии иқтидори гидроэнергетика ва МБЭ таъмин карда мешавад;

– сохтори тавозуни сӯзишворӣ энергетикӣ мамлакат дар асоси афзоиши ҳиссаи энергетикаи ғайрисӯзишворӣ аз ҳисоби зиёдунии имкониятҳои техникӣ истифодаи МБЭ (оғобӣ, бодӣ, биологӣ ва геотермалӣ), азхудкунии иқтидори гидроэнергетикаи мамлакат ва баланд бардоштани самаранокии энергетикӣ иқтисоди миллӣ беҳтар мешавад;

– чораҳо оид ба ҳавасмандгардонии ҷолибияти инвеститсионӣ лоиҳаҳо ва ташаббусҳои шахсонӣ воқеию ҳуқуқӣ дар самти сарфаи энергия, самаранокии энергетикӣ ва истифодаи МБЭ татбиқ карда шудаанд, дар натиҷа азхудкунии энергетикӣ минтақаҳои таъминоти ғайримарказонидашудаи барқ аз ҳисоби идомаи татбиқи барномаи инкишофи энергетикаи обии хурд ва МБЭ тавсеа меёбад;

– мақоми мустақил оид ба таҳияи сиёсати тарифӣ таъсис дода шуда, механизми асоснокшудаи ҳисобкунии нарху тарифҳо барои манбаҳои ҳомили энергияи дорои аҳамияти иқтимоӣ дар якҷоягӣ бо механизми самаранокии ҳифзи истеъмолкунандагонӣ камбизоат ва истисноии субсидияҳои мутақобила ба категорияҳои алоҳидаи истеъмолкунандагон таҳия ва ҷорӣ карда мешавад;

– инфрасохтори энергетикӣ, аз ҷумла сохтмони зеристгоҳҳо ва хатҳои интиқоли барқ инкишоф ёфта, асосҳои бозори мустақили хизматрасонӣ ва хизматҳои инжинирингӣ дар самти азхудкунии ва истифодаи самаранокии иқтидори энергетикӣ мамлакат, аз ҷумла МБЭ ва технологияҳои пешрафтаи энергетикӣ ташкил карда мешавад;

– хизматрасонии қарзи берунии дар КСЭ ҷамъшуда ҳам аз ҳисоби баланд бардоштани самаранокии корхонаҳои КСЭ, тақмили сиёсати тарифӣ, истифодаи иқтидори содиротӣ энергетикаи барқии ватанӣ ва ҳам аз ҳисоби коҳиш додани миқёси иқтисоди ҷайрирасмӣ беҳтар мегардад;

– маҷмӯи чораҳо оид ба таҳлили экологии объектҳои энергетика, оид ба таъмини амнияти экологии инкишофи КСЭ бо коҳиш додани таъсири манфии он ба муҳити зист амалӣ карда мешавад.

3.4. Инфрасохтори нақлиётӣ ва коммуникатсионӣ

3.4.1. Ҳолати кунунӣ

Шабакаи роҳҳои Тоҷикистон дар шароити ҳосе ташаккул ёфтааст, ки он ҳам ба вазъи муносири нақлиёт ва ҳам ба имкониятҳои рушди минбаъдаи он таъсир мерасонад. Ин пеш аз ҳама хеле бо мураккаб будани истифодаи техникаи нақлиётӣ дар ҳудуди кишвар, ки қисми зиёди он кӯҳсор мебошад, инчунин ташаккули таърихан тақозошудаи шабакаҳо дар муҳлатҳои кӯтоҳ, ки сабаби истифодаи васеи намудҳои гузаранда ва пасти роҳҳо гардидааст, алоқаманд мебошад.

Инкишофи ҳамаи намудҳои нақлиёт таҳти таваҷҷуҳи доимии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор дорад. Ҷудокунии маблағҳо ба таъмир ва нигоҳдории роҳҳо ва намудҳои нақлиёти истифодаи умум дар баробари афзоиши сармоягузори барои сохтмон, таҷдид ва барқароросозии роҳҳо зиёд шудааст. Дар соли 2014 дар муқоиса бо соли 2011 ҳаҷми интиқоли борҳо 20,8 фоиз (аз 61,7 млн. тонна то 74,4 млн. тонна), гардиши борҳо 12,2 фоиз (аз 5508,8 млн. тонна/км то 6180,3 млн. тонна/км), ҳаҷми мусофиркашонӣ 2,7 фоиз (аз 542,3 млн. то 556,9 млн. нафар), миқдори мусофирон 9,1 фоиз (аз 9447,7 млн. мусофир/км то 10305,1 млн. мусофир/км) зиёд шудааст.

Дар мамлакат дар комплекси нақлиёт то имрӯз 38 лоиҳаи давлатии сармоягузори ба маблағи умумии 12 миллиард сомонӣ амалӣ гардида, ин имконият дод, ки 2000 км роҳҳои автомобилгард, 31 км нақбҳо, 240 адад пулҳо, аз ҷумла 6 пули дорой стандарти байналмилалӣ аз болои дарёи Панҷ, 3,4 км долонҳои зиддитармавӣ, 132 км роҳҳои оҳан, 7 адад терминалҳои хизматрасонии нақлиёти автомобилӣ, инчунин терминали мусофирбарии фурудгоҳи байналмилалии Душанбе сохтаву таҷдид ва мавриди истифода қарор дода шаванд.

Айни замон низоми нақлиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон нақлиёти роҳи оҳан, автомобилӣ, ҳавоӣ ва нақлиёти барқии шаҳрро (троллейбусҳо) дар бар мегирад. Солҳои охир лоиҳаҳои сохтмон ва таҷдиди роҳҳои автомобилгарди Душанбе - Хуҷанд - Чанок (сарҳади Ҷумҳурии Ўзбекистон), Душанбе - Рашт - Қарамик (сарҳади Ҷумҳурии Қирғизистон), Душанбе - Кӯлоб - Хоруғ - Кулма (сарҳади Ҷумҳурии Халқии Хитой), Душанбе - Қӯрғонтеппа - Панҷи поён (сарҳади Ҷумҳурии Ислонии Афғонистон) ва як қатор лоиҳаҳои муҳими дигар амалӣ шуда истодаанд.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Барномаи давлатии инкишоф ва ҷорӣ намудани технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ барои солҳои 2014-2017 қабул шудааст, ки афзалиятҳои рушдро дар баҳши технологияҳои иттилоотӣ инъикос намуда, барои васеъ гардонидани дастрасӣ ба хизматрасонии коммуникатсионӣ дар давраи миёнамуҳлат равона карда шудааст. Дар мамлакат як қатор санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба масъалаҳои маълумот, иттилоотӣ ва инкишофи технологияҳои коммуникатсионӣ - иттилоотӣ қабул карда шудааст.

3.4.2. Мушкilotи асосӣ

Сарфи назар аз фаъолияти ташкилӣ ва сармоягузори фаъол дар соҳаи нақлиёт ва телекоммуникатсия, мушкilotи зерин боқӣ мемонанд:

- масофаи дур аз роҳҳои баҳрӣ ва марказҳои инкишофёфтаи ҷаҳонӣ, баромади маҳдуди нақлиёти роҳи оҳан ба кишварҳои хориҷӣ ва минтақаҳо;
- алоқаи сусти долонҳои нақлиёти байналмилалӣ бо шабакаи дохилии роҳҳои автомобилгард;
- амалан мавҷуд набудани шабақаҳои марказҳои логистикӣ нақлиётӣ;
- ба талаботи стандартҳои байналмилалии бехатарӣ ва истифода мувофиқат накардани бисёр намудҳои нақлиёт;
- набудани алоқаи ҳавоӣ бо минтақаҳои зиёди дохили кишвар;

– мавҷуд набудани стандарти ягонаи таҳия ва истифодаи низомҳои иттилоотӣ дар мақомоти давлатӣ ва ҳамгироии онҳо, инчунин ҳамкориҳои электронӣ дар асоси истифодаи имзои электроники рақамӣ;

– муносибгардонии заифи расмиёти маъмурӣ, ки ба иттилоотони мақомоти ҳокимияти давлатӣ равона карда шудааст.

3.4.3. Афзалиятҳои асосӣ

– рушди минбаъдаи долонҳои нақлиётӣ;

– рушди инфрасохтори нақлиётӣ;

– васеъ гардонидани дастрасӣ ба хизматрасониҳои муосири иттилоотию коммуникатсионӣ.

3.4.4. Вазифаҳо ва самтҳои асосии амалҳо барои ноил шудан ба афзалиятҳои асосӣ

1. Рушди минбаъдаи долонҳои нақлиётӣ тавассути:

– ташаккул ва инкишофи долонҳои нақлиётии транзитӣ ва таъмини баромад ба бандарҳои баҳрӣ;

– ба талаботи стандартҳои байналмилалӣ мутобиқ намудани тамоми объектҳои нақлиётӣ, аз ҷумла марказҳои логистикӣ бо мақсади зиёд намудани ҳаҷми ҳамлу нақли мол ва мусофирон;

– сохтани терминалҳои наздисарҳадӣ мувофиқи стандартҳои муосири байналмилалӣ;

– таъсиси нуқтаҳои портативии бақайдгирии ҳолати ҳавои атмосфера;

– харидории воситаҳои нақлиёт барои ҳамлу нақли байналмилалӣ;

– татбиқи лоиҳаҳои сармоягузорию, ки барои ба маротиб коҳиш додани вобастагии роҳҳои транзитӣ аз як кишвар ва васеъ гардонидани имкониятҳои баромадани кишвар ба бандарҳои баҳрӣ имконият фароҳам меоваранд. Татбиқи ин лоиҳаҳо талошҳои фаъоли берунаи Тоҷикистонро дар ҳамкорӣ бо шарикони тижоратӣ дар Осиёи Марказӣ ва дигар кишварҳои ҳамсоя дар назар дорад;

– таъсиси на камтар аз 4 маркази наздисарҳадии нақлиётӣ, экологӣ ва логистикӣ (Панҷи Поён, Турсунзода, Хучанд ва Хоруғ).

2. Рушди инфрасохтори нақлиётӣ тавассути:

– навсозии заминаи моддию техникаи ҳамаи намуди нақлиёт ва таҷдиди паркҳои нақлиётӣ;

– таъмини таҷҳизот ва техникаи нав барои нигоҳдории роҳҳо, фурудгоҳҳо ва фаъолияти раванди ҳамлу нақл;

– кам кардани хароҷоти нақлиётӣ ба воситаи барқароркунии пулҳо, асфалтпӯш ва таҷдид намудани роҳҳо;

– таъмини робитаҳои нақлиётӣ дар тамоми сол дар байни шаҳру ноҳияҳои кишвар тавассути таҷдиди роҳҳои автомобилгард, сохтмони роҳҳои иловагӣ, сохтмони роҳҳои автомобилгард ва қитъаҳои роҳи оҳан;

– истифодаи самараноки инфрасохтори нақлиёт аз ҳисоби бехтар кардани сохтори болои роҳҳои оҳан ва таҷдиди пулҳо;

– зиёд кардани ҷудокунии маблағҳои бучетӣ барои нигоҳдории роҳҳои автомобилгарди истифодаи умум;

- таҷдид ва таҷҳизонии техникий фурудгоҳҳо;
- тайёр намудани мутахассисон дар соҳаи сохтмони роҳ.

3. Васеъ гардонидани дастрасӣ ба хизматрасониҳои муосири иттилоотию коммуникатсионӣ тавассути:

- мутобиқсозии стандартҳои миллӣ оид ба технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ бо стандартҳои пешрафтаи байналмилалӣ;
- таҳия ва муқаррар намудани тартиби мубодилаи байниидоравии иттилоот;
- ташаккули стандартҳои ягона оид ба таҳия ва истифодаи технологияҳо ва низомҳои иттилоотию коммуникатсионӣ дар мақомоти давлатӣ;
- таҳия ва истифодаи талаботи умумӣ оид ба таъмини мутобиқат ва ҳамгирии захираҳои иттилоотии давлатӣ;
- таҳкими иқтисодии техникий технологияҳои иттилоотию коммуникатсионии мақомоти идораи давлатӣ;
- таҳия ва ҷорӣ намудани қоидаҳои мубодилаи маълумот, ки такрори вазифаҳо ва хароҷотро истисно мекунанд;
- рушди пешгирикунандаи низомҳои иттилоотӣ аз ҳисоби таъмини муҳофизат аз даҳлати тасодуфӣ ё барқасдона;
- ташкили нақшаҳои самараноки захиракунии иттилоот дар маҳзанҳои маълумоти ҳар мақоми идоракунии давлатӣ.

3.4.5. Натиҷаҳои ҷашмдошт

- ҳаҷм қори ҳамаи намудҳои нақлиёт аз ҳисоби истифодаи инноватсияҳо дар раванди ҳамлу нақл, тақмили заминаи моддию техникий нақлиёт, дастрас будани ҳамлу нақл ва беҳтар намудани шартҳои транзит, кам кардани хароҷоти нақлиёт ва баланд бардоштани беҳатарии фаъолияти он зиёд гардида, сифати қори онҳо баланд бардошта мешавад;
- сохтмон ва таҷдиди роҳҳои, ки баромадан аз бунбасти нақлиётӣ, махсусан бунбасти роҳи оҳанро таъмин мекунанд, ба итмом расонида шуда, роҳ ба баҳр кушода мешавад;
- қорҳои бозсозӣ барои баланд бардоштани гурӯҳбандии техникий роҳҳо мутобиқи нишондиҳандаҳои дурнамои шиддатнокии бор ва мусофиркашонӣ гузаронида мешавад;
- сохтори парки қатораҳо тақмил дода шуда, фаъолияти тиҷоратии қорхонаҳои нақлиётӣ ва ҳамкориҳои онҳо бо иштирокчиёни ҷараёни ҳамлу нақл фаъол гардонида мешавад;
- ташаккул ва рушди долонҳои нақлиётии транзитӣ;
- натиҷанокии иҷроиши вазифаҳо аз ҷониби мақомотҳои давлатӣ аз ҳисоби таъмини дастрасӣ ва эътимоднокии захираҳои иттилоотии истифодашаванда, истифодаи базаи ягонаи маълумот баланд бардошта мешавад;
- хароҷоти мақомоти ҳокимияти давлатӣ барои ташкили мубодилаи маълумот дар сатҳи байниидоравӣ кам карда мешавад;

– иқтидори иттилоотию коммуникатсионии мақомоти давлатӣ барои расонидани хизматрасонии электронӣ ба шаҳрвандон ва ташкилотҳо ташаккул меёбад.

3.5. Бахши молиявӣ

3.5.1. Ҳолати кунунӣ

Дар охири соли 2015 бахши молиявии Тоҷикистон аз Бонки миллии Тоҷикистон, 17 бонки сатҳи дуум, ки аз онҳо 7 бонки хориҷӣ, 1 ташкилоти ғайрибонкии қарзӣ, 106 ташкилоти маблағгузории хурд, 18 ширкати суғуртавӣ, 12 ширкати лизингӣ, Агенсии суғуртаи пасандозҳои бонкӣ, 5 шабакаи нуқтаҳои ломбардҳо ва иттифоқҳои қарзӣ иборат мебошад.

Дороиҳои ташкилотҳои қарзӣ беш аз 2 маротиба зиёд шуда, аз 9,1 млрд. сомони соли 2011 (30,1 фоизи ММД) то 18,6 млрд. сомонӣ дар соли 2015 (38,5 фоизи ММД) расидааст. Дар ин давра ҳаҷми амонатҳои ҷалбшудаи бонкӣ 1,9 маротиба зиёд шуда, аз 4,4 млрд. сомонӣ то ба 8,2 млрд. сомонӣ расидааст. Ҳаҷми қарзҳои бонкӣ дар давраи баррасишаванда аз 4,6 то ба 11,2 млрд. сомонӣ ё 2,4 маротиба афзоиш ёфтааст.

Шумораи ташкилотҳои маблағгузории хурд (ТМХ) дар давраи ҳисоботӣ 16 адад кам шуда, ҳаҷми дороиҳои онҳо аз 832 млн. сомонӣ дар соли 2011 (2,8 фоизи ММД) то ба 2,9 млрд. сомони соли 2015 (6 фоизи ММД) ё 3,5 маротиба зиёд шудааст. Ҳаҷми қарзҳои аз тарафи ТМХ пешниҳодшуда аз 0,6 то 2 млрд. сомонӣ ё 3,2 маротиба зиёд шудааст.

Дар ин давра дастрасӣ ба хизматрасониҳои бонкӣ дар саросари кишвар ба таври назаррас беҳтар шуда, ба ин рушди шабакаи филиалҳо ва дигар воҳидҳои бонкҳо ва ТМХ дар ҳудуди кишвар мусоидат намуданд. Ҳамин тариқ, шумораи филиалҳои бонкҳо аз 274 адади соли 2011 то ба 354 адад дар соли 2015 ва дигар сохторҳои амалиётӣ аз 2440 адад то ба 2324 адад коҳиш ёфтааст.

Дар давраи миёнамуҳлат зарур аст, ки бахши молиявии Тоҷикистон ба низоми муосири серамалиёти муассисаҳои рақобатпазири молиявие табдил дода шавад, ки барои пешниҳоди намудҳои васеи хизматрасонии молиявӣ ва маҳсулоти босифат ва инноватсионӣ ба истеъмолкунандагон қодир буда, барои рушди устувори иқтисоди миллӣ шароити мусоид фароҳам оварад ва ба таъсири ҳамаи намудҳои омилҳои номусоид устувор бошад.

3.5.2. Мушкилоти асосӣ

Сарфи назар аз рушди нисбӣ, бахши молиявӣ бо сабаби мавҷудияти баъзе масъалаҳои мушкилоти ҷиддиро аз сар мегузаронад:

- бахши молиявӣ ҳанӯз ҳам ҳамчун асоси маблағгузории иқтисоди миллӣ ташаккул наёфтааст; Сарфи назар аз дастовардҳо, сатҳи пасти дастрасӣ ҳам ба маблағҳои амонатӣ ва ҳам қарзӣ боқӣ мемонад. Ҳамин тариқ, дар соли 2015 пасандозҳо 17,8 фоиз ва қарзҳо 23,2 фоизи ММД-ро ташкил доданд, ки дар минтақаи Осиёи Марказӣ нишондиҳандаи аз ҳама паст мебошад. Гарчанде амонатҳои ҷалбнамудаи ТМХ рушди устуворро нишон диҳанд ҳам, вале ҳаҷми онҳо хеле хурд мебошад. Ҳамин тариқ, зиёда аз 95 фоизи амонатҳои дар соли 2015 ҷалбнамудаи муассисаҳои молиявӣ ба бонкҳо рост меояд.

- **сатҳи пасти сармоякунонии ниҳодҳои молиявии мавҷуда (бонкҳо, ТМХ, ширкатҳои суғуртавӣ ва ғайра);** Новобаста аз афзоиши мутлақи ҳаҷми сармояи ташкилотҳои қарзӣ аз 1,9 млрд. сомонӣ дар соли 2011 то ба 2,4 млрд. сомонӣ дар соли 2015, нисбат ба ММД он аз 6,2 то ба 5,0 фоиз коҳиш ёфт. Дар баробари ин, кифоягии сармояи ташкилотҳои қарзӣ барои дороиҳо, ки бо дарназардошти хавфҳо баҳо дода шудааст, дар давраи баррасишаванда аз 24,4 то ба 13,1 фоиз коҳиш ёфтааст. Сабабҳои асосии паст гардидани кифоягии сармоя ба бад шудани сифати сандуқи қарзии бонкҳо ва мавҷудияти дигар намудҳои хавфҳо (хавфҳои асъорӣ, бозорӣ ва ҷайра) алоқаманд мебошад.

- **осебпазирии шадид ба омилҳои берунӣ ва дараҷаи баланди долларикунонии бахши молиявӣ;** Дар шароити ноустувории ҷаҳонӣ ва бад шудани вазъи иқтисодӣ дар кишварҳои асосии савдо – шарикони Тоҷикистон, бахусус дар Федератсияи Россия дар натиҷаи истифодаи таҳримҳо нисбат ба он аз ҷониби кишварҳои ғарб, на танҳо коҳишҳои воридоти сармояи хориҷӣ, даромади содиротӣ (асъорӣ) аз фурӯши алюминий ва пахта дар бозорҳои хориҷӣ, балки хеле кам шудани интиқоли маблағҳои пулии муҳочирони меҳнатӣ ба ҷумҳурӣ мушоҳида карда мешавад. Дар соли 2015 ҳаҷми интиқоли пулӣ нисбат ба 2014 32 фоиз коҳиш ёфт.

Дар давраи ҳисоботӣ ҳиссаи амонатҳои ҷалбгардида бо асъори хориҷӣ аз 66 фоизи соли 2011 то ба 74 фоиз дар соли 2015 ва ҳиссаи қарзҳои бо асъори хориҷӣ додашуда аз 58 то 64 фоиз зиёд шуд, ки осебпазирии на танҳо бахши молиявӣ, балки умуман иқтисодиётро аз таъсири омилҳои асъорӣ ва дигар омилҳои берунӣ тақвият мебахшад.

- **дастрасии паст ба хизматрасонии молиявӣ, махсусан дар маҳалҳои дурдаст;** Дастрасӣ ба хизматрасонии молиявӣ асосан дар пойтахт (ш.Душанбе) ва марказҳои вилоятҳо марказонида шудааст. Дар минтақаҳои деҳот ва кӯҳистон бошад, он ҳанӯз ҳам дар сатҳи паст қарор дорад. Масалан, дар вилоятҳои Хатлону Суғд ва НТҚ қисми зиёди аҳолии мамлакат ҷойгир аст, вале дар ин ҷо сатҳи пасттарини дастрасӣ ба хизматрасониҳои молиявӣ мушоҳида мешавад. Ба 1 филиали ташкилоти қарзӣ (бонк ё ТМХ) хизматрасонии зиёда аз 20000 нафар рост меояд.

Дар соли 2015 вазни қиёсии аҳолие, ки суратҳисобҳои бонкӣ доранд, танҳо 26,3 фоизро ташкил медиҳад. Дастрасӣ ба суратҳисобҳои истифодаи фосилавӣ, яъне кортҳои пластикӣ (14,7 фоиз), тариқи шабакаи интернет ва ё интернет-бонкинг (0,2 фоиз), тавассути алоқаи мобилӣ (0,3 фоиз) боз ҳам пасттар мебошад. Шумораи бонкҳо ба 100 ҳазор аҳоли 0,2 ададро ташкил медиҳад, ки ин пасттарин нишондиҳанда ҳатто дар қиёс бо дигар кишварҳои ИДМ мебошад.

- **сатҳи пасти идоракунии корпоративӣ дар ташкилотҳои молиявӣ, аз ҷумла иқтисодии сусти кадрӣ бонкҳо ва ТМХ** боиси мавҷудият ва тамаркузи сатҳи баланди хавфҳо (қарзӣ, асъорӣ, амалиётӣ ва намудҳои дигар) дар бахши бонкӣ, бахусус дар бонкҳои низомсоз ва фаъолияти бидуни ғоидаи онҳо гардидааст. Ҳамин тариқ, дар соли 2015 дар бахши бонкӣ ҳаҷми қарзҳои муҳлати пардохташон гузашта (1,8 млрд. сомонӣ) нисбат ба соли 2011 (0,2 млрд. сомонӣ) хеле (9 маротиба) зиёд шудааст. Дар бахши

маблағгузори хурд вазъият беҳтар аст, вале қарзҳои батаъхирафтада тамоюли афзоиш дошта, мушкилоти додани қарзи нав ба қарздорон вучуд дорад. Яке аз сабабҳои ин сатҳи пасти таҳассус ва омодакунии кормандони бонкҳо мебошад.

- *доираи маҳсулоти молиявӣ маҳдуд буда, ба талаботи истеъмолкунандагон пурра мувофиқ намебошад*; Ҳамин тариқ, маҳсулоти пасандозӣ ва қарзӣ, ки хислати кӯтоҳмуддат доранд, бартарӣ доранд. Дар айни замон, чунин хизматрасониҳои молиявӣ, ба монанди суғурта ва хеджирони хавф, таъмини баҳши воқеии иқтисодиёт ба иқтидорҳои нави истеҳсолӣ, инчунин таъмини гардиши коғазҳои қимматноки корпоративӣ кам инкишоф ёфтаанд.

3.5.3. Афзалиятҳои асосӣ

– коҳиш додани осебпазирии баҳши молиявӣ (бонкӣ) ва таъмини устувории фаъолияти он;

– беҳтар намудани дастрасӣ ба захираҳои молиявӣ.

3.5.4. Вазифаҳо ва самтҳои асосии амалҳо барои ноил шудан ба афзалиятҳои асосӣ

1. Паст кардани сатҳи осебпазирии баҳши молиявӣ ва таъмини устувории фаъолияти он тавассути:

– таҳким баҳшидани иқтидори танзимкунандаи БМТ;

– таҳким баҳшидани устувории молиявӣ ва пурзӯр намудани назорати макропроденсиялӣ;

– тақвият додани иқтидори назоратии БМТ, аз ҷумла инкишофи малакаи кормандон оид ба истифодаи технологияҳои иттилоотӣ, риск-менеджмент ва тарҳсозӣ;

– тақвият додани низоми мониторинги хавфи асҷорӣ, хавфи ҷамъшавӣ, хавфи пасандозҳои калон, сифати қарзҳо аз рӯи баҳшҳо, аз ҷумла хавфи қарзҳои ғайримустақим, инчунин хавфҳои бозорӣ;

– таъмини гузариш ба низоми таъйирёбандаи қурби асҷор;

– коҳиш додани сатҳи долларикунонӣ дар иқтисодиёт;

– баланд бардоштани устувории муассисаҳои молиявӣ, аз ҷумла солимгардонии бонкҳои калон;

– ҷорӣ намудани низоми нишондиҳандаҳои калидии натиҷабархӣ, аз ҷумла меъёрҳои ҷаҳонӣ дар соҳаи пешгирӣ ва муговимат расмикунонии даромади бо роҳи ҷиноятӣ бадастомада;

– рушди рақобат ва либерализатсияи баҳши молиявӣ;

– рушди инфрасохтори баҳши молиявӣ;

– фароҳам овардани шароит барои ташаккули низоми сезинагии қарздиҳӣ;

– таъмини фаъолияти биржаи фондӣ ва бозори ғайриасосии коғазҳои қимматнок;

– тақмили механизмҳои маблағгузори бучетӣ ва тақвияти иқтидори худмаблағгузори корхонаҳои баҳши воқеии иқтисодиёт;

– диверсификатсияи сарчашмаҳои маблағгузори берунии бахши воқеии иқтисоди миллӣ.

2. Баланс бардоштани дастрасӣ ба захираҳои молиявӣ тавассути:

– ташаккули механизми трансмиссионии алоқамандии меъёри бозтамвил бо меъёри ниҳии фойзб;

– таъмини рушди воситаҳои нави бозтамвил ва идоракунии пардохтпазирӣ;

– истифодаи васеи воситаҳои инноватсионӣ барои ҷалби пасандозҳо ва табили онҳо ба дороиҳои молиявӣ барои БВИ;

– истифодаи афзалиятноки воситаҳои молиявии бо пули миллӣ ифодаёфта;

– таъмини гуногунии коғазҳои қиматнок барои маблағгузори БВИ, аз ҷумла коғазҳои қиматноки давлатӣ ва корпоративии БМ;

– истифодаи васеи воситаҳои ҳечикунонӣ ва суғуртаи хавфи қарздиҳии дарозмуддат ба БВИ;

– азхудкунӣ ва истифодаи воситаҳои исломии ҳам бонкӣ ва фондии маблағгузорӣ;

– омодакунии кадрҳои баландихтисос барои бахши молиявӣ мутобиқи стандартҳои байналмилалӣ тавассути муассисаҳои таҳсилоти олии, бо дарназардошти таҷдиди назар намудани барномаҳои таълимӣ;

– ташкили курсҳои бозомӯзӣ, фаъолгардонии қори марказҳои омӯзишӣ дар назди муассисаҳои молиявӣ;

– таҳкими робитаҳо бо муассисаҳои молиявӣ ва қарзии хориҷӣ дар соҳаи фаъолияти бонкӣ, даъвати мутахассисони пешбар;

– таҳия ва таҷқиқи Барномаи давлатии баланс бардоштани саводнокии молиявии аҳоли;

– таъмини тақвияти иқтисодии воҳидҳои маркетингии муассисаҳои молиявӣ, ҳидояти онҳо ба омӯзиши талабот ва имкониятҳои истеъмолкунандагон, аз ҷумла БВИ;

– таъмини рушди шабакаи ширкатҳои консалтингӣ, аз ҷумла хориҷӣ, хадамот дар назди ассосиатсияҳои соҳавӣ оид ба омӯзиши талабот ва коркарди маҳсулоти молиявӣ;

– ташкили гурӯҳи қорӣ ғайриидоравӣ оид ба коркард ва мутобиқсозии маҳсулот ва хизматрасониҳои инноватсионии молиявӣ ба шароити маҳаллӣ;

– тақмили заминаи меъёрии ҳуқуқӣ барои ҳифзи истеъмолкунандагони маҳсулоти молиявӣ;

– таъмини таҷдбирҳо оид ба ошкорсозии иттилоот ва фаъолияти шаффофи бонкҳо ва дигар муассисаҳои молиявӣ;

– тақмили фаъолияти судӣ барои таъмини сифати баланди қарордодҳои қарзӣ ва дигар қарордодҳои молиявӣ;

– ташкили феҳристи марказӣ барои ниғаҳдорӣ ва дастрасии ҳисоботи молиявии ҳамаи ширкатҳо, аз ҷумла муассисаҳои молиявӣ ва ғайримолиявӣ;

– ташкили феҳристи ягона оид ба гарав ва дастрасии доимӣ ба он;

– тақвияти иқтисодии ассотсиатсияҳои амалкунанда (Ассотсиатсияи бонкҳои Тоҷикистон, Ассотсиатсияи ташкилотҳои қарздиҳии хурд) ва таъсиси ассотсиатсияҳои нав дар баҳши молиявӣ (ассотсиатсияҳои ширкатҳои суғуртавӣ ва лизингӣ ва ғайра).

3.5.5. Натиҷаҳои ҷашмдошт

– доройҳои ташкилотҳои қарзӣ 3 маротиба зиёд шуда, ба 44354 млн. сомонӣ баробар мешаванд;

– устувории ташкилотҳои қарзӣ, аз ҷумла инкишофи меъёри кифоягии сармоя то 26,4 фоиз таъмин гардида, ҳиссаи қарзҳои беътимод то 4,4 фоиз, аз ҷумла дар бонкҳо то 5 фоиз ва дар ташкилотҳои маблағгузори хурд то ба 2,2 фоиз коҳиш дода мешавад;

– солимгардонии молиявии ташкилотҳои қарзӣ таъмин гардид – даромадноки то 4 фоиз, аз ҷумла дар бонкҳо 5 фоиз ва дар ТМХ 2,2 фоиз баланд бардошта мешавад;

– маблағгузори иқтисодиёт то 40-45 фоиз ММД, аз ҷумла аз ҳисоби афзоиши қарзҳои бонкӣ то 30-35 фоиз ММД ва захираҳои бозори БМ то 10-15 фоиз ММД таъмин мегардад;

– сатҳи долларикунони баҳши молиявӣ 10 фоиз паст шуда, ҳиссаи воситаҳо бо пули миллӣ зиёд карда шуд;

– Барномаи давлатии баланд бардоштани саводнокии молиявии шаҳрвандон бомуваффақият амалӣ карда мешавад;

– дараҷаи ҳифзи ҳуқуқи сармоягузoron ва амонатгузoron, аз ҷумла суғуртаи хавфи сармоя ва амонатгузори онҳо тибқи қонунгузорӣ баланд бардошта мешавад;

– иштироки молиявии аҳоли 3 маротиба, аз ҷумла шумораи мизочони ташкилотҳои расмӣ молиявӣ расмӣ зиёд мешавад;

– воситаҳои молиявии исломӣ ба таври васеъ паҳн мешаванд;

– {удуди дастрасӣ ба хизматрасониҳои молиявӣ беҳтар шуда, афзоиши шумораи ташкилотҳои қарзӣ ба 100 ҳазор нафар аҳоли то 2,6 адад ва филиалҳои онҳо то 7,5 адад зиёд мегардад;

– шабакаи провайдерҳо оид ба хизматрасонии молиявӣ, аз ҷумла ширкатҳои ғайримолиявӣ ва агентҳо васеъ мегардад;

– доираи хизматрасониҳои молиявӣ, аз ҷумла тавассути воситаҳои фосилавӣ: шабакаи интернет, алоқаи телефони мобилӣ ва бонк-муштарӣ васеъ мегардад;

– пулҳои электронӣ инкишоф ёфта, сатҳи эътимоднокии низоми миллии пардохт баланд бардошта мешавад;

– воситаҳои суғуртакунии хурд, воситаҳои барои хеджиронӣ ва идоракунии хавфҳо (қарзӣ, амалиётӣ, асъорию бозорӣ) ва суғурта дар маҷмӯъ ба таври васеъ истифода мешаванд;

– асосҳо барои рушди фондҳои кафолатӣ, сармоягузорӣ ва ҳеч-фондҳо ташкил карда мешаванд;

– ҷалби молиявии аҳоли ду маротиба (то 60 фоиз) зиёд мегардад.

3.6. Баҳши иқтисодиёти хориҷӣ

3.6.1. Ҳолати кунунӣ

Тағйирёбии вазъи ҷуғрофию иқтисодӣ ва ҷуғрофию сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити муосир нақши омили иқтисодии хориҷиро дар рушди кишвар ба таври назаррас боло бурд. Вобастагии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз бозорҳои беруна хеле меафзояд. Тоҷикистони муосир дорои иқтисоди хурди кушода буда, дар ҳиссаи воридоти молу хизматрасонӣ нисбат ба содироти онҳо зиёдтар мебошад. Ҷумҳурӣ дар бозорҳои ҷаҳонии молу сармоя ҳиссаи начандон зиёд дошта, иқтисодиёти он таҳти таъсири омилҳои асбобӣ, молиявӣ ва нархӣ беруна қарор дорад. Ҳаҷми арзиши содироти ҷумҳурӣ вобаста ба тағйирёбии нархҳои ҷаҳонӣ ба маҳсулоти асосии содиротӣ тағйир ёфта, меъёри фоизии дохилӣ, ки нисбат ба меъёри ҷаҳонӣ баландтар аст, ба ҳаракати байналмилалӣ сармоя вобастагӣ надорад. Барои иқтисодиёти хурди кушод шартҳои тиҷорати хориҷӣ ҳамчун нишондиҳандаҳои зарурӣ барои таҳия ва амалисозии сиёсати иқтисодии хориҷии кишвар ва қисми таркибии он - сиёсати савдои хориҷӣ аҳамияти муҳим дорад. Бинобар ин бахши иқтисодии хориҷӣ бояд ба низоми иқтисодии тағйирёбанда, ки қобилияти ба тағйироти ҷаҳонӣ мутобиқ шуданро дорад, табдил ёбад. Кушод будани иқтисодиёт ва таъсири он ба рушди иқтисодӣ аҳамияти муҳим дорад, зеро ҳамчун тадбири муассири коҳиш додани камбизоатӣ баромад намуда, тавассути муҳоҷирати озоди қувваи корӣ ва озодии тиҷорат дар коҳиши камбизоатӣ мусоидат мекунад.

Дар шароити муосир амалиёти содиротию воридотии Тоҷикистон асосан ба давлатҳои Осиё ва хориҷаи дур нигаронида шудааст. Тоҷикистон ба шарикони асосии тиҷоратии худ асосан алюминийи аввалия, нахи пахта, маъдани рӯх, меваи хушк, дигар маъданҳоро содир карда, молҳои асосиро, ба монанди маҳсулоти нафтӣ, гандум ва либосворӣ ворид менамояд.

Тоҷикистон узви СУС, иштирокчии созишномаҳои бисёрҷониба оид ба савдои озод дар доираи Иттиҳоди давлатҳои мустақил (ИДМ), Иттиҳодияи иқтисодии евроосиёгӣ (ИИАО), Созмони ҳамкории иқтисодӣ (СҲИ) ва Ҳамкории иқтисодии минтақавии Осиёи Марказӣ (ҲИМОМ) мебошад. Мамлакат бо аксар давлатҳои созишномаҳои дучониба дорад.

Дар доираи бахши иқтисодии хориҷӣ тағйирнопазирии уствори сохтори савдои хориҷӣ мушоҳида мешавад, ки ба вобастагии баланди низоми иқтисодии миллиро аз омилҳои нархи берунӣ мусоидат мекунад. Баромадан аз вазъияти баамаломата тавассути андешидани маҷмӯи тадбирҳои зарур, аз ҷумла оид ба баланд бардоштани самаранокӣ ва гуногуншаклии захираву иқтидорҳои бахши воқеӣ, низоми андозбандиву гумрукӣ, механизми самаранокӣ дастгирии молистеҳсолкунандагони ватанӣ дар баробари рушди ба содирот нигаронидашуда ва воридотивазкунандаи интихобӣ имконпазир аст. Ҳамчунин андешидани чораҳои фаврӣ дар соҳаи стратегияи иқтисодии хориҷии мамлакат, ки ба фаъолгардонии савдои байналмилалӣ ва минтақавӣ бо мақсади баробаркунии тавозуни савдо ва гузаронидани ислоҳоти институтсионалӣ барои фаъолсозии ҷалби сармоягузорию мустақими хориҷӣ ва сармояи хусусӣ бо мақсади баробаркунии тавозуни пардохт равона шудааст, зарур мебошад. Ислоҳоте, ки ба фароҳам овардани шароити самаранокӣ савдои хориҷӣ равона карда мешаванд, метавонад ба сохтори

тавозуни савдо ва пардохт, сатҳи қурби асъор ва фаъолнокии инвеститсионии субъектҳои бозор, суръати рушди иқтисодӣ ва дар ниҳоят ба болоравӣ ва беҳтаршавии сатҳи зиндагии аҳоли таъсири ҷиддӣ расонад.

3.6.2. Мушкilotи асосӣ

Дар шароити муосир рушди бахши иқтисодии хориҷиро мавҷудияти мушкilotи зерин халадор месозад:

- сатҳи пасти рақобатнокии маҳсулоти ватанӣ ва диверсификатсияи содирот аз рӯи молҳо ва кишварҳо;
- дур будан аз долонҳои нақлиётӣ асосӣ ва бозорҳои хориҷӣ;
- ҳиссаи баланди хароҷоти нақлиётӣ экспедиторӣ дар арзиши маҳсулоти содиротӣ, аз ҷумла хирочҳои ғайрирасмӣ;
- набудани ниҳодҳои мусоидат ва пешбурди маҳсулот дар бозорҳои беруна;
- сатҳи пасти технологияи саноати коркард, банду баст, тамғагузорӣ ва брендинг;
- қафомонии технологияи марказҳои санҷиши маҳсулоти истехсолшуда;
- мавҷудияти монеаҳои институтсионалӣ дар истехсолоти ватанӣ, содирот ва воридоти технологияҳои пешқадам;
- набудани низоми дақиқи таснифи мол аз рӯи навъ ва ғайра.

3.6.3. Афзалиятҳои асосӣ

- ташкили замина барои инкишофи истехсолоти рақобатпазири ба содирот нигаронидашуда ва мусоидат ба содироти ғайри ашёи хом ба кишварҳои гуногун;
- рушди низоми миллии воридотивазкунии интиҳобӣ, пеш аз ҳама дар соҳаи комплекси агросаноатӣ (коркарди маҳсулоти меваю сабзавот ва зиёдкардани истехсоли он);
- соддагардонии расмиёти содиротию воридоти савдо.

3.6.4. Вазифаҳо ва самтҳои асосии амалиёт барои ноилшавӣ ба афзалиятҳо

Барои амалисозии афзалиятҳо қабул намудани қарор дар самтҳои зерин зарур аст:

1. Такмили заминаи меъёрию ҳуқуқии мусоидат ба рушди содирот ва воридивазкунии интиҳобӣ тавассути:

– ворид кардани тағйиру иловаҳо ба Кодекси гумруки Ҷумҳурии Тоҷикистон, такмили қонун дар бораи савдо бо мақсади ворид кардани имтиёзҳои гумрукӣ;

– таҳияи барномаҳои рушди кластерҳои содиротӣ.

2. Соддагардонии расмиёти содироту воридот тавассути:

– Истисно намудани такроршавии вазифаҳои давлатӣ ва таъмини шаффофияти фаъолияти сохторҳои танзимкунандаи содирот;

– ташаққули низоми оқилонаи сертификатсияи маҳсулот;

– соддагардонии расмиёти бақайдгирии то гумрукӣ барои иштирокчиёни ФИХ;

– қорӣ намудани низоми «равзанаи ягона» дар доираи амалиётҳои содиротию воридотӣ.

3. Ташкили ниҳодҳои ба содирот мусоидкунанда тавассути:

– ташкили феҳристи содиркунандагон/воридкунандагон ва сармоягузори Тоҷикистон бо пешниҳоди имтиёз барои «иштирокчиёни бозор»;

– таҳияи механизми дастгирии давлатии содироткунандагони молҳои ватанӣ;

– таъсиси муассисаҳои давлатӣ ва ҷайридавлатии мусоидат ба содирот ва воридивазкунии интиҳобӣ;

– тақмили чораҳои танзими гумрукию тарифӣ барои ҳимояи молистеҳсолкунандагони ватанӣ дар доираи меъёрҳои СУС;

– тақмили сиёсати қарзию молиявӣ барои таъмини соҳаҳои саноат бо захираҳои қарзӣ дар асоси шартҳои қобили қабул;

– тақмили сиёсати андоз барои хавасмандгардонии фаъолнокии инвеститсионии соҳибкорони хусусӣ;

– беҳтар намудани заминаи меъёрию ҳуқуқии мусоидат ба содирот ва воридотивазкунӣ;

– баланд бардоштани сатҳи муҳофизат аз моддаҳои кимиёии хатарнок дар бахш саноат;

– таҷдиди соҳаҳои саноат ва диверсификатсияи он;

– баланд бардоштани сифат ва эътибори маҳсулоти саноатии ватанӣ дар бозорҳои дохилӣ ва ҷаҳонӣ;

– таҳияи механизми дастгирии давлатии содироткунандагони маҳсулоти ватанӣ;

– ташкили озмуни «Содиркунандаи беҳтарини Тоҷикистон».

4. Омода намудани кадрҳо барои ниҳодҳои мусоидат ба содирот ва воридивазкунии интиҳобӣ тавассути:

– ташкили тренингҳои мақсаднок барои соҳибкорони хурду миёнае, ки дар бахши иқтисодии хориҷӣ фаъолият доранд;

– таҷдиди назар намудани низоми омодакунӣ, бозомӯзӣ ва тақмили ихтисоси кадрҳои, ки дар соҳаи иқтисодии хориҷӣ фаъолият мекунанд;

– мусоидати ташкилӣ, техникӣ ва молиявӣ ба ширкатҳо дар таҳия ва амалисозии стратегияи содиротӣ ва маркетингӣ ва мавқеъгирӣ дар бозорҳои хориҷӣ.

5. Тақвияти чораҳои ғайримолиявии дастгирии содирот ва воридивазкунии интиҳобӣ тавассути:

– коркард ва интишори порталҳои иттилоотӣ, ки ба пешбурди тиҷорат мусоидат мекунанд;

– мусоидат ба фаъолияти намоишгоҳию ярмаркавии молҳои истеҳсоли ватанӣ дар бозорҳои дохилӣ ва хориҷӣ;

– инкишофи низоми патенткунонии маҳсулоти миллӣ бо мақсади эҳё ва содироти маҳсулоти ҳунарҳои халқӣ ва бадеӣ.

3.6.5. Натиҷаҳои ҷашмдошт

- ҳиссаи содирот дар ҳаҷми умумии савдои хориҷӣ афзоиш меёбад;
- тамоюли манфии афзоиши андозаи салдои манфии тавозуни савдо боздошта мешавад;
- воридоти маҳсулоти озуқаворӣ аз ҳисоби ташкили истехсолоти воридивазкунанда ихтисор карда мешавад;
- транзити нақлиёти мол тавассути Ҷумҳурии Тоҷикистон афзоиш меёбад;
- мавқеи кишвар дар рейтингҳои байналмилалӣ боло рафта, эътибори кишвар ҳамчун шарикӣ бозътимоди тичоратӣ ташаккул меёбад;
- гардиши савдои хориҷии кишвар зиёд мегардад;
- индекси шартҳои савдои хориҷӣ беҳтар мешавад;
- индекси тамаркузи содирот аз рӯи молҳои содиротии анъанавӣ коҳиш меёбад.

БОБИ 4. РУШДИ САРМОЯИ ИНСОНӢ ВА БЕҲТАР НАМУДАНИ СИФАТИ ХИЗМАТРАСОНИҲОИ БАҲШИ ИҶТИМОӢ

4.1. Идоракунии равандҳои демографӣ

4.1.1. Ҳолати кунунӣ

Дар кишвар татбиқи «Консепсияи сиёсати давлатии демографии ҷумҳурӣ барои солҳои 2003-2015» ба анҷом расид. Дар давраи миёна ва дарозмуҳлат Ҷумҳурии Тоҷикистон дорои иқтидорҳои меҳнатии назаррас мешавад, ки он омили асосии рушди минбаъдаи иқтисодӣ хоҳад шуд. Дар соли 2020 шумораи умумии аҳолии қобили меҳнат то 6044 ҳазор нафар зиёд шуда, афзоиши солонаи он тақрибан ба 122 ҳазор нафар мерасад. Тибқи арзёбии дурнамо суръати афзоиши муҳочирати меҳнатии беруна суст шуда, шумораи аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ ғайрифаъол коҳиш меёбад. Ҳамаи ин метавонад ба иқтисодиёти кишвар таъсир расонида, масъалаҳои таъсиси **ҷойҳои кори истехсолӣ** ва васеъ намудани имкониятҳои **шуғли пурмаҳсулро** ба миён оварад. Идоракунии самараноки равандҳои демографӣ тавассути беҳтар намудан ва самаранок истифода бурдани маълумоти демографӣ ва андешидани чорабиниҳои зарурии пешгирикунанда ҷиҳати паст намудани таъсири таҳдидҳои демографӣ дар оянда барои таъмини тамоюлҳои муътадилӣ афзоиши таваллуд, афзоиши устувори давомнокии умр ва сифати зиндагӣ равона мегардад.

Равандҳои кунунии демографӣ дар ҷумҳурӣ нисбат ба тамоюлҳои байналмилалӣ мусоидтар мебошанд. Яқум, ҳангоми тадриҷан паст рафтани таваллуд ва афзоиш наёфтани аҳолии ҷаҳон, дар ҷумҳурӣ афзоиши харсолаи тақрибан 2 фоизи шумораи аҳолӣ ба назар мерасад, ки барои муътадил нигоҳ доштани ҳолати демографӣ меъёри мувофиқ ба ҳисоб меравад. Дуюм, ҳангоме, ки дар бештари кишварҳои дунё пиршавии аҳолӣ ба назар мерасад, дар ҷумҳурӣ чараёни ҷавоншавии аҳолӣ мушоҳида мегардад. Ин далел

имконият медиҳад, ки устувории молиявии низоми нафақаи ҷумҳурӣ дар ояндаи миёнамуҳлат нигоҳ дошта шавад.

Барои аз даст надодани самараи «имкониятҳои равзанаи демографӣ» масъалаҳои идора намудани равандҳои демографӣ бояд бо идомаи ислоҳот дар бахшҳои маориф ва тандурустӣ; тавсеа додани тадбирҳои сиёсати шугл барои татбиқи имкониятҳои иқтисодии аҳоли; истифодаи самараноки иқтидори меҳнатии кишвар, бо дарназардошти нигоҳ доштани анъанаҳои миллӣ алоқаманд бошанд.

4.1.2. Мушкилоти асосӣ

Ба фаъолияти мақсадноки ҳукумат оид ба идора намудани равандҳои демографӣ нигоҳ накарда, дар ин самт як қатор мушкилот ҷой дорад:

– суғур будани баҳисобгирии тамоюлҳои демографӣ дар раванди таҳияи барномаҳои соҳавӣ ва минтақавии рушд;

– паस्त будани иқтидори мутахассисони ватанӣ дар масъалаҳои истифода ва коркарди маълумоти омории оид ба нуфузи аҳоли ва дурнамои демографӣ;

– паस्त будани сатҳи огоҳии аҳоли оид ба масъалаҳои танзими оила;

– сатҳи нокифояи дастрасӣ ба хизматрасониҳои репродуктивӣ ва тиббию санитарӣ дар минтақаҳои кӯҳӣ ва дурдасти ҷумҳурӣ, аз ҷумла хизматрасониҳои тиббӣ оид ба танзими оила;

– баландшавии таъсири демографӣ ба захираҳои табиӣ, хусусан ба заминуб;

– суғур будани идоракунии самараноки равандҳои демографӣ дар мавриди ҳалли масъалаҳои таъмин намудани шугли пурмаҳсул ва баланд бардоштани сатҳи некӯаҳволӣ.

4.1.3. Афзалиятҳои асосӣ

– рушди низоми миллии арзёбӣ ва пешгӯии равандҳои иҷтимоӣ;

– коҳиши ғавт ва афзоиши давомнокии умр;

– баланд бардоштани маданияти рафтори репродуктивӣ.

4.1.4. Вазифаҳои асосӣ ва самтҳои фаъолият барои ноил гардидан ба афзалиятҳои асосӣ

Дар бахши рушди низоми миллии арзёбӣ ва пешгӯии равандҳои иҷтимоӣ:

1. Ҷорӣ ва таъмин намудани устувории фаъолияти низоми пешгӯии миллии дар асоси маълумоти демографӣ, аз ҷумла дар минтақаҳои ҷумҳурӣ тавассути:

– таҳия ва ҷорӣ намудани моделҳои пешгӯии демографӣ бо инъикос намудани тамоюлҳо ва дурнамои минтақавӣ ва байниминтақавӣ дар раванди банақшагирии стратегӣ;

– устувор гардонидани иқтидори миллии оид ба гирифтани паҳн намудани ва истифодаи самараноки маълумоти демографӣ дар раванди таҳияи стратегияю барномаҳои миллии рушд;

– беҳтар намудани низоми сабти санадҳои ҳолати шахрвандӣ ва гузаронидани барӯйхатгирии аҳоли дар соли 2020;

– таҳияи асосҳои меъёрию ҳуқуқӣ, ташкилӣ ва низоми ҳамоҳангсозӣ оид ба ташаккули нақшаи миллии рушд ва ҷойгиркунии қувваҳои истеҳсолкунанда ҳамчун қисми низоми банақшагирии стратегӣ;

– ҳамгиروي низоми пешгӯии демографӣ ва ҷойгиркунӣ ба нақшаи миллии рушд ва ҷойгиркунии кувваҳои истехсолкунанда.

2. Рушди минбаъдаи низоми ҷамъоварии маълумот, мониторинг ва арзёбии инкишофи равандҳои иҷтимоӣ барои баланд бардоштани самаранокии тадбирҳо тавассути:

– таъмини муназзамӣ дар гузаронидани тадқиқотҳои миллий дар соҳаи равандҳои тиббию демографӣ, васеъ намудани дастрасӣ ба натиҷаи тадқиқотҳо;

– мукамалсозии низоми гузаронидани тадқиқотҳои миллий оид ба арзёбии камбизоатӣ ва табақаи миёна, таъмини дастрасӣ ба натиҷаи тадқиқотҳо;

– ташаккул ва инкишофи низоми арзёбии бехатарии иҷтимоӣ.

Дар баҳши таъмини коҳиш додани ғавт ва афзоиши давомнокии умр:

3. Рушди низоми ҳамкориҳои байнисохторӣ ва байнисоҳавӣ дар самти коҳиш додани ғавт ва таъмини афзоиши давомнокии умр тавассути:

– баҳисобгирии тамоюлҳои демографӣ ва суръати афзоиши шумораи аҳоли дар барномаҳои миллий ва минтақавии рушди иҷтимоии иқтисодӣ;

– таҳия ва татбиқи барномаҳои мақсадноки минтақавӣ дар соҳаи тандурустӣ, шуғл, ҳифзи иҷтимоии аҳоли, сиёсати ҷавонон, аз ҷумла барномаҳои ба беҳтар намудани шароити оила ва кӯдакон равонагардида;

– тақвияти самти пешгирикунӣ дар зинаи кумаки аввалияи тиббию санитарӣ ва низоми хадамоти санитарӣ эпидемиологии тандурустӣ;

– тарғиби тарзи ҳаёти солим, аз ҷумла тавассути таҳкими равандҳои ташкили ҷорабиниҳои ҷамъиятӣ-иттилоотӣ ва тайёр намудани мутахассисон дар ин самт;

– мукамалгардонии низоми ҳамкориҳои байнисоҳавӣ дар бахшҳои озукаворӣ, саноат, нақлиёт, мақомоти ваколатдори назоративу санчишӣ барои таъмини бехатарии маҳсулоти хӯрокворӣ ва фарҳанги истеъмоли он;

– таҳияи маҷмӯи тадбирҳо оид ба рушди низоми ҳифзи муҳити зист ва истифодаи устувору самараноки захираҳои табиӣ, татбиқи сиёсати экологӣ;

– такмил додани заминаи меъёрию ҳуқуқӣ ва идоракунӣ дар баҳши бехатарии меҳнат, инфрасохтори нақлиётӣ;

– таҳияи маҷмӯи тадбирҳои ба коҳиш ва пешгирии ҷинояткорӣ, махсусан дар байни ҷавонон равонагардида, таҳкими низоми кор бо ҳуқуқвайронкунандагони ноболиғ.

Дар баҳши баланд бардоштани маданияти рафтори репродуктивӣ:

4. Васеъ намудани дастрасии ҷавонон, аз ҷумла шахсони маъҷуб ба маълумот ва солимии репродуктивӣ тавассути:

– мониторинги заминаи меъёрию ҳуқуқӣ дар баҳши таъмини солимии репродуктивӣ, аз ҷумла шахсони маъҷуб;

– арзёбии таҷриба ва низоми ташкил намудани мониторинги равандҳои никоҳи маҷбурии ноболиғон ва ҳомиладорӣ бармаҳал, васеъ намудани ҷорабиниҳои иттилоотӣ оид ба баланд бардоштани маълумотнокии ҷомеа дар ин самт;

– васеъ намудани корҳои фаҳмондадиҳӣ оид ба ҷорӣ намудани принципҳои танзими оила;

– таҳия ва чорӣ намудани низоми идоракунии захираҳои кадрӣ ва техникӣ барои таъмини дастрасии аҳоли, аз ҷумла маъҷубон ба солимии репродуктивӣ, бахусус дар деҳот ва маҳалҳои дурдасти кишвар, дар шароити ҳолатҳои фавқулоддаи иқлимӣ;

– дастгирии технологияҳо ва муносибатҳои инноватсионии хизматрасонӣ дар таъмини солимии репродуктивӣ.

5. Тақвияти институти оила ва ташаккули фарҳанги масъулятнокии волидайн тавассути:

– андешидани тадбирҳои маҷмӯи давлатӣ барои тақвият ва баланд бардоштани нақши институти оила дар ҷомеа;

– андешидани тадбирҳо оид ба коҳиш додани шумораи издивоҷи бармаҳал ва зӯроварӣ нисбати занон, инкишофи тамоюлҳои мусбат дар ин самт, дастгирии падарон ва модарон дар иҷрои вазифаҳои волидайн, ба ҳам омехтани пешравӣ дар мансаб ва иҷрои уҳдадорихои оилавӣ;

– такмил додани низоми мониторинги иҷрои Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд»;

– андешидани маҷмӯи тадбирҳо оид ба рушди низоми хизматрасонии иҷтимоӣ педагогӣ ва психологӣ оилаҳое, ки ба кумаки вобаста ба тарбияи кӯдакон ниёз доранд.

4.1.5. Натиҷаҳои ҷашмдошт

– низоми баҳисобгирӣ ва сифати маълумоти омории равандҳои демографӣ беҳтар гардид;

– заминаи итилоотӣ ва таҳлили равандҳои демографӣ, сатҳи зиндагӣ ва миқёси нобаробарии иҷтимоӣ васеъ ва мустаҳкам шуд;

– низоми идоракунии давлатӣ дар масъалаҳои сиёсати демографӣ аз ҳисоби пешгирии тамоюлҳои «буҳронӣ»/номусоид ба туфайли пешгӯии демографӣ ва арзёбии беҳатарии демографӣ беҳтар гардид;

– муттаҳидсозии амалҳо ва ҳамоҳангсозии байнисоҳавӣ дар сатҳи марказӣ ва минтақавӣ дар баҳши равандҳои демографӣ баланд бардошта шуд;

– механизмҳои ташаккули фарҳанги масъулияти волидайн такмил дода шуд.

4.2. Шугли пурмахсул

4.2.1. Ҳолати кунунӣ

Яке аз ҳадафҳои стратегии дар СМР-2030 зикргардида таъмин ва вусъати шугли пурмахсул дар кишвар мебошад, ки он тавассути афзоиши шугли расмӣ ва меҳнати пурмахсул, сатҳи сазовори музди меҳнат ва инчунин бо шароити беҳатари меҳнат таъмин мегардад.

Барои гузариш ба суръати баландтари шугл саъю талошҳо дар якҷанд соҳаҳои сиёсат заруранд, ки ба ташаккули шумораи бештари ҷойҳои корӣ дар кишвар бо арзиши иловашудаи баландтар тавассути васеъгардонии баҳши хусусии ба рақобат тобовар равона гардидаанд.

Дар давраи то соли 2020 ҳамасола на кам аз 100 ҳазор ҷойҳои корӣ пурмахсули иловагӣ бояд таъсис дод. Дар баробари ин, суръати баланди

афзоиши аҳолии қобили меҳнати деҳот дар муқоиса ба шаҳр зарурати рушди босуръати дар деҳот таъсис додани ҷойҳои кориро талаб мекунад.

Аз рӯи хусусиятҳои демографӣ дар ҷумҳурӣ афзоиши муназзами аҳолии синну соли қобили меҳнат дида мешавад. Ҳиссаи захираҳои меҳнатӣ дар шумораи умумии аҳолии афзуда истодааст (тибқи арзёбии дурнамо дар соли 2020 он ба 61,1 фоиз мерасад). Дар давраи солҳои 2011-2015 суръати афзоиши миёнаи солонаи аҳолии машғули кор беш аз 1 фоизро ташкил намуда, дар соҳаи савдо, хӯроки умумӣ, сохтмон бо суръати нисбатан баланд афзоиш ёфтааст. Ҳамзамон, гарчанде ҳиссаи дар соҳаи кишоварзӣ машғулбудагон дар солҳои охир аз 67 фоиз дар соли 2011 то 65,5 фоиз дар соли 2015 каме паст шуда бошад ҳам, дар маҷмӯъ ҳиссаи шуғл дар ин соҳа нисбат ба соҳаҳои дигар баландтар мебошад, вале он мушкилоти зиёдатии қувваи кориро дар соҳа ҳал намекунад. Вобаста ба ин, дар самти баланд бардоштани маҳсулнокии меҳнат дар соҳаи кишоварзӣ фаъолиятро пурзӯр намудан мувофиқи мақсад мебошад, ки он барои баланд бардоштани даромади пасти кормандон ва озод намудани қувваи кори изофа барои ҷустуҷӯи кор дар дигар бахшҳои иқтисодии миллӣ имкон медиҳад.

Ба бозори меҳнат нигоҳ доштани ҳиссаи назарраси шуғли ғайрирасмӣ хос мебошад (на камтар аз 35-40 фоиз), ки он нисбатан бештар дар корхонаҳои хурд, махсусан дар соҳаи савдо, хизматрасонӣ ва сохтмон ҷамъ омадааст.

Таҳлили сатҳи таҳсилоти бекорони бақайдгирифташуда шаҳодат медиҳад, ки ба бекорӣ асосан он қисми аҳолие гирифта мешавад, ки таҳсилоти касбӣ надоранд. Ҳамин тариқ, аз шумораи умумии бекорон 77 фоиз таҳсилоти касбӣ надоранд, аз онҳо қариб 17 фоиз дорои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва 60 фоиз дорои таҳсилоти миёнаи ноপুরра мебошанд.

Муҳоҷирати меҳнати хориҷӣ яке аз самтҳои муҳими бозори меҳнати ҷумҳурӣ ба ҳисоб меравад. Дар давоми солҳои 2011-2015 маблағҳое, ки ба кишвар аз ҳисоби муҳоҷирони меҳнатӣ интиқол шудаанд, 40 фоизи ММД-ро ташкил додан, аз ин лиҳоз саъю талошҳо ҷиҳати муташаккилона гардонидани раванди муҳоҷирати меҳнатӣ ва ҳифзи иҷтимоии муҳоҷирон муҳим арзёбӣ мегарданд.

4.2.2. Мушкилоти асосӣ:

Айни замон дар бозори меҳнат аз як қатор мушкилоте мавҷуданд, ки ба ҳамдигар алоқамандии зич дошта, дар маҷмӯъ раванди ташаккули он сифати сармоёи инсонӣ, арзишҳо ва стереотипҳоеро, ки ба одамони замони муосир хос мебошад, мушкил мегардонанд. Аз ҷумла:

– **номутобиқати миёни суръати баланди афзоиши аҳолии қобили меҳнат ва суръати нокифояи таъсиси ҷойҳои кори сазовор.** Дар давоми панҷ соли охир шумораи аҳолии қобили меҳнат ба ҳисоби миёна 2,7 фоиз дар як сол афзоиш ёфтааст, аз ҷумла афзоиши пешниҳод дар бозори меҳнат на камтар аз 2 фоизро ташкил медод (тақрибан 120-121 ҳаз. нафар), аммо сатҳи шуғл ҳамагӣ 1 фоиз афзудаасту халос. Дар баробари ин, шумораи шахсони машғули кор дар бахши хусусӣ ба ҳисоби миёна ҳамагӣ 33 ҳазор нафар дар як сол зиёд шудааст;

– **номутобикати сифати қувваи корӣ ба талаботи касбию тахассусии кордихандагон.** Дар бозори меҳнат, сарфи назар аз мавҷудияти қувваи кории машғулнабуда, ки дорои тахассуси зарурӣ намебошад, аллакай ҳоло норасоии кадрҳои баландхтисос, махсусан ихтисосҳои муҳандисиву техникӣ, коргарони баландхтисоси касбҳои саноатӣ эҳсос мешавад. Тайёр намудани категорияҳои алоҳидаи мутахассисон барои соҳаҳои кишоварзӣ, сохтмон, технологияи иттилоотию коммуникатсионӣ, хоҷагии манзилию коммуналӣ ва ғайра ба миқдори нокифоя таъмин карда мешавад. Тибқи арзёбии коршиносон талабот ба кадрҳои баландхтисос барои соҳаҳои пешбарандаи иқтисодиёт ва соҳибкории хурд дар оянда афзоиш хоҳад ёфт. Ин тағйироти ҷиддиро дар самти ташкили тайёрии касбии мутахассисон, таҳияи барномаҳои махсус оид ба бозомӯзии бекорон ва такмили ихтисоси шахсони машғули кор дар истехсолот буда талаб менамояд;

– **ҳаҷми зиёди шуғл дар баҳши ғайрирасмӣ ва паст будани сатҳи музди меҳнат дар баҳши расмӣ.** Шуғли ғайрирасмӣ дар Тоҷикистон тадричан ҷавонони синну соли қобили меҳнатро фаро гирифта истодааст. Афзоиши сатҳи шуғли ғайрирасмӣ боиси пурра ворид нагардидани пардохтҳои иҷтимоӣ ва воридоти андоз ба ҳамаи сатҳҳои буҷет гардида, ки ба норасоии сармои дохилӣ ва пурра маблағгузорӣ нашудани соҳаи иҷтимоӣ оварда мерасонад ва аз ҳама муҳим барои тадқиқи сиёсати самараноки даромад ва музди меҳнат дар кишвар мусоидат намекунад;

– **вобастагии калон аз даромадҳои муҳочирати меҳнатии хориҷӣ.** Интиқоли пулӣ ба мамлакат аз ҳисоби муҳочирони меҳнатӣ на кам аз 40 фоизи ММД-ро ташкил медиҳад. Дар баробари ин осебпазирии кишвар ҳамчунин бо вобастагии калон аз бозори меҳнати як мамлакат (Россия) алоқаманд мебошад. Бинобар ин зарур аст, ки ҳам ҷиҳати диверсификатсияи самти муҳочират ва ҳам расмикунонии раванди муҳочирати меҳнатӣ ва ҳифзи иҷтимоии муҳочирон дар мамлакате, ки онҳоро бо кор таъмин мекунад, тадбирҳо андешида шаванд.

4.2.3. Афзалиятҳои асосӣ

– роҳҳои ҳавасмандгардонии корфармоён ҷиҳати таъсис додани ҷойҳои нави корӣ;

– таъсиси бозори дохилии меҳнати ба рақобат тобовар;

– баланд бардоштани самаранокии таҳсилоти касбӣ;

– баланд бардоштани ҳиссаи шуғли расмӣ дар иқтисодиёт;

– диверсификатсияи муҳочирати меҳнатии хориҷӣ.

4.2.4. Вазифаҳо ва самтҳои асосии амалҳо барои ноил гардидан ба афзалиятҳои асосӣ

Дар баҳши ҳавасмандгардонӣ ҷиҳати таъсиси ҷойҳои нави корӣ:

1. Васеъ намудани имкониятҳои таҳлил ва пешгӯии рушди бозори меҳнат (аз ҷумла дар миқёси минтақаҳо) тавассути:

– такмил додани заминаи меъёрию ҳуқуқии ташаккули (аввал дар сатҳи миллӣ ва пас аз он дар сатҳи минтақаҳо) низоми таҳлил ва пешгӯии бозори меҳнат;

– рушди инфарсохтори оморӣ барои таҳлил ва пешгӯии бозори меҳнат (пайваста гузаронидани тадқиқоти қувваи корӣ (бо дохил намудани маҷмӯи масъалаҳои алоқаи таҳсилот, шуғл ва даромадҳо), тадқиқоти корхонаҳо ва

ташкilotxo, пуршиxo oид ба бокортаъминкунии хатмкунандагони муассисаҳои таҳсилоти касбӣ);

– қорӣ намудани низоми ҳисоботдиҳии фаврӣ оид ба ҳодидиҳои ҳолати бозори меҳнат (ҳар семоҳа бо инъикоси равандҳои таъсис ва барҳам додани қойҳои қорӣ, муҳочирати меҳнати хориҷӣ ва дохилӣ) ба низоми таъминоти иттилоотии мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ;

2. Мусоидат ба тағйироти сохторӣ дар соҳаи шуғл тавассути:

– мушаххас намудани ҳадафҳо ва нишондиҳандаҳои рушди устувор дар доираи таъмини шуғли босамар, ташкили мониторинги пешравиҳо дар ин самт;

– марҳила ба марҳила паст намудани сарбории андоз ба меҳнат;

– таҳияи нақшаҳои (роҳнамои) рушди соҳибқории хурду миёна;

– ташаккули маҷмӯи ҳавасмандиҳо дар самти инкишофи шуғли ғайриқишоварзӣ дар деҳот;

– андешидани тадбирҳои, ки мушаххасан ба қоҳиш додани сатҳи бекорӣ дар байни қавонон ва қанон равона гардидаанд;

– таҳия ва татбиқи Консепсияи шуғли фосолавӣ;

– таҳия ва татбиқи Барномаи миёнамуҳлати мақсадноки «Мусоидат ба шуғли шахсони маъюб ва таъсиси гурӯҳҳои худёрирасон».

Дар баҳши таъсиси бозори дохилии меҳнат дар рақобат тобовар:

3. Ташаккули муҳити рақобатпазир дар бозори меҳнат тавассути:

– гузариш аз имтиёзҳои суроғавии инфиродӣ ба имтиёзҳои молӣ/соҳавӣ, бекор қардани имтиёзҳои бенатича;

– инвентаризатсияи афзалиятҳои дастгирии давлатии қарзӣ;

– қорӣ намудани низоми арзбӣ ва мониторинги қам қардани монеаҳо оид ба дохил шудани қорҳонаҳо ба бозорҳои соҳавӣ/молӣ;

– тақвияти институтсионалии неруи марказҳои давлатии шуғл ва ташаккули низоми агентҳои қадрии хусусӣ (васеъ қардонидани номгӯ ва стандартизатсияи хизматрасонии онҳо);

– таҳия ва мониторинги барномаҳои давлатии суроғавии марказҳои шуғли аҳоли аз рӯи гурӯҳҳои мақсаднок (қанон, шахсони маъюб, муҳочирони баргашта бо таҳассуси паст);

– татбиқи меҳанизмҳои шарикӣ иҷтимоӣ дар бозори меҳнат (аз қумла барномаҳо оид ба ҳамқорӣ ассотсиатсияҳои қордиҳандагон/соҳибқорон, иттифоқҳои қасабаи соҳавӣ ва вазоратҳои соҳавӣ);

– инкишофи низоми таъминоти иттилоотии мусоидат ба таъмини шуғл.

Дар самти қаланд бардоштани самаранокии таҳсилоти касбӣ:

4. Таъсиси низоми ҳамқорӣ устувори миёни низоми таҳсилоти касбӣ ва бозори меҳнат тавассути:

– тайёр қардани мутаҳассисони касбҳои гуногуни қавобгӯ ба талаботи қамони муосир;

– тавсеа ва диверсификатсияи барномаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбии самти технологӣ;

– ташаккули низоми мусоидат ба қирифтани (иҷора ва ё ипотека) манзил аз қониби муҳандисон-технологҳо, ки мувофиқи ихтисос ба қор даромаданд;

- таҳияи асосҳои меъёрию ҳуқуқӣ оид ба танзими ҳамкориҳои мақомоти давлатӣ дар масъалаҳои сертификатсияи салоҳият ва таҳассус;
- тақмили низоми банақшагирии салоҳият ва таҳассус, роҳнамои болоравӣ дар мансаб;
- инкишофи механизмҳои низоми интихоби касб;
- дастгирӣ ва вусъати таҷрибаи тайёр намудани мутахассисони ҷавон, муносибатҳои шартномавӣ миёни муассисаҳои таълимӣ, давлат, ҷавонон ва кордиҳандагон.

Дар баҳши баланд бардоштани шуғли расмӣ дар иқтисодиёт:

5. Беҳтар намудани муҳити соҳибкорӣ ва ба расмият даровардани шуғл дар асоси тадбирҳои байнисохторӣ тавассути:

- таҳияи маҷмӯи тадбирҳо чиҳати ба расмият даровардани шуғл ва пардохти меҳнат дар доираи татбиқи барномаи миллӣ оид ба паст намудани сатҳи шуғли ба қайд гирифтанишуда;
- таҳияи низоми байнисоҳавии ҳамоҳангсозии мақомоти давлатӣ дар баҳши паст намудани шуғли ба қайд нагирифташуда (ғайрирасмӣ).

Дар баҳши диверсификатсияи муҳочирати меҳнати хориҷӣ:

6. Тақмил додани механизмҳои идоракунии муҳочирати меҳнати хориҷии ба беҳтар намудани шароити муҳочират равонагардида тавассути:

- таҳия ва ҷорӣ намудани низомҳои иттилоотии ҳамкориҳои байнисоҳавӣ дар доираи идоракунии муҳочирати меҳнати хориҷӣ;
- тақмил додани низоми меъёрию ҳуқуқии ҳифзи муҳочирони меҳнатӣ;
- фаъолгардонии саъю талошҳо оид ба таъмини ҳифзи меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии муҳочирони меҳнатӣ ва оилаҳои онҳо, аз ҷумла ба воситаи созишномаҳои дутарафа доир ба ҷалби муташаккилонаи муваққатии шаҳрвандони кишвар ва таъминоти нафақавӣ;
- таҳияи маҷмӯи амалҳои ҳассоси гендерӣ оид ба оmodасозии пеш аз сафари муҳочирони меҳнатӣ ва аъзои оилаи онҳо;
- ташаккули маҳзани маълумоти талаботи соҳавӣ ва ҳудудии ҷумҳурӣ ва кишварҳои асосии воридкунандагони қуваи корӣ;
- интишори васеътари маҷмӯи иттилооту маълумот оид ба ҳуқуқи уҳдадорӣ, шартҳо ва тартиби бақайдгирии муҳочирони меҳнатӣ дар кишварҳои асосии воридкунандагони қуваи корӣ.

4.2.5. Натиҷаҳои ҷашмдошт

Дар назар аст, ки татбиқи тадбирҳои пешбинишуда оид ба мусоидат ба шуғл, ки шуғли пурмахсул таъмин наменамояд, ва фароҳам овардани шароит барои рушди сармояи инсонӣ натиҷаҳои зерин хоҳанд дошт:

- мувозинати миқдор ва сифати аҳолии қобили меҳнат ва ҷойҳои корӣ таъмин гардида, шумораи аҳолии бекор (шахсони бекор ва ғайрифавол) паст карда мешавад;
- механизми таҳлил ва пешгӯии бозори меҳнат тақвият дода шуда, маълумот оид ба бозори меҳнат на камтар ду маротиба дар як сол нав карда мешавад;

– шуғли шахсоне, ки дорои мушкилоти махсуси бо кор таъмин шудан мебошанд (шахсони маъҷуб, модарони яккаву танҳо, муҳочирони баргардандаи дорои таҳассуси паст) беҳтар мешавад;

– баланд бардоштани сатҳи касбию таҳассусии шахсони машғули кор таъмин мегардад;

– сатҳи огоҳӣ ва омодагии касбии аҳоли дар мавриди кор дар бозорҳои меҳнати хориҷӣ баланд бардошта мешавад;

– ҳифзи иҷтимоии муҳочирони меҳнатӣ баланд бардошта мешавад.

4.3. Маориф ва илм

4.3.1. Ҳолати кунунӣ

Барои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи маориф боло бурдани сифати таълим дар ҳама зинаҳо ва нигоҳ доштани дастрасии баробар барои ҳамаи қишрҳои ҷомеа, новобаста аз мақоми иҷтимоӣ, ҷинс, синну сол ва маҳалли истиқомат, афзалияти асосӣ маҳсуб меёбад.

Дар натиҷаи ислоҳоти фарогири соҳаи маориф ҷумҳурӣ дар соли 2016 ба чунин натиҷаҳо ноил гашт:

– *низомии рушдбандаи муассисаҳои томактабӣ;*

Шумораи ин муассисаҳо аз 494 дар соли 2011 то 577 адад дар соли 2015 зиёд шуда, фарогирии кӯдакон зиёда аз 88,3 ҳазор нафарро ташкил намуд. Дар баробари фаъолияти муассисаҳои томактабӣ дар ҷумҳурӣ 1619 Маркази рушди кӯдакон амал мекунад. Бо вучуди ин дар ҷумҳурӣ фарқият миёни фарогирии кӯдакони шахр ва деҳот ба назар мерасад (сатҳи фарогири дар муассисаҳои томактабӣ дар шахр 20 фоиз ва дар деҳот 5-7 фоизро ташкил медиҳад).

Рушди бахши мазкур дар асоси татбиқи барномаҳои соҳавӣ, аз ҷумла Барномаи давлатии рушди таҳсилоти томактабӣ барои солҳои 2012-2016 ва Барномаи давлатии рушди муассисаҳои томактабии хусусӣ барои солҳои 2014-2020 ба роҳ монда шудааст. Дар соли 2015 дар ҷумҳурӣ 61 муассисаи хусусии томактабӣ фаъолият мекард. Дар баробари ин, 12 муассиса амал мекунанд, ки барои кӯдакони имконияташон маҳдуд пешбинӣ шудаанд. Тибқи нақша таҳия ва татбиқи барнома чӣхати давра ба давра сафарбар намудани кӯдакони дорои ниёзҳои махсус ба таҳсилот ба муассисаҳои таълимии муқаррарӣ ва баланд бардоштани самаранокии марказҳои томактабии махсус дар назар аст.

– *таҳсилоти асосии умумӣ ва баробарҳуқуқии ҷинсӣ миёни хонандагони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ;*

Фарогирии кӯдакони синну соли мувофиқ рӯ ба афзоиш аст. Дар низомии мазкур 3845 муассисаи таҳсилоти умумӣ амал менамояд, ки дар онҳо 1 743 ҳазор хонандагон таҳсил ва 103,7 ҳазор нафар ҳайати омӯзгорон қору фаъолият менамоянд. Дар давраи солҳои 2011-2015 дар ҷумҳурӣ 92 ҳазор ҷойи нишастии хонандагон ва 3067 синфхона ба истифода дода шуд. Мутобиқи моддаи 6 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф» давлат таъмин ва хароҷоти таълим ва тарбияи кӯдакони یتим, бепарастор, дорои ниёзҳои махсус ва имконияташон маҳдудро дар муассисаҳои таълимии давлатӣ аз ҳисоби маблағҳои бучетӣ кафолат медиҳад ва баъд аз хатми муассисаҳои таълимӣ онҳоро бо ҷойи кор таъмин менамояд. Дар ҷумҳурӣ

шабакаи муассисаҳои таълимии махсус (муассисаҳои таълимии ёрирасон) таъсис ёфтаанд, ки дар онҳо таълими кӯдакону наврасони дорои маҳдудият дар рушди ҷисмониву зеҳнӣ ба роҳ монда шудааст.

Дар кишвар давра ба давра 3 барномаи давлатӣ оид ба компютеркунонии муассисаҳои таҳсилоти умумӣ қабул ва татбиқ шуданд, ки дар натиҷа таъминоти муассисаҳои таҳсилоти умумӣ бо компютер ба маротиба афзуда, ба ҳисоби миёна ба як муассисаи таҳсилоти умумӣ на камтар аз 13 компютер рост меояд.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон нишондиҳандаи сатҳи маълумотнокӣ дар маҷмӯъ баробари кишварҳои дорои сатҳи миёнаи рушди инсон қарор дорад. Давомнокии миёнаи таълим 10,4 солро ташкил медиҳад.

– низоми ташаккулёфтаи таҳияи китобҳои дарсӣ ва воситаҳои таълим барои муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва муассисаҳои таҳсилоти касбӣ;

Дар кишвар муассисаҳои нащриявӣ барои нащри китоб ва воситаҳои таълим, аз ҷумла барои кӯдакони имконияташон маҳдуд (айни замон танҳо барои синфҳои ибтидоӣ) таъсис дода шудааст.

– низоми рушдбандаи таҳсилоти касбӣ;

Болоравии теъдоди қабул ва омода намудани мутахассисон мушоҳида мешавад. Дастрасии маълумоти касбиро дар ҷумҳурӣ 66 муассисаи таҳсилоти миёнаи касбӣ (коллекҳо, аз онҳо 12 адад хусусӣ) ва 39 муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ таъмин менамоянд. Қабули донишҷӯён ба муассисаҳои таҳсилоти олии ва қисме аз муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ тавассути Маркази миллии тестии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад.

Дар ҷумҳурӣ рушди таҳсилоти олии касбӣ мушоҳида шуда, теъдоди донишҷӯён босуръат меафзояд. Ворид гардидани кишвар ба раванди Болон уҳдадорӣ гузариш ба низоми дузинагии таҳсилот – бакалавр ва магистратура ба миён овард. Айна замон ҷумҳурӣ аз нарасидани кадрҳои баландихтисос, бахусус зинаи миёна, ки метавонанд масъалаҳои муҳимро оид ба ислоҳоти саноатӣ ва инноватсионӣ дар кишвар ҳал намоянд, танқисӣ мекашад. Дар ҷумҳурӣ барномаи мақсадноки тайёр намудани мутахассисон барои минтақаҳои дурдасти ҷумҳурӣ тибқи квотаи Президентӣ, инчунин барномаи «Дурахшандагон» оид ба тайёр намудани мутахассисон дар хориҷи кишвар аз рӯи ихтисосҳои зарурии камёфт таҳия ва амалӣ гашта истодааст. Дар низоми таҳсилоти касбӣ низоми омехтаи бучетӣ ва қарордодӣ/шартномавии таълим ҷорӣ карда шудааст;

– низоми рушдёфтаи илм ва хизматрасонии илмӣ;

Дар ҷумҳурӣ 63 муассиса фаъолият менамояд, ки бевосита бо илм ва хизматрасонии илмӣ машғуланд. Дар давоми солҳои 2011-2015 теъдоди мутахассисон – муҳаққиқоне, ки ба коркард ва таҳқиқоти илмӣ машғуланд, тақрибан 1,5 маротиба афзудааст. Механизмҳои ташаккули низоми оmodасозии кадрҳои илмӣ таҳия гардида, мавриди амал қарор дорад. Ташаккули низоми миллии Ҷимояи корҳои илмӣ ва гирифтани унвони илмӣ, аз ҷумла дар доираи гузариши тадриҷӣ аз аспирантура ба докторантураи PhD дар ҷараён аст. Гарчанде маблағгузорию умумӣ ба соҳаи илм дар давоми панҷ соли охир 1,7 маротиба афзудааст, ҳаҷми маблағгузорию соҳа то ҳол нокифоя мебошад.

Воситаҳои асосии ноил гардидан ба ҳадаф ва вазифаҳои гузошташудаи сиёсати миллӣ дар соҳаи маориф дар давраи миёнамуҳлати рушд ба анҷом расонидани татбиқи Стратегияи миллии рушди маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2020, Барномаи давлатии рушди муассисаҳои хусусии томактабӣ ва муассисаҳои таҳсилоти умумии хусусӣ барои солҳои 2014-2020, Барномаи давлатии тақмили таълим ва омӯзиши забонҳои русӣ ва англисӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2015-2020, Барномаи ҷустуҷӯ ва инкишофи истеъдодҳо барои солҳои 2015-2020, Барномаи рушди илмҳои табиатшиносӣ ва риёзиву техникаи барои солҳои 2010-2020, Стратегияи миллии рушди моликияти зеҳнии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2014-2020 мебошанд.

4.3.1. Мушкилоти асосӣ

Ислоҳоти иқтисодии фарогири кишвар талаботи усулан навро нисбат ба сатҳ ва сифати таҳсилоти аҳоли ба миён мегузорад. Ислоҳоти сохторӣ дар иқтисодиёт тақозо менамояд, ки ба бозори меҳнат на танҳо мутахассисони хуби соҳибмаълумот ва соҳибихтисос, балки шахсони омодаи кор дар истеҳсолоти муосир ворид шаванд. Дар давраи миёнамуҳлат ҳатто ин ҳам барои ташаккули неруи устувор ҷихати фароҳам овардани сатҳи баланди арзиши иловашуда дар баҳши инноватсияҳо, дастовардҳои илмию техникаи нокифоя боқӣ мемонад. Аз ин лиҳоз, бояд барои ҳалли мушкилоти зерин дар рушди баҳши мазкур пешравӣ таъмин карда шавад:

– *дастрасии нобаробар ба таҳсилот:*

Дастрасии нокифояи кӯдакони синни 3-6-сола ба таҳсилоти томактабӣ имконоти омодагии баробари кӯдаконро ба таҳсилот дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ таъмин карда наметавонад. Аз шумораи умумии кӯдакони синни 3-6-сола зиёда аз 80 фоиз ба таҳсилоти томактабӣ фаро гирифта намешаванд. Дар зинаи таҳсилоти умумӣ дар раванди хатми синфи 9 идомаи таҳсил дар синфи 10 ё дар низоми таҳсилоти ибтидоии касбӣ на камтар аз 9,1 фоиз писарон ва 15,5 фоиз духтарон ба таҳсил фаро гирифта намешаванд, ки ин монанди аввалини гирифтани таҳсилоти комили касбӣ ва ҷалби онҳо ба бозори меҳнат мебошад. Ҳамзамон бо омилҳои гуногун, аз қабилӣ маҳалли истиқомат (шаҳр/деҳот), вазъи иқтисодии оила, ҳолати саломатӣ фарқият дар дастрасӣ ба хизматрасонии босифати таҳсилот боқӣ мемонад.

– *қафомонии соҳаи маориф аз талаботи рушди иҷтимоию иқтисодӣ:*

Дар низоми маорифи ҷумҳурӣ муассисаҳои таълимӣ барои натиҷаҳои ниҳонии фаъолияти таълимӣ масъул нестанд. Дар баробари ин, шакл ва механизмҳои иштироқи шаҳрвандон, кордиҳандагон, иттиҳодияҳои касбӣ дар ташаккул ва татбиқи сиёсат дар соҳаи маориф, инчунин дар раванди ташҳиси мустақили сифати таълим рушд наёфтааст. Фоизи хатмкунандагони соҳаи таҳсилоти касбӣ, ки мувофиқи ихтисос бо ҷои кор таъмин шудаанд, хеле паст мебошад. Мушкилот вобаста ба сифати пасти таҳсилоти касбӣ, нобаробарӣ дар самти тайёр намудани мутахассисон аз нигоҳи талаботи соҳавӣ, суст будани робитаи стратегияи рушди муассисаҳои таҳсилоти касбӣ бо стратегияҳои истеҳсолии рушд мушкилот ба назар мерасад.

– *норасоии мутахассисони соҳибихтисос дар соҳаи маориф:*

Ба низоми давлатии маориф бинобар паст будани музди меҳнат аз нигоҳи фаъолияти касбӣ тавачҷуҳи мутахассисон нисбатан кам арзёбӣ

мегардад. Мақоми касби муаллим ва ё омӯзгор боло нарафта, аз кор рафтани кадрҳои баландхисос ба соҳаҳои дигар коҳиш наёфтааст. Дар муассисаҳои таълимии деҳот сатҳи таъминоти омӯзгорони дорои таҳсилоти олии 69 фоизро ташкил медиҳад, дар ҳоле, ки дар шаҳрҳо ин нишондиҳанда қариб ба 84 фоиз баробар аст. Дар муассисаҳои таҳсилоти умумии ҷумҳурӣ 28,6 ҳазор омӯзгорон қору фаъолият менамоянд, ки таҳсилоти олии надоранд. Низоми бозомӯзӣ ва такмили ихтисос бо сабаби қафомонӣ нисбат ба талаботи воқеии омӯзгорон имкон намедиҳад, ҳаёти кормандоне ташаккул дода шавад, ки мазмуну мундариҷаи муосири раванди таълимро таъмин ва бо технологияҳои таълимии пешқадам фаъолият карда тавонанд.

– *нормукаммалии механизмҳои идоракунии давлатии соҳаи маориф;*

Дар ҷумҳурӣ механизмҳои ҷалби кордиҳандагон, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ ба масъалаҳои ташаккул ва татбиқи сиёсат дар соҳаи маориф дар сатҳи зарурӣ рушд накардааст. Механизмҳои дастгирии фаъолияти таълимии инноватсионӣ, беҳдошти воқеии сифати таълим тавассути фарогирии зарурии кӯдакон, наврасон ва калонсолон инкишоф наёфтааст. Неруи таҳқиқотӣ дар зинаи таҳсилоти олии касбӣ паст буда, раванди ҷалбшавӣ ба ҷараёни тавлиди маҳсулоти нав ва ҳалли мушкилоту вазифаҳои муосири истеҳсолӣ ба мақсад мувофиқ нест.

– *суръати пасти инкишофи таҳқиқоти амалӣ, рушд наёфтани бозори моликияти зеҳнӣ, паст будани самаранокии фаъолияти паркҳои технологӣ ва марказҳои инноватсионӣ, «пиршавӣ»-и ҳаёти кормандони илмӣ;*

Ҳанӯз ҳам миёни таҳқиқоти илмӣ ва истеҳсолот робитаи қавӣ ба назар намерасад. Дар баробари ин, дар сохтори сармоягузори ба соҳаи илм давлат бартарӣ дошта, маблағгузори бахши хусусӣ бениҳоят маҳдуд аст, ҳол он ки афзоиши рақобатпазирии соҳаҳо бояд бештар ба сармояи хусусӣ таъяс кунад. Ҳанӯз механизми муассири ба бозор баровардани маҳсулоти инноватсионӣ ва истифодаи онҳо дар истеҳсолот ташаккул наёфтааст. Танҳо истифода аз технологияҳои муосири бозорҳои хориҷӣ наметавонад барои пешрафти технологӣ мусоидат кунад. Кишвар ба омодакунии неруи ватанӣ ҷиҳати рушди инноватсия дар бахшҳои мухталифи иқтисодиёт ниёз дорад. Вале паст шудани сифати неруи илмию техникаӣ омилҳои боздорандаи рушди инноватсионӣ мебошад. Фарқияти миқдорӣ ва синнусолӣ миёни шахсони машғули фаъолияти илмию техникаӣ афзуда истодааст. Аз шумораи умумии кормандони муассисаҳои илмиву таҳқиқотӣ ҳиссаи мутахассисони дорои унвони илмӣ танҳо 28,4 фоизро ташкил медиҳад.

4.3.2. Афзалиятҳои асосӣ

– баланд бардоштани иқтидори низоми маориф, омода намудани мутахассисон ва инноватсияҳо;

– баланд бардоштани маърифати экологии аҳоли;

– баланд бардоштани иқтидори илмии кишвар;

– таҷдиди низоми муассиса ва инфрасохтори фаъолияти илмию таҳқиқотӣ.

4.3.3. Вазифаҳо ва самтҳои асосии амалӣ барои ноил гардидан ба афзалиятҳои асосӣ.

Дар самти баланд бардоштани иқтидори низоми маориф, омода намудани мутахассисон ва инноватсияҳо

Бо мақсади баланд бардоштани сифати таҳсилот дар ҳамаи сатҳҳо таҳия, қабул ва ҷорӣ намудани механизми нави арзёбии натиҷабархши фаъолияти муассисаҳои таълимӣ, ба хусус муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва дастгирии давлатии онҳо, бо назардошти таҷрибаи байналмилалӣ омодагисии мутахассисон зарур аст.

1. Таҷдиди идоракунии соҳаи маориф ва илм тавассути амалисозии тадбирҳои зерин:

– таҳкими заминаҳои меъёрии ҳуқуқӣ, аз ҷумла доир ба танзими фаъолияти муассисаҳои таълимӣ, ҷорӣ намудани низоми мониторинг ва кафолати сифат дар ҳамаи зинаҳои таҳсилот, ташаккули стандартҳои давлатии таҳсилот ва механизмҳои маблағгузори гирифтани таълим дар шаклҳои алтернативии таҳсилот, таъмини ҳамгирии маориф ва илм, риояи ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ;

– мушаххас намудани ҳадафҳо ва нишондиҳандаҳои рушди устувор дар доираи низоми миллии маориф, ташкили мониторинги пешравиҳо дар ин самт;

– рушди низоми аккредитатсия (аз ҷумла аккредитатсияи байналмилалӣ) ва иҷозатномадиҳии муассисаҳои таълимӣ;

– ҷорӣ намудани низоми ҳавасмандгардонии омӯзгорон ва кормандони маъмури дар рушд ва такмили низом;

– ворид намудани механизмҳои нави арзёбии сифати таҳсилот, саводноки ва дарсомӯзии кӯдакон;

– истифодаи маҷмуи стандартҳо ва раванди назорати таъминоти ғизо ва кӯмаки тиббӣ дар муассисаҳои таълимӣ;

– фароҳам овардани заминаи мусоиди танзимкунанда барои ҷалби сармоя ба соҳа, ташаккули низоми маводи таълимӣ, бучетикунони ва маблағгузори барномавӣ.

2. Дастигирии рушди муассисаҳои таълимии ғайридавлатӣ тавассути амалисозии тадбири зерин:

– мусоидат ба муассисаҳои ғайридавлатӣ дар масъалаҳои пешниҳоди бино дар шаклҳои гуногун (аз ҷумла дар шакли иҷораи дарозмуҳлат), ташаккули низоми шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ.

3. Таҳкими инфрасохтори соҳаи маориф тавассути амалисозии тадбирҳои зерин:

– таъмини сохтмон, таъмир ва азнавсозӣ, барқарорсозии биноҳо ва иншоот бо назардошти дастрасии воқеӣ ва мутобиқати онҳо ба талаботи самаранокӣ энергетикӣ, тобоварӣ ба зилзила ва бехатарии онҳо аз офатҳои табиӣ;

– ҷоннок намудани сохтмон, барқарорсозӣ ва васеъ намудани инфрасохтор дар соҳаи маориф дар доираи лоиҳаҳо оид ба шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ;

– ба роҳ мондани низоми ҳарсолаи арзёбӣ ва мониторинги ҳолати низомҳои гармидиҳӣ, таъминоти барқ, таъминот бо оби нӯшокӣ ва беҳдошти дар муассисаҳои таълимӣ.

4. Ҷорӣ намудани низоми таҳсилоти фарогир дар соҳаи маорифи ҷумҳурӣ тавассути амалисозии тадбирҳои зерин:

– таҳия ва ҷорӣ намудани низоми татбиқи ҳуқуқ ба таҳсил барои шахсони имконияташон маҳдуд;

– ҷорӣ намудани шароит оид ба инфрасохтори бемонеа ҳангоми сохтмон, азнавсозии бино ва иншооти таълимӣ;

– таъсис додани самти алоҳида оид ба баланд бардоштани таҳассуси касбии омӯзгорон/мураббӣён ва кормандони иҷтимоӣ;

– таҳияи стандартҳои таҳсилот, барномаҳои махсус, китобҳои дарсӣ барои кӯдакони имконияташон маҳдуд ва кӯдакони душвортарбия;

– таҳия ва татбиқи барномаҳои мақсаднок дар сатҳи вилоятҳо, шаҳру ноҳияҳои калон оид ба таъмини дастрасии таҳсил барои кӯдакони имконияташон маҳдуд, аз ҷумла дар муассисаҳои таҳсилоти умумии маҳалли зист;

– мониторинги татбиқи Низомнома оид ба ҷорӣ намудани таҷрибаи таҳсилоти фарогир (инклюзивӣ) дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ;

– таъсис додани Шӯрои ҳамоҳангсозӣ оид ба татбиқи барномаҳои таълимӣ дар сатҳ ва самтҳои гуногун нисбат ба кӯдакони дорои ниёзҳои махсуси таҳсилотӣ.

5. Ташаккули низоми таҳсилоти иловагӣ ва муттасил тавассути амалисозии тадбирҳои зерин:

– таҳияи стандартҳо ва барномаҳои мухталифи таҳсилоти иловагии кӯдакон, аз ҷумла барномаҳо барои кӯдакони дорои ниёзҳои махсуси таҳсилотӣ;

– ташкили заминаи меъёрии ҳуқуқии низоми аккредитатсияи касбию ҷамъиятии барномаҳои иловагии касбӣ ва аккредитатсияи ҷамъиятии ташкилотҳои таҳсилоти иловагии касбӣ;

– дастгирии раванди барқарорсозии заминаи моддию техникаи муассисаҳои мавҷудаи таҳсилоти иловагӣ;

– таҳия ва татбиқи Барномаи миёнамуҳлати инкишофи таҳсилоти касбии калонсолон;

– таъсиси низоми сохтори корпоративии шабакаи таҳсилоти баъд аз муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, такмили ихтисос, ки вазифаи он дарки ҳамоҳангсозии ҷанбаҳои сифатӣ ва миқдорӣ дурнамои тайёр намудани мутахассисон, таъмини дастрасӣ ба технологияҳои замонавӣ/инноватсионии таҳсилот мебошад.

Дар самти баланд бардоштани иқтидори илмӣ кишвар:

– такмил додани раванди гирифтани унвон ва дараҷаҳои илмӣ, ки ба талаботи замони муосир ҷавобгӯянд ва бартараф кардани монеаҳои мавҷуда барои таъмини рақобатпазирии онҳо;

- такмили институтсионалии соҳаи илм.

Дар бахши таҷдиди низоми ташкил ва инфрасохтори фаъолияти илмию таҳқиқотӣ

6. Рушди шабакаи миллии касбӣ оид ба таҳқиқоти илмӣ ва илмию техникӣ тавассути амалисозии тадбирҳои зерин:

– ташаккули заминаи илмию технологӣ бо иштироки фаъоли соҳибкорон барои муайян намудан ва маблағгузорӣ кардани самтҳои афзалиятноки рушди илмию технологияи кишвар;

- оғоз намудани раванди ташаккули низоми фармоиши давлатӣ оид ба маҳсулот ва хизматрасониҳои илмию таҳқиқотӣ ва инноватсионӣ;
- ташаккул ва рушди бозори талабот ба натиҷаҳои фаъолияти зехнӣ, маҳсулот ва хизматрасонӣ, ки дар асоси ин фаъолият ба даст омадаанд;
- таҳияи низоми дастгирии рушди хизматрасониҳои муҳандисӣ ва технологӣ-иттилоотӣ;
- таҷдиди низоми ташаккул ва рушди технополисҳо, паркҳои технологӣ, марказҳои инноватсионӣ ва марказҳои кашфиёти илмӣ назариявӣ амалӣ;
- ташаккули шабакаи марказҳо (лабораторияҳо)-и миллии таҳқиқотӣ (дар шакл ва моделҳои гуногун) аз рӯи самтҳои асосии рушди технологӣ;
- афзоиши назарраси маблағгузориҳои давлатӣ ва ғайрибучетӣ ба низоми кашфиёти илмӣ;
- ташаккули «фармоиши давлатӣ» оид ба коркарди масъалаҳои стратегия амалӣ дар асоси сценарияи илмӣ ва маблағгузориҳои он тавассути баргузориҳои озмунҳо;
- баланд бардоштани иқтисодии инфрасохтори инноватсионӣ, аз ҷумла муассисаҳои, ки барои таъсис ва инкишофи ширкатҳои инноватсионӣ (бизнес-инкубаторҳо, паркҳои технологӣ, марказҳои омӯзишӣ) мусоидат менамоянд, инчунин муассисаҳои машваратӣ (омӯзиши вазъи бозорҳо, таҳияи бизнес - нақшаҳо, стратегияҳои рушд, таҳқиқоти патентӣ, таҳқиқот оид ба бартариятҳои рақобатӣ, аудит, масъалаҳои ҳуқуқӣ), марказҳои трансферти технологӣ ва ғ.;
- тақвият додани мутамарказсозии неруи илмӣ ва рушди шаклҳои ташкилии ҳамбастагии илм ва истеҳсолот дар асоси таъсис додани иттиҳодияҳои илмию истеҳсолӣ, инчунин ташаккули консорсиуми давлатию хусусии ТИТК (таҳқиқоти илмӣ ва таҷрибавию конструкторӣ), ки ба соҳаҳои муҳими стратегӣ ва маҷмааҳои иқтисодии кишвар махсус гардонида шудааст, инчунин таъсиси хазинаи марказонидашудаи рушди инноватсионӣ;
- таҳия ва татбиқи нақшаи чорабинӣ оид ба ташаккули кластерҳои миллии аз ҷиҳати илмӣ ояндадор дар асоси муттаҳид кардани илм ва соҳибкорӣ.

Вазифаҳо ва самтҳои амал барои ноил гардидан ба афзалиятҳо дар зинаҳои гуногуни таҳсилот:

Таҳсилоти томактабӣ

1. Фарогирии кӯдакон бо таҳсилоти томактабӣ, махсусан дар синни 3-6-солагӣ бо афзалият додан ба қабули кӯдакони имконияташон маҳдуд. То соли 2020 шумораи кӯдаконе, ки ба муассисаҳои томактабӣ фаро гирифта мешаванд, то 30 фоиз меафзояд. Барои ин тадбирҳои зерин андешида мешаванд:

- таҳким ва тавсеа додани шаклҳои анъанавии таҳсилоти томактабӣ, аз ҷумла аз ҳисоби ҳавасмандгардонии фаъолтари таъсиси муассисаҳои таълимии хусусӣ;
- инкишофи шаклҳои ғайрианъанавӣ/алтернативии омода намудани кӯдакон ба фарогири ба таълим дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ (таъсиси гурӯҳҳои тайёрии ройгон дар муассисаҳои таҳсилоти томактабии давлатӣ, гурӯҳҳои тайёрии махсус дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ);

– таҳияи стандартҳои таҳсилот ва барномаҳои таълимӣ барои шаклҳои ғайрианъанавию кутоҳмуддати марказҳо барои омода намудани кӯдакон ба муассисаҳои таҳсилоти умумӣ дар шакли таълими рӯзона, инчунин барои хизматрасониҳои пулакии омодагии томактабӣ.

2. Таъмини сифати баланди таҳсилоти томактабӣ тавассути амалисозии тадбирҳои зерин:

– рушди низоми стандартҳои давлатии таҳсилот оид ба омода намудани кӯдакон ба таълим дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ, ки асосҳои заминавиرو барои рушди маҳорат, истифодаи навоарӣ ва ҳифзи ҳуқуқи манфиатҳои кӯдакон фароҳам меоваранд;

– қорӣ намудани низоми такмилдодашудаи омодакунӣ, бозомӯзӣ ва тақмили ихтисоси кормандон;

– таҳия ва қорӣ намудани низоми мониторинги сифати таълим дар муассисаҳои томактабӣ;

– таҳия ва қорӣ намудани стандартҳо ва назорати маҳсулоти озуқаворӣ, ки ба муассисаҳои томактабӣ дастрас мегардад ва сифати кӯмаки тиббӣ дар ҷунин муассисаҳо.

Таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи умумӣ

3. Ба анҷом расонидани чараҳои заминагузорӣ барои гузариш ба таҳсилоти 12-сола ва баланд бардоштани самаранокии чараҳои таълим. Дар баробари ин фарогирии умумӣ, баланд бардоштани сифати таълим ва омӯзиш тавассути тадбирҳои зерин таъмин карда мешавад:

– баланд бардоштани сифати таҳсилоти хатмкунандагон ва бозомӯзии омӯзгорон;

– афзоиши сармоягузориҳо ба инфрасохтори муассисаҳои таҳсилоти умумӣ, ки барои сохтмони 281 муассисаи таълимӣ барои 104 ҳазор хонанда пешбинӣ гардида, имконияти таъмин бо компютерҳо барои на камтар аз 480 муассисаи таълимӣ дорад;

– таҳия ва нашри китобҳои дарсии насли нав бо забони давлатӣ ва бо забонҳои ақаллиятҳои миллӣ;

– пайвасти намудани тамоми муассисаҳои таълимии кишвар ба шабакаи Интернет;

– пурра таъмин намудани муассисаҳои таълимӣ бо омӯзгорони соҳибтаҳассус, махсусан дар деҳот ва ҳавасманд намудани шуғл дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ, аз ҷумла барои мутахассисони ҷавон аз ихтисосҳои омӯзгорӣ;

– дар донишқадаҳои тақмили ихтисоси омӯзгорон қорӣ намудани барномаҳои интерактивии омӯзиши инноватсионӣ, аз ҷумла барномаҳои дастгирӣ ва таъмини тайёркунии омӯзгорон барои таълими кӯдакони имконияташон маҳдуд дар муассисаҳои таълимӣ;

– дар муассисаҳои таълимӣ қорӣ намудани барномаҳои таълимие, ки масъалаҳои интихоби касбро барои омода намудани хонандагон пас аз хатми синфи 9 дар бар мегиранд;

– омӯзонидани гигиенаи шахсӣ, малакаҳои ҳаётӣ ва тарзи ҳаёти солим ба гурӯҳҳои синну соли муайяни хонандагон;

– тавсеаи имконот барои гузаронидани машғулиятҳои махсуси факултативӣ;

– кӯшишҳои назарас барои ҳифзи ҳуқуқи кӯдакони имконияташон маҳдуд дар масъалаҳои дастрасӣ ба таҳсилоти хушсифат.

4. Таҳия ва тавсеаи истифодаи барномаҳои таълимӣ ва тақмили низоми омода намудани мутахассисон барои кор бо «кӯдакони талаботашон махсус» тавассути амалисозии тадбирҳои зерин:

– ҳамгироии кӯдакони имконияташон маҳдуд бо хонандагони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ;

– муайян намудани шароити махсуси инкишоф, тарбия ва таълими кӯдакони имконияташон маҳдуд, инчунин мусоидат ба ташкили имкониятҳои, ки ба хусусиятҳои шахсии кӯдак мувофиқат мекунад (ташкили таълими фосолавии кӯдакони имконияташон маҳдуд дар шароити хона, аз ҷумла таҷҳизонидани манзилҳои истиқоматии онҳо бо воситаҳои зарурии техникӣ ва фароҳам овардани шароит барои дастрасӣ ба интернет);

– дар доираи имкониятҳои дастгирӣ намудани кӯдакони аз оилаҳои камбизоат ва бо китобҳои дарсӣ аз ҳисоби маблағҳои бучетӣ таъмин намудани онҳо.

Таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

5. Ба таври назаррас тақмил додани низоми таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ то соли 2020, аз ҷумла тавассути амалисозии тадбирҳои зерин:

– беҳтар намудани заминаи меъёрии ҳуқуқӣ ва низоми аккредитатсияи муассисаҳои таълимӣ;

– мунтазам таҷдид намудани барномаҳои таълимии касбӣ дар асоси мониторинги талаботи бозори меҳнат. Гузаронидани низоми мониторинг дар шакли шарикӣ давлат бо бахши хусусӣ. Ҳамзамон, маҳзани маълумот оид ба номгӯи касбҳои таъсис дода мешавад. Низоми арзёбии берунаи натиҷаҳои таълим, сертификатсияи тахассуси касбӣ ҷорӣ карда мешавад;

– рушди низоми таълим ва аттестатсияи омӯзгорон тавассути барномаҳои нави омодагии касбӣ, ки малакаҳои менеҷмент, донишҳои ҳуқуқ, забонҳои давлатӣ ва хориҷӣ ва маҳорати истифодаи технологияи иттилоотиро дар бар мегиранд;

– мунтазам арзёбӣ намудани пешравиҳо дар фаъолияти Шӯрои Ҳамоҳангсозӣ оид ба таҳсилоти касбӣ.

6. Фароҳам овардани шароит барои гирифтани таҳсилоти касбӣ аз ҷониби шахсони имконияташон маҳдуд дар муассисаҳои таълимие, ки ба маҳалли зисти онҳо хеле наздик мебошанд, тавассути амалисозии тадбирҳои зерин:

– барои онҳо фароҳам соختани имкониятҳои гирифтани таҳсилот бо истифодаи технологияҳои фосолавӣ;

– дар асоси этикаи касбӣ ташаккул додани муносибат бо таълимгирандагони имконияташон маҳдуд;

– ташкили ҳамкориҳои байнисоҳавӣ дар ҳалли мушкилоти ба таҳсилоти касбӣ фаро гирифтани шахсони имконияташон маҳдуд ва бо ҷойи кор таъмин намудани онҳо.

7. Тавсеаи таъсиси литсею коллеҷҳои касбии бисёрсоҳа, ки ҳар яке 7-10 самти асосии таълимро пешниҳод менамояд, тавассути амалисозии тадбирҳои зерин:

– гурӯҳбандӣ намудани касб ва ихтисосҳои ҳамгиро, ки доир ба онҳо ташкил намудани таълим дар низоми таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ зарур мешавад;

– оғоз намудани раванди воридсозии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ ба сохтори муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ;

– қорӣ намудани курсҳои махсус, ки барои таъмини иштироки бештари занон дар соҳибкории хурд равона гардидаанд.

Таҳсилоти олии касбӣ

8. Ба андозаи на камтар аз 15 фоиз зиёд кардани фарогирии хатмкунандагони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ, ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ дар зинаи таҳсилоти олии касбӣ ва таъмини ҳамбастагии бештари талаботи бозори меҳнат ва зинаи таҳсилоти олии касбӣ тавассути амалисозии тадбирҳои зерин:

– андешидани тадбирҳои зарурӣ чӣ қадар баланд бардоштани сифати таҳсилоти хатмкунандагон, бозомӯзии омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ;

– таҳия ва қорӣ намудан стандартҳои муносири таҳсилот ва ба онҳо мутобиқ намудани таҷҳизонидани раванди таълим ва фаъолияти илмию таҳқиқотӣ;

– такмили низоми арзбӣи сифати таълим дар асоси таҷдиди шаклҳои арзбӣи дохилии сифати таълим, аттестатсия ва аккредитатсияи давлатӣ, инчунин рушди механизмҳои назорати ҷамъиятӣ;

– қорӣ намудани усулҳои нави маблағгузорию таҳсилоти олии касбӣ, дар асоси татбиқи меъёрҳои маблағгузорию сарикасӣ ва васеъ намудани ҳиссаи маблағгузорию аз фаъолияти илмию таҳқиқотии муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, ки тавассути озмун амалӣ карда мешавад;

– дар назди муассисаҳои таҳсилоти олии касбии худмаблағгузор таъсис додани марказҳои инноватсионӣ, паркҳои техникӣ, озмоишгоҳҳои муштарақ, марказҳои, ки хизматрасониҳои машваратӣ, лоиҳавӣ ва ғайраро пешниҳод менамоянд.

4.3.4. Натиҷаҳои ҷашмдошт

– сифати таҳсилот дар ҳамаи зинаҳои таҳсилот таъмин ва дастрасӣ ба таҳсилоти томактабӣ, миёнаи умумӣ, ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ, аз ҷумла барои гурӯҳҳои осебпазири аҳоли ва шахсони имконияташон маҳдуд баланд бардошта мешавад;

– самаранокӣ ва сифати ташкили раванди таълим ва методологияи он баланд бардошта шуда, барномаҳои таълимӣ, китобҳои дарсӣ ва маводи таълимию методӣ барои омӯзгорон таҷдид карда мешавад;

– савияи касбии омӯзгорон баланд бардошта шуда, ҳавасмандӣ ва фаъолияти онҳо беҳтар мегардад;

– имкониятҳо барои таҳсилоти муттасил ва омӯзиш дар тамоми давраи ҳаёт бештар фароҳам оварда мешаванд;

– маблағҳои давлатӣ, ки барои соҳаи маориф пешбинӣ шудаанд, тавассути такмил додани идоракунии низоми давлатии маориф боз ҳам самараноктар истифода бурда мешаванд;

– низоми устувори татбиқи навоарию таъсис дода шуда, замина барои таҳким ва ҳифзи нури зеҳнӣ ташаккул меёбад.

4.4. Тандурустӣ ва дарозумрӣ

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аллақай «заминаи барномавӣ»-ро оид ба таҳкими солимии аҳоли ташаккул додааст, ки он тавассути иҷрои як зумра стратегия ва барномаҳо, ба монанди Стратегияи миллии солимии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2010-2020, Стратегияи ғизо ва фаъолнокии ҷисмонӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2015-2024, Барномаи тайёр намудани кадрҳои тиббӣ барои солҳои 2010-2020, Барномаи миллии ташаккули тарзи ҳаёти солим дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи солҳои 2011-2020, Барномаи кафолатҳои давлатӣ оид ба таъмини аҳоли бо кумаки тиббию санитарӣ дар ноҳияҳои таҷрибавии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2014-2016, Барномаи беҳтар намудани таъминоти аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо оби тозаи нӯшокӣ барои солҳои 2008-2020, Стратегия оид ба дурнамои минбаъдаи пешгирӣ ва назорати бемориҳои ғайрисироятӣ ва осеббардорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2013-2023 амалӣ гардидааст.

4.4.1. Ҳолати кунунӣ

Ба пешрафти низоми тандурустӣ суръати афзоиши рушди иқтисодӣ, тавачҷуҳи доимии роҳбарияти кишвар ба вазифаҳои афзалиятноки рушди иҷтимоӣ, инчунин саҳми самараноки созмонҳои байналмилалӣ мададрасон (донорӣ) барои ҳифзи солимии аҳолии кишвар мусоидат намуд.

Дар таъмини рушди низоми пешниҳоди хизматрасониҳои тиббӣ ба аҳоли самтгирии стратегияи тандурустӣ ба модели ҳамгирои кумаки аввалияи тиббию санитарии ба тибби оилавӣ асосёфта, таҷдиди сохтори бахши бемористонӣ, тақвияти назорати давлатӣ ба фаъолияти тиббию фармасевтӣ оғоз шуд.

Кӯшишҳои идомадошта оид ба тақмили заминаи қонунгузорӣ ва меъёрии ҳуқуқии тандурустӣ барои идомаи ислоҳот замина фароҳам меорад.

Татбиқи тадбирҳо дар соҳаи тандурустӣ дар давраи солҳои 2011-2015 имконият фароҳам овард, ки натиҷаҳои зерин ба даст оварда шавад:

- аҳолии ҷумҳурӣ ба ҳисоби миёна давомнокии нисбатан зиёд ҳангоми таваллудро дорад, ки он дар муқоиса бо 72,5 сол дар соли 2011 ба 73,5 сол баробар шуд, фарқияти дарозумрии мардон ва занон ба ҳисоби миёна дар сатҳи 3,8 сол боқӣ мемонад;

- ҳиссаи хароҷот ба кумаки аввалияи тиббӣ дар хароҷоти умумии соҳаи тандурустӣ аз 27 фоиз то 39 фоиз афзоиш ёфт;

- коҳиши ҳолатҳои аввалин маротиба бо ташҳиси муайяншуда ба беморӣ гирифташавии аҳоли аз рӯи чунин гурӯҳҳои бемориҳо, ба монанди гирифташавӣ ба вируси гепатит - 35,3 фоиз, бемориҳои шадиди меъдаю рӯда - 15,3 фоиз, бемориҳои сироятӣ - тақрибан 13,5 фоиз, ҷоғари эндемикӣ - 12,9 фоиз ва ғайра қайд карда мешавад;

- коҳиши сатҳи фавти тифлон (то 1-сола) то 34 ҳолат, фавти кӯдакон бошад (то 5-сола) аз 50 то 43 ҳолат ба 1000 зиндатаваллуд;

- ба коҳиши сатҳи фавти модарон нигоҳ накарда, холо ҳам он дар сатҳи нисбатан баланд боқӣ мемонад (тақрибан 32 ба 100 ҳазор зиндатаваллуд). Сабабҳои бештари фавти модарон ба бемориҳои экстрагениталӣ, оризаҳои ҳомиладорӣ, таваллуд ва давраи баъди таваллуд алоқаманд мебошанд;

– ғизо ба саломатии модару кӯдак таъсири муҳим мерасонад. Нишондиҳандаҳои Тадқиқоти бучети хонаводаҳо нишон медиҳад, ки солҳои охир як қадар беҳбудӣ дар сатҳи истеъмоли ғизо мушоҳида мегардад. Дар айни замон, дар кишвар барои беҳтар шудани таркиби ғизо, хусусан дар қисмати бартарафсозии норасоии микроэлементҳои зарурӣ: йод, оҳан, витамини А қорҳои зиёдеро ба анҷом расонидан лозим аст;

– мутобиқи кӯшишҳои глобалӣ оид ба мубориза бо ВНМО/БПНМ дар кишвар ҷиҳати назорати паҳншавӣ, пешгирии ва табобати бемории мазкур фаъолона тадбирҳои андешида мешаванд. Аз соли 2000 шумораи ҳолатҳои ба қайд гирифташудаи гирифтҳои бо ВНМО ба таври устувор афзоиш меёфт, аз ҷумла аз 989 дар соли 2011 то 1008 дар соли 2014. Айни ҳол гирифтҳои бо ВНМО дар марҳилаи тамаркуз қарор дошта, дар байни гурӯҳҳои асосии хатари баланддошта, аз ҷумла расонандагони хизмати шахвонӣ, мардони бо мардон алоқаи ҷинсӣ дошта, шахсони маводи нашъадорро бо тарзи тазриқӣ истифодабаранда, маҳбусон паҳн гардидааст;

– дар соли 2015 сатҳи гирифтҳои ба бемории сил 52 ҳолатро ба 100 ҳазор аҳоли ташкил дод, ки ин нисбат ба сатҳи соли 2011 ба 32,4 фоиз пасттар мебошад.

Аммо зарур аст, ки на танҳо дастрасӣ ба ёрии тиббӣ беҳтар карда шавад, балки сифати он беҳтар карда шуда, ба низоми пешгирии бемориҳо тақвият бахшида шуда ва раванди ташхис ва табобат низ беҳтар карда шавад.

Зимнан, натиҷабахшии амалҳо аз ҳамкориҳои байниидоравӣ низ вобаста мебошад, бинобар ин зарурати ворид намудани маҷмӯи муносибатҳо ва роҳҳои ҳалли масъалаҳо дар ташаккули солимӣ хеле баланд мебошад.

Дар баробари ин, тандурустӣ ҳамчун соҳаи муҳимтарини иҷтимоӣ, ки барои таъмини сатҳи шоистаи зиндагии аҳоли масъул мебошад, ба як қатор мушкилоти ҷиддии марбут ба дастрасии хизматрасониҳои сифатноки тиббӣ рӯ ба рӯ мебошад.

4.4.2. Мушкилоти асосӣ

- *маблағгузори давлатӣ барои нигоҳдории сатҳи баланди кафолатҳои давлатӣ нокифоя мебошад, ҳиссаи маблағгузориҳои хусусӣ назаррас аст.* Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон на камтар аз 65% хароҷоти умумии тандурустиро пардохтҳои мустақими шаҳрвандон ташкил медиҳад, ки ин монетаи асосии таъмини фарогирии беҳтари аҳоли бо хизматрасониҳои тиббӣ мебошад.

- *зарурати беҳтар намудани сифати нуруи кадрӣ соҳа, таъсис додани низоми самараноки таҳсилоти тиббӣ, бо дарназардошти ҳавасмандгардонии кормандон барои қор.* Сатҳи пасти музди меҳнати табибон яке аз омилҳои манфии боздорандаи на танҳо кормандони соҳаи тандурустӣ, балки дар маҷмӯъ боздорандаи раванди ислоҳоти дар маҷмӯъ соҳаи тандурустӣ мебошад. Андозаи музди меҳнат дар соҳаи тандурустии ҷумҳурӣ дар давоми панҷ соли охир нисбат ба сатҳи миёнаи иқтисодиёт дар сатҳи 80 фоиз қарор дошт. Дар айни замон сифати тайёр намудани мутахассисони ҷавон начандон ба талаботи муосир мутобиқ аст. Таҷрибаи ҳамкориҳои байналмилалӣ дар самти тақмили ихтисоси ҳайати кормандони тиббӣ маҳдуд мебошад.

- *нобаробарӣ дар соҳаи тандурустӣ танҳо ба нобаробарӣ дар дастрасӣ ба хизматрасониҳои тиббӣ вобаста нест, зеро он аз ҷумла ба сатҳи даромад,*

таҳсилот ва маҳалли истиқомат алоқаманд мебошад (деҳа/шаҳр). Дар сурати мавҷуд будани сатҳи баланди нобаробарӣ аз рӯи даромад (коэффитсиенти Циннӣ 30,8-ро ташкил дод), воқеан фарқияти назаррас дар мақоми иҷтимоию иқтисодии беморон ба миён меояд. Ноҳияҳо, деҳот ва минтақаҳои дурдаст норасогии кормандони тиббиро эҳсос менамоянд, ҳол он, ки дар шаҳрҳо сатҳи таъминот бо кадрҳо хеле баландтар аст.

- **низомии тандурустӣ ҳоло ҳам ба таври кифоя ба пешгирии бемориҳои нигаронида нашудааст.** Рушд наёфтани самти пешгирии бемориҳои ва раванди ташаккули тарзи ҳаёти солим ба сатҳи баланди бемориҳои дилу рағҳо, фавт аз бемориҳои дилу рағҳо алоқаманд мебошад.

4.4.3. Афзалиятҳои асосӣ

Таъмини солимӣ дар ҳошияи сифати зиндагӣ тавассути татбиқи афзалиятҳои зерин:

– қатъиян баланд бардоштани сифати хизматрасониҳои тиббӣ ва иқтидори низомии тандурустӣ;

– ҷорӣ намудани моделҳои пешбурди тарзи ҳаёти солим.

4.4.4. Вазифаҳо ва самтҳои асосии амалҳо барои ноил гардидан ба афзалиятҳои асосӣ

Дар самти қатъиян баланд бардоштани сифати хизматрасониҳои тиббӣ ва иқтидори низомии тандурустӣ

1. Таҷдиди амалияи идоракунии низомии тандурустӣ тавассути:

– бо мақсади баланд бардоштани сифати хизматрасониҳои тиббӣ, таҳия, қабул ва ҷорӣ намудани механизми нави арзёбии натиҷаи фаъолияти муассисаҳои тиббӣ, мутахассисон ва маблағгузориҳои онҳо дар асоси натиҷаҳои арзёбии мазкур;

– таҳкими заминаи меъёрии ҳуқуқӣ, аз ҷумла нисбат ба танзими фаъолияти муассисаҳои тиббӣ, ташаккули стандартҳои давлатии хизматрасонии тиббӣ, суғуртаи ихтиёрии тиббӣ;

– такмил додани механизми молиявии таъмини рушди тандурустӣ ва низомии пешниҳоди хизматрасониҳои тиббӣ. Дар ояндаи миёнамуҳлат тағйироти асосӣ бо мукамалгардонии интиҳоби кафолатноки заминавии маҷмӯи хизматрасониҳои ройғони тиббӣ алоқаманд мебошанд;

– такмил додани асосҳои институтсионалии суғуртаи тиббӣ, бозори хизматрасониҳои суғуртавии тиббӣ;

– рушди низомии аккредитатсия (аз ҷумла байналмилалӣ) ва иҷозатномадиҳии ташкилоту муассисаҳои тандурустӣ, аз ҷумла муассисаҳои таълимии тиббӣ;

– мушахас намудани Ҳадафҳо ва микёси нишондиҳандаҳои Рушди устувор барои низомии миллии тандурустӣ, ташкил намудани мониторинги пешрафт дар самти мазкур;

– ташаккул ва татбиқи барномаҳои мақсадноки миёнамуҳлат – Таҳқиқи (Скрининги) модару кӯдак, Насли солим, Ҷифзи модар ва кӯдак;

– ворид намудани аудити клиникӣ ҳамчун тадбири таъмини сифат, бо дарназардошти сертификаткунонӣ ва иҷозатномадиҳии муассисаҳои тандурустӣ;

– таҳия ва тасдиқи низоми стандартҳои сифат оид ба таҷҳизот ва таъминоти кадрӣ, самтҳои хизматрасонӣ ва механизмҳои назорати сифати хизматрасониҳои тиббӣ;

– рушди низоми пардохти музди меҳнат дар соҳаи тандурустӣ дар самти ба ҳам алоқаманд намудани низоми аттестатсия, мониторинги сифати хизматрасонӣ ва пардохти музди меҳнат;

– дастгирии фаъолнокии ҳамкориҳои байналмилалӣ дар соҳаи тиб.

2. Дастигирии рушди муассисаҳои тиббии ғайридавлатӣ бо роҳи:

– рушди механизмҳои институтсионалии татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ дар соҳаи тандурустӣ, аз ҷумла дар самти иҷрои сохтмон, барқарорсозӣ, тавсеаи инфрасохтори соҳа;

– ташкил намудани низоми дастгирии махсусгардони муассисаҳои калони тиббӣ, аз ҷумла тавассути ифтитоҳи муассисаҳои тиббии махсусгардонидашудаи хориҷӣ.

3. Таъмини рушди низоми таҳсилоти тиббӣ, аз ҷумла таҳсилоти фармасевтӣ ва илми тиб бо роҳи:

– рушди низоми ташаккули стандартҳо, барномаҳои таълимии тиббӣ ва мониторинги арзёбии низоми омодаسازی, аттестатсия, тақмили ихтисоси кормандони тиб;

– ташкил намудани асосҳои институтсионалӣ барои фаъолияти устувори низоми муттасили таҳсилоти тиббӣ;

– ташаккули марказҳои махсусгардонидашуда оид ба арзёбии тиббӣ-иқтисодии технологияҳои нави тиббӣ дар баробари дастгирии самтҳои афзалиятноки тадқиқотҳои тиббӣ ва коркарди меъёрии ҳуқуқии низоми ҳимояи беморон ҳангоми гузаронидани тадқиқотҳои тиббӣ.

Дар соҳаи ҷорӣ намудани моделҳои пешбурди тарзи ҳаёти солим

4. Ташаккул ва татбиқи низоми пешбурди чорабиниҳои профилактикӣ тавассути:

– таъмини афзалиятнокии самти профилактикӣ дар баҳши ҳифзи саломатӣ ва рушди кумаки аввалияи тиббию санитарии ба усулҳои тибби оилавӣ асосёфта;

– маъмулгардони тарзи ҳаёти солим, мубориза бо омилҳои хатарноки бемориҳои ғайрисироятӣ тавассути ташкили барномаҳо ва рекламаи иҷтимоӣ;

– ворид намудани барномаҳои таълимӣ оид ба тарзи ҳаёти солим ва мубориза бо омилҳои хатарноки бемориҳои ғайрисироятӣ ба барномаҳои тарбиявӣ ва таълимии муассисаҳои томактабӣ, мактабҳо, муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва касбӣ ва муассисаҳои таҳсилоти олий;

– таҳия ва татбиқи барномаҳои мақсаднок оид ба рушди варзиши оммавӣ, аз ҷумла варзиши кӯдакона.

Вазифаҳо ва самтҳои фаъолият барои ноил гардидан ба афзалиятҳои асосӣ дар сатҳҳои гуногуни соҳаи тандурустӣ:

Кумаки аввалияи тиббию санитарӣ (КАТС)

1. Таҳкими кумаки аввалияи тиббию санитарӣ дар давраи то соли 2020 тавассути:

– таъмини сохтмон, таъмир ва азнавсозӣ, барқарорсозии биноҳо ва иншоотҳо, бо дарназардошти дастрасии воқеӣ ва мутобиқати онҳо ба талаботи самаранокии энергетикӣ, тобоварӣ ба зилзила ва бехатарии онҳо аз офатҳои табиӣ, махсусан дар деҳот. Бо таҷҳизоти муосир муҷахҳазгардонии муассисаҳои тандурустии деҳот, таъмин намудани онҳо бо таҷҳизоти муосири озмоишгоҳӣ ва ташхисӣ. Дар баробари ин, бастаи заминавии хизматрасониҳои тиббӣ дар сатҳи мазкур талаботи минималӣ ба кумаки тиббӣ дар амбулаторияҳо, аз ҷумла бо доруворӣ таъмин намудани гурӯҳҳои осебпазири аҳолиро таъмин менамояд;

– таҷдиди назар намудани низоми мавҷудаи банақшагирӣ ва маблағгузории фаъолияти муассисаҳои тандурустии ҷумҳурӣ;

– ташкил намудани маблағгузории соҳаи тандурустӣ дар асоси низоми маблағгузории сарикасӣ ва индикаторҳои натиҷабахшии фаъолият;

– ворид ва васеъ намудани низоми пардохт барои табобат дар хона ва дар муассисаҳои бистарикунонии якрӯза, дар муассисаҳои госпиталӣ – барои ҳар як ҳолати табобат;

– васеъ намудани низоми курсҳои кутоҳмуддати такмили ихтисос (ҳар сол на кам аз 20 фоиз табибони амалияи умумӣ ва кормандони миёнаи тиббӣ);

– ҳамгирии хизматрасонии тиббӣ оид ба расонидани кумак ба занони ҳомиладор ва кӯдакони гирифтори ВНМО дар КАТС;

– васеъ намудани истифодаи технологияҳои муосири иттилотию коммуникатсионӣ дар ҳисоботдиҳӣ ва омили тиббӣ;

– таҳкими низоми мониторинг ва арзёбии ҳолати солимии аҳоли ва самаранокии фаъолияти муассисаҳои тандурустӣ.

Кумаки махсусгардонидашудаи тиббӣ

2. Рушди кумаки махсусгардонидашудаи тиббӣ тавассути:

– таъмини дастрасии минтақавӣ ба хизматрасониҳои тиббӣ, бо дарназардошти намуди фаъолияти муассисаҳои кумаки аввалияи тиббию санитарӣ;

– афзоиши таъминнокӣ бо таҷҳизоти муосир ва баланд намудани сатҳи тахассуси мутахассисони низоми минтақавии (вилоятии) кумаки тиббии махсусгардонидашуда;

– таҳкими нуруи мутахассисон дар соҳаи ҷароҳии дил, бемориҳои эндокринология, акушерия гинекологӣ, бемориҳои кӯдакона, касалиҳои пӯст, терапия ва офиятбахшии тиббӣ, касалиҳои пӯст ва зӯҳравӣ, касалии сил ва бемориҳои шуш.

Солимии кӯдакон

3. Таҳкими солимии кӯдакон ва коҳиши фавти навзодон ва тифлон тавассути:

– такмили минбаъдаи низоми кумаки муттасили тиббӣ дар сатҳи ҳадамоти бистарикунонӣ бо мақсади таҳкими хизматрасониҳо оид ба эҳёи неонаталӣ ва расонидани кумаки тахассусии тиббӣ ба кӯдакони навзод;

– тақвияти ташкили хизматрасониҳои тиббӣ дар сатҳи кумаки аввалияи тиббӣ бо мақсади таъмини зинда мондани кӯдакони синни то 5-сола;

– мукаммал намудани чадвали иммунизатсия ҷихати пешгирии касалиҳои сироятӣ, ки бо эмкунӣ назорат карда мешаванд;

– ташкили амалияи мунтазами такмили ихтисоси кормандон дар асоси стандартҳои таҳия ва таҷдиди назаршуда оид ба табобат ва ташхис, рушди малакаи истифодаи онҳо.

Солимии репродуктивӣ ва солимии модарон

4. Коҳиши сатҳи фавти модарон тавассути:

– пешгирии ҳомиладорӣ ноҳолам ва исқоти ҳамл;

– расонидани кумаки фаврии момодоягӣ, пешгирии бемориҳои гениталӣ ва экстрагениталӣ, сироятҳои бо алоқаи чинсӣ гузаранда, бо дарназардошти пешгирии ВНМО дар байни занони ҳомиладор;

– банақшагирии оила, беҳтар намудани сифати нигоҳубини антенаталӣ ва ёрии интранаталӣ;

– бунёди марказҳои перинаталӣ дар сатҳи вилоятҳо;

– такмили ихтисоси кормандони тиббӣ мутобиқи самти ислоҳоти низоми тандурустӣ.

Ғизо

5. Беҳтар намудани дастрасӣ ба ғизои комил тавассути:

– фаъолсозии ташвиқоти аҳамияти синамакони тифлон;

– тибқи қонунгузорӣ муқаррар намудани зарурати йоднок намудани намаки истеҳсолшаванда ва воридотӣ, ворид намудани элементҳои иловагии дар таркибаш оҳан дошта ва витамини А ба бастаи хизматрасониҳои асосӣ дар сатҳи кумаки аввалияи тиббию санитарӣ;

– ҷорӣ намудани «Консепсияи ғизо барои мактаббачагон» ва «Стратегияи амалиёт оид ба беҳтар кардани сифати ғизо (SUN)»;

– татбиқи Стратегияи ғизо ва фаъолнокии ҷисмонӣ, аз ҷумла чораҳо оид ба пешгирии норасогии ғизо, мониторинги сифат ва бехатарии маҳсулоти хӯрокворӣ, дастрасии иттилоотии низоми ғизои дуруст.

Пешгирӣ ва мубориза бо бемориҳои сироятӣ

6. Ташкили мубориза бо бемориҳои аз нигоҳи иҷтимоӣ муҳим, ба монанди ВНМО/БПНМ, сил ва гепатити вирусӣ тавассути:

– таъмини маҷмӯи тадбирҳои пешгирикунанда ба гурӯҳҳои сатҳи хатари баланддошта равонашуда; тадбирҳои таъмини дастрасӣ ба ёрии тиббӣ; ташкил намудани шароити дастгирикунанда;

– бо флюорография фаро гирифтани на камтар аз 90 фоизи аҳоли ва тавсеаи воридоти доруворӣ самарабахш, таҷҳизоти беҳтарин ва таъмини муассисаҳо бо кормандони махсус барои табобати бемории сил тайёркардашуда;

– беҳтар намудани ташхис, такмили ихтисоси духтурони барои табобати гепатити вирусӣ машғулбуда, пурзӯр кардани амалиётҳои тиббӣ бо мақсади пешгирии сироятёбӣ, паҳн намудани барнома/чорабиниҳо оид ба баланд намудани огоҳёбии аҳоли дар бораи пешгирӣ намудани гепатити вирусӣ, махсусан гепатити вирусии В, С, ва D;

– тақвияти мубориза бо ВНМО/БПНМ тавассути таъмини такмили ихтисоси кормандони дахлдори тиббӣ, дастрасии бештари ихтиёрии аз

тестгузаронӣ ва минбаъд расонидани кумаки машваратӣ, фарогирӣ бо терапияи антиретровирусӣ. Дар баробари ин барои гурӯҳҳои осебпазири аҳолии низоми дастгирии иҷтимоӣ қорӣ мегардад.

Хизматрасониҳои байторию санитарӣ ва фитосанитарӣ

7. Қоҳиши хатар барои саломатии инсон, ки ба мавҷудияти моддаҳо ва организмҳои зараровар дар ҳӯрокворӣ, нӯшокиҳо ва ғизо пайваст мебошад, бо роҳи:

– ташкил намудани заминаи меъёрии ҳуқуқии ҳифзи саломатӣ ва таъсис додани инфрасохтори дахлдор (ташхисгоҳҳо) оид ба назорати байторию санитарӣ ва фитосанитарӣ.

Тавсеаи маблағгузори соҳаи тандурустӣ

8. Таъмини афзоиши маблағгузори соҳа ва таъмини самаранокии истифодабарии маблағҳо аз ҳисоби:

– воситаҳои аз буҷет барои тандурустӣ ҷудошаванда, фондҳои ғайрибуҷетӣ ва ҷалби воситаҳои ташкилотҳои мададрасон (донорҳо);

– рушди таҷрибаи маблағгузори сарикасии кумаки аввалияи тиббӣ, инчунин тавсеаи ҳавасмандгардонӣ барои пешбурди тарзи ҳаёти солим ба низоми пардохти таъминкунандагони хизматрасониҳо;

– таъмин намудани мутобиқати меъёрҳои таъминоти муассисаҳои тиббӣ, махсусан муассисаҳои ёрии таъҷилӣ, бо воситаҳои нақлиёт бештар аз ҳисоби ҷалб намудани захираҳои мақомоти ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳо;

– мукамалгардонии низоми маблағгузорӣ ва хариди доруворӣ, аз ҷумла доруворӣ барои беморони амбулаторӣ;

– қорӣ намудани низоми мониторинги қараёнҳои молиявӣ ба соҳаи тандурустӣ;

– ташаккул ва таъмини ҳуқуқи беморон тавассути таҳияи маҷмӯи қоидаҳои фаҳмо ва шаффоф дар бобати он, ки кадом хизматрасониҳо ройгон мебошанд ва нархномаи ягона барои хизматрасониҳои пулакии тиббӣ чи гуна фаъолият менамояд.

4.4.5. Натиҷаҳои ҷашмдошт

– масъалаҳои мутобиқ будани хизматрасониҳои тиббии пулакӣ ва ройгон дар муассисаҳои тиббӣ қонунан ва қоидавӣ қор қарда баромада шуданд, ки дар натиҷа ҳифзи беҳтари ҳуқуқи муштариён таъмин қарда шуд;

– нишондоди норасоии ғизо дар байни кӯдакони то синни 5-сола паст шуд;

– дастрасӣ ба хизматрасониҳои сифатноки тиббӣ, аз ҷумла барои камбизоатон ва аҳолии деҳот беҳтар қарда шуд;

– стандартҳои тасдиқшудаи намудҳои асосии хизматрасониҳои тиббӣ, ки дар асоси тибби эътимодбахш таҳия гардиданд, истифода шуданд;

– беморӣ ва фавт аз ҳисоби касалиҳои дилу рағ, сироятӣ ва паразитарӣ, аз ҷумла дар байни табақаи аҳолии камбизоат ва аҳолии деҳот кам қарда шуд;

– низоми тайёр намудани мутахассисони тиб беҳтар қарда шуда сатҳи тайёр намудани мутахассисони касбии соҳа баланд бардошта шуд;

– давомнокии умри солими интизоришаванда, аз ҷумла дар деҳот зиёд шуд.

Умуман, ноил шудан ба натиҷаҳои ҷашмдошт барои ташаккули механизмҳои таъмини рушди давомнокии солимии зиндагии мардум, новобаста аз минтақаи зист, мусоидат менамояд.

4.5. Ҳифзи иҷтимоӣ

4.5.1. Ҳолати кунунӣ

Ҳиссаи маблағҳои давлатии барои ҳифзи иҷтимоӣ ҷудошаванда 5,5 фоизи ММД-ро ташкил медиҳад. Хароҷоти аз ҳама калон дар доираи бахши мазкур пардохти нафақа мебошад, ки дар соли 2015 ҳаҷми он 4,5 фоизи ММД-ро ташкил дод. Ҳиссаҷудокуниҳо барои нигоҳ доштани муассисаҳои низоми ҳифзи иҷтимоии кӯдакон, шахсони маъҷуб, пиронсолон, осоишгоҳҳо ва табобатгоҳҳо ҷойи дуюмро аз рӯи ҳаҷм дар моддаҳои хароҷот танҳо 0,1 фоизи ММД-ро ташкил медиҳанд. Мутаносибан кумаки иҷтимоӣ ба оилаҳои камбизоате, ки кӯдакони мактабхон доранд, маблағи боз ҳам камтарро (0,02 фоиз) ташкил медиҳад. Чунин ҳолат қисман самтгирии низоми ҳифзи иҷтимоиро барои таъминоти нафақавӣ инъикос менамояд.

Дар давраи солҳои 2011-2015 ҳаҷми маблағгузориҳои бучетӣ ба низоми ҳифзи иҷтимоӣ зиёда аз 2,5 маротиба афзоиш ёфт. Зимнан пардохтҳои нафақавӣ аз 2,8 фоиз то 4,5 фоиз ММД зиёд шуданд. Коэффитсиенти таносуби андозаи миёнаи нафақа нисбат ба музди миёнаи меҳнат (ба ҳисоби миёна дар панҷ сол 32 фоиз) ҳоло ҳам на он қадар баланд аст ва ин нишон медиҳад, ки таъмини ҳифзи кофӣ, бо дарназардошти дурнамои афзоиши шумораи аҳолии синну соли нафақавӣ ва маъҷубон, хароҷоти боз ҳам бештари молиявиро талаб менамояд. Яъне тадричан пир гаштани аҳолӣ (аз ҷумла дар натиҷаи зиёдшавии давомнокии умр) ба маблағгузориҳои низоми таъминоти нафақа дар оянда таъсир расонида, имкониятҳои онро, агар низоми дастгирии рушди пурмаҳсул ва шуғли расмӣ ғаёол карда нашавад, дар дастгирии муассир ва устувори пиронсолон маҳдуд менамояд.

То соли 2016 дар ҷараёни ислоҳоти низоми ҳифзи иҷтимоӣ дар Тоҷикистон дастовардҳои зерин ба даст оварда шуд:

– таҳия ва таъмини татбиқи таҷрибаҳои барномаи нави кумаки суроғавии иҷтимоӣ дар асоси усули таҷдиди назаршуда. Дар соли 2015 ин барнома дар 25 шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ амалӣ гардид ва пурра фаро гирифтани он дар миқёси кишвар дар соли 2018 ба нақша гирифта шудааст;

– таъмин намудани пешравии пайваста дар татбиқи ислоҳоти низоми таъминоти нафақа. Татбиқи ислоҳот дар ин самт аз 1 январи соли 2013 дар доираи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи нафақавӣ ва давлатӣ” бо ҷорӣ намудани принципҳои суғуртавӣ таъмин карда мешавад;

– таъмин намудани пешравӣ оид ба масъалаҳои риояи ҳуқуқи шахсони маъҷуб, аз ҷумла дар самти афзоиш додани тавонбахшии маъҷубон дар сатҳи маҳал ва ҳаҷми кумакпулиҳо. Дар давраи миёнамуҳлати рушд Стратегияи ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2025 таҳия, қабул ва татбиқ мешавад.

4.5.2. Мушкилоти асосӣ

Ба дастовардҳои ноилшуда нигоҳ накарда, дар бахш баъзе мушкилот боқӣ мемонад:

– *ҳаҷми маблағҳое, ки тавассути барномаҳои кумаки иҷтимоӣ равона мешаванд, на он қадар ба коҳиш додани сатҳи камбизоатӣ таъсир мерасонанд;* Тибқи маълумоти Бонки Умумичаҳонӣ тақрибан 460000 нафар дар ин ё он шакл кумакпулии молиявӣ мегиранд. Сатҳи афзоиши

хизматрасонии иҷтимоӣ ва дастрасӣ ба онҳо умуман дар ҳолати ибтидоӣ қарор дошта, аҳолиро нобаробар фаро гирифтааст. Сатҳи аз ҳама пасти таъминот бо чунин хизматрасониҳо дар ноҳияҳои деҳот ба назар мерасад. Дар мамлакат самтҳои мазкур: муайян намудани талабот, хизматрасониҳои расонидани иттилоот ба аҳоли, хизматрасониҳои дастгирии оила ва механизмҳои дахлдори ҳамоҳангсозӣ (ба назди мутахассис равои кардан) дар сатҳи иттиҳодҳо ҳоло ҳам хуб рушд наёфтааст.

– **инкишоф наёфтани заминаи институтсионалии низоми ҳифзи иҷтимоӣ;** Ислоҳоти низоми ҳифзи иҷтимоӣ пурра амалӣ карда нашуд. Дар вақте, ки барои ислоҳоти маъмурияти вақти лозима то соли 2015 ҷудо шуда буд, барномаи нави кумаки суроғавии иҷтимоӣ танҳо 25 шаҳру ноҳияро фаро гирифт.

– **фарогирии нобаробари низоми хизматрасониҳои иҷтимоӣ.** Хизматрасониҳои иҷтимоӣ нисбатан инкишофёфта барои аҳолии калонсол, маъҷубон ва кӯдакони бесаробон монда ҳоло ҳам дар ҳамаи ноҳияҳо ба таври мурағаб пешниҳод намегарданд ва дар фарогирии ҷуғрофии аҳоли бо ин хизматрасониҳо камбудӣҳо ба назар мерасанд. Ҳоло ҳам бо хизматрасониҳо фаро гирифтани нашъамандоне, ки ба воситаи сӯзандору маводи нашъадор истеъмол мекунанд, шахсони мубтало ВНМО/БПНМ ва қурбониёни зӯроварӣ дар хона паст мебошад. Ҳамзамон шахсоне, ки аз парасторӣ берун мондаанд ва шахсони беҳона камтар ба хизматрасониҳо фаро гирифта мешаванд.

4.5.3. Афзалиятҳои асосӣ

Низоми ҳифзи иҷтимоӣ барои рушди сармои инсонӣ тавассути татбиқи афзалиятҳои зерин шароит фароҳам меорад:

– таҷдиди институтсионалии низоми ҳифзи иҷтимоӣ, хусусан дар сатҳи маҳал;

– таъмини устувории дарозмуҳлати низоми нафақа;

– тақвияти самти ҳавасмандкунандаи ҳифзи иҷтимоии табақаҳои осебпазири аҳоли.

4.5.4. Вазифаҳо ва самтҳои асосии амалиёт барои афзалиятҳо

Дар соҳаи таҷдиди институтсионалии низоми ҳифзи иҷтимоӣ

1. Ташаккул ва инкишофи механизмҳои тақвияти суроғавӣ ва баланд бардоштани дараҷаи ҳифзи иҷтимоии табақаҳои осебпазири аҳоли тавассути:

– андешидани маҷмӯи тадбирҳо оид ба инкишофи заминаи ҳуқуқӣ ва танзимкунанда дар низоми ҳифзи иҷтимоӣ;

– таъсиси низоми ҳамкорӣ оид ба беҳтар намудани воситаҳои механизмҳои мониторинги камбизоатӣ дар сатҳи маҳаллӣ ва минтақавӣ;

– мушаххас намудани ҳадафҳо ва нишондиҳандаҳои рушди устувор барои низоми миллии ҳифзи иҷтимоӣ, ташкили мониторинги пешравӣ дар ин самт;

– инкишофи усулҳои алтернативии пешниҳоди хизматрасониҳо ба табақаҳои аҳолии аз ҷиҳати иҷтимоӣ осебпазир тавассути таъсис додани низоми сершохаи хизматрасониҳои сифатнок дар доираи воҳидҳои марзию маъмури;

– андешидани маҷмӯи тадбирҳо оид ба рушди заминаи иттилоотии низоми ҳифзи иҷтимоӣ, хусусан дар соҳаи таъминоти нафақа ва фаро гирифтани шахсони маъҷуб;

– ташаккули низоми дараҷаи ҳадди ақали кафолатҳои иҷтимоӣ, бо дарназардошти инкишофи муколамаи иҷтимоӣ;

– таъмини меъёрҳои минималии стандартҳои иҷтимоӣ оид ба пешниҳоди хизматрасониҳои иҷтимоӣ ба аҳоли, аз ҷумла дар самти хизматрасонии манзилию коммуналӣ;

– андешидани маҷмӯи тадбирҳо оид ба рушди низоми тайёр намудани кадрҳо, ҷалб ва ба кор дар муассисаҳои ҳифзи иҷтимоӣ вобаста кардани мутахассисон;

– фароҳам овардани заминаи лозимаи ташкилӣ барои пурра ҷорӣ намудани низоми “равзанаи ягона” ё механизми роҳнамоии иҷтимоӣ дар ҷараёни пешниҳоди шаклҳои алоҳидаи ҳифзи иҷтимоӣ;

– ҷорӣ намудани низоми устувори шарикии давлат ва бахши хусусӣ барои расонидани хизматҳои иҷтимоӣ дар заминаи марказҳои/шубаҳои хизматрасонии иҷтимоӣ.

Дар бахши таъмини устувори низоми таъминоти нафақа

2. Таҷдиди низоми таъминоти нафақа тавассути:

– таҳия ва дар амал татбиқ намудани санадҳои меъёрии ҳуқуқии танзимкунандаи низоми нави таъминоти нафақа дар доираи ислоҳоти амалишаванда;

– андешидани маҷмӯи тадбирҳо ҷиҳати баланд бардоштани устувори низоми таъминоти нафақа (ҳавасмандгардонии шугли расмӣ, ташаккули заминаи институтсионалии низоми пасандозҳои нафақавӣ ва амалиётҳои дахлдори молиявӣ, инчунин ба роҳ мондани амалиётҳои зиддикоррупсионӣ дар низоми мазкур).

Дар бахши тақвияти самтҳои ҳавасмандкунии ҳифзи иҷтимоии табақаҳои осебпазири аҳоли

3. Рушди низоми ҳифзи иҷтимоии шаҳрвандони калонсол (пиронсолон) тавассути:

– мукамал намудани низоми стандартҳои минималии хизматрасониҳои иҷтимоӣ, ки ба шаҳрвандони калонсол пешниҳод мегарданд;

– таҳияи маҷмӯи чораҳо оид ба ҳалли масъалаҳои ҳуқуқӣ ва иҷтимоӣ иқтисодии нафақахӯрон, аз он ҷумла таҳия «хатсайри фаъолият» оид ба масъалаҳои пиршавӣ, дастгирии иҷтимоии унвонии нафақахӯрони камтаъмин ва танҳомонда;

– таҳия намудани механизмҳои тағйирпазири шугли шаҳрвандони калонсол;

– мусоидат ба омӯзонидани пиронсолон, бо дарназардошти таҷдиди назар намудани низоми омӯзиш ва таҳсилоти калонсолон ва низоми муттасили таҳсилот;

– мустаҳкам намудани заминаи моддию техникаи ва кадрӣ шабакаи муассисаҳо ва хадамоте, ки ба одамони солхӯрда хизматҳои ҳаётан муҳими иҷтимоиро мерасонанд (марказҳои геронтологӣ, хонаҳои будубоши муваққатӣ, хадамоти иҷтимоии сайёр, беморхонаҳои кумаки тиббию иҷтимоӣ, клубҳо барои аҳолии калонсол);

– таъмини дастрасии васеи калонсолон ба барномаҳои фарҳангӣ, омӯзишӣ, маърифатӣ, иттилоотӣ, машваратӣ ва шавқовар, инчунин ба технологияҳои иттилоотии муосир.

4. Рушди низоми ҳифзи иҷтимоии шахсони маъюб тавассути:

– мукамал намудани низоми стандартҳои минималии хизматрасониҳои иҷтимоӣ, ки ба шахсони маъюб пешниҳод карда мешаванд;

– ташкили низоми пешгирӣ намудани афзоиши ҳолатҳои нави маъюбии кӯдакон, инкишофи хизматрасониҳои тиббию генетикӣ чихати сари вақт ошкор намудани нуқсонҳои модарзодӣ дар инкишоф;

– ташаккули маҷмӯи ҳавасмандихо барои корфармоён чихати бо кор таъмин намудани шахсони маъюб дар баҳши расмӣ;

– таҳияи маҷмӯи амалҳо ва талабот оид ба ташаккул додани муҳити бемонеаи зист дар доираи лоиҳаҳои шахрсозӣ, рушди нақлиёти ҷамъиятӣ;

– ташкили низоми марказҳои тавонбахшии наздик ба ҷои истиқомат.

5. Тағйир додани ақидаи қолабӣ нисбат ба одамони маъюб ва баланд бардоштани маърифатнокии онҳо тариқи:

– андешидани тадбирҳо оид ба баланд бардоштани таҳаммулпазирии ҷомеа нисбат ба шахсони маъюб, тақвият додани дастгирии ташкилотҳои ҷамъиятӣ бо мақсади аз байн бурдани монеаҳои ҷисмонӣ (инфрасохторӣ) ва ташкилӣ (муносибатҳои иҷтимоӣ), аз ҷумла ақидаҳои қолабӣ ва таассуб;

– паҳн намудани иттилооти умумӣ оид ба маъюбӣ, ҳуқуқи шахсони маъюб, уҳдадорӣҳои давлат дар ин самт, ҳам дар байни мақомоти ҳокимияти масъул ва ҳам дар байни табақаи васеи аҳоли;

– мусоидат ба тағйири афкори ҷомеа дар бораи шахсони маъюб ва пешбурди муносибати эҳтиромона нисбати онҳо.

6. Рушди низоми ҳифзи иҷтимоии оилаҳои камбизоат, камбағал тавассути:

– таҳия ва тасдиқи стандартҳои кафолатҳои минималии дастрасӣ ба даромадҳо ва хизматрасониҳои иҷтимоӣ;

– таҳияи маҷмӯи чораҳо оид ба рушди танзими меъёри ҳуқуқии низоми қарордҳои иҷтимоӣ.

4.5.5. Натиҷаҳои ҷашмдошт

– воситаҳо ва механизми мониторинги камбизоатӣ, муайянсозии камбизоатӣ ва эҳтиёҷмандӣ, аз ҷумла дар сатҳи маҳал самаранок истифода бурда мешаванд;

– “Равзанаи ягонаи” низоми бақайдгирӣ ва пешбурди хизматрасониҳо оид ба ҳифзи иҷтимоии аҳоли (механизми роҳнамоии иҷтимоии табақаҳои осебпазири аҳоли) ташкил карда шудааст;

– бо дарназардошти имкониятҳои буҷет андозаи нафақа ва кумакпулиҳо зиёд карда, устувории фискалӣ нигоҳ дошта шудааст ва таносуби нафақа/музди меҳнат ба андозаи на камтар аз сатҳи минималӣ (40 фоиз) таъмин гардидааст;

– тартиби суроғавии пешниҳоди кумакҳои иҷтимоӣ ва хизматрасониҳои иҷтимоӣ ба категорияҳои ҳифзнашудаи шаҳрвандон тақвият дода, дастрасӣ ба онҳо васеъ гардонида шуд;

– барои таъмини фарогирӣ ва иштироки фаъоли гурӯҳҳои осебпазир дар ҳаёти иқтисодию иҷтимоӣ чомеа муҳити бемонеа ташкил карда шудааст;

– барои иҷтимоикунонӣ ва ҳамгирии гурӯҳҳои осебпазир (калонсолон, ҷтимон, хатмкунандагони интернатҳо ва ғайра) ба чомеа шароит фароҳам оварда шудааст.

4.6. Фарҳанг

Рушди фарҳанг омили муҳими таъмини сифати сазовори ҳаёти аҳоли мебошад. Солҳои охир рушди низоми фарҳанг дар асоси санади барномавӣ - “Барномаи рушди фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2008-2015” амалӣ карда мешуд. Дар давраи миёнамуҳлат фаъолият дар доираи амалӣ гардонидани Барномаи давлатии рушди муассисаҳои фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2016-2020, инчунин самтҳои алоҳидаи рушди соҳа, аз ҷумла чорабиниҳои Барномаи ҳифзи мероси таърихӣю фарҳангии ғайримоддӣи халқи тоҷик барои солҳои 2013-2020, Барномаи санъати театри дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2013-2019, Барномаи рушди санъати сирк дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2013-2017 идома хоҳад ёфт. Стратегияи сиёсати давлатии ҷавонон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2020 таҳия ва тасдиқ гардидааст, ки дар ҳамбастагӣ бо ҳуҷҷатҳои барномавӣ оид ба рушди низоми маориф, фарҳанг ва экология ба баланд бардоштани маданияти ахлоқии насли ҷавони кишвар мусоидат хоҳад кард.

4.6.1. Ҳолати кунунӣ

Инфрасохтори соҳа, ки таърихан ташаккул ёфта, дар солҳои истиқлолият босуръат инкишоф ёфт, ҳамчун заминаи асосӣ барои рушди минбаъдаи фарҳанг дар кишвар хидмат менамояд. Дар мамлакат 2396 муассисаи фарҳангӣ, аз ҷумла 1353 китобхона, 327 қаср ва хонаҳои фарҳанг, 17 театри касбӣ ва 25 театри халқӣ, 430 клуб ва 63 осорхона фаъолият менамояд. Дастгирии мунтазами давлатии соҳа ҳамчунин бо маблағгузориҳои устувор ба андозаи на камтар аз 1,0-1,4 фоиз ММД муайян карда мешавад. Маблағгузориҳои соҳа дар давраи солҳои 2011-2015 2,4 маротиба афзуд. Амалан, ҳама самтҳои мавҷуда, жанр ва мақомҳои инкишофи худро дар фарҳанги классикӣ, халқӣ ва оммавӣ ба даст оварданд.

Дар саҳнаҳои театрии кишвар ҳамасола зиёда аз 40 спектакл гузошта мешавад. Киностудияи “Тоҷикфилм” фаъолияти худро пайваста фаъол месозад. Иқтисодии истеҳсолии заминаи киносозӣ ҳоло камтар аз 10 филм дар як сол мебошад. Оид ба тавсеа додани фонди китобхонаҳо, ки бояд захираи асосии зеҳнии миллат гарданд, корҳо идома доранд. Номгуӣи электронӣ

ташаккул дода мешавад, ки ҳаҷми он ҳоло ба 195,2 ҳазор сабтҳои библиографӣ баробар аст.

Дар доираи тарғиби фарҳанги тоҷик дар хориҷа тавассути чорабиниҳо дар шакли рӯзҳои фарҳангӣ тайи солҳои охир қариб ҳамаи кишварҳои ИДМ, давлатҳои пешрафтаи Аврупо ва Осиё, Шарқи Наздик фаро гирифта шуданд. Инвентаризатсияи фарогири ёдгориҳои таърихӣ ва фарҳангӣ гузаронида шуд, рӯйхати ёдгориҳои таърихӣ фарҳангии аҳамияти ҷумҳурӣ ва маҳаллидошта тасдиқ гардид. Дар доираи ҳамкориҳои байналмилалӣ Тоҷикистон конвенсияҳои асосиро дар бахши фарҳанг: Конвенсияи соли 1972 оид ба ҳифзи мероси умумичаҳонии фарҳангӣ табиӣ, Конвенсияи соли 2003 оид ба ҳифзи мероси ғайримоддӣ фарҳангӣ, Конвенсияи соли 1954 оид ба муҳофизати арзишҳои фарҳангӣ дар ҳолати низоъҳои ҷарбӣ ба тасвиб расонид.

Умуман, иқтисодии соҳа хеле баланд мебошад, вале тамоюли афзоиши хизматрасониҳои фарҳангӣ паст боқӣ мемонад. Дар давраи солҳои 2011-2015 нишондиҳандаи тамошои театрҳо фақат 8 фоиз зиёд шуд, шумораи мутолиакунандагони китобхонаҳо афзоиш намеёбад. Ҷавобон дар сатҳи камтар ба хизматрасониҳои театрӣ, осорхонавӣ ва китобхонавӣ фаро гирифта шудаанд. Ҳамзамон, маданияти соҳибкорӣ инноватсионӣ воқеан рушд наёфтааст.

Дурнамои мақсаднокӣ рушди кишвар бештар ба бунёдкорӣ ва рақобатпазирӣ алоқаманд мебошад. Бахши фарҳанг яке аз захираҳои иқтисодӣ, соҳаи ҷолиби сармоягузориҳо барои бизнес ташаббусҳо, инчунин ташаккулёбии фаъоли соҳибкорӣ инноватсионӣ мешавад.

4.6.2. Мушкилоти асосӣ

Дар соҳа мушкилоти зерин ҳалношуда боқӣ мемонанд:

- номутобиқат миёни зарурати рушди шабакаи муассисаҳои фарҳангӣ ва имкониятҳои буҷет оид ба нигоҳ доштани онҳо;
- муносибати муттасил барои рушди неруи эҷодии ҷавобон ва кӯдакон пурра истифода намешавад;
- истифодаи неруи шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ дар бахши фарҳанг заиф аст;
- норасоии кадрҳо барои ба миён омадан ва рушди табақкаи “эҷодкор”, ки гурӯҳи фаъол ва оммавии иҷтимоӣ мебошад;
- таваҷҷуҳи нокифоя ба рушди фарҳанги ҷавобон, инчунин низоми дастгирии эҷодӣ кӯдакону наврасон ва таҳсилоти бадеию эстетикӣ;
- мавҷуд набудани стратегияи истеҳсоли намудҳои мухталифи маҳсулоти кӯдаконаи фарҳангӣ (аз ҷумла аниматсионӣ), ки барои тарбияи таъб, ахлоқ, ватандӯстӣ, тарбияи завқ ва эҳтиром гузоштан ба фарҳанги ватанӣ ва арзишҳои зиндагӣ равона шудаанд.

4.6.3. Афзалиятҳои асосӣ

Баланд бардоштани арзишҳои фарҳангии одобу ахлоқ тавассути афзалиятҳои зерин:

– таҷдиди низоми дастгирии давлатии фарҳангу санъат;
– рушди сармояи инсонии ҷавонон, баланд бардоштани нуруи эҷодии онҳо ва мусоидат барои шиносӣ кардани онҳо ба дастовардҳои фарҳангу санъат;

– ташаккул додани маданияти соҳибкорию инноватсионӣ.

4.6.4. Вазифаҳо ва самтҳои асосии амалҳо барои ноил шудан ба афзалиятҳои асосӣ

Дар бахши таҷдиди низоми дастгирии давлатии соҳаи фарҳанг ва санъат

1. Рушди заминаи меъёрии ҳуқуқӣ ва танзимкунанда тавассути:

– таҳия намудани маҷмӯи тадбирҳо оид ба рушди заминаи меъёрии ҳуқуқӣ ва танзимкунандаи низоми фарҳанг ва санъат;

– тибқи тартиби муқарраргардида таҳияи Консепсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба сиёсати фарҳанг;

– тибқи тартиби муқарраргардида таҳия, қабул ва татбиқи барномаҳои вилоятӣ ва минтақавии рушди фарҳанг;

– дастгирии низоми кластерии рушди соҳа тавассути ҳамбастагии мутақобилаи рушди соҳаҳои шабех: адабиёт, наشري китоб, китобдорӣ; санъати тасвирӣ, лоихақашӣ ва меъморӣ; санъати театрӣ, рақс, мусиқӣ, сирк; филм, аниматсия ва телевизиони миллӣ;

– таҳияи барномаи мақсаднокӣ миёнамуҳлати рушди индустрияи кинои ҷумҳурӣ;

– таҳияи бизнес-нақшаи соҳавӣ (дар доираи рушди ҳамкорӣ бо бахши хусусӣ) оид ба таъсис додани марказҳои фарҳангиву фароғатӣ ва мусоидат ба рушди брендҳои фарҳангии миллӣ (брендикунонӣ бо дарназардошти хусусияти анъанаҳои минтақа ва фарҳанги миллӣ);

– ташаккули фармоиши давлатӣ маҳсулоти нашриётӣ, кино ва компютерӣ.

2. Таъмини ҳифзи мероси фарҳангии ҷумҳурӣ тавассути:

– иҷрои корҳои таҷдид ва барқарорсозӣ дар объектҳои мероси фарҳангӣ;

– таҳияи маҷмӯи тадбирҳо оид ба ҳифз, тарғиби мероси моддӣ ва ғайримоддӣ (мусиқӣҳои анъанавӣ, санъати тасвирӣ, фолклор, ҳунароҳои миллӣ);

– дастгирии рушди Маҳзани иттилооти электронӣ оид ба эҷодиёти бадеии халқ;

– таҳия ва мониторинги барномаи мақсаднок оид ба нигоҳдорӣ ва рушди фарҳанги ақалиятҳои миллӣ.

3. Баланд бардоштани дастрасӣ ва сифати низоми хизматрасонии фарҳанг ва санъат тавассути:

– гузаронидани баҳисобгирӣ, шиносномакунонӣ ва азнавташкилдихии муассисаҳои фарҳанг ва санъат, таҳияи нақшаҳои ҳудудии ҷойгиршавии онҳо;

– анҷом додани корҳои сохтмонӣ, таҷдид ва азнавсозии муассисаҳои соҳаи фарҳанг;

– инкишоф додани низоми омода намудани мутахассисони соҳа (аз ҷумла дар соҳаи театр ва санъати сирк), ҷалб ва вобаста кардани мутахассисон барои кор дар муассисаҳои фарҳанг ва санъат.

Дар соҳаи таъмини афзоиши неруи инсонии ҷавонон, баланд бардоштани иқтидори эҷодии он ва мусоидат ба шинос кардани он бо дастовардҳои фарҳанг ва санъат:

4. Таҷдиди шабакаи амалкунандаи муассисаҳои кор бо ҷавонон тавассути;

– рушди низоми такмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, ки ваколатдор дар соҳаи пешбурди сиёсати ҷавонон мебошанд;

– таъсиси марказҳои захиравии ҷавонон (дар заминаи шарикии давлат бо бахши хусусӣ) самти иттилоотӣ ва зеҳнию инноватсионӣ;

– ташкил намудани таҷрибаи ҳамасола гузаронидани форуми миллии таҳсилоти ҷавонон (дар давоми моҳҳои июл-август, бо навбат дар марказҳои вилоятӣ).

5. Рушди фазои иттилоотии ҷавонон тавассути;

– таҳия ва татбиқи лоиҳаҳои иттилоотии (телевизион, интернет, кинематография, аниматсия) ба ташаккули маърифатнокӣ ва иттилоотии ҷавонон равонагардида;

– андешидани маҷмӯи чораҳо оид ба васеъ гардонидани анвои нашриёти даврӣ барои ҷавонон.

Дар бахши ташаккули фарҳанги соҳибкории инноватсионӣ

б. Рушди низоми тарғиби соҳибкории инноватсионӣ тавассути;

– дастгирии низоми маърифати ҷамъиятӣ дар соҳаи фаъолияти илмию техникӣ, инноватсионӣ ва ратсионализаторӣ дар кишвар;

– ташкили маркази миллии дастгирии захиравии соҳибкории инноватсионӣ дар шаҳри Душанбе;

– таҳия ва татбиқи «нақшаи чорабинихо» барои ташаккули маркази минтақавии рушди инноватсионӣ дар самти IT- индустрияи шакли кластерӣ.

4.6.5. Натиҷаҳои ҷашмдошт

– заминаи дахлдори ҳуқуқӣ ва танзимкунанда оид ба рушди низоми фарҳанг ва ҳамкориҳои байнисоҳавӣ дар самти баланд бардоштани маданияти рафтор таҳия карда мешавад;

– имкониятҳои нигоҳдорӣ, афзун намудани мероси фарҳангӣ ва анъанаҳои миллии кишвар рушд ва тавсеа дода мешавад;

– дар ҳамкорӣ бо бахши хусусӣ бизнес-нақшаи маҷмӯии соҳавии ташкил намудани марказҳои фароғатӣ ва ташаккули брендҳои фарҳанги миллий, нақшаи чорабинихо ҷиҳати дастгирӣ ва пешбурди ҷавонони боистеъдоди деҳот таҳия карда мешавад;

– корҳо дар самти рушди кластери соҳа ва ташкили минтақаҳои индустрияҳои созанда тақвият мегиранд;

– сатҳи фарҳанги соҳибкории инноватсионӣ баланд мегардад.

4.7. Муҳити зист

4.7.1. Ҳолати кунунӣ

Аҳолии Тоҷикистон чавон буда, қисми бештари он дар деҳот зиндагӣ менамояд ва хеле босуръат меафзояд. Агар суръати афзоиши миёнаи аҳоли, ки дар давоми панҷ соли охир ба назар мерасид, нигоҳ дошта шавад, он гоҳ ба ҳисоби миёна дар як сол 28000 оилаи нав ташкил мегардад, ки илова ба он оилаҳое, ки ҳоло интизори гирифтани замин барои сохтмони хона мебошанд ё дар навбат барои гирифтани манзил расман ба қайд гирифта шудаанд, барои дастрасӣ ба манзили алоҳида талаб пешкаш менамоянд.

Дар давраи солҳои 2011-2015 ба ҳисоби миёна сохтмони манзили нав 1013 ҳазор м²-ро ташкил дод. Таъминоти миёна бо манзил барои як нафар аз 8,8 то 11 м² зиёд шуд. 97,5 фоиз фонди манзили ҷумхуриӣ дар моликияти хусусӣ қарор дорад. Дар айни замон ҳоло ҳам гузариш ба идоракунии соҳибмулкони ба охир нарасидааст.

Вале ҳаҷми хизматрасониҳои манзилию коммуналӣ зиёд гардида, барои беҳтар намудани сифати онҳо кӯшиш ба харҷ дода мешавад, сохторҳои нави хизматрасонӣ, аз ҷумла хусусӣ таъсис дода шудаанд. Фонди давлатии манзил, маҷмуи меҳмонхонаҳо ва ҳаммому нуқтаҳои либосшӯӣ дар соҳаи хизматрасонӣ асосан хусусӣ гардонида шудаанд. Бо мақсади беҳтар намудани таъминоти як қатор шаҳру марказҳои ноҳияҳо бо оби нӯшокӣ ва таҳкими моддию техникий хизматрасонии коммуналӣ, сармояи хориҷӣ ҷалб карда шудааст. Сатҳи дастрасии аҳолии ҷумхуриӣ ба оби нӯшокии марказонидашуда ба ҳолати аввали соли 2015 51,7 фоиз, аз ҷумла аҳолии шаҳрҳо 83,8 фоиз ва деҳот 43,4 фоизро ташкил медиҳад.

Дар давраи миёнамуҳлат “Консепсияи ислоҳоти хоҷагии манзилию коммуналии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2010-2025” ва “Барномаи беҳтар намудани таъминоти аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо оби тозаи нӯшокӣ барои солҳои 2008-2020” амалӣ карда мешавад.

Бо вучуди ин, қисми зиёди инфрасохтори об ва газ ба таъмир эҳтиёҷ дорад; бисёре аз хонаводаҳо аз таъминоти номунтазами ин намудҳои хизматрасонии коммуналӣ азият мекашанд. Ин ба ҳама қишрҳои аҳоли таъсир мерасонад. Аммо оилаҳои камбизоат пурра намудани норасии хизматрасониҳои коммуналӣ ба воситаи манбаъҳои алтернативӣ имконияти камтар доранд.

Сарфи назар аз тадбирҳои андешидашаванда, мутаассифона, ислоҳоти соҳаи мазкур ба таъхир афтодааст. Зимнан дар оянда низ мушкилоти манзил яке масъалаҳои асосӣ дар соҳаи иҷтимоӣ боқӣ мемонад. Дар баробари ин, бо дарназардошти зарурати таъмини суботи раванди рушд ва ҷараёнҳои тағйирёбии иқлим, зарурати беҳтар кардани низоми идоракунии офатҳои табиӣ меафзояд.

4.7.2. Мушкилоти асосӣ

– *танҳо қисми камшумори оилаҳои дорони даромади хуб воқеан метавонад барои беҳтар намудани шароити манзил аз бозори манзил истифода намояд*; Сохтмони манзил бо сабаби маҳдуд будани қобилияти харидории аҳоли рушд намеёбад. Масъалаи дастрасии манзил то ҳол хеле ҳассос мебошад. На камтар аз нисфи аҳоли (аз ҷумла бо даромади миёна)

имконияти харидорӣ намудани манзилро надорад ва на кам се як ҳиссаи аҳоли ба манзили иҷтимоӣ ниёз дорад;

– **бахши коммуналӣ, сарфи назар аз ҳамаи кӯшишҳои ислоҳоти он, ҳанӯз барои сармоягузори бахши хусусӣ ҷолиб нашудааст;** Соҳа аз бучет маблағгузорӣ мешавад. Барои ободонӣ ва кабудизоркунии маҳал, нигоҳ доштани тозагию санитария дар шаҳру ноҳияҳо маблағҳо асосан аз ҳисоби бучетҳои маҳаллӣ чудо карда мешаванд. Байни имкониятҳои маблағгузорӣ ва талаботи соҳа барои нигоҳ доштани инфрасохтори мавҷуда ва гузаронидани корҳои сохтмонӣ таъмир. Сари вақт пардохт нашудани маблағи хизматрасонии коммуналӣ ва оби нӯшокӣ вазъи молиявии соҳаро бадтар месозанд. Ҳаҷми сармоягузориҳои бахши хусусӣ барои инкишофи соҳа хеле кам аст;

– **фарсудагии инфрасохтори хочагии манзилию коммуналӣ;** Тарифҳои хизматрасонии манзилию коммуналӣ ва маблағҳои бучетии ҷудошаванда на танҳо аз навчӣҳозонии техникӣ ва рушди соҳаро таъмин намеkunанд, балки барои дар ҳолати корӣ нигоҳ доштани иншооти инфрасохтори манзилию коммуналӣ кифоя намебошанд. Дар натиҷаи паст шудани эътимоднокии таъмини гармӣ тақрибан дар 80 фоизи биноҳои шаҳр, ки қаблан ба низоми марказонидашудаи гармидиҳӣ пайваस्त буданд, восита ва инфрасохтори дохилии гармидиҳии хонаҳо қанда шуданд. Аксарияти иншооти обрасонӣ ҳанӯз солҳои 1960-1980 сохта шуда, онҳо 30-50 сол инҷониб дар истифодабарӣ мебошанд. Дар 10-15 соли охир хизматрасонии техникий иншоот ба таври зарурӣ гузаронида нашудааст ва дар ҳолати начандон қаноатбахши техникӣ қарор дорад. Ин ҳолат ба низоми канализатсия низ дахл дорад. Бинобар ин дар шабакаҳои хатти обрасонӣ ва канализатсия садамаҳо ба вучуд меоянд, ки он боиси на танҳо қатъ ё талафоти об мегардад, балки ба муҳити зист низ таъсири манфӣ расонида, некӯаҳволии санитарии аҳолиро вайрон месозад;

– **ноустувории молиявии муассисаҳои хизматрасонии коммуналӣ, аз ҷумла аз сабаби ноустувории маблағгузорӣ.** Гурӯҳҳои камбизоат ва осебпазири аҳолии шаҳру ноҳияҳои чумхурӣ дорои имтиёзҳо дар пардохти хизматҳои коммуналӣ доранд, рӯйхатҳои чунин гурӯҳҳои истеъмолкунандагон аз тарафи комиссияи дахлдори маҳаллӣ таҳия ва пешниҳод мегардад. Дар асоси ин рӯйхатҳо аз бучет ҳаққи пардохти хизматрасониҳо бояд ба ба корхонаҳои хизматрасонии коммуналӣ таъмин шавад, лекин амалан ин иҷро намегардад;

– **хизматрасониҳои пешниҳодшаванда ба талаботи аҳоли ҷавобгӯ набуда, аз лиҳози истифодаи захираҳо ва энергия ғайрисамаранок мебошанд.** Кухна будани фонди манзил, нокифоя будани хизматрасонии техникӣ ва набудани изолятсияи зарурӣ боиси талафоти зиёди гармӣ ва сатҳи пасти сифати зист дар аксарияти биноҳо мегардад. Дар асоси натиҷаҳои ба роҳ мондани баҳисобгирии истифодаи неруи барқ (истеъмоли 30-40 фоиз) барои беҳтар намудани самаранокии энергетикӣ фонди манзил ва биноҳои ҷамъиятӣ имконияту иқтидорҳо мавҷуданд;

– **нобаробарӣ дар дастрасӣ ба низоми беҳатари таъмини оби тозаи нӯшокӣ, санитария ва беҳдошт, таъмини гармӣ ва неруи барқ дар байни**

маҳалҳои аҳолинишини шаҳр ва деҳот. Фарқияти калон байни шаҳру деҳот дар инфрасохтори иҷтимоӣ ба назар мерасад. Дар шаҳрҳо нисбатан низоми рушдҳои хизматрасониҳо ба аҳоли бунёд шудааст, ки намудҳои гуногуни хизматрасониҳоро дар соҳаҳои савдо, тиб, хизматрасонии маишӣ, варзиш ва фарҳанг пешниҳод менамояд. Вале дар деҳот бахши иҷтимоӣ ба таври нопурра рушд карда истодааст.

Сатҳи таъминот бо манзил дар деҳот нисбат ба шаҳр пасттар мебошад. Агар дар шаҳрҳо дар аввали соли 2015 он ба ҳисоби миёна 13,9 м²/нафарро ташкил карда бошад, пас ин нишондиҳанда дар деҳот танҳо 9,8 м²/нафарро ташкил додааст. Илова бар ин сифати манзил дар шаҳр ва деҳот муқоисанашаванда мебошад. Дар сифати обе, ки аҳолии шаҳр ва деҳот барои мақсадҳои хочагӣ ва нӯшокӣ истифода мекунанд, фарқияти назаррас дида мешавад. Сатҳи маданияти истеъмоли об ва истифодаи хизматҳои санитария ҳанӯз дар сатҳи паст қарор дорад;

– **сатҳи нокифояи мониторинг ва ояндабинии хатари офатҳои табиӣ.** Дар давоми солҳои 2011- 2014 дар натиҷаи ҳолатҳои фавқулода 3226 адад хонаҳои истиқоматӣ, 875,4 км роҳҳои мошингард, 122,4 км иншооти соҳилмустаҳкамкунӣ, 185,9 км хатҳои интиқоли қувваи барқ зарар دیدанд. Бо дарназардошти тағйирёбии иқлим, хатари офатҳои табиӣ зиёд мегардад. Дар офатҳои табиӣ аз ҳама осебпазир занону кӯдакон мебошанд.

4.7.3. Афзалиятҳои асосӣ

Таъмини муҳити зисти бароҳат тавассути афзалиятҳои зерин таъмин мегардад:

- баланд бардоштани дастрасӣ ба манзил;
- рушди низоми хизматрасонии коммуналӣ;
- баланд бардоштани дастрасӣ ба оби нӯшокӣ, ҳолати санитарӣ;
- пурзӯр намудани ҳавасмадгардонии аҳоли ва субъектҳои хочагидорӣ барои ҳифзи муҳити зист ва ҷорӣ намудани принципҳои «иктисодиёти сабз»;
- рушди низоми ягонаи давлатӣ оид ба пешгирӣ ва рафъи ҳолатҳои фавқулода.

4.7.4. Вазифаҳо ва самтҳои асосии амалҳо барои ноил гардидан ба афзалиятҳои асосӣ

Дар самти баланд бардоштани дастрасӣ ба манзил

1. Таъмини рушди бозори қарздиҳии ипотекаӣ барои манзил тавассути:

– таҳияи маҷмӯи чораҳо оид ба ташаккул ва рушди заминаи меъёрии ҳуқуқии бозори қарзҳои ипотекаӣ барои манзил, ҳифзи ҳуқуқи қарздиҳандагон ва қарзгирандагон;

– оғози раванди ҷорӣ намудани стандартҳои қарздиҳии ипотекаӣ (стандартҳои технологӣ, стандартҳои мубодилаи иттилоот, стандартҳои ҳуҷҷатгузорӣ, стандартҳои таҳассусии талаботи иқтисодӣ, стандартҳои арзбӣ ва идоракунии хавфҳо);

– андешидани маҷмӯи чораҳо оид ба арзбӣ ва мониторинги низомномаҳо, дастурамалҳои шаҳрсозӣ (таҷдид ва сохтмони нав, хизматрасониҳои коммуналии марказонидашуда ва автономӣ, мониторинги меъёрҳои бехатарӣ, самаранокии энергетикӣ, ба зилзила тобовар будан);

– ташкили маҷмӯи чорабиниҳо оид ба ташаккули низоми андӯхти мақсадноки манзилӣ бо мақсади баланд бардоштани сатҳи дастрасии қарздиҳии ипотекӣ барои манзил;

– тибқи тартиби муқарраргардида таъсис додани Агентии қарздиҳии ипотекӣ барои манзил;

– татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ дар доираи азхудкунии ҳудудҳои нав ё инкишофи ҳудудҳои ба сохтмон фарогирифташуда;

– таҳия ва татбиқи Кодекси нави манзили Ҷумҳурии Тоҷикистон.

2. Таъмини рушди бозори молу мулки ғайриманқул тавассути;

– тақмили низоми бақайдгирии давлатии ҳуқуқ ба молу мулки ғайриманқул ва амалиёт бо он;

– андешидани маҷмӯи тадбирҳо чиҳати мусоидат ба сохтмони манзилҳои дастрас мутобиқи эҳтиёҷот ва талаботи аҳоли;

– ташаккули маҳзани ягонаи маълумоти низоми бақайдгирӣ ва баҳисобгирии давлатии молу мулки ғайриманқул ва мунтазам омода намудани дурнамоҳо барои иштирокчиёни бозор.

Дар соҳаи таъмини рушди низоми хизматрасонии коммуналӣ

3. Азнавташкिल्диҳии марҳила ба марҳилаи низоми мавҷудаи идоракунии хизматрасонии коммуналӣ тавассути:

– қабули маҷмӯи чораҳо оид ба тақмили низоми хизматрасонии манзилию коммуналӣ (рушди раванди ғайридавлатикунонӣ ва хусусигардонии корхонаҳо, низоми ҳамкориҳо миёни вазорату идораҳо ва дар дохили низоми идоракунӣ, низоми ҳисоббаробаркуниҳо барои хизматрасонӣ дар асоси шартнома, дастгирии таъсиси муассисаҳои идоракунии хусусӣ, чорӣ намудани стандартҳои давлатии сифати хизматрасонӣ, кумаки техникӣ барои гузаронидани мониторинг ва таҳлили маълумот оид ба фаъолияти корхонаҳои коммуналӣ);

– таҳия ва мониторинги барномаи мақсаднок оид ба таъмини истифодаи самараноки неруи барқ, об ва гармӣ дар манзил;

– ташкили низоми таҳлил ва муайян намудани меъёрҳои истеъмол, сатҳи ҳадди ақали хизматрасониҳои пешниҳодшаванда ва гурӯҳҳои афзалиятноки истеъмолкунандаи хизматрасонии коммуналии ҳатмӣ.

4. Рушди низоми ташаккули тарифҳои хизматрасонии коммуналӣ ва маблағгузорӣ тавассути:

– таҳия ва чорӣ намудани тартиби шаффоф ва стандартизатсияшудаи муқаррар намудани тарифаҳо;

– таҳия намудани маҷмӯи амалҳо оид ба ҳавасмандгардонии корхонаҳои коммуналӣ барои истифодаи сарфакоронаи захираҳои молиявӣ, табиӣ;

– фароҳам овардани шароити мусоид барои ҷалби маблағҳои сармоягузoron ба соҳа.

Дар баҳши баланд бардоштани дастрасӣ ба низоми таъминоти оби нӯшокӣ, санитария ва беҳдошт

5. Таҳкими заминаи институтсионалии низоми таъмини оби нӯшокӣ, санитария ва беҳдошт тавассути:

– вобастакунии меъёрии ҳуқуқии “доираи масъулият»-и институтсионалӣ ва ҳамкориҳо дар раванди идоракунии инфрасохтори таъминоти оби нӯшокӣ, санитария ва беҳдошт;

– гузаронидани маҷмӯи чорабиниҳо оид ба таҳкими захиравии низоми таъминоти оби нӯшокӣ, санитария тавассути дастгирии равандҳои ташаккули заминаи иттилоотӣ, тарифҳо, омода намудани мутахассисон ва ҷалби сармоягузорӣ;

– таъмини пешрафт дар баҳши сохтмон, барқарорсозии низоми таъминоти обрасонӣ, санитария ва беҳдошт, аз ҷумла дар асоси лоиҳавӣ;

– андешидани маҷмӯи чораҳо оид ба дастгирии рушди ҳамкориҳои байналмиллалӣ дар самти таъминоти оби нӯшокӣ ва санитария (аз ҷумла дар самти технологияҳои ҷамъоварии оби борон, соф намудани об ва паст намудани дуруштии об, баланд бардоштани самаранокии истифодабарии об, истифодаи технологияи безаргардонӣ ва истифодаи такрорӣ).

Дар самти тақвияти ҳавасмандгардонии аҳоли ва субъектҳои хоҷагидорӣ барои ҳифзи муҳити зист ва ҷорӣ намудани принципҳои «иқтисодиёти сабз»

6. Баланд бардоштани маърифати экологии аҳоли тавассути:

– таъмини низомнокӣ дар пешбурди таҳсилоти экологӣ, аз ҷумла тавассути ҷорӣ намудани стандарти таълимии дахлдор ба низоми расмии таҳсилоти тамоми зинаҳо;

– таъсиси низоми ташаккули фарҳанги нигоҳдорӣ ва беҳтар намудани муҳити зист (мушкилоти партовҳои саҳти маишӣ), аз ҷумла бо истифодаи низоми таҳримҳои муҷозоти ҷаримаӣ;

– тавсеаи амалияи тарғиби фарҳанги ҳифзи муҳити зист ва истифодаи самараноки захираҳои табиӣ;

– татбиқи сиёсати тарифӣ дар якҷоягӣ бо автоматикунонии низоми пардохти хизматрасониҳо оид ба истифодаи об, газ ва неруи барқ;

– таҳияи маҷмӯи чораҳо оид ба таҳия ва татбиқи Кодекси экологии Ҷумҳурии Тоҷикистон.

7. Таҳия ва таъмини роҳандозии талаботи экологӣ ҳангоми истифодаи нақлиёти шахсӣ, хӯрокворӣ ва безаргардонии партовҳо тавассути:

– таҳия ва мавриди амал қарор додани заминаи меъёрии ҳуқуқӣ ва стандартҳои нав оид ба партовҳо ва сертификатсияи экологӣ;

– андешидани маҷмӯи тадбирҳо оид ба таҳия ва мониторинги талаботи экологӣ ҳангоми истифодаи нақлиёти шахсӣ, истеҳсол ва воридоти хӯрокворӣ, безаргардонии партовҳо.

8. Таҳия ва ҷорӣ намудани принципҳои арзёбии экологии стратегӣ ҳангоми таҳияи барномаю нақшаҳои стратегӣ тавассути:

– инкишофи заминаи меъёрии ҳуқуқӣ ва институтсионалии арзёбии стратегии экологӣ;

– таҳияи дастуру стандартҳои мақсадноки техникӣ доир ба ташкили арзёбии стратегии экологӣ;

– таҳияи нақшаҳои концептуалӣ доир ба ташаккули заминао барои рушди иқтисодиёти сабз.

Дар самти таъмини рушди низоми ягонаи давлатӣ оид ба пешгирӣ ва рафъи ҳолатҳои фавқулодда

9. Мукамалгардонии доираи ташкилию ҳуқуқӣ оид ба пешгирӣ ва рафъи ҳолатҳои фавқулодда

– таҳия ва иҷрои «нақшаи амалиёт» оид ба мутобикгардонии афзалиятҳои Барномаи қолабии Сендай оид ба паст кардани хавфи офатҳои табиӣ ба низоми миллии идоракунии офатҳои табиӣ;

– андешидани маҷмӯи чораҳо дар самти ташаккули низоми миллии мониторинг ва пешгӯии ҳолатҳои фавқулодда;

– тибқи тартиби муқарраргардида таҳияи атлас ва харитасозии хатари офатҳои табиӣ аз рӯи минтақаҳои ҷумҳурӣ, таъмини дастрасӣ ва ҳамоҳангсозии байниидоравии иттилоотӣ;

– тақмили низоми ягонаи давлатӣ оид ба пешгирӣ ва рафъи ҳолатҳои фавқулодда;

– ташаккули низоми/маҷмӯи амалҳо оид ба таъмини дастгирии паҳн намудани иттилоот оид ба хавфи офатҳо, гузаронидани чорабиниҳои мавзӯӣ дар сатҳи ҷамоатҳои маҳаллӣ;

– тақмили маҷмӯи маводи таълимӣ дар низоми таҳсилоти умумӣ ва касбӣ, тақмили ихтисоси хизматчиёни давлатӣ аз рӯи фанни «Асосҳои беҳатарии фаъолияти ҳаётӣ» бо дарназардошти хавф ва механизмҳои пешгирии офатҳои табиӣ.

10. Таҳкими иқтидори муқовимат ба офатҳои табиӣ тавассути:

– таъмини дастгирӣ ва ба ҳуҷҷатҳои баномавии соҳавӣ дохил намудани муносибатҳо оид ба муқовимат ба офатҳои табиӣ;

– ба низом даровардани амалҳо оид ба таҳкими иқтидори низоми муқовимат ба офатҳои табиӣ бо инъикоси тартиби ташаккули маҳзани иттилоот, тайёр намудани кадрҳо, ҷалби сармоягузориҳо.

4.7.5. Натиҷаҳои ҷашмдошт

– дастрасӣ ба хизматрасониҳои манзилию коммуналии устувори аз рӯи арзиш ва сифат қобили қабул мутобики талаботи муосири санитарӣ ва экологӣ беҳтар мегардад;

– дастрасии аҳоли ба об ва хизматрасониҳои санитарӣ, махсусан дар деҳот беҳтар мегардад;

– сатҳи миёнаи таъминот бо манзил то соли 2020 барои як нафар на камтар аз 13 метри мураббаъро ташкил медиҳад;

– механизмҳои қарзӣ-молиявӣ сохтмони манзил ва рушди инфрасохтори коммуналӣ ҷорӣ карда мешаванд;

– муҳити рақобат дар соҳаи идоракунии фонди манзил ва иншооти инфрасохтори коммуналӣ ташкил мегардад;

– низоми баланд бардоштани фарҳанг ва масъулияти экологӣ беҳтар мегардад;

– иқтидор оид ба идоракунии хатари офатҳои табиӣ ташкил карда мешавад.

4.8. Коҳиш додани нобаробарии иҷтимоӣ

4.8.1. Ҳолати кунунӣ

То соли 2016 суръати миёнаи солонаи афзоиши ММД аз 7,4 фоиз дар соли 2011 то 6 фоиз дар соли 2015 коҳиш ёфт. Зимнан талафот дар рушди неруи инсонӣ бо сабаби нобаробарӣ беш аз 17 фоизро ташкил медиҳад. Бартаарафсозии сабабҳои нобаробарӣ ва табдили монеаҳои сохторӣ ба имкониятҳои нав барои бартаараф намудани он шартӣ калидии таъмини афзоиши фарогир, собит ва устувори иқтисодӣ мебошад.

Ҳамзамон, баробарии гендерӣ ҳам мавзӯи нигаронии муҳим ва ҳам қисми таркибии рушди инсон мебошад. Арзиши нишондиҳандаи натиҷавии асосӣ дар соҳаи баробарии гендерӣ - индекси нобаробарии гендерӣ (ИНГ), ки инъикосгари талафот дар пешрафт дар натиҷаи нобаробарии гендерӣ дар се самт: солимии репродуктивӣ, ҳуқуқи имкониятҳо ва иштирок дар бозори меҳнат мебошад, дар соли 2014 ба 0,357 баробар буд, ки каме баландтар аз нишондиҳандаҳои гурӯҳи кишварҳои рушди миёнаи инсонидошта мебошад. Фарқиятҳои асосӣ дар нишондиҳандаҳои гендерӣ, ки тавсифдиҳандаи индекси рушди гендерӣ (ИРГ) мебошад, ба давомнокии пешбинишудаи умр (умри мардон каме кӯтоҳтар аст) ва даромад ба ҳар сари аҳоли (даромади занон камтар аст) вобаста мебошад. Аз рӯи нишондиҳандаҳои сатҳи саводнокӣ ва фарогирӣ ба таҳсилоти мактабӣ духтарон, махсусан дар деҳот, ақиб мемонанд.

Бо дарназардошти мавҷудияти нобаробарии гендерӣ дар самти осебпазирии бештари занон, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон доимо дар ҳалли мушкилоти онҳо ғамхорӣ зоҳир менамояд. Ин ҳам дар қонунгузориҳои миллӣ, аз ҷумла дар Конститутсия ва ҳам дар иштироки фаъоли Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ташаббусҳои байналмилалӣ, аз ҷумла ба имзо расонидани Платформаи сиёсии Пекин, ҳамчунин тасдиқи Конвенсия оид ба барҳам додани тамоми шаклҳои таъбиз нисбати занон, инъикос гардидааст. Санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар бораи имкониятҳои баробар, таъмини баробарии гендерии духтарону писарон ҳангоми гирифтани таҳсилот, баланд бардоштани иштироки занон дар раванди қабули қарорҳо таҳия ва қабул гаштаанд. Дар давраи миёнамуҳлати рушд дар кишвар Стратегияи фаъолгардонии нақши занон барои солҳои 2011-2020, Барномаи давлатии пешгирии зӯрварӣ дар оила дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2014-2023 ва Барномаи миллӣ оид ба барҳам додани шаклҳои бадтарини меҳнати кӯдакон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар давраи солҳои 2015-2020 амалӣ карда мешаванд.

Кӯдакон низ объекти тавачҷуҳи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошанд - хусусиятҳои асосии ҳамаи фаъолиятҳо ва барномаҳои аз ҷониби Ҳукумати кишвар оид ба беҳтар намудани некӯаҳволии кӯдакон қабулгардида, барои ба даст овардани натиҷаҳои хуб ҷиҳати ноил гардидан ба Ҳадафҳои рушди устувор мебошад. Масъалаҳои некӯаҳволии кӯдакон дар барномаҳои давлатии зиёди аз ҷониби Ҳукумати кишвар қабулгардида инъикос гардидаанд. Дар сатҳи вилояту ноҳияҳо комиссияҳо оид ба ҳуқуқи кӯдак (КХК) ташкил ёфтаанд, ки дар кори онҳо якҷанд тарафҳои манфиатдори маҳаллӣ иштирок менамоянд. КХК парвандаҳоро оид ба ҳифзи кӯдакон барои баррасӣ қабул менамоянд ва пешбурди минбаъдаи онро ҳамроҳанг менамоянд.

4.8.2. Мушкilotи асосӣ

Таҳлили ҳолати кунунӣ нишон медиҳад, ки осебпазирии занон беш аз пеш ба паст будани сатҳи таҳсилоти онҳо, маҳдудияти дастрасии онҳо ба захираҳои иқтисодӣ, нодуруст фаҳмидани тарзи анъанавии ҳаёти оилавӣ ва мавҷудияти стереотипҳо дар шуури ҷамъиятӣ алоқаманд аст. Зарурати инкишофи низоми ҳамоҳангсозии байнисоҳавӣ ва ҳамкориҳо дар сатҳи милливу маҳаллӣ дар бахши татбиқи бомуваффақияти тавсияҳои Кумитаи СММ оид ба ҳуқуқи кӯдакон мавҷуд мебошад. Раванди кам кардани нобаробарии иҷтимоӣ ҳалли чунин мушкilotро пешбинӣ менамояд:

- тамоюлҳои сусти паст намудани нобаробарии иқтисодӣ ба афзоиши шиддати иҷтимоӣ мусоидат карда метавонад;
- маҳдуд будани имкониятҳои бапуррагӣ маблағгузорӣ намудани тадбирҳо оид ба татбиқи сиёсати гендерӣ, бахусус дар бахши шуғл;
- сатҳи нокифояи истифодаи муносибатҳои гендерӣ дар сиёсати татбиқшавандаи иқтисодиву иҷтимоӣ, такмил додани идоракунии давлатӣ;
- сусти будани низоми таҳлили гендерӣ ва меъёрҳои арзёбии баробарии гендерӣ бо дарназардошти хусусиятҳои маҳаллӣ, ки ба механизми устувори ҷамъоварӣ, коркард ва таҳлили омори гендерӣ таъсия менамояд;
- ҳаҷми назарраси меҳнати хонагии пардохтнакардашудаи занон, дар натиҷаи иҷориши функсияҳои репродуктивӣ, шуғли паст, рушд наёфтани инфрасохтори иҷтимоӣ, хусусан дар деҳот;
- мавҷудияти стереотипҳои гендерӣ ва патриархалӣ дар шуури оммавӣ ва дар сатҳи қабули қарор;
- осебпазирии калони кӯдакон нисбати таҳдидҳои ноустувории иқтисодиву иҷтимоӣ.

4.8.3. Афзалиятҳои асосӣ

Таъмини имкониятҳои баробар ва паст намудани нобаробарии иҷтимоӣ дар Тоҷикистон тавассути пайваста амалӣ намудани афзалиятҳои зерин таъмин карда мешавад:

- таъсис додани низоми таъмини рушди фарогир ва коҳиш додани нобаробарӣ;
- такмили сиёсат оид ба таъмини баробарҳуқуқии воқеӣ; пешгирии намудани ҳамаи шаклҳои зӯрварӣ нисбати занон ва духтарон;
- таъмини некӯавҳолии кӯдакон.

4.8.4. Вазифаҳо ва самтҳои асосии амалҳо барои ноил гардидан ба афзалиятҳои асосӣ

Дар бахши рушди низоми таъмини рушди фарогир ва коҳиш додани нобаробарӣ

1. Таъсис додани низоми арзёбии рушди фарогир ва коҳиш додани нобаробарӣ тавассути:

- таҳия ва қабули низомномаҳои методӣ оид ба ҳамкориҳои мақомоти марказӣ ва маҳаллии ҳокимияти иҷроия дар ташаккули барномаҳои маҷмӯии рушд (аз ҷумла барномаҳои рушди сармояи инсонӣ, ҳамгирии байниминтақавӣ);

– омода намудани ҳисоботҳои миллӣ оид ба таҳлили афзоиш ва фарогир будани рушд (як маротиба дар давоми се сол).

Тақмили сиёсат оид ба таъминоти баробарҳуқуқии воқеии гендерӣ; пешгирии ҳамаи шаклҳои зӯрварӣ нисбати занон ва духтарон.

2. Тақмили сиёсат оид ба таъмини баробарҳуқуқии воқеии гендерӣ тавассути:

– амалӣ намудани кафолатҳои давлатӣ оид ба фароҳам овардани имкониятҳои баробар барои занон ва мардон тавассути андешидани маҷмӯи тадбирҳо оид ба инкишофи низоми меъёрӣ ва иҷроияи амалисозии сиёсати гендерӣ;

– таҳияи модели мониторинг ва арзёбии мунтазами сиёсат оид ба таъмини баробарҳуқуқии воқеии гендерӣ дар асоси инкишофи омили гендерӣ;

– таҳияи механизмҳои институтсионалӣ оид ба ҷорӣ намудани уҳдадорӣҳои миллӣ ба байналмилалӣ дар масъалаҳои таъмини баробарии гендерӣ ва тавсеа додани имкониятҳои занон ба стратегияҳои соҳавӣ;

– фаъолсозии механизмҳои таъмини саводнокии ҳуқуқӣ ва фарогирии иҷтимоии занон, аз ҷумла занони деҳот;

– баланд бардоштани нуқтаи гендерӣ ва ҳассосияти гендерии кормандони ҳамаи шохҳои ҳокимият;

– таҳия ва татбиқи нақшаи миллии амалҳо дар масъалаҳои пешбурди баробарии гендерӣ;

– таъсис ва таъмин намудани фаъолияти солонаи Интернетии «gender.stat.tj» бо имконияти рушди механизми мониторинги мунтазами масъалаҳои гендерӣ дар соҳаҳои шуғл, тандурустӣ, маориф, фаъолнокии сиёсӣ ва иҷтимоӣ;

– ҷорӣ намудани механизми буҷеткунонии гендерӣ ба раванди буҷет.

3. Пешбурди ислоҳот оид ба ноил гардидан ба баробарии гендерӣ дар ҳамаи зинаҳои таҳсилот тавассути:

– таҳия ва андешидани маҷмӯи ҷораҳои ҳавасмандкунӣ оид ба омӯзонидани занон, бахусус занони деҳот аз рӯи ихтисосҳои муҳандисиву техникӣ, илмҳои табиатшиносӣ, инчунин дигар самтҳои таҳсилоте, ки мутахассисонро барои соҳаҳои коркарди саноатӣ ва соҳаҳои хизматрасонии дорои технологияи баланд омода месозад;

– таҳия ва пешбурди барномаҳо оид ба тайёркунии ва бозомӯзии заноне, ки пас аз танаффуси дарозмуддат ба бозори меҳнат бармегарданд;

– ҷорӣ намудани барномаҳои омӯзиши занон ба малакаи сарварӣ ва роҳбарикунӣ.

4. Пешгирии намудани ҳамаи шаклҳои зӯрварӣ нисбати занон ва духтарон тавассути:

– рушди заминаи меъёрӣ оид ба пешгирии зӯрварӣ нисбати занон ва расонидани кумак ба ҷабрдидагони зӯрварӣ;

– таъсиси ниҳодҳо оид ба ҳамоҳангсозӣ ва тавсеа додани фаъолияти сохторҳои давлатӣ дар бахши пешгирии зӯрварӣ ва расонидани кумак ба ҷабрдидагони зӯрварӣ;

– тавсеа додани силсилаи амалҳо оид ба таъмини дастрасӣ ва сифати хизматрасонӣ барои занон ва духтароне, ки таҳти зӯрварӣ қарор гирифта шудаанд;

– такмил додани омори гендерӣ ва таъсиси махзани маҷмӯии маълумот оид ба ҳамаи шаклҳои зӯрварӣ;

– таҳия ва татбиқи барномаҳо оид ба тағйир додани идрок ва шаклҳои рафторе, ки зӯрвариро нисбати занон ва духтарон дуруст мешуморанд.

Дар баҳши таъмини некӯаҳволии кӯдакон

5. Таҳкими неруи миллӣ оид ба ҳифзи ҳуқуқи кӯдакон тавассути:

– таҳия ва татбиқи нақшаи миллии амал баҳри таъмини некӯаҳволии кӯдакони Тоҷикистон;

– тақвияти фаъолияти Шӯрои ҳамоҳангсозӣ оид ба бартараф намудани шаклҳои бадтарини истифодаи меҳнати кӯдакон;

– таҳия ва татбиқи барномаи мақсадноки миёнамуҳлати истеҳсоли молҳои кӯдакона;

– омода намудани гузоришҳои миллӣ дар баҳши некӯаҳволии кӯдакон ва бартарии иҷтимоии онҳо (як маротиба дар се сол).

4.8.5. Натиҷаҳои чашмдошт

– Саъю талошҳо ва масъулияти мақомоти марказӣ ва маҳаллии ҳокимияти иҷроия дар самти баланд бардоштани сатҳу сифати зиндагӣ, коҳиш додани нобаробарии иҷтимоӣ ва рушди устувори сармоягузорӣ ба сармояи инсонӣ муттаҳид мешавад;

– санадҳои меъёрии ҳуқуқии нав дар бораи механизмҳои кафолатҳои давлатӣ оид ба ташкили имкониятҳои баробар барои занону мардон, аз ҷумла дарҷ намудани принсипи ҳатмӣ будани гузаронидани ташҳиси гендерӣ барои санадҳои таҳияшаванда қабул карда мешавад;

– дар ҳамаи вазорату идораҳо гурӯҳҳои гендерӣ фаъолона амал намуда, ворид намудани муносибати гендериро ба сиёсатҳои соҳавӣ таъмин менамоянд;

– ҳамасола ҳисоботҳо оид ба натиҷаҳои амалӣ намудани муқаррароти стратегияҳои миллӣ ва БМР 2016-2020 бо нишон додани дастовардҳо ва монеаҳо дар баҳши баробарҳуқуқии занон ва мардон нашр мегарданд;

– институти байниидоравӣ дар назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои ҳамоҳангсозии фаъолият дар соҳаи пешгирии зӯрварӣ ва кумак ба ҷабрдидагони зӯрварӣ таъсис дода шуда, фаъолият мекунад;

– ҳолатҳои зӯрварии ҷисмонӣ, иқтисодӣ, руҳӣ ва шахсонӣ нисбати занон ва духтарон на камтар аз 30 фоиз паст мешавад;

– дар ҳамаи зинаҳои таҳсилоти мактабӣ индекси баробарии гендерӣ на камтар аз 0,9 промилро ташкил медиҳад;

– ҳиссаи занони дорои таҳсилоти олӣ дар байни аҳолии машғули кор на камтар аз 24 фоизро ташкил медиҳад;

– фаъолияти мунтазам оид ба ҳифзи ҳуқуқи кӯдакон таъмин карда мешавад.

БОБИ 5. РУШДИ МАЧМЀИИ МИНТАҚАҲОИ КИШВАР

5.1. Ҳолати кунунӣ

Тамоюлҳои рушди кунунии ҷаҳонӣ дар шароити глобализатсия, инчунин иваз шудани сохти технологӣ, тағйирёбии нақши минтақаҳоро дар иқтисодиёти ҷаҳонӣ инъикос менамоянд. Дар иқтисодиёти Тоҷикистон дар 20 соли охир тағйироти амиқи марбут ба ивазшавии истеҳсолоти ҷамъиятӣ ва механизми ғайриноми иқтисодиёти минтақаҳо ба амал омад. Гузариш ба муносибатҳои бозаргонӣ тағйироти тамоми механизми рушди минтақаҳоро муайян намуд. Низоми таъминоти молиявии минтақаҳо, сохтори маҷмӯи маҳсулоти минтақаҳо тағйир ёфт, дар минтақаҳо моликияти хусусӣ афзуд, ки он низоми муносибатҳои субъектҳои иқтисодии минтақаҳоро қуллан тағйир дода истодааст. Даст кашидан аз иқтисодиёти нақшавӣ дар назди минтақаҳо мушкилоти рушди самаранокро бо ҳалли масъалаҳои асосии таъмини сифати зиндагии аҳоли ба миён гузошт. Мустақилияти нисбӣ дар қабули қарорҳо дар сатҳи минтақавӣ нақши мақомоти маъмурии идоракуниро дар истифодаи самараноки заминаи захиравии минтақа баланд бардошт.

Бо вучуди ин, равандҳои кунунии глобализатсия, афзоиши рақобат миёни кишварҳо ба пурзӯр шудани номутаносибӣ ва муҳолифат дар рушди минтақаҳо мусоидат менамояд. Фарқиати объективии захираҳои инсонӣ, табиӣ ва иқтисодии минтақаҳои кишвар боиси боз ҳам бештар тақвият ёфтани нобаробарии иқтисодиву иҷтимоии аҳоли ва инчунин ба миён омадани як қатор мушкилот гардид, ки онҳо муносибатҳои иҷтимоиро дар кишвар душвор намуда, сабаби асосии бад шудани муҳити зисти одамон ва номутаносибии байниминтақавӣ ва ҳудудӣ шудааст.

Таҳлили маълумоти омории солҳои 2010-2015 фарқиати афзоишбанди байни минтақаҳоро нишон медиҳад. Ҳамин тариқ, фарқиати миёни ш. Душанбе, вилоятҳо ва ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ чунин арзёбӣ мешавад: аз рӯи МММ тақрибан ба 4 маротиба, аз рӯи индекси рушди инсон тақрибан ба 16 фоиз, аз рӯи воридоти андоз ба бучетҳои маҳаллӣ тақрибан 8 маротиба.

Сарфи назар аз паст шудани сатҳи камбизоатӣ, ки аз 53 фоиз дар соли 2007 то 31 фоиз дар соли 2015 коҳиш ёфтааст, дар минтақаҳо сифати хизматрасонии маориф ва тандурустӣ паст шуда, сатҳи ғайри модару кӯдак баланд боқӣ мемонад, тақрибан 30 фоиз аҳолии кишвар мубталои норасоии музминии ғизо мебошанд.

Ба истисноии пойтахти кишвар ва марказҳои вилоятҳо, дар давоми якҷанд моҳ дар як сол қариб дар ҳамаи минтақаҳои кишвар маҳдудияти таъминоти барқ ҷорӣ карда мешавад, ки он ба сатҳи зиндагӣ ва рушди минтақаҳо таъсири манфӣ мерасонад. Дар мавсими зимистон таъминоти барқ ба минтақаҳо ба ҳисоби миёна якҷанд соат дар як шабонарӯз сурат мегирад. Барои тайёр намудани хӯрок ва гармӣ аҳоли дар ин минтақаҳо асосан аз ангишт, ҷӯб, пасмондаҳои чорво (таппак) ва ғайраҳоро истифода мекунанд. Тавре маълум аст, ҳангоми сӯختани як килограмм ангишт 2,93 кг гази карбон хориҷ мешавад, ки ба муҳити зист ва саломатии аҳоли таъсири манфӣ мерасонад. Буридани ҷангал барои ҳезум биогуногуниро паст намуда, таъсири гармиро бинобар коҳиш ёфтани ҳаҷми фотосинтез баланд мекунад.

Дар шароити кунунӣ минтақаҳои Тоҷикистон дорои иқтидор ва имкониятҳои зиёд барои рушд мебошанд, ки мутаассифона бинобар самаранокии пасти идоракунии давлатӣ дар сатҳи минтақаҳо ва норасоии шадиди кадрҳои баландхисос истифода намешаванд. Минтақаҳои мамлакат, пеш аз ҳама ба сармоягузориҳои ҳаҷман калон ва кадрҳои баландхисос эҳтиёҷ дорад. Дар давраи миёнамуҳлат дар минтақаҳои Тоҷикистон маҷмӯи тадбирҳои ба ҳам алоқаманд оид ба тайёр намудани кадрҳо ва баланд бардоштани самаранокии идоракунии давлатӣ, фароҳам овардани фазои мусоиди сармоягузорӣ ва шароити ҷаззоб барои пешбурди бизнес ба нақша гирифта шудааст. Барои таъмини рушди мутаваззини мамлакат тадбирҳо оид ба бунёди низоми шахрҳои миёна ва хурд, шахракҳои калони аҳолинишин ҳамчун «самтҳои рушди» устувор андешида мешаванд. Ҳамзамон тадбирҳо оид ба рушди инфрасохтор, инчунин дар минтақаҳо ташаққул додани асосҳои институтсионалии шахрикунонӣ тариқи мусоидат барои бунёди шаклҳои гуногуни кластерҳо ва ҳамроҳкунӣ ба шабакаи долонҳои нақлиётӣ андешида мешаванд.

5.2. Мушкилоти асосӣ

Дар минтақаҳои ҷумҳурӣ мушкилоте мавҷуд мебошад, ки ҳал намудани онҳо муҳим мебошад:

- набудани стратегияи миллии дарозмуддати рушди маҷмӯии минтақаҳои ҷумҳурӣ;
- самаранокии пасти идоракунии маҳаллӣ дар сатҳи минтақаҳо, аз ҷумла худидоракунии шахрак ва деҳот;
- сифати пасти сармояи инсонӣ дар сатҳи минтақаҳо ва норасоии шадиди кадрҳои соҳибхисос;
- нобаробарии баланди рушди минтақавӣ, фарқияти афзоюндаи байни шахр ва деҳот;
- инфрасохтори рушднакардаи истеҳсолӣ ва иҷтимоӣ, махсусан дар деҳот (иншооти ХМК, дастрасӣ ба барқ, хизматрасониҳои нақлиётӣ, соҳаи маориф, тандурустӣ, варзиш ва фароғат);
- мавҷуд будани монеаҳои назаррас дар роҳи рушди соҳибкорӣ ва ҷалби сармоягузoron;
- набудани “қутбҳои афзоиш”-и устувори саноатӣ.

5.3. Афзалиятҳои асосӣ

- баланд бардоштани самаранокии идоракунии давлатии маҳаллӣ ва худидоракунии маҳаллӣ;
- фароҳам овардани шароити ҷолиб барои соҳибкорӣ;
- рушди маҷмӯии деҳот;
- ташаққули асосҳои институтсионалии шахрикунонӣ;
- ташаққули кластерҳои саноатии ҳудудӣ ва ҳудудҳои рушди саноат ҳамчун «қутбҳои афзоиш»-и устувори минтақаҳо.

5.4. Вазифаҳо ва самтҳои асосии амалҳо барои ноил гардидан ба афзалиятҳои асосӣ

1. Баланд бардоштани самаранокии идоракунии мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ ва худидоракунии шахрак ва деҳот тавассути:

– ба низом даровардани заминаи қонунгузорӣ ва меъёри ҳуқуқӣ бо мақсади соддагардонӣ, дақиқӣ ва тафсири яххелаи функсияҳои мақомоти идоракунии маҳаллӣ;

– тақвияти нуруи кадрӣ мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ ва худидоракунии шаҳрак ва деҳот тавассути ташкили низоми тақмили ихтисос дар самти «иқтисодиёти мунисипалӣ» ва «идоракунии давлатӣ ва мунисипалӣ»;

– ташаккул ва ҷорӣ намудани модели миллии рақобатноки рушди минтақаҳо;

– дар сатҳи минтақаҳо ҷорӣ намудани усулҳои банақшагирии стратегӣ бо дарназардошти принсипҳои «иқтисодиёти сабз».

2. Фароҳам овардани шароити ҷолиб барои пешбурди соҳибкорӣ тавассути:

– таҳия ва ҷорӣ намудани механизмҳои ҳамоҳангсозии фаъолияти мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ВМКБ, вилоятҳо, ноҳия ва деҳот оид ба ташкил намудани «долони сабз» барои сармоягузoron;

– ҷорӣ намудани принсипи масъулияти шахсӣ барои натиҷаҳои кор бо сармоягузoron.

3. Рушди маҷмӯии деҳот тавассути:

– таҳияи стратегияи дарозмуҳлати рушди маҷмӯии минтақаҳои Тоҷикистон бо таваҷҷуҳи махсус ба рушди ҳудудҳои деҳот;

– таъсиси коргоҳу корхонаҳои хурду миёна бо дарназардошти захираву имкониятҳои минтақаҳо;

– ислоҳоти хоҷагии манзилию коммуналӣ (ХМК) бо истифодаи усулҳои инноватсионӣ;

– татбиқи маҷмӯи тадбирҳо оид ба таълим ва бозомӯзии бекорон, махсусан ҷавонон, баланд бардоштани зуд{аракатии ҳудудӣ ва касбии онҳо;

– татбиқи сиёсати самараноки экологӣ дар минтақаҳо дар асоси принсипҳои арзёбии стратегияи экологӣ, ки тақмили заминаи меъёри ҳуқуқӣ оид ба ҳифзи муҳити зист ва беҳатарии экологиро фаро мегирад, инчунин паст намудани таъсири офатҳои табиӣ ба иқтисодиёти минтақаҳо.

4. Ташаккули асосҳои институтсионалии шаҳрикунонӣ (урбанизатсия) бо роҳи:

– ташаккули асосҳои институтсионалии рушди устувори манотиқи деҳоти кишвар;

– таҳияи барномаи рушди шаҳрҳои хурд, ки рушди босуръати шаҳрҳои хурд ва шаҳракҳоро барои таъмини мутавозини рушди минтақавӣ дар пасманзари раванди индустриализатсия пешбинӣ менамояд;

– рушди низоми мустақилияти молиявӣ иқтисодии шаҳрҳои хурд ва шаҳракҳо;

– ҳавасмандгардонии пай дар пай кӯчонидани қисми мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ, корпоратсияҳо/корхонаҳо, пажӯҳишгоҳҳои илмию тадқиқотии соҳавӣ, ташкилотҳои нақлиётӣ, сайёҳӣ ва муассисаҳои таҳсилоти касбӣ ба шаҳрҳои хурд;

– рушди бозори манзил ва мусоидат ба сохтмони манзил ва амволи ғайриманқули тичоратӣ дар минтақаҳо.

5.5. Натиҷаҳои ҷашмдошт

– минтақаҳои Тоҷикистон тадричан ба ҳудудҳои дорои шароити барои зиндагии одамон ҷолиб бо муҳити мусоиди экологӣ мубаддал гардида, барои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ ҷолиб мегарданд;

– дар тамоми минтақаҳои кишвар дастрасӣ ба неруи барқӣ арзон ва босифат аз ҳисоби ба кор андохтани иқтидорҳои нави барқистехсолкунанда ва ҷорӣ намудани барномаи сарфа ва истифодаи самараноки неру таъмин карда мешавад;

– тамоми минтақаҳои кишвар бо роҳҳои дорои рӯйпуши саҳт ба ҳам пайваст мебошанд;

– мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ ва ҳудидоракунии шаҳрак ва деҳот вазифаҳои ҳудро самараноктар иҷро менамоянд, фаъолияти онҳо дар асоси нишондиҳандаҳои модели миллии рақобатноки рушди минтақаҳои кишвар арзёбӣ мегардад;

– Феҳристи функцияҳо ва хизматрасониҳои давлатӣ таҳия ва тасдиқ гашта, амал мекунад;

– намояндагони мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ барои натиҷаҳои кор бо сармоягузoron масъулияти шахси ро бар дӯш дошта, масъалаҳои, ки вақти асосии сармоягузoronро банд мекарданд (ичозат, мувофиқа, ҷудо намудани замин, қабули қарорҳо оид ба пайвастшавӣ ба инфрасохтор, логистика ва ғайра), ғавран ҳал карда мешаванд;

– дар минтақаҳои кишвар коҳиши ҳиссаи иқтисодии ҷайрирасмӣ, афзоиши сармоягузориҳо, инчунин зиёдшавии шумораи корхонаҳои нав ва ҷойҳои нави корӣ мушоҳида мешавад;

– дар заминаи тадқиқотҳои махсус барои шаҳрикунонӣ (урбанизатсия) аз ҳисоби беҳтар намудани сифати банақшагирии рушди шаҳрҳо, татбиқи сиёсати дурусти замин, таҳкими ҳуқуқ ба моликият, инчунин қатъиян беҳтар шудани ҳолати иншооти инфрасохтори муҳандисию техникий маҳалҳои аҳолинишин асосҳои институтсионалӣ ташаккул дода мешаванд;

– дар минтақаҳои таҷрибавие, ки тибқи натиҷаҳои тадқиқотҳои илмӣ муайян шудаанд, кластерҳои махсусгардонидашудаи ҳудудию истеҳсоли рушд ёфтанд, истеҳсоли маҳсулоти рақобатпазире, ки дар бозорҳои дохилӣ ва ҷаҳонӣ талабот дорад, оғоз мегардад;

– тадқиқотҳо оид ба ворид намудани минтақаҳо ба шабакаи долонҳои иқтисодӣ (занҷираи ташаккули арзиши иловашуда) ва нақлиётӣ (табдилдиҳӣ ба кишвари транзитӣ) ба анҷом расонида мешавад;

– дар деҳот ташаккули иқтисодии бисёрсоҳаи оғоз гардида, дар он хоҷагиҳои молистеҳсолкунандаи калони кишоварзӣ якҷоя бо хоҷагиҳои деҳқонӣ шаҳрҳоро бо маводи озуқа таъмин намуда, бо хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ, ки бозорҳои маҳаллиро бо маҳсулоти босифати кишоварзии табиӣ пур мекунанд, ҳамкорӣ менамоянд;

– гузаронидани мониторинги мунтазами натиҷабахшии ҷорабинҳои банақшагирифташуда дар доираи татбиқи барномаи миллии инкишофи

моделӣ рақобатноки рушди минтақаҳо, арзёбии самарабахшии фаъолияти мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва худидоракунии маҳаллӣ, аз ҷумла арзёбии мустақил аз ҷониби ҷомеаи шахрвандии фаъол оғоз мегардад.

БОБИ 6. ИДОРАКУНИИ ҶАРАЁНИ ТАТБИҚИ БАРНОМА

6.1. Сарчашмаҳои маблағгузори татбиқи Барнома

Татбиқи афзалиятҳои Барнома аз ҳисоби тамоми сарчашмаҳои рушд таъмин мегардад. Сарчашмаи асосии молиявӣ маблағҳои буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошанд, ки дар доираи таҳияи буҷет барои давраи аз соли 2016 то соли 2020 мунтазам тадбири лоиҳаҳои Барномаро дар доираи афзалиятҳои муайяншуда мушаххас хоҳанд кард.

Сарчашмаи дигари муҳими рушди рушди барномавии кишвар ҳам дастгирии сармоягузори шарикони рушд дар доираи Барномаи давлатии сармоягузорӣ ва ҳам мусоидати техникӣ аз ҷониби онҳо оид ба масъалаҳои таҳия ва амалӣ намудани ислоҳоти дар матриси амалҳо зикргардида мебошад. Гайр аз ин, сарчашмаи муҳими дигар маблағҳои ташкилотҳои бисёрҷониба хоҳанд буд, ки барои пӯшонидани касри буҷет дар доираи қарзҳои барномавӣ равона карда мешаванд. Ба бехтар будани вазъ дар мавриди қарзи беруна нигоҳ накарда, ҷалби кумаки беруна тавре амалӣ карда мешавад, ки хатарҳои молиявӣ аз байн бардошта шаванд. Ҳамзамон дар назар аст, ки шарикони рушд маблағгузориҳоро аз ҳисоби маблағҳои грантӣ зиёд мекунанд, ки ин ба ҳадафҳои нави рушди устувор ҷавобгӯ мебошад.

Гайр аз ин, афзалиятҳои Барнома аз ҳисоби буҷетҳои маҳаллии минтақаҳо, хусусан нисбат ба чорабиниҳо оид ба рушди минтақаҳо дастгирӣ карда мешаванд.

Дар фарқият аз стратегияҳои миёнамуҳлати қаблӣ дар маблағгузори Барномаи мазкур сармоягузориҳои хусусӣ ҳам дар шакли сармоягузори мустақими хоричӣ ва ҳам сармоягузориҳои дохилӣ нақши муҳим хоҳанд дошт.

Ҳаҷми пешбинишудаи захираҳо аз рӯи ҳамаи сарчашмаҳои маблағгузори Барнома тақрибан зиёда аз 25 млрд. доллари ШМА, аз он захираҳои бахши хусусӣ 36 фоиз, захираҳои буҷетӣ 54 фоиз ва маблағҳои шарикони рушд 10 фоизро ташкил медиҳад.

Норасоии маблағҳо аз ҳисоби ҷалби сармоягузориҳои мустақими хусусӣ пӯшонидани мешавад. Барои ин чорабиниҳои Барнома бехтар намудани муҳити фаъолияти сармоягузориҳои хоричию дохилӣ дар назар дошта шудааст, ки дар навбати худ ба имкониятҳои иловагии буҷет таъсир мерасонад. Ҳамзамон, барои татбиқи тамоми афзалиятҳо, хусусан дар самти рушди устувор маблағҳо аз ин сарчашмаҳо нокифоя мебошанд, бинобар ин Ҳукумат ба дастгирии афзалиятҳои Барнома дар доираи ташаббусҳои нав оид ба Ҳадафҳои рушди устувор умед мебандад. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шарикони рушд ҷиҳати гузаронидани муколама, ки ба дастгирии афзалиятҳои муқаррашуда равона шудааст, мурочиат менамояд.

6.2. Низоми мониторинг ва арзёбӣ

Низоми мониторинг ва арзёбии (НМваА) БМР 2016-2020 рукни муҳим ва ҷузъи ҷудонашавандаи Низоми мониторинг ва арзёбии СМР-2030 буда, тавре ба роҳ монда мешавад, ки ноил гардидан ба ҳадафҳои БМР 2016-2020, сафарбар намудани захираҳои дохилию хориҷӣ ва хеле самаранок истифодаи онҳоро дар асоси ҷалби ҳамаи шарикони рушд ба татбиқи Барнома таъмин намояд.

НМваА БМР 2016-2020 барои пайгирӣ намудани пешравӣ дар самти ноил гардидан ба ҳадафҳои БМР 2016-2020, ошкор намудани таҷрибаи мусбии андӯхташуда ва мушкилоти мавҷудаи татбиқи СМР-2030, таҳлили равандҳои рушд дар доираи БМР 2016-2020 ва таҳияи хулосаҳои асоснок оид ба тасхеҳ намудани сиёсат дар самти татбиқи БМР 2016-2020, ки ба баланд бардоштани самаранокии он равона шудаанд, пешбинӣ гардидааст. НМваА имконият медиҳад, ки алоқаи зич ва бефосилаи мутақобилаи байни қабули қарорҳои сиёсӣ ва натиҷаҳо оид ба татбиқи амалии онҳо, шаффофият ва ҳисоботдиҳии фаъолияти марбут ба ҳадафу вазифаҳои БМР 2016-2020 таъмин карда шавад.

Таъмини раванди НМ ва А-и мустақил, шаффофият ва ҳисоботдиҳӣ, ба натиҷа ва афзалиятҳои БМР 2016-2020 нигаронида шудан, истифодаи усулҳои муосири мониторинг ва арзёбӣ, ҷалби Парлумон, Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мақомоти иҷроияи ҳокимияти ҳамаи сатҳҳо, мақомоти худидоракунии маҳаллӣ, ҷомеаи шахрвандӣ, сохторҳои соҳибкорӣ ва тамоми шарикони рушд принципҳои асосии НМ ва А 2016-2020-ро ифода менамоянд.

Сохтори низоми мониторинг ва арзёбии (НМваА) БМР 2016-2020

Асоси НМ ва А-ро ҳадаф ва афзалиятҳои микдоран муайяншудаи БМР 2016-2020 ташкил медиҳанд. Барои андозагирии пешравиҳои мамлакат дар самти ноил шудан ба ин ҳадафҳо **низоми индикаторҳо** истифода бурда мешавад, ки имконияти пайгирии самаранокӣ ва натиҷабахшии тадбирҳои сиёсати дар БМР 2016-2020 пешбинишударо фароҳам меорад. Зернизоми асосии НМваА-ро **низоми ҷамъоварии маълумот** оид ба нишондиҳандаҳои индикаторҳои мониторинг ва дигар иттилооти мигдорию сифатӣ ташкил медиҳанд, ки рушди иҷтимоию иқтисодии Тоҷикистонро тавсиф менамоянд.

Қисмҳои дигари таркибии НМваА аз инҳо иборат мебошанд:

- **низоми** таҳлили иттилооте, ки ҳангоми мониторинг ҷамъ оварда шуда, барои арзёбии самаранокии тадбирҳои рушди иҷтимоию иқтисодии кишвар дар доираи БМР 2016-2020 ва таҳияи пешниҳодҳо оид ба такмили сиёсати БМР 2016-2020 пешбинӣ шудааст;

- **низоми** паҳн намудани маълумот оид ба натиҷаҳои мониторинг ва иҷрои Барнома ва ҷамъоварии фикру мулоҳизаҳо доир ба ин маълумот аз тарафи иштирокчиёни мухталифи раванди татбиқи БМР 2016-2020.

Самаранокии фаъолияти тамоми НМваА бо таъминоти институтсионалӣ ва молиявии раванди мониторинг ва арзёбӣ муайян карда мешавад.

Ҳадафҳои БМР 2016-2020 ҳамзамон ҳадафҳои фосилавии СМР-2030 мебошанд. Мувофиқаи мутақобила, муайянияти микдорӣ ва алоқамандӣ ба

давраҳои Барнома барои мониторинг ва арзёбии самараноки фаъолият оид ба татбиқи БМР 2016-2020 имконият фароҳам меоварад. Ҳадафҳои он Ҳадафҳои рушди устуворро, ки аз ҷониби Тоҷикистон якҷоя бо тамоми ҷомеаи байналмилалӣ қабул гардида, дар асоси талаботи объективӣ, афзалиятҳои асоснок ва мувофиқашуда, инчунин имконият ва зарурати татбиқи онҳо дар мамлакат миллӣ қунонида шудаанд, пурра дар бар мегиранд.

Индикаторҳои НМваА-и мақсадноки БМР 2016-2020 метавонанд тавассути индикаторҳои дутарафа муаррифӣ шаванд (бо индикаторҳои дахлдори дутарафаи МваА СМР-2030, инчунин индикаторҳои НМваА татбиқи амалҳои мушаххас оид ба ҳар чорабинии ба Матритсаи амалҳои БМР 2016-2020 дохил кардашуда). Низомии индикаторҳои мониторинг ҳамаи самтҳои сиёсати Барнома, ҳамаи намудҳои захираҳои, ки дар татбиқи БМР 2016-2020 истифода мешаванд ва ҳамаи натиҷаҳои, ки дар ҷараёни татбиқи БМР 2016-2020 ба даст оварда шудаанд, дар бар мегирад.

Дар ҷараёни гузаронидани НМваА чор намуди асосии индикаторҳои мониторинг истифода бурда мешавад: 1) **индикаторҳои захираҳои сарфшуда**, ки сиёсати ҷалб ва тақсим намудани маблағҳои бучети давлатӣ ва дигар захираҳои барои иҷрои Барнома истифодашавандаро тавсиф менамояд; 2) **индикаторҳои боздеҳ**, ки натиҷаҳои бевоситаи фаъолияти мақомотҳои давлатиро оид ба иҷрои Барнома тавсиф менамоянд; 3) **индикаторҳои натиҷаҳои ниҳой**, ки то чӣ андоза фаъолият дар доираи Барнома вазъи иҷтимоию иқтисодиро дар кишвар тағйир додааст ва аҳоли ба хизматрасониҳои асосии давлатӣ дастрасӣ дорад ва аз он қаноатманд мебошад, нишон медиҳанд; 4) **индикаторҳои таъсир**, ки тағйирёбии некӯавҳолии мардумро нишон дода, бевосита сатҳи ноилшавӣ ба ҳадафҳои БМР 2016-2020-ро тавсиф мекунад.

Мониторинги Барнома дар асосинишондодҳои индикаторҳо дар маҷмӯъ дар кишвар ва ҳам (ҳангоми мавҷудияти имконият ва мувофиқи мақсад будан), дар минтақаҳо, аз рӯи аломатҳои гендерӣ, экологӣ ва ғайра, бо ҷудо намудани гурӯҳҳои алоҳидаи осебпазири аҳоли гузаронида мешавад. Мақомоти соҳавӣ ва маҳаллии ҳокимияти иҷроия метавонанд индикаторҳои иловагиро истифода баранд, ки барои инъикоси хусусияти вазифаҳои рушди дар назди онҳо гузошташуда имконият медиҳанд.

НМваА-и БМР 2016-2020 инчунин натиҷаҳои МваА-и стратегия ва барномаҳои рушди дар Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқгардидаеро, ки муҳлати татбиқ ва ё ба анҷом расидани онҳо ба давраи солҳои 2016-2020 рост меояд, ба назар гирифта, якҷо бо мақомоти ваколатдори масъули татбиқи ин стратегия ва барномаҳо гузаронида мешавад.

Дар баробари мониторинги мунтазами индикаторҳои асосии Барнома истифода намудани намудҳои гуногуни тадқиқот зарур аст:

- *МваА, ки дар якҷоягӣ бо тарафҳои манфиатдор гузаронида мешавад (масалан, бо истифодаи саволномаҳо/варақаҳои баҳодихӣ), маълумоти пурарзишро оид ба татбиқи БМР 2016-2020 дар сатҳи ҷомеаи маҳаллӣ таъмин менамояд,*

- *пайгирии харочоти давлатӣ*, ки муқоисаи харочоти воқеии давлатӣ бо харочоти молиявии тасдиқшудаи Барнома ро пешбинӣ менамояд;

- *санчиши хизматрасониҳои пешниҳодшаванда* нисбати дастрасӣ ва сифати хизматрасониҳои асосии давлатӣ, ба монанди хизматрасониҳои соҳаи маориф, тандурустӣ ва таъминоти оби нӯшокӣ;

- *арзёбии таъсиррасонӣ*, ки барои таҳлили амик ва рафти татбиқи барномаҳои асосӣ дар доираи БМР 2016-2020 пешбинӣ шудааст.

Чунин санчишҳо аз ҷониба мақомоти давлатие, ки бо масъалаҳои мониторинг машғуланд, фармоиш дода мешавад ва аз тарафи ташкилотҳои мустақили тадқиқотӣ ва ташкилотҳои ҷамеаи шаҳрвандӣ гузаронида мешавад. Тадбирҳои баланд бардоштани неруи дохилӣ оид ба гузаронидан ва истифодаи маълумотҳое, ки ҳангоми тадқиқотҳо ба даст омаданд андешида мешаванд, аз ҷумла дар сатҳи мақомоти давлатӣ ва ҳам дар сатҳи ташкилотҳои мустақили тадқиқотӣ ва ширкатҳои машваратӣ. Натиҷаҳои чунин тадқиқотҳо, ҳангоми гузаронидани арзёбии татбиқи Барнома ба инобат гирифта мешаванд ва ба ҳисоботҳои солонаи тадбиқи барномави дохил карда мешаванд.

Низоми ҷамъоварии маълумот тарзе ба роҳ монда мешавад, ки талаботи алоқамандии пуррагии маълумоте, ки барои қабули қарорҳои идоракунии зарур аст, бо сарфакорӣ дар истифодаи захираҳои давлатие, ки барои гирифтани ин маълумот сарф мегарданд, таъмин гардад. Инчунин ба устувории ҷамъоварии маълумот, ба низоми мониторинг ворид намудани танҳо чунин индикаторҳо ва усулҳои пайгирие, ки барои пешбурди онҳо дар давраи дарозмуддат захираҳои дохилии давлат кифоя хоҳанд буд, диққат дода мешавад.

Нақши марказиро дар низоми ҷамъоварии маълумот Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон (АОМО) мебозад, ки ҷамъоварӣ, таҳлил ва пешниҳоди саривақтии ҳаҷми асосии маълумотро аз рӯи ҳамаи индикаторҳо таъмин менамояд. Бо дастгирии ташкилотҳои байналмилалӣ ҷиҳати таҳкими неруи мақомоти омор, аз ҷумла дар минтақаҳо, барои ба даст овардани маълумоти объективӣ, саҳеҳ ва саривақтӣ дар бораи рушди иҷтимоию иқтисодии кишвар чораҳо андешида мешаванд.

Манбаи дигари муҳими маълумот барои мониторинг (махсусан оид ба индикаторҳои захираҳо ва боздеҳ) вазорату идораҳо мебошанд, ки ба ҳамаи иштирокчиёни раванди татбиқи Барнома оид ба фаъолияти худ ва вазъият дар соҳаи салоҳияташон маълумот пешкаш менамоянд.

Таҳлили маълумоти дар рафти МваА БМР 2016-2020 ҷамъоваришуда аз тарафи ҳамаи мақомоти марказии иҷроия, ки барои иҷрои БМР 2016-2020 масъул мебошанд, аз рӯи соҳаҳои салоҳияташон таҳти ҳамоҳангсозии ВРИС ҚТ гузаронида мешавад. Барои гузаронидани таҳлил ва таҳияи пешниҳодҳо оид ба татбиқи сиёсати давлатӣ беш аз пеш мутахассисони ташкилотҳои давлатӣ, ташкилотҳои мустақили тадқиқотӣ, намоёндагони ҷомеаи шаҳрвандӣ ва бахши хусусӣ ҷалб карда мешаванд.

Натиҷаҳои МваА дар шакли ҳисоботҳои солона оид ба рафти иҷрои БМР 2016-2020 омода карда мешаванд. Ҳисоботҳои мазкур бояд дар муҳлатҳои пешниҳод шаванд, ки истифодаи пурраи иттилооти дар онҳо

дарчгардида ҳангоми ворид намудани тағйироту иловаҳо ба раванди иҷрои Барнома имконпазир гардад.

Паҳн намудани иттилоот оид ба натиҷаҳои мониторинг ва арзёбӣ тавассути гузаронидани маъракаҳои иттилоотӣ, нашри васеи ҳисоботи ниҳой, ҳисоботҳои соҳавӣ/минтақавӣ оид ба чараҳои татбиқи Барнома, ташкили муҳокимаҳои ҷамъиятӣ, ки иттилооти пурраро роҷеъ ба маълумоти мониторинг ва натиҷаҳои арзёбии БМР 2016-2020, аз ҷумла маълумоти мониторинг, ки аз ҷониби ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ гирифта шудаанд, амалӣ карда мешавад. Ба таъмини алоқаи мутақобила бо тамоми ҷонибҳои дахлдор бо мақсади такмил додани сиёсат ва механизмҳои татбиқи Барнома таваҷҷуҳ зоҳир карда мешавад.

Мақоми кории Котиботи СМР дар баҳши МваА бо вазифаҳои асосии зерин ба зиммаи ВРИС ҚТ вогузор карда мешавад:

- қонунан муқаррар намудани мақоми ҳуқуқии БМР 2016-2020;
- равандҳои МваА дар ҳамаи сатҳҳои идоракунии;
- таҳияи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар баҳши МваА;
- натиҷаҳои ҳамгироӣ МваА дар микёси пурраи БМР 2016-2020;
- омода намудани ҳисоботҳои солона оид ба татбиқи БМР 2016-2020;
- омода намудани пешниҳодҳо дар Шӯрои миллии рушд чӣхати ворид намудани тағйирот дар матритсаи амалҳо барои солҳои минбаъдаи иҷрои БМР 2016-2020;
- ҳамоҳанг сохтани амалҳои иштирокчиёни боқимондаи НМваА;
- муколама бо шарикони рушд;
- паҳн намудани иттилоот оид ба чараҳои натиҷаҳои мониторинг ва арзёбӣ.

Масъулият барои фаъолият оид ба МваА самтҳои соҳавии Барнома ба сохторҳои махсус ваколатдоршуда (шӯъбаҳо/мутахассисон оид ба МваА, шӯъбаҳои таҳлилию иттилоотӣ ё мақомоти/мутахассисони ваколатдори дигар) дар ҳар яке аз вазорату идораҳои соҳавӣ ва мақомоти ҳудудии идоракунии давлатӣ вогузор карда мешавад. Ин мақомоти ваколатдор корхоро дар самти ҷамъоварии иттилоот ҳамоҳанг сохта, натиҷаҳои дар баҳшҳои дахлдор ҳамгирошудаи мониторинги татбиқи Барномаро дар асоси маълумоти идоравӣ ва маълумоти Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар алоқамандӣ бо маълумот оид ба иҷрои бучети давлатӣ, аз ҷумла Барномаи давлатии сармоягузориҳо, грантҳо, кумаки техникӣ ва сохтмони асосии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва маълумоти тадқиқотҳои мустақил (дар сурати мавҷуд буданашон), ки аз ҷониби ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ва ташкилотҳои байналмилалӣ гузаронида шудаанд, манзур менамоянд.

Парлумон (Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олӣ) барои гузаронидани МваА БМР 2016-2020 ҷалб карда мешавад. Намояндагони он ба ШМР дохил мешавад.

Нақши мақомоти иҷроия маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар низоми МваА (бо фаъолияти ҳамоҳангсози Кумитаи рушди маҳали назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон) дар ташкили ҷамъоварии маълумот

доир ба иҷрои барномаҳои давлатии дар ҳудуди онҳо амалишаванда, таҳлили рафти иҷрои Барнома дар минтақаҳои ва дар асоси ин таҳлилҳо омода намудани пешниҳодҳо вобаста ба тақмили механизми иҷрои Барномаҳо ба амал иборат хоҳад буд. Барои ин мақомоти маҳаллии ҳокимияти иҷроия мунтазам муколама ва муҳокимаи натиҷаҳои мониторингро, ки ба минтақаи онҳо марбут аст, бо вазорату идораҳои дахлдор, иттиҳодҳои маҳаллӣ ва ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ мегузаронанд.

Иштироки ҷомеаи шаҳрвандӣ дар раванди МваА-и Барнома васеъ ва гуногун хоҳад буд. Намояндагони ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ба ҳайати ШМР ва гурӯҳҳои кории соҳавӣ ба сифати коршиносон ва намояндагони гурӯҳҳои манфиатдори аҳолии шомил мешаванд. Дар раванди мониторинг нақши муҳимро созмонҳои маҳаллӣ хоҳанд бозид, ки бояд маълумотро дар хусуси он, ки рафти иҷрои Барнома аҳолии ҷи гуна эҳсос мекунад ва кадом мушкилот дар сатҳи маҳаллӣ таваҷҷуҳи махсусро тақозо менамояд, пешниҳод намоянд.

Низоми ҳисоботдиҳӣ оид ба натиҷаҳои татбиқи Барнома ба тариқи зайл ба роҳ монда мешавад:

- мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ҳисоботи ҷамъбастиро дар бораи фаъолият оид ба татбиқи Барнома дар минтақаҳои худ ба Кумитаи рушди маҳали назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҳисоботҳои соҳавиро ба вазоратҳои соҳавии марбута пешниҳод менамоянд;

- мониторинги лоиҳаҳои дар доираи Барномаи давлатии сармоягузориҳо, грантҳо, кумаки техникӣ ва сохтмони асосии Хумбури Тоҷикистон татбиқшаванда ҳамзамон дар Кумитаи давлатии сармоягузори ва идораи амволи давлатӣ ва вазоратҳои соҳавӣ гузаронида мешавад;

- вазоратҳои идораҳои соҳавӣ, инчунин Кумитаи рушди маҳали назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тамоми маълумоти дар доираи бахши худ воридшавандаро ҷамъбаст намуда, ҳисоботи ҷамъбастиро ба ВРИС, ки дар он тамоми маълумот оид ба татбиқи БМР 2016-2020 ҷамъ оварда мешавад, пешниҳод менамоянд;

- тартиб ва шакли пешниҳоди ҳисобот аз ҷониби ҳамаи иштирокчиёни раванди МваА, ки такрор шудани пешниҳоди маълумотро истисно мекунад, мутобиқи санадҳои меъриии ҳуқуқии дахлдор муайян карда мешавад.

МваА БМР 2016-2020 ягона буда, мавҷудияти сохторҳои ҷудогонаи мониторинг ва такрор шудани кӯшишҳо оид ба ҷамъоварии маълумот истисно менамояд. МваА бо дарназардошти манфиатҳои ҳамаи иштирокчиёни раванди татбиқи Барнома таҳия мегардад. Фаъолият оид ба мониторинги лоиҳаҳо, ки бо дастгирии созмонҳои байналмилалӣ-донорҳо амалӣ мегарданд, ба низоми умумии мониторинг ҳамроҳ мешавад, ки ин самаранокии воситаҳои барои мониторинг истифодашавандаро баланд бардошта, имкон медиҳад, ки низоми МваА кишвар мустаҳкам карда шавад.

Қиҳати таҳким бахшидани иқтисодии тамоми иштирокчиёни раванди МваА кӯшиши зиёд ба харҷ дода мешавад, ки ҳам қалби маблағҳои донории иловагӣ барои ин мақсадҳо ва ҳам зиёд намудани ҳаҷми захираҳои давлатии барои эҳтиёҷоти мониторинг равонашавандаро дар бар мегирад. Маблағгузориҳои низоми МваА ба андозаи зарурӣ тавассути буҷети давлатӣ амалӣ карда мешавад. Маблағҳои донорӣ ба сармоягузориҳои неруи инсонӣ ва ташкилии низоми МваА равона карда мешаванд. Кӯшишҳои донорон оид ба инкишофи неруи ҷомеаи шарҳравандӣ дар бахши мониторинг ва арзёбӣ дастгирӣ карда мешаванд.

Замимаи 1.

Бо қарори Маҷлиси
намоёндағони Маҷлиси Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз 28 декабри соли 2016, № 678
тасдиқ шудааст

Матритсаи амалиёт

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ ҳазор Доллар ШМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҶТ	Шарикон	БҶ
2. ТАҲҚИМИ НЕРҶИ ИНСТИТУТСИОНАЛӢ									
2.1. Баланд бардоштани самаранокии низоми идоракунии давлатӣ									
2.1.1. Ташкили низоми идоракунии стратегӣ	2.1.1.1. Дар ҳама сатҳҳои идоракунии давлатӣ низоми банақшагирии стратегӣ чорӣ карда шавад. 2.1.1.2. Механизми амалии идоракунии зиддибухронӣ чорӣ карда шавад. 2.1.1.3. Чараёни ташкили низоми ҳамоҳангсозии сиёсат, маҳдуд намудани вазифаҳо ва уҳдадориҳо дар ҳама сатҳҳои идоракунии давлатӣ ва ҳамкорихо самарабахши шарикони рушд ба итмом расонида шавад.	1. Таъсиси Гуруҳи корӣ ё Комиссияи давлатӣ оид ба ислоҳоти низоми идоракунии давлатӣ бо назардошти муайян намудани уҳдадориҳои вазифавию функционалии онҳо 2. Таҳия ва чорӣ намудани барномаи омӯзишӣ ва бозомӯзии хизматчиёни давлатӣ оид ба ташхис, огоҳонӣ, суғ қардани таъсир ва рафъи зуҳуротҳои бухронӣ	Низоми миллии рушд фаъолона қор мекунанд; Механизми идоракунии зиддибухронӣ фаъолият менамояд; Вазифаҳо оид ба қабул ва татбиқи қарорҳои стратегӣ тақсим шудаанд.	ДИПҚТ, ВРИС, ВМ, АҲД	-	2000,0	-	-	-
2.1.2. Таҳияи механизмҳои оид ба таъмин	2.1.2.1. Технологияҳои муосир ва инноватсионии фаъолияти идоракунии чорӣ	1. Тақвияти вақолатҳои мақоми вақолатдор оид ба ҳамоҳанг сохтани фаъолияти Шабакани	Механизмҳои ҳамкории давлат, бизнес ва ҷомеаи шаҳрвандӣ дар доираи	ДИПҚТ ҲА Вазорату	-	700,0	-	-	-

намудани шаффофияти фаъолияти мақомоти ҳокимияти давлатӣ ва маҳаллӣ	карда шавад ва шароит барои истифодаи самараноки захираҳои иттилоотӣ дар фаъолияти мақомоти идоракунии давлатӣ фароҳам оварда шавад	ягонаи ТИК (технологияҳои иттилоотии коммуникатсионӣ) ва пешбурди ташаббусҳо вобаста ба ҷорӣ намудани низоми маълумотҳои кушода. 2. Таҳияи механизмҳои пурзӯр намудани назорати фаъолияти мақомоти ҳокимияти иҷроияи давлатӣ аз ҷониби ҷомеа ва баланд бардоштани эътимоди шаҳрвандон. 3. Таҳлил ва мурағаб намудани паҳлуҳои қавӣ ва заифи тадбирҳо оид ба таъмини шаффофии фаъолияти мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ бо мақсади ташкили низоми маълумотҳои кушода 4. Гузаронидани лоиҳаи таҷрибавӣ оид ба ҷорӣ намудани низоми “Маълумотҳои кушода”	низоми рушди миллӣ таҳия гардида фаъолон амал мекунанд; Доир ба таъмини шаффоф будани фаъолияти мақомоти давлатии ҳокимияти иҷроия заминаи меъериву ҳуқуқӣ таҳия шудааст, оид ба ҷорӣ намудани низоми “Маълумотҳои кушода” лоиҳаи таҷрибавӣ гузаронида мешавад.	идораҳои дахлдор						
2.1.3. Баланд бардоштани сифати хизматрасонии давлатӣ	2.1.3.1. Ташкили маҳзани ягонаи меъерии ҳуқуқии пешниҳоди хизматрасониҳо 2.1.3.2. Таҳияи намудани тартиб (регламент) ва стандартҳои пешниҳоди хизматрасониҳои давлатӣ 2.1.2.3. Автоматикунони пешниҳоди хизматрасониҳо	1. Дар шакли таҷрибавӣ Феҳристи автоматикунонидашудаи хизматрасониҳои давлатӣ ҷорӣ карда шавад. 2. Тартиб (регламент) ва стандартҳои пешниҳоди хизматрасониҳои давлатӣ таҳия карда шавад 3. Меъёрҳои (критерияҳои) арзёбии самаранокии фаъолияти мақомоти марказӣ ва маҳаллии ҳокимияти иҷроия тасдиқ карда шаванд	Феҳристи автоматикунонидашудаи вазифаҳои давлатӣ фаъолият менамояд; На кам аз 30% тамоми хизматрасониҳои давлатӣ мумкин аст тариқи истифода аз технологияҳои иттилоотӣ пешниҳод шаванд	ДИПҚТ ВА, ВМ	-	600,0				
2.1.4. Бо кадрҳои таъмин намудани иҷроии самарабахши вазифаҳои давлатӣ ва амалӣ кардани кафолатҳои давлатии иҷтимоӣ	2.1.4.1. Баланд бардоштани ҷолибияти хизмати давлатӣ ва таҳкими бартариати рақобатнокии он ҳамчун корфармо нисбат ба бахши хусусӣ; 2.1.4.2. Ташкили низоми самарабахши тайёр кардан ва аз нав тайёр кардани кадрҳои идоракунии; 2.1.4.3. Баланд бардоштани нақши занон дар ҷараёни қабули қарорҳо дар мақомоти ҳокимияти давлатии сатҳҳои гуногун.	1. Сифати таҳассусии тайёр намудани хизматчиёни давлатӣ баланд бардошта шавад;	Механизми махсуси идоракунии низоми музди меҳнат ва ҳавасмандкунии хизматчиёни давлатии баландиҳтисос ташкил ёфтааст; Тайёр намудани хизматчиёни давлатӣ дар тамоми самтҳои асосӣ, ки норасоии таҳассус ва малакаи хизматчиёни давлатӣ мавҷуд аст, гузаронида мешавад.	АХД ВМ ВМЕХ ДИД		400,0				
2.1.5. Тақмили идоракунии ҳудуди маъмури ва баланд бардоштани	2.1.5.1. Тақсими аниқи уҳдадорҳои функционалӣ миёни сатҳҳои идоракунии ва ба онҳо таҳвил додани салоҳиятҳои яхелаи молиявӣ ва молиявӣ; 2.1.5.2.	1. Барномаи ислоҳоти низоми идоракунии маҳаллӣ таҳия ва татбиқ карда шавад; 2. Меъёрҳои (критерияҳои) тақсими маъмури ҳудудӣ ва муносибатҳои байни сатҳҳои	Вазифа ва ваколатҳои мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ ва худидоракунии маҳаллӣ маҳдуд шудааст; Мухторияти молиявӣ	КРМ, ВМ	-	2000,0	-	-	-	-

самаранокии кори мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ ва худидоракунии маҳаллӣ	Таъмини мухторияти молиявии худидоракунии маҳаллӣ тибқи функсияҳои аз ҷониби онҳо иҷрошаванда	идоракунии давлатӣ ва худидоракунии маҳаллӣ муайян карда шавад	худидоракунии маҳаллӣ тибқи вазифаҳои аз ҷониби онҳо иҷрошаванда таъмин гардид; Аҳоли бо хизматрасониҳои сифатнок таъмин гардид ва дар раванди рушди ҳудуди худ фаъолона иштирок менамояд						
2.1.6. Таъминоти баробари дастрасии занону мардон дар чараёни қабули қарорҳо дар хизмати давлатӣ	2.1.6.1. Муқаммал намудани механизмҳо оид ба зиёд намудани шумораи қанон ба вазифаҳои роҳбарӣ дар мақомоти ҳокимияти давлатии сатҳҳои гуногун	1. Таҳлили гендерии интихоб ва ҷобҷағузо-рии кадрҳо дар мақомоти ҳокимияти иҷроия, қонунбарор ва судӣ дар ҳама сатҳҳои гузаронида шавад; 2. Маҷмӯи пешниҳодҳо оид ба ворид намудани тағйиротҳо ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи хизмати давлатӣ”, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи қафолатҳои давлатии баробар-ҳуқуқии мардону занон ва имкониятҳои баробари амалигардонии онҳо”, Низомнома оид ба гузаронидани озмун барои ишғоли вазифаҳои холии давлатии хизмати давлатӣ ва дигар санадҳои меъёриҳои ҳуқуқӣ дар қисми истифодаи ҷораҳои махсус оид ба зиёд намудани шумораи қанон ба вазифаҳои роҳбарӣ дар бахши хизмати давлатӣ таҳия карда шаванд. 3. Барномаи давлатии “Тарбия, интихоб ва ҷо ба ҷо гузориҳои кадрҳои роҳбарикунанда аз ҳисоби қанону духтарони қобилиятнок барои солҳои 2017-2022” таҳия, амалӣ ва мониторингу арзёбӣ карда шавад. 4. Маҳзани маълумотҳо оид ба захираи кадрҳо барои хизмати давлатӣ бо назардошти намоёндагони баробари мардону занон мунтазам нав ва пурра карда шавад	Ҳисобот бо тавсияҳо оид ба механизмҳои зиёд намудани шумораи қанон ба вазифаҳои роҳбарӣ дар мақомоти ҳокимияти давлатии сатҳҳои гуногун омода гардид; Санадҳои меъёрии ҳуқуқии дахлдор қабул карда шуданд; То соли 2020 ҳиссаи қанон миёни хизматчиёни давлатӣ то 30%, миёни роҳбарон то 25% зиёд шуд; Ҳамасола ҳисобот оид ба натиҷаи мониторинг ва арзёбии татбиқи Барномаҳои давлатӣ мавҷуд аст; Маҳзани маълумотҳо оид ба захираи кадрҳо барои хизмати давлатӣ бо назардошти намоёндагони баробари мардону занон мавҷуд аст.	ККЗО, АҲД	ОО	4,0 8,0 300,0 32,0	-	-	-
ҲАМАГӢ						6044,0			
2.2. БЕҲТАР НАМУДАНИ МУҲИТИ СОҶИБКОРӢ ВА ФАЗОИ САРМОЯГУЗОРӢ, РУШДИ ШАРИКӢИ ДАВЛАТ ВА БАҲШИ ХУСУСӢ									

2.2.1. Зиёд намудани ҳаҷми сармоягузориҳои хориҷӣ ва рушди соҳибкорӣ дар соҳаҳои афзалиятноки иқтисодӣ	2.2.1.1. Таъсиси рейтинги миллии фазои сармоягузори ва соҳибкорӣ дар буриши милли ва минтақавӣ	2.1.1. Заминаи иттилоотии низоми арзёбии рейтингҳои фазои сармоягузори ва соҳибкорӣ қорӣ карда шавад	2.1.1.1. Низоми ягонаи арзёбии рейтингҳои фазои сармоягузори ва соҳибкории сатҳи милли ташкил шуд.	ҚДСА, СКС, Бахши хусусӣ	UNDP, DFID ва ғайра	500,0		500,0	
	2.2.1.2. Муқаммал намудани низоми “Равзанаи ягона” оид ба қор бо сармоягузори	2.2.1. Тадқиқоти аналитикӣ оид ба муқаммал намудани расмиёти фаъолияти “Равзанаи ягона” оид ба қор бо сармоягузори гузаронида шавад.	2.2.1.1. Ҳисобот оид ба гузаронидани тадқиқоти расмиёти фаъолияти “Равзанаи ягона” оид ба қор бо сармоягузори омода карда шуд	ҚДСА, СКС, АСИТ	UNDP	10,0		10,0	
		2.2.2. Нақшаи қорабиниҳои оид ба натиҷаи тадқиқот таҳия ва татбиқ карда шавад	2.2.1. Нақшаи қорабиниҳои аз рӯи натиҷаи тадқиқот амалӣ карда шуд	ВМ, ВРИС, ВСАН, КА, ХГ		10,0		10,0	
		2.2.3. Интернет-портали иттилоотии ягонаи бисёрзабонаи доимо навшаванда барои сармоягузори ташкил дода шавад	2.2.3.1. Интернет-портали ягона барои сармоягузори ташкил шуд ва доимо навшаванда	ҚДСА, СКС, АСИТ, ВМ, ВРИС, ВСАН, КА, ХГ	UNDP	100,0		100,0	
2.3. Фаъолномаҳои мавқегирии Тоҷикистон дар бизнес-ҷомеаи байналмилалӣ	2.3.1. Мунтазам бизнес-форумҳои доираҳои тичорату саноати Тоҷикистон ва мамлакатҳои хориҷӣ гузаронида шавад, қорабиниҳои расмӣ иқтисодӣ инвестиционӣ, бизнес-форумҳо, роуд-шоу, семинарҳо, конференсияҳо ва намоишгоҳҳо ташкил карда шаванд. Амалӣ намудани Нақшаи қорабиниҳои ҳукумат оид ба беҳдошти нишондиҳандаҳои Тоҷикистон аз 3 майи соли 2014, №300 дар ҳисоботи “Пешбурди бизнеси ғуруҳи WB” идома дода шавад.	2.3.1.1. Микдори меморандумҳо, созишномаҳо ва қарордодҳои ба тасвиррасида дар қараёни бизнес-форумҳои байналмилалӣ барпошаванда зиёд шуд. 2.3.1.2. Ҳамқорӣ бо шарикони рушд вобаста ба фазои сармоягузори таҳким дода шуд 2.3.1.3. Мавқеи Тоҷикистон дар рейтингҳои “Пешбурди бизнес” аз рӯи индикатори “Ҳифзи сармоягузори” беҳ карда шуд	ҚДСА, ВРИС, ВКХО, ВМ, ВСАН, КА, ГҚЗ, ҚСА, ХГ	WB, IFC	150,0	50,0	100,0		

<p>2.4. Такмил додани асосҳои ҳуқуқии пешбурди сиёсати давлатии сармоягузори</p>	<p>2.4.1. Гуруҳи корӣ оид ба такмили асосҳои ҳуқуқии пешбурди сиёсати сармоягузори таъсис дода шавад; 2.4.1.2. Таҳлили сифатноки фазои сармоягузори гузаронида шавад 2.4.1.3. Нақшаи чорабиниҳо оид ба натиҷаи таҳлили сифатноки фазои сармоягузори таҳия ва амалӣ карда шавад 2.4.1.4. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи сармоягузори” бо назардошти воқеиятҳои нави иқтисодӣ такмил дода шавад. 2.4.1.5. Расмиёти танзими фаъолияти соҳибкорон ва сармоягузoron содда карда шавад</p>	<p>2.4.1.1. Ҳаҷми ҷалби сармоягузориҳои дохилӣ ва хориҷӣ дар соҳаҳои асосии иқтисодиёт зиёд гардид 2.4.1.2.1. Санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, ки расмиёти танзимро содда мегардонанд, таҳия ва қабул шуданд</p>	<p>ҚДСА, ВРИС, ВМ, ВСАН</p>	<p>IFC, DFID, EBRD, ADB</p>	<p>40,0</p>		<p>40,0</p>	
<p>2.5. Мусоидат ба бехтар намудани муқоламаи давлат ва бахши хусусӣ</p>	<p>2.5.1. Мониторинги мунтазами амалӣ намудани Шӯрои машваратӣ оид ба бехтар кардани фазои сармоягузори гузаронида шавад 2.5.2. Фаъолияти самарабахши Гуруҳи корӣ оид ба дастгирии бахши хусусӣ дар назди Қумитаи давлатии сармоягузори ва идораи амволи давлатӣ таъмин карда шавад.</p>	<p>2.5.1.1. Қарорҳои Шӯрои машваратӣ оид ба бехтар намудани фазои сармоягузори дар назди Президенти ҚТ, шӯроҳои дахлдор дар минтақаҳо ва Гуруҳи корӣ оид ба дастгирии бахши хусусӣ дар назди ҚДСА иҷро шуданд.</p>	<p>ҚДСА, ВРИС, МФ, НК, МПТ, ТС</p>					
<p>2. Бехтар намудани фазои сармоягузори ва соҳибкорӣ дар соҳаҳои саноат</p>	<p>2.1. Муқаммал намудани фазои сармоягузори ва соҳибкорӣ дар саноати коркарди маъдан</p>	<p>2.1.1. Лоиҳаи нави Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи қаъри замин” бо назардошти воқеиятҳои нави иқтисодӣ таҳия карда шавад</p>	<p>2.1.1.1. Қонуни нави “Дар бораи истифодаи қаъри замин” таҳия ва қабул шуд.</p>	<p>ҚДСА, ВРИС, ВМ, КА, ВСАН, ХГ ҚДЗ</p>	<p>20,0</p>		<p>20,0</p>	
	<p>2.2 Таҳияи низоми (механизми) дастгирии соҳибкории истеҳсоли ва инкишофи саноат дар бахши коркарди ашёи ватанӣ</p>	<p>2.2.1. Тартиби пешниҳоди субсидияҳои давлатӣ ва қарзҳои имтиёзнок таҳия карда шавад</p>	<p>2.2.1.1. Ҳаҷми субсидияҳо ва қарзҳои имтиёзнок ба сохторҳои соҳибкорӣ дар бахши коркарди ашёи ватанӣ зиёд шуд</p>	<p>ҚДСА, ВРИС, ВМ, КА</p>	<p>20,0</p>		<p>20,0</p>	

	2.3. Таҳияи шарҳи соҳавӣ (White paper) барои ҷалби сармоягузориҳо ба бахшҳои афзалиятнок	2.3.1. Методологияи омода намудани шарҳи соҳаҳо дар бахшҳои афзалиятнок таҳия ва қабул карда шавад 2.3.2. Шарҳҳои соҳавӣ (White paper) барои ҷалби сармоя ба бахшҳои афзалиятнок омода карда шавад	2.3.1.1. Шумораи шарҳҳои соҳавӣ (White paper) барои ҷалби сармоя ба бахшҳои афзалиятнок зиёд шуд	ҚДСА, ВИСАН, ВРИС, ВА	ADB	10,0		10,0	
3. Беҳдошти фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ дар комплекси агросаноатӣ ва рушди агро-бизнес	3.1. Тадқиқ ва дастгирӣ намудани имкониятҳои сармоягузорӣ дар занчираи арзиши иловаи агробизнес	3.1.1. Тадқиқот оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар бахши аграрӣ, рушди бизнеси аграрӣ дар Тоҷикистон бо мақсади ошкор намудани имкониятҳои нави сармоягузорӣ дар занчираи арзиши иловаи агробизнес дар Тоҷикистон гузаронида шавад. 3.1.2. Нақшаи чорабиниҳо оид ба натиҷаҳои тадқиқот омода ва амалӣ карда шаванд 3.1.3. Шарҳи соҳавӣ (White paper) барои ҷалби сармоя ба агробизнеси Тоҷикистон ва ба бизнес-форумҳо ва дигар чорабиниҳои байналмилалӣ пешниҳод намудани онҳо омода карда шавад	3.1.1.1. Тадқиқот оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар бахши аграрӣ ва рушди бизнеси аграрӣ дар Тоҷикистон гузаронида шуд 3.1.2.1. нақшаи чорабиниҳо оид ба натиҷаи тадқиқот оид ба ошкор намудани имкониятҳои сармоягузорӣ дар занчираи арзиши иловаи агробизнес дар Тоҷикистон таҳия ва амалӣ гардид	ҚДСА, ВРИС, МС	GIZ, EBRD, Oxfam, ADB	10,0		10,0	
	3.2 Ҳавасмангардонии сармоягузорӣ дар бахши коркарди маҳсулоти кишоварзӣ, мусоидати технологӣ ва маркетингӣ	3.2.1. Барномаи баланд бардоштани иқтисодии истеҳсоли корхонаҳо оид ба коркарди маҳсулоти кишоварзӣ таҳия карда шавад	3.2.1.1. Ҳаҷми сармоягузориҳо ба комплекси агросаноатӣ афзуд	ҚДСА, ВИСАН, ВРИС, МС	GIZ, EBRD, Oxfam, ADB	10,0		10,0	
	3.3. Ташкили дастрасӣ ба маблағгузорӣ тавассути хатҳои қарздиҳии кӯтоҳмуддат ва дарозмуддат барои рушди агробизнес	3.3.1. Тартиби маблағгузориҳо тавассути хатҳои қарздиҳии кӯтоҳмуддат ва дарозмуддат таҳия карда шавад	3.3.1.1. Ҳаҷми маблағгузориҳо тавассути хатҳои кӯтоҳмуддат ва дарозмуддат зиёд шуд	ҚДСА, ВРИС, ВМ, БМ		20,0		20,0	
	3.4 Ошкор ва қорӣ намудани хизматрасониҳои нав оид ба рушди соҳаҳои кишоварзӣ (идоракунии хоҷагиҳои (фермерӣ), деҳқонӣ, кумаки техникӣ, пешбурди инноватсия)	3.4.1. Гуруҳи қорӣ барои гузаронидани тадқиқот оид ба ошкор намудани хизматрасониҳои нав дар соҳаҳои кишоварзӣ, таҳия ва амалӣ намудани нақшаи чорабиниҳо оид ба ошкор намудани хизматрасониҳои нав дар соҳаҳои кишоварзӣ таъсис дода шавад	3.4.1.1. Ҳаҷми расонидани хизматрасониҳои нав оид ба рушди соҳаҳои кишоварзӣ зиёд шуд	ҚДСА, ВРИС, ВК		10,0		10,0	

4. Бехтар намудани фазои сармоягузори ва сохибкории дар бахшҳои сугуртакунии ва сайёҳӣ	4.1. Фароҳам овардани шароити мусонд барои ҷалби сармоягузори ва рушди сохибкории дар бахшҳои сайёҳӣ	4.1.1. Арзёбии иҷроиши Нақшаи ҷорабинҳои ХҚТ вобаста ба бехдошти фазои сармоягузори дар бахшҳои сайёҳӣ аз 3 майи соли 2014, №301 гузаронида шавад 4.1.2. Ҷорабинҳои иҷрошудаи нақшаи мазкур оид ба натиҷаҳои тадқиқот пурра татбиқ карда шаванд 4.1.3. Шарҳи соҳавӣ (White paper) барои ҷалби сармоягузори ва рушди сайёҳӣ дар Тоҷикистон ва пешниҳоди он дар бизнес-форумҳо ва дигар ҷорабинҳои байналмилалӣ таҳия карда шаванд	4.1.1.1. Миқёси ҷалби сармоягузори барои рушди сайёҳӣ зиёд гардид 4.1.1.2. Сохибкории хурду миёна дар бахшҳои сайёҳӣ инкишоф ёфт 4.1.1.3. Ҳиссаи бахшҳои сайёҳӣ дар ММД афзоиш ёфт	ҚДСА, КҶВС, ВРИС, ВКХО, ВҚДО, ХГ	ADB	50,0		50,0	
	4.2. Либерализатсияи (озод намудани) бахшҳои сугурта, васеъ кардани самт ва бехтар намудани сифати хизматрасониҳои пешниҳодшаванда	4.2.1. Арзёбии таъмини иҷрои Нақшаи ҷорабинҳои ХҚТ вобаста ба бехдошти фазои сармоягузори ва сохибкории дар бахшҳои сугуртакунии аз 31 декабри соли 2014, №788 гузаронида шаванд 4.2.2. Ҷорабинҳои иҷрошудаи Нақшаи зикргардида пурра татбиқ карда шаванд	4.2.1.1. Қонун “Дар бораи фаъолияти сармоягузори” қабул гардид, қонунҳо барои намудҳои алоҳидаи сугуртакунии таҳия ва қабул шуданд; 4.2.1.2. Ширкатҳои хусусии сугуртакунии хизматрасониҳои ҳатмии сугуртакуниро пешниҳод менамоянд 4.2.1.3. Самтҳои хизматрасониҳои сугуртакунии васеъ гардид ва сифати пешниҳоди онҳо баланд шуд 4.2.1.4. Ҳиссаи бахшҳои сугуртакунии дар ММД афзуд	ВМ, ВРИС, БМТ, ҚДСА	WB	30,0		30,0	
5. Баланд бардоштани нерӯи инфрасохтор ва бехдошти фазои сармоягузори ва сохибкории	5.1. Бо назардошти таҷрибаи ҷаҳонӣ ташкил додани Феҳристи электронии гарави моликияти манқул	5.1.1. Феҳристи электронии гарави моликияти манқул таҳия ва фаъол гардад 5.1.2. Тағйироту иловаҳо ба қонун “Дар бораи моликияти манқул”, Кодекси граждани ва дигар санадҳои қонунгузори дахлдор таҳия карда шаванд	5.1.1.1. Феҳристи электронии гарави моликияти манқул таҳия карда шуд 5.1.1.2. Тағйироту иловаҳо ба қонун “Дар бораи гарави моликияти манқул”, Кодекси граждани ва дигар санадҳои қонунгузори дахлдор таҳия ва ворид карда шуданд	ҚДСА, ВРИС, ВМ, БМТ, АОМО	WB IFC	150,0	50,0	100,0	

	5.2. Рушди ҳамоҳангсозии соҳавию минтақавии кумаки беруна, аз ҷумла дар асоси Низоми иттилоотии идоракунии кумаки беруна	5.2.1. Механизми бехтар намудани самт ва ҷалби кумаки беруна барои эҳтиёҷоти соҳаҳо ва минтақаҳо дар асоси истифода аз Низоми иттилоотии идоракунии кумаки беруна таҳия карда шавад	5.2.1.1. Ҳамоҳангсозии кумаки берунаи соҳавӣ ва минтақавӣ инкишоф ёфт	ҚДСА ВРИС КРМ	DFID ADB	50,0		50,0	
	5.3. Баланд бардоштани самаранокии татбиқи лоиҳаҳои сармоягузорӣ	5.3.1. Барномаи самарабахши татбиқ ва мониторинги лоиҳаҳои сармоягузории давлатӣ таҳия карда шавад	5.3.1.1. Миқдор ва маблағи татбиқи лоиҳаҳои сармоягузории давлатӣ зиёд шуданд	ҚДСА ВМ ВРИС		20,0		20,0	
6. Такмил додани сиёсати давлатӣ оид ба инкишоф ва дастгирии соҳибкории истехсолӣ	6.1. Содда намудани танзими соҳибкорӣ дар бахши иҷозатномадиҳӣ	6.1.1. Санадҳои қонунгузории ҚТ, ки содагардонии иҷозатномадиҳиро барои соҳибкориро танзим менамояд таҳия карда шаванд 6.1.2. Истифодаи Қонуни ҚТ “Дар бораи сачиши фаъолияти субъектҳои соҳибкорӣ” таъмин ва санадҳои зерқонун ба қонуни мазкур таҳия ва татбиқ карда шаванд 6.1.3. Мониторинги мунтазами татбиқи қонунгузорӣ, ки фаъолияти сармоягузорию дар бахши истехсолот танзим мекунад, гузаронида шавад	6.1.1.1. Санадҳои дахлдори қонунгузорӣ дар бахши иҷозатномадиҳӣ қабул шуданд 6.1.1.2. Қонуни ҚТ “Дар бораи санҷишҳои фаъолияти субъектҳои соҳибкорӣ” қабул шуд, санадҳои зерқонун оид ба қонуни мазкур таҳия ва қабул гардиданд	ҚДСА ВРИС ВА КА	DFID ADB	30,0		30,0	
	6.2. Мукамал намудани ҳамоҳангсозии барномаҳои амалишаванда оид ба инкишоф ва дастгирии соҳибкорӣ	6.2.1. Тартиби ҳамоҳангсозии барномаҳои иҷрошаванда оид ба инкишоф ва дастгирии соҳибкорӣ таҳия ва тасдиқ карда шавад	6.2.1.1. Самаранокии татбиқи барномаи инкишоф ва дастгирии соҳибкорӣ баланд гардид	ҚДСА, ВРИС, ВА, КА	DFID, ADB	40,0		40,0	
	6.3. Бартараф кардани монеаҳои инкишофи савдои байналмилалӣ барои соҳибкории хурду миёна, бо назардошти масъалаҳои танзими гумрукӣ	6.3.1. Тағйиротҳои дахлдор дар Кодекси гумруки Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба бартараф намудани монеаҳои инкишофи савдои байналмилалӣ барои соҳибкории хурду миёна ворид карда шаванд	6.3.1.1. Фаъолияти субъектҳои соҳибкорӣ мутобиқи меъёр ва қоидаҳои бозори байналмилалӣ мол, қор ва хизматрсониҳо ташкил гардид	ҚДСА, ВА, ВРИС, КА, ХГ	DFID, ADB	60,0		60,0	
	6.4. Татбиқи пай дар пай сиёсати қам кардани мушкилоти пешбурди бизнес	6.4.1. Ҳисоботдиҳии мақомоти муайяни давлатии ҳама сатҳҳо оид ба андешидани тadbирҳо чихати зоҳир намудани эътино (реагирование) вобаста ба мурочиати сохторҳои соҳибкорӣ нисбат ба фишорҳои вазнини маъмурӣ ба бизнес	6.4.1.1. Шумораи мурочиати шаҳрвандон оид ба фишорҳои номатлуб ва гарон ба бизнес	ҚДСА, ВА, ВРИС, КА, ХГ	WB, IFC	100,0		100,0	

7. Дастгирии давлатии самтҳои афзалиятноки инкишофи соҳибкорӣ дар минтақаҳо	7.1. Ташкили самараноки дастгирӣ ва инкишофи соҳибкорӣ дар ҳудуди минтақаҳо	7.1.1. Давраи дуум ва сеюми Барномаи давлатии дастгирии соҳибкорӣ барои солҳои 2012-2020 татбиқ карда шавад	7.1.1.1. Санадҳои меъёрии ҳуқуқии дахлдор таҳия ва тақмил дода шуданд	ҚДСА, ВА, ВРИС, КА, ХГ	IFC, DFID, ADB	400,0		400,0	
	7.2. Дастгирии давлатии рушди истеҳсолоти воридотивазкунанда ва ба содирот нигаронидашуда	7.2.1. Тавсияҳои Форуми аввалини иқтисодию сармоягузори Душанбе 2014 дар мавзӯи “Соҳибкорӣ-муҳаррики иқтисодиёт” аз 15 октябри соли 2014 татбиқ карда шавад	7.2.1.1. Самтҳои афзалиятноки рушди соҳибкорӣ муайян гардида ҳаҷми дастгириҳои давлатӣ зиёд шуд а) тадбирҳои барномавӣ оид ба дастгирии давлатӣ нисбати инкишофи истеҳсолоти воридотивазкунанда ва ба содирот нигаронидашуда андешида шуданд	ҚДСА, ВА, ВМ, ВРИС, КА, ХГ	ADB, DFID, EBRD, GIZ	500,0		500,0	
	7.3. Ташаккул додани ташкилотҳои инфрасохторӣ дар ҳудудҳои таъсисдодашуда	7.3.1. Концепсияи рушди ташкилотҳои инфрасохторӣ дар ҳудудҳои таъсисдодашуда таҳия ва татбиқ карда шавад	7.3.1.1. Ташкилотҳои инфрасохторӣ фаъл ва васеъ гаштани фаъолияти соҳибкориро дар ҳудудҳои таъсисдодашуда таъмин намуданд	ҚДСА, ВА, ВРИС, КА, ХГ	ADB, DFID, EBRD, GIZ	100,0		100,0	
	7.4. Таъмини дастгирии давлатии соҳибкории инноватсионӣ, бунёди технопаркҳо, бизнес-инкубаторҳо ва ғ.	7.4.1. Конференсияҳо, семинарҳо ва тренингҳои байналмилалӣ минтақавӣ, ки ба рушди соҳибкории инноватсионӣ бахшида мешаванд, мунтазам гузаронида шаванд 7.4.3. Шабакаи технопарк ва бизнес-инкубаторҳо дар ҳамкорӣ бо ҲҚТ ва шарикони рушд ташкил карда шавад	7.4.1.1. Санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ таҳия ва муқамал шуданд, барои рушди соҳибкории инноватсионӣ шароитҳо фароҳам оварда шуд 7.4.1.2. Шабакаи технопаркҳо ва бизнес-инкубаторҳо дар Тоҷикистон ташкил карда шуданд	ҚДСА, ВА, ВРИС, КА, ХГ	ADB, DFID, EBRD, GIZ	300,0		300,0	
	7.5. Таъсиси марказҳои аналитикӣ-иттилоотӣ ва машваратӣ (бизнес-инкубаторҳо)	7.5.1. Асосҳои институционалӣ барои ташкили самараноки фаъолияти марказҳо таҳия карда шаванд	7.5.1.1. Шумораи марказҳои иттилоотӣ таҳлилӣ ва машваратӣ афзуд	ҚДСА, ВА, ВРИС, КА, ХГ	ADB, DFID, EBRD, GIZ	200,0		200,0	
8. Ташаккули низомии институционалии дастгирии соҳибкорӣ бо назардошти соҳибкории занон	8.1. Ташаккули низомии иттилоотӣ оид ба дастгирии соҳибкорӣ, бахусус соҳибкории занон ва ҳамроҳсозии барнома барои дастгирии соҳибкорӣ аз тарфи занон	8.1.1. Ҳамроҳсозии сиёсат ва барнома барои дастгирии соҳибкории занон дар доираи фаъолияти Гуруҳи корӣ оид ба дастгирии соҳибкории занон бехтар карда шавад 8.1.2. Тадқиқоти комплексӣ оид ба тадқиқоти паҳлуҳои гендерии рушди соҳибкорӣ гузаронида шавад	8.1.1.1. Матритсаи амалиёти барнома оид ба дастгирии соҳибкории занон дар Тоҷикистон таҳия гардида мунтазам нав карда мешавад 8.1.1.2. Ҳисоботи аналитикӣ оид ба натиҷаи тадқиқоти паҳлуҳои гендерии муҳити соҳибкорӣ бо назардошти	ҚДСА ККЗО, АОМО, БХ, АСИТ	EBRD, ADB, DFID, UN-Women, Oxfam	150,0		150,0	

		8.1.3. Таҳлили омили гендерии соҳибкорӣ гузаронида шавад ва бо назардошти талаботҳои байналмилалӣ барои тақмили он тавсияҳо таҳия карда шаванд	тавсияҳо оид ба дастгирии соҳибкории занон таҳия карда шуд. 8.1.1.3. Омили гендерии соҳибкорӣ муқаммал ва гузаронида мешавад.						
8.2. Таъмини дастрасии соҳибкорон, аз ҷумла қонунҳои соҳибкор ба малакаю дониш (баланд бардоштани бархӯрдорӣ)		8.2.1. Шабакаи васеи марказҳои маълумоти тоҷирӣ (бизнесӣ) тавассути бунёди бизнес-инкубаторҳои худудию соҳавӣ бо назардошти талаботи соҳибкорон аз ҳисоби мардону занон дар ҳамкорӣ бо бизнес ассотсиатсияҳо ва дигар шарикон таъсис дода шавад	8.2.1.1. Дар ҳар як минтақа на кам аз 2 адад бизнес инкубатори худудию соҳавӣ бо назардошти талаботи соҳибкорон аз ҳисоби мардону занон таъсис шуд 8.2.1.2. Дар ҳар як минтақа дар бизнес инкубаторҳо на кам аз 200 зан ва 200 мард меомӯзанд	ҚДСА, ККЗО, ВМАО, АОМО, БХ, АСИТ	EBRD, ADB, DFID, UN-Women, Oxfam	950,0		950,0	
		8.2.2. Барои тавсеаи шабакаҳои умумӣ ва бизнес ассотсиатсияҳо дар асоси истифодаи механизми фармоиши иҷтимоӣ мусондат карда шавад 8.2.3. Таҳлили меъёрҳои танзимкунанда оид ба Бизнес инкубаторҳо гузаронида шавад ва пешниҳодҳо оид ба беҳтар намудани муҳити ҳуқуқӣ таҳия карда шаванд	8.2.1.3. Дар ҳар як минтақа на кам аз 1 адад бизнес-ассотсиатсия дар асоси истифодаи фармоиши иҷтимоӣ ташкил карда шуд 8.2.1.4. Таҳлили танзимкунандаи меъёрҳо оид ба Бизнес инкубаторҳо гузаронида шуд ва пешниҳодҳо оид ба беҳтар намудани муҳити ҳуқуқӣ таҳия карда шуданд	ҚДСА, ККЗО, ВМАО, АОМО, БХ, АСИТ	EBRD, ADB, DFID, UN-Women, Oxfam	200,0		200,0	
		8.2.4. Дастурамал оид ба мунтазам гузаронидани мониторинг ва арзёбии инкишофи соҳибкорӣ барои Гуруҳи қорӣ оид ба инкишофи соҳибкории занони назди ҚДСА таҳия карда шавад. 8.2.5. Семинарҳо, тренингҳо вобаста ба асосҳои қонунгузорӣ ва меъёрӣ, андозбандӣ ва дигар масъалаҳои муҳим доир ба рушди соҳибкорӣ дар шарикӣ бо бахши хусусӣ гузаронида шавад	8.2.1.5. Дастурамал оид ба гузаронидани мониторинг ва арзёбии инкишофи соҳибкорӣ занон ва барои Гуруҳи қорӣ оид ба рушди соҳибкории занони назди ҚДСА мавҷуд аст	ҚДСА, ВМ, ККЗО, АОМО, БХ, АСИТ	EBRD, ADB, DFID, UN-Women, Oxfam	8,0		8,0	
			8.2.1.6. Дар ҳар як минтақа на кам аз 800 занон ва 800 мардони соҳибкор (дар ВМКБ на кам аз 200 занон ва 200 мардон) омузонидани шуданд	ҚДСА, ВМ, КА, ККЗО, АОМО, БХ, АСИТ	EBRD, ADB, DFID, UN-Women, Oxfam	500,0		500,0	

		8.2.6. Мизҳои мударвар, бизнес форумҳо оид ба чорабинӣ, ки барои пешбурди соҳибқарорӣ занон нигаронида шудаанд, гузаронида шаванд ва рӯнамон қорҳои иҷрошуда аз ҷониби Гуруҳи қорӣ таҳия ва пешниҳод карда шаванд 8.2.7. Таҳия ва паҳн намудани маводҳои методӣ иттилоотӣ бо назардошти хусусиятҳои хоси (бахш, шакл ва ғайра) барои рушди фаъолияти соҳибқарорӣ занон равонашуда	8.2.1.7. Ҳамасола дар доираи Гуруҳи қорӣ маърақаҳои миллий оид ба соҳибқарорӣ занон амалӣ гаштанд 8.2.1.8. Ҳамасола маводҳои иттилоотӣ бо назардошти хусусиятҳои хоси соҳибқарорӣ занон ба теъдоди на кам 500 нусха паҳн карда шуданд	ҚДСА, ККЗО, АОМО, БХ, АСИТ	EBRD, ADB, DFID, UN-Women, Oxfam	200,0		200,0	
8.3. Дастгирии занон дар соҳаи кишоварзӣ ва хунармандӣ	8.3.1. Барномаи амалиёт оид ба таъмини дастрасии баробари занони деҳот ба захираҳои иқтисодӣ ва ворид намудани онҳо ба барномаю нақшаҳои соҳавӣ таҳия карда шаванд 8.3.2. Занҷираи Арзиши илова миёни занони истеҳсолкунанда дар соҳаи кишоварзӣ инкишоф дода шаванд. 8.3.3.1. Савияи дониши ҳуқуқӣ иқтисодии занон дар деҳот баланд бардошта шаванд 8.3.5.1. 8.3.6.1. Занҷираи Арзиши изофа миёни занони хунарманд инкишоф дода шаванд 8.3.7.1. Низомии миёнаравӣ (медиатсия) амалкунанда бо зикри истифодаи он аз ҷониби занон ва соҳибқарорӣ хурду миёна ташкил карда шаванд	8.3.1.1. Шугли занон дар қорҳои баландиқтисос дар кишоварзӣ афзуд 8.3.1.2. Қорқарди маҳсулотӣ кишоварзӣ афзоиш ёфт 8.3.1.3. Духтарон бо касбҳои техникӣ омӯзонида шуданд 8.3.1.6. Занҷираи Арзиши изофа миёни занони хунарманд инкишоф ёфт 8.3.1.7. Қонун оид ба миёнаравӣ (медиатсия) таҳия шуд ва низомии амалкунандаи миёнаравӣ ташкил гардид 8.3.1.8. Ҳуқуқшиносон ва дигар мутахассисон барои миёнаравӣ ҷиҳати ҳалли баҳсҳои тижоратӣ, алаҳқусус барои занон омӯзонида шуданд	ҚДСА, ККЗО, АОМО, БХ, АСИТ	EBRD, ADB, DFID, UN-Women, Oxfam	325,0		325,0		
8.4. Устувор гардонидани нерӯи Гуруҳи қорӣ оид ба дастгирии соҳибқарорӣ занон	8.4.1. Таҷрибаи кишварҳои дигар дар самти дастгирии соҳибқарорӣ занон, барномаҳои бештар самаранок (барномаҳои молиявӣ ва ғайримолиявӣ) омӯхта шаванд.	8.4.1.1. Барои аъзоёни қотиботи Гуруҳи қорӣ ҷиҳати омӯзиши таҷрибаи кишварҳои оид ба дастгирии соҳибқарорӣ занон сафарҳои омӯзишӣ ташкил карда мешаванд	ҚДСА, ККЗО, Котиботи Гуруҳи қорӣ	EBRD, ADB, DFID, UN-Women, Oxfam	25,0		25,0		
8.5. Тақвияти маблағгузориҳои давлатии соҳибқарорӣ, бо назардошти соҳибқарорӣ занон	8.5.1. Дурнамои фаъолнокии иқтисодии аҳоли бо назардошти хусусиятҳои хоси гендерии минтақаҳои алоҳида ва бахшҳои истеҳсолот, инчунин талаботҳо ба қарзгирӣ таҳия карда шаванд 8.5.2. Дар доираи Фонди дастгирии соҳибқарорӣ бо назардошти ҳиссаи занон дар байни соҳибқарорӣ на кам аз 30% маблағҳо барои дастгирии соҳибқарорӣ занон равона карда	8.5.1.1. Аз Фонди дастгирии соҳибқарорӣ на кам аз 30% маблағҳо аз ҳаҷми умумии маблағҳо барои дастгирии соҳибқарорӣ занон ҷудо гардид 8.5.1.2. Хатҳои қарздиҳӣ барои занони соҳибқарорӣ таҳия ва қорӣ гардиданд 8.5.1.3. Воситаҳои (инструментҳои) сармоягузори барои	ҲҶТ, ҚДСА, ККЗО	EBRD, ADB, DFID, UN-Women, Oxfam	50,0		50,0		

		шаванд 8.5.3. Хатҳои қарздиҳӣ барои занони соҳибкор таҳия ва ҷорӣ карда шаванд 8.5.4. Воситаҳои (инструмент) сармоягузорӣ барои маблағгузориҳои соҳибкории занон таҳия ва ҷорӣ карда шаванд	маблағгузориҳои соҳибкории занон таҳия ва ҷорӣ шуданд						
1			8.6.1.1. Самаранокии истифодаи грантҳои Президентӣ барои рушди соҳибкории занон дар асоси мунтазам гузаронидани мониторингу арзёбии баланд бардошта шаванд	ҲҚТ, ККЗО	EBRD, ADB, DFID, UN-Women, Oxfam	1600,0	150,0	450,0	
		8.7.1. Тадбирҳои дастгирии давлатии ташкилотҳои қарздиҳии моливии хурд, ки ба амалӣ намудани барномаҳои иҷтимоӣ оид ба дастгирии занони соҳибкор аз ҳисоби гуруҳи осебпазир масъуланд, андешида шаванд	8.7.1.1. Тадбирҳои ҳавасмандгардонӣ ва дастгирии давлатии ташкилотҳои қарздиҳии моливии хурд, ки ба амалӣ намудани барномаҳои иҷтимоӣ оид ба дастгирии занони соҳибкор аз ҳисоби табақаи осебпазир: маъюбон, занони партофташудаи муҳочирони меҳнатӣ, хонаводаҳои камбизоат масъуланд, андешида шуданд	БМТ, ҚДСА	EBRD, ADB, DFID, UN-Women, Oxfam	200,0		200,0	
9. Инкишофи ШДБХ ва дар ин замина баланд бардоштани самаранокии истифодаи маблағҳои бучети давлатӣ ва иҷроиши фуқсияю вазифаҳои давлатӣ	9.1.Такмил додани заминаҳои қонунгузориҳои ШДБХ дар асоси қабули таҷрибаи ҷаҳонии истифодаи усулу воситаҳои ШДБХ, ҷорӣ намудани шаклҳо ва механизмҳои муқаммалӣ ҳамкорӣҳои давлату бахши хусусӣ хангоми татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ 9.2.Фароҳам овардани муҳити мусоид, аз ҷумла ташкили низоми аҳамиятноки дастгирӣ, ҳавасмандкунӣ ва қафолатҳо барои ҷалби захираҳои бахши хусусӣ дар татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ; 9.3.Ба роҳ мондани муколамаи давлат бо бахши хусусӣ миёни	9.1.1.Барномаҳои рушди ШДБХ худудӣ ва соҳавӣ, ки ҳадафу вазифаҳоро барои инкишофи он дар назар доранд, таҳия карда шаванд	9.1.1.1.Шумораи лоиҳаҳои хурду миёнаи ШДБХ, аз ҷумла барои самтҳои зерин: самаранокии энергетикӣ ва ҷароғонкунии мунитсипалӣ ва ғайра, ки худтаъминшавиро ноил гаштанд, зиёд шуданд	ДИП, ҚДСА, ВА					
		9.1.2.Заминаи меъёрии ҳуқуқӣ дар бахши ШДБХ, аз ҷумла вобаста ба масъалаҳои ҳамкории иштирокчиён ва ҳамгирии Қонуни ҚТ “Дар бораи консессияҳо” ва “Дар бораи шарикӣи давлат ва бахши хусусӣ” тақмил дода шаванд	9.1.1.2.Шумораи барномаҳои худудӣ ва соҳавӣ рушди ШДБХ зиёд шуд;	ККЗО ҚДСА ВА		17,5	17,5		

иштирокчиёни раванди ШДБХ барои мубодилаи ақидаҳо ва ташаккули муносибати ягона барои Мушкилоти ШДБХ	9.1.3. Фаъолияти Корхонаҳои воҳиди давлатӣ аз рӯи мутобикат ба принципҳои иқтисодӣ бозаргонӣ таҳлил карда шавад;	9.1.3.1. Шумораи қарордодҳои оид ба ШДБХ зиёд шуд;	ҚДСА, ВА, ВРИС	WB	40,0	20,0	20,0	
	9.1.4. Оид ба масъалаҳои ШДБХ форум ва мизҳои мудавав ташкил карда шавад	9.1.4.1. Шумораи татбиқи лоиҳаҳо оид ба ШДБХ зиёд шуд;	ҚДСА		27,0	27,0		
	9.1.5. Барои иштирокчиёни ШДБХ семинари тренинги, ҳамчунин маърақаҳои иттилоотӣ барои ВАО оид ба механизмҳои ШДБХ, оид ба шакл ва дар амал чорӣ намудани онҳо ва имкониятҳои самаравӣ иҷтимоӣ иқтисодӣ ташкил ва гузаронида шавад	9.1.1.5. Ҳиссаи бахши хусусӣ дар ММД ва суръати афзоиши он зиёд гардид	ҚДСА		27,0	27,0		
	9.1.6. Шакл ва тартиби ба ҳисобгирии лоиҳаҳои ШДБХ, ҳамчунин индикаторҳо ва низомии мониторинги лоиҳаҳо таҳия карда шавад	9.1.6.1. Ҳаҷми сармоягузориҳои умумии ҷалбшуда зиёд гардид	ҚДСА		20,0	20,0		
	9.1.7. Фонди рушди (таҳия ва ирсол) лоиҳаҳои ШДБХ, аз ҷумла аз ҳисоби дигар сарчашмаҳои ба қонунгузорӣ номуҳолиф таъсис дода шавад	9.1.7.1. Фонди рушди (таҳия ва ирсол) лоиҳаҳои ШДБХ таъсис дода шуд	ҚДСА	WB, IFC	20,0		20,0	
	9.1.8. Тартиби расмӣ ва ҳуҷҷатгузорӣ оид ба ҷалби ширкатҳои амалиётӣ (сармоягузорон/оператор) ҷиҳати татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ таҳия карда шавад	Ширкатҳои амалиётӣ ҷиҳати татбиқи лоиҳаҳои ШДБХ ҷалб карда шуданд	ҚДСА, ВА, ВРИС	WB, IFC	20,0		20,0	

		9.1.9.Сатҳи иттилоотнокӣ ва дарки принципҳои ШДБХ, аз ҷумла дар байни муштариёни қавӣ ва шарикон (масалан, МИҲД маҳаллӣ, ширкатҳои хусусӣ), ҳамчунин ВАО баланд бардошта шавад							
ҶАМАҒӢ:						6899,5	381,5	5518,0	
ТАТБИҚИ НЕРҶИ ЗАХИРАВӢ ВА БАЛАНД БАРДОШТАНИ РАҚОБАТПАЗИРИИ ИҚТИСОДИӢТ									
3.1. САНОАТ									
3.1.1.Тақмили додани механизмҳои танзимкунандаи бахш	3.1.1.1. Дар доираи меъёрҳои СУС тақмили додани танзимкунандаи тарифҳои гумрукии, ки ба химояи молистеҳсолкунандагони ватанӣ равона гардидааст,	Лоихаи Қонунҳои ҚТ оид ба ворид намудани тағйирот ба Кодекси гумрук вобаста ба дастгирии давлатии молистеҳ-солкунандаи ватанӣ; ташкили шароити одилонаи рақобати молҳои ватанӣ ва воридоти; химояи бозори дохилӣ аз қочоқ ва молҳои қалбақӣ.	Ҳаҷми маҳсулоти умумии соҳа ва қошиш додани воридоти молҳои таъиноти саноатидошта афзоиш ёфт	МН ВА ВРИС ТСП МФ ВСАН		40,0	40,0		
	3.1.1.2. Тақмили додани сиёсати молиявӣ- қарзӣ барои таъмини соҳаҳои саноати бо захираҳои қарзӣ бо шартҳои мусоид.	Таҳия ва қабул намудани қарорҳои Ҳукумати ҚТ оид ба: - механизми қарздиҳии (субсидирование) фоизҳои бонкӣ барои хариди таҷҳизоти нав ва ҳаҷми қалони ашё; - тартиби пардохти хароҷотҳо чиҳати аз худкунии мавҷеи нави ҷойгиршавии қорхонаҳо дар доираи принципҳои ШДБХ; - зиёд намудани ҳаҷми маблағҳои Фонди дастгирии соҳибқорӣ ва паст кардани меъёри онҳо	Афзоиши шумораи қорхонаҳо ва ҳаҷми воситаҳои аз ҳисоби сарчашмаҳои нишондодашудаи бадастомада	МН ВА ВРИС БМТ МФ НК ҚДСА ВСАН		30,0	30,0		
	3.1.1.3 Тақмили додани санадҳои меъёрии ҳуқуқии рушди содирот ва	таҳия ва қабул намудани санадҳои меъёрию ҳуқуқии амалкунанда оид ба:	Ҳаҷми воридоти маҳсулоти таъиноти	МН ВА ВРИС		60,0	60,0		

	воридотивазкунанда.	<ul style="list-style-type: none"> - ворид намудани тағйироту иловаҳо ба қонунгузории амалкунанда ва барномаҳои рушд; барномаҳои рушди содирот ва воридотивазкунанда; - ташкили институтҳои мусоидаткунандаи содирот, бо назардошти ташаккули шабакаҳои интиқоли мол дар хориҷа; - дастгирии иттилоотӣ – машаваратӣ ва маркетингӣ, таҳлил дар мусоидати пешравию содирот; - ислоҳоти сиёсати савдо ва содда намудани расмиёти содиротӣ- воридотӣ; - муносибати истихроҷи қанданиҳои ғойданокро танзимкунанда. 	саноатидошта кам шуда, ҳаҷми содироти маҳсулоти саноатӣ зиёд гардид	ВСАН					
	3.1.1.4. Сатҳи муҳофизат аз моддаҳои зарарноки кимиёвӣ баланд бардошта шавад	Қарорҳои ҲҚТ (Қонунҳо) дар бахши тасниф ва тағабандии моддаҳои кимиёвӣ (ТТМК) дар асоси низоми байналмилалӣ ва тасдиқ намудани Стратегияи ҷорӣ кардани ТТМК қабул карда шавад.	Заминаҳои қонунгузорӣ мавриди амал қарор дода шуданд	МН ВА ВРИС ВСАН		50,0	50,0		
2. Баланд бардоштани рақобатнокии маҳсулот	3.1.2.1. Гузаронидани модернизатсияи соҳаҳои саноат ва диверсификатсияи онҳо	<p>Барномаи ягонаи рушди саноат таҳия ва қабул карда шавад. Маҷмуи тадбирҳои онд ба:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ҷалби воситаҳои молиявии фондҳои рушд; - рушди фондҳои венчурӣ, сармоягузориҳои дохилию хориҷи; - ташаккули рушди кластерҳо ва ҷори намудани усулҳои самараноки истифода ва безаргардонии партовҳо; - баланд бардоштани самаранокии ТИТК, ташкили технопаркҳо, бизнес инкубаторҳо, ва таҳияи лоиҳаҳои ШДБХ; - баланд бардоштани арзиши изофан маҳсулот ва инкишофи ассосиатсияҳои соҳавӣ 	Ҳаҷми ҷалби сармоягузориҳои афзоиш ёфт Шумораи лоиҳаҳои инноватсионӣ ва лоиҳаҳои ШДБХ зиёд шуд	ВРИС ВСАН КДСА ТСП КА					

<p>3.1.2.2. Баланд бардоштани сифат ва имичи махсулоти саноати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бозорҳои ҷаҳонӣ, ташаккул додани брендҳои саноатӣ</p>	<p>Дар корхонаҳои низомии стандартҳои байналмилалӣ сифат ҷорӣ карда шаванд. Барои муаррифии молҳои истеҳсоли ватанӣ дар бозорҳои дохилӣ ва хориҷӣ имкониятҳои истифодаи ТКИ (технологияҳои коммуникатсионӣ иттилоотӣ) истифода карда шаванд. Брендҳои миллии маҳсулот ва муаррифии онҳо, ки шиносоии молҳоро дар бозорҳои хориҷӣ аз рӯи тамғаи "Истеҳсоли Тоҷикистон" таъмин менамояд, таҳия карда шаванд. Барои ништироки корхонаҳои дар намоишгоҳу ярмаркаҳои байналмилалӣ мусондат карда шаванд. Сиёсати васеи воридотивазкунии молҳо ва зиёд намудани ҳаҷми содирот таҳия ва амалӣ карда шаванд.</p>	<p>Шумораи корхонаҳо, ки стандартҳои байналмилалӣ сифатро истифода мекунанд зиёд шуд. Брендҳои шинохташавандаи миллии ташкил карда шуд</p>	<p>МН ВА ВРИС ВСАН КДСА АСМС</p>					
	<p>Дар доираи татбиқи чунин тадбирҳо, объектҳои нави зерин бунёд ва инкишоф ёфтанд:</p>	<p>Ба фаъолият оғоз карданд</p>						
	<p>1. ҚСП «Чунтай-Данғара-Текстил»</p>	<p>Даври пурраи коркарди пахта ба роҳ монда шуд</p>			260000			260000
	<p>2. ҚДММ «Адолат» Фарҳор</p>				18000			18000
	<p>3. ҚДММ «Бехрузи Мурод» Ваҳш</p>				20000			20000
	<p>4. ҚДММ «Евразия текстил» Данғара</p>				30000			30000
	<p>5. ҚДММ «Кока-Кола нушокиҳои Тоҷикистон» ш. Душанбе</p>				70000			70000
	<p>6. ҚСП «Хуаксин Ғаюр Суғд-семент» Б.Ғафуров</p>				100000			100000
	<p>7. ҚСП «Чунгтсай Мохир семент» Ёвон</p>				145000			145000
	<p>8. ҚДММ «Ху Чан Ғаюр индустриал» Ёвон (гипс и гипсокартон)</p>				17800			17800
	<p>9. ҚДММ «Точ Чайна 2013» ш. Ваҳдат (семент)</p>				80000			80000
	<p>10. ҚДММ «Пакурт» ш. Ваҳдат (гилло ва нуқра)</p>				32600			32600
	<p>11. ҚДММ «Броатек Тоҷикистон майнинг инвестмент лимитед» ш. Панҷакен (курғошим ва мис)</p>				2400			2400
	<p>12. ҚДММ «Нуқраформ» ш. Истиклол (нуқра)</p>				3800			3800

		13. ЧДММ «Дин Шин Хэ» ш. Қайроққум (нукра ва рух)				2700			2700
		14. ЧДММ «Ширкати кухии Тоҷикистону Хитой» ш. Қайроққум (комбинати металлургӣ)				214900			214900
		15. ЧШК «ТоҷикАзот» (КМ бо Хитой) ш.Сарбанд				140000			140000
		16. КВД «ТАЛКО» (кислотаи сульфат, криолит, алюминийи фтордор) Ёвон				126000			126000
		Ҳамагӣ дар бахш:				1263470	126270		1137200
		Лоихаҳои сармоғгузориҳои минтақавӣ, аз ҷумла:							
		Сугд				82560			
		Хатлон				401100			
		ВМКБ				12240			
		НТМ							
		Душанбе							
		Ҳамагӣ дар минтақа:				495900			
		Ҳамагӣ:				1759370			

3.2. БАХШИ АГРАРӢ: БЕХАТАРИИ ОЗУҚАВОРИ ВА ФАРОҲАМ ОВАРДАНИ ДАСТРАСИ БА ФИЗОИ ХУШСИФАТ

1. Идома додани ислохоти самараноки бахши кишоварзӣ бо мақсади рушди кишоварзии сардаромад	1.1. Такмил додани идоракунии бахши кишоварзӣ	Таҳия ва қабул намудани санадҳои меъриёи ҳуқуқӣ ба такмил додани идоракунии бахши кишоварзӣ ва сохтори идоракунии Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон	Гузариш ба низоми нави идоракунии кишоварзӣ	ВРИС ВМ ВКИШ ҚДСА АИҚТ		1250	200	1100	--
	1.2.Ба хоҷагиҳои бузург табдил додани хоҷагиҳои деҳқонӣ, таҳими табақаи миёна ва рафъи нобаробарии гендерӣ дар соҳаи кишоварзӣ	таҳия ва қабули санадҳои меъриёи ҳуқуқӣ дар бораи дастгирии хоҷагиҳои миёна ва бузурги кишоварзӣ.	Афзун намудани ҳаҷми миёнаи хоҷагии фермерӣ, зиёд намудани табақаи миёнаи аҳоли ва паст намудани Нобаробарии гендерӣ дар деҳот;	ВРИС ВК ВМ ККЗО АОМО		31500	1700	15800	---
		Ворид намудани коршиносони гендерӣ ба ҳайати гуруҳҳои корӣ оид ба таҳияи санадҳои меъриёи ҳуқуқӣ дар бахши ислохоти кишоварзӣ;	Ба ҳайати гуруҳҳои корӣ оид ба таҳияи нақшаҳои кишоварзӣ коршиносони гендерӣ шомил ҳастанд	ВК ВМ ККЗО					

		Гузaronидани таҳлили гендерии хоҷагии кишлоқ аз соли 2013 ва таҳияи тавсияҳо барои ислохоти соҳан кишоварзӣ аз лиҳози гендерӣ хассос	Ҳисоботи таҳлилий ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод мегардад. Ҳисоботи мазкур дар сомонаи расмии Агентии омор ҷой дода мешавад.	АОМО ВК ВМ ККЗО		15,0		15,0	
	1.3. Такмили механизми андозбандӣ ва таъмини дастрасии хоҷагиҳои кишоварзӣ ба захираҳои молиявӣ қарзӣ.	Ворид намудани тағйироту иловаҳо ба Кодекси андози Ҷумҳурии Тоҷикистон, такмили механизми қарздиҳии имтиёзнок ва дастгирии кишоварзӣ, таъсиси низоми суғуртавии бахши кишоварзӣ ва рушди кооперативҳои қарзӣ	Паст намудани сарбории андоз, зиёд намудани ҳаҷми қарзҳо, таъмини маълагузорию устувор ва коҳиш додани таваккалиҳо дар истеҳсолоти кишоварзӣ	ВРИС ВКИШ ВМ КДСА КА		14300,9	350	8250,3	4800
2. Бехтар намудани инфрасохтор ва таъмини моддию техникаи кишоварзӣ	2.1. Рушди инфрасохтори истеҳсолоти кишоварзӣ	таҳияи барномаи рушди инфрасохтори истеҳсолоти кишоварзӣ, ташкили маркази иттилоотӣ-машваратии Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон	Ҳолати инфрасохтори истеҳсолоти кишоварзӣ бехтар карда шуд.	ВРИС, ВК, ВМ, КДСА		29001	9600,5	3500,4	12000,5
	2.2. Баланд бардоштани сатҳи механизатсияи кишоварзӣ ва бехтар намудани дастрасӣ ба ирригатсия ва мелиоратсия	Таҳияи барномаи механизатсияи кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2016-2020, таъсис додани Шурои миллий оид ба идоракунии захираҳои об, таҳия ва қабули санади меъёрию ҳуқуқии дахлдор оид ба барқарор намудани системаи ирригат-сионӣ, азнавкунии фондҳои истеҳсолии хоҷагии об.	Бехтар намудани таъминоти техникаи соҳаи кишоварзӣ, кам намудани талафоти захираҳои об, зиёд шудани майдони заминҳои обёришаванда .	ВРИС, ВКЧТ, ВМ, КДСА, ВЭНЕ, АБЗО		866000,2	85100,6	454000,4	102000,5
	2.3. Баланд бардоштани малакаи маркетингӣ ва касбии қормандони соҳаи аграрӣ	Таҳияи нақшаи солонаи ҷорабиниҳо оид ба дастгирии Маркази баланд бардоштани маҳорати касбии мутахассисони соҳаи кишоварзӣ ва ба инобат	Шумораи мутахассисоне, ки курсҳои такмили ихтисос дар бахши кишоварзиро гузаштанд, зиёд	ВРИС, ВК, ВМ		1450,5	200,0	1350,4	----

		гирифтани масъалаи дастгирии маблағгузори он бо назардошти самтҳои рушди бахши кишоварзӣ ва баланд бардоштани маълумотнокии гендерӣ	шудааст						
		Гузариши қонунҳои ҳамаҷонибаи иттилоотӣ бо ҷалби занон оид ба фаҳмонда додани талаботи Кодекси замини Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқӣ дар самти ислоҳоти соҳаи кишоварзӣ	Теъдоди занон дар қонунҳои мақолатӣ аз 40 фоиз	ВК, ВМ КДИЗГ, ККЗО		100,0		100,0	
3. Фазаи маҷмӯи маҳсулоти кишоварзӣ бо мақсади баланд бардоштани сатҳи бехатарии озӯкаворӣ ва физии комили аҳолии кишвар	3.1. Самаранок истифода намудани захираҳои замин ва обӣ	Тақвими қонунгузорӣ: ворид намудани тағйироту иловаҳо ба Кодекси замини Ҷумҳурии Тоҷикистон, содда намудани меъёрҳои содиротӣ ва воридотӣ, таҳияи механизми самаранокӣ мониторинг ва арзёбии захираҳои замин ва об. Таҳияи тадбирҳо оид ба маълумотнокии ҷамъиятӣ дар масъалаҳои ҳолати экологии захираҳои замин ва об ва таъмини татбиқи самаранокӣ барномаҳои соҳавӣ	Ҳосилнокии зироатҳои кишоварзӣ ва пурмаҳсулӣ дар соҳаи қорводорӣ афзудааст, аз ҷумла 2-3 ҳосил дар як сол; -азхудкунии заминҳои нав; -парвариши зироатҳои сердаромад ва ба содирот нигаронидашуда.	ВРИС, ВКИШ, ВМ, КА КДИЗ, АОМО		165001,2	1023,0	56001,0	72250,0
	3.2. Рушди тухмпарварӣ ва зотпарварӣ	Ворид намудани тағйироту иловаҳо ба қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи бойторӣ», «Дар бораи ҷароғоҳҳо», «Дар бораи зотпарварӣ» ва ғайра, бо мақсади таъмини дастрасии хоҷагиҳо ба дарёфтчиҳои хушсифат ва тухмии хушсифат	Заминаи устувори зироатҳои кишоварзӣ ва зотпарварӣ ташкил карда шудааст	ВРИС, ВКИШ, ВМ, АИҚТ		119000,8	5700,2	7300,7	46900,9
	3.3. Баланд бардоштани ҳосилнокии зироатҳои кишоварзӣ	Таҳияи тадбирҳо оид ба таъмини талаботи хоҷагиҳо бо тухмии хушсифат, нӯриҳои минералӣ ва воситаҳои химиявӣ ҳифзи растаӣ, дастрасии баробарҳуқуқи хоҷагиҳо ба оби ползӣ, риояи дигар тадбирҳои агротехникӣ, инчунин паст кардани талафоти зимни ҷамоварӣ ва кашонидани ҳосил.	Баромади маҳсулот ба 1 га. маҳсулдиҳӣ аз 1 сар қорво зиёд шудааст	ВРИС, ВК, ВМ, АИҚТ		21000,8	3000,5	8500,2	9000,6
Ҷамағӣ дар бахш:						1248505,4	106874,8	555903,6	246951,9
		Лоиҳаҳои минтақавии сармоягузорӣ дар бахши аграрӣ, аз ҷумла:							
		Суғд				53778,0			

		Хатлон			850539,6				
		ВМКБ			166233,0				
		НТМ			----				
		Душанбе			-----				
		Ҷамағӣ дар минтақаҳо:			1070550,6				
		Ҷамағӣ:			2319056				
3.3. КОМПЛЕКСИ СУЗИШВОРИЮ ЭНЕРГЕТИКӢ									
3.3.1. Диверсифика тсияи манбаъҳои энергетикӣ	3.3.1.1. Идомаи азхудкунии ва истифодаи самараноки иқтидорҳои гидроэнергетикӣ дар заминаи сохтмони НБО-ҳои нав ва таҷдиди НБО-ҳои мавҷуда ва МБГ бо риояи талаботҳои экологӣ	1. Татбиқи барномаи рушди гидроэнергетикаи хурд ва мониторинги НБОХ-и сохтшуда 2. Сохтмонҳои нав ва таҷдиди НБО-ҳои мавҷуда 3. Бунёди намудани ҚСК НБО “Роғун” 4. Бунёди намудани стансияҳои барқии хароратӣ 5. Огози татбиқномаи лоиҳаи CASA-1000 6. Бунёди ХИБ-и нав ва таҷдиди ХИБ ва ЗИБ - Лоиҳаҳои минтақавии энергетикӣ, бо назардошти НБО-ҳои иқтидорашон хурд ва миёна ЗИБ, ХИБ Сугд Хатлон ВМКБ - Иншооти ХИБ-220 кВ ва ЗИБ дар МОИ-и Данғара НБО-и Қайроққум НБО-и Сарбанд НБО-и Норақ ЗИБ Равшан ЗИБ Ордженикидзеобод ЗИБ «Промышленная» ХИБ-500 кВ Таҷдиди НБО-и Оксу	1. Ба қор андохтани иқтидорҳои нав, аз ҷумла: - ҚСК НБО “Роғун” - НБҲ «Шӯрӯб» - НБҲ Фон-Яғноб - МБГ-2 Душанбе 2. Кам намудани норасоии нерӯи барқ /Талаботи қонешуда ба нерӯи барқ 3. Истехсоли нерӯи гармӣ дар МБГ 4. Сохтори истеҳсоли ва истеъмоли интиқоли нерӯ (ТЭБ)	ВЭНЕ ВРИС КҲМЗ МДМИЛ БЭ, ШСХК «Барқи Тоҷик», ҚСК НБО “Роғун”, ШЭ «Помир Энержи»	Ширкати НОС Номуайян Эксим Банк WB EBRD IDB BCA USAID DFID EBRD ADB	2867000 300000 700000 326000 60000 110000 70000 79000 7500 39000 71000 136000 350000	2867000 300000 16300 15000 45000 110000 70000 79000 7500 39000 71000 136 000 350000	300000 700000 309700 45000 110000 70000 79000 7500 39000 151550 42297 297113 81435 20000 71000 136 000 350000	1064

					EBRD IDB	14370 15000 5500 79000 6000	1300 15000 5500 3950	13070 75050 6000	
	3.3.1.2.Идомаи корҳо оид ба иктишоф ва азхудкунии захираҳои сӯзишвории органикӣ, афзун намудани истихроҷи ангишт ва газтаъминкунии он дар заминаи таҳия ва татбиқи барномаи мақсадноки рушди истихроҷ (аз ҷумла бо усули шахтавӣ) ва газтаъминкунии ангишт	Таҳия ва татбиқи барномаи мақсадноки рушди истихроҷ, ва коркарди ангишт	Ҳаҷми истихроҷи ангишт; Захираҳои муайяншуда ва тасдиқшудаи сӯзишвории органикӣ	ВСАН ВРИС Саридораи геология		500	250		250
	3.3.1.3.Таъмини ҳавасмандсозии ба гардиши хочагӣ чалб намудани манбаҳои барқароршавандаи энергия МБЭ (оғтоб, биогаз, бод) дар заминаи пешниҳоди қарзҳои имтиёзноки соҳибкорӣ дар самти лоихакашӣ, истеҳсол ва истифодаи таҷхизотҳо дар асоси МБЭ, ташкил намудани марказҳои таълимӣ ва хизматрасонии ба истифодаи васеи МБЭ мусоидаткунанда	1. Бунёд намудани таҷхизотҳо дар заминаи МБЭ (ба ғайр аз гидроэнергетика) 2. Омода намудани лоихаи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Оид ба тасдиқ намудани Тартиби гузаронидани экспертизаи давлатии лоихаҳои энергетикӣ ва барномаҳои сохтмони иншоотҳои азими энергетикӣ»	Ҳиссаи истеҳсоли энергия дар таҷхизотҳои МБЭ (ба ғайр аз НБО); Шумораи марказҳои таълимӣ ва хизматрасонии бақайд-гирифташудаи ба истифодаи васеи МБЭ мусоидаткунанда; Шумораи сохторҳои тичоратии бақайдгирифташудаи шаклҳои гуногуни моликият дар баҳши МБЭ; Маблағи умумии қарзҳои имтиёзнок барои рушди бизнес дар баҳши МБЭ; Тағйиротҳои ба Кодекси Андоз ворид-кардашуда;	ВЭНЕ ВРИС		69430	17380	52050	

<p>3.3.2. Ноил гаштан ба тағйиротҳои назаррасӣ миқдорӣ ва сифатӣ дар энергетикаи ватанӣ</p>	<p>3.3.2.1. Баланс намудани самаранокии менеҷменти энергетикӣ ва молиявии КСЭ аз ҳисоби гузаронидани сиёсати самарабахши кадрӣ, ки таҳия ва татбиқи барномаҳои максадноки омода намудани мутахассисон ва баланс намудани тахассуси онҳо, аттестатсияи мунтазам ва сертификатсияи менеҷерҳои ширкатҳои энергетикиро пешбинӣ менамояд</p>	<p>Амалӣ намудани сиёсати самарабахши кадрӣ, ки таҳия ва татбиқи барномаҳои максадноки омода намудани мутахассисон ва баланс намудани тахассуси онҳо, аттестатсияи мунтазам ва сертификатсияи менеҷерҳои ширкатҳои энергетикиро пешбинӣ менамояд, аз ҷумла роҳбарон</p>	<p>Бехтар намудани натиҷанокии қарорҳои дар баҳши КСЭ қабулгардида; Кам намудани шумораи ҳолатҳои садамавӣ ва бехтар намудани эътимоднокии таъмини нерӯ; Шумораи мутахассисони роҳбарӣ-нандаи корхонаҳои КСЭ, ки сертификати мутобиқати сифати менеҷменти энергетикаро дастрас намудаанд</p>	<p>ВЭНЕ ВРИС ШСХК «Барқи Тоҷик»</p>					
	<p>3.3.2.2. Ба анҷом расонидани таҷдиди энергетикаи ватанӣ, оптимизатсияи низомии идоракунии ширкатҳо ва корхонаҳои энергетикӣ соҳаҳои сӯзишворӣ, дар кишвар ташкил намудани маркази ягонаи аналитикии КСЭ</p>	<p>1. Татбиқи дигаргуниҳои сохторӣ дар КСЭ, тағйир додани низомии идоракунии ширкатҳо ва корхонаҳои энергетикӣ соҳаҳои сӯзишворӣ 2. Таҳия ва оптимизатсияи тавозуни энергетикӣ ҚТ ва минтақаҳои он</p>	<p>Устувории молиявии корхонаҳои КСЭ. Афзоиши ҳиссаи КСЭ дар ташаккули бучети давлатӣ. Сохтори истеҳсоли нерӯ бо таҷҳизотҳои шаклҳои мухталифи моликият</p>	<p>ВЭНЕ ШСХК «Барқи Тоҷик» ҚДСА</p>					
	<p>3.3.2.3. Таҳия намудани заминаҳои меъёри ҳуқуқӣ ва барномаҳои пешбиниқунандаи комерсиализатсияи КСЭ ва диверсифиқатсияи шаклҳои моликият дар баҳши энергетика, маҷмӯи тадбирҳои ҷиҳати дастгирии шарикӣ</p>	<p>1. Тарҳрезии маҷмӯи тадбирҳои ҷиҳати дастгирии ҳамкориҳои давлат ва баҳши хусусӣ дар КСЭ 2. Таҳияи механизмҳои дастгирии тичорати хусусӣ дар КСЭ</p>	<p>Шумораи лоиҳаҳои энергетикӣ ШДБХ</p>	<p>ҲҚТ ВЭНЕ ШСХК «Барқи Тоҷик», ҚДСА</p>					

	давлат ва бахши хусусӣ (ШДБХ) дар КСЭ								
	3.3.2.4. Диверсификатсия намудани манбаъҳои маблағгузори КСЭ дар асоси пешбурди ислоҳот дар зербахшҳои соҳавии КСЭ	Таҳияи низоми самараноки шаффофияти фаъолияти молиявӣ хоҷагидорӣ (ФМХ) ва ҳавасмандгардонии корхонаҳои КСЭ чихати таъмини фаъолнокии фаъолияти сармоягузори КСЭ аз ҳисоби манбаъҳои дохилӣ	Афзоиши ҳиссаи сармоягузориҳо ба иншоотҳои энергетикӣ аз ҳисоби манбаъҳои дохилӣ; Афзоиши дороиҳо (ликвидност) ва устувории молиявӣ корхонаҳои энергетикӣ	ҲҚТ ВЭНЕ ШСХК «Барқи Тоҷик» ҚДСА					
	3.3.2.5. Таъмини афзоиши имкониятҳои КСЭ чихати ташаккулдиҳии бучети давлатӣ	1. Таҳия ва татбиқи чорабиниҳо оид ба ноилшавӣ ба шаффофияти молиявӣ корхонаҳои КСЭ ва таъмини афзоиши имкониятҳои КСЭ чихати ташаккулдиҳии бучети давлатӣ 2. Муҳайё намудани шароит барои татбиқи иқтидори содироти электрэнергетика 3. Истифодаи методҳои дипломатияи энергетикӣ	Хизматрасони саривактӣ қарзҳои берунаи барои энергетика равонашуда; Тағйиротҳои прогрессивӣ дар сохтори КСЭ кишвар; Кам шудани ҳаҷми обҳои беҳуда аз НБО партофташаванда; Содироти қувваи барқ; Саҳми КСЭ дар хизматрасониҳои ВД	ВЭНЕ ШСХК «Барқи Тоҷик», ҚДСА ВСАН ВРИС ВКХО ВМ		Бунёд намудани ХИБ-500 кВ, ки баромадани кишварро ба бозори беруна таъмин менамояд: 1)Тоҷикистон- Покистон 2) Тоҷикистон- Афғонистон- Эрон		175950 102750	
3.3.3. Ҳавасмандсозии рушди босубботи превантиви соҳаҳои омеҳта ва инфрасохтори энергетикӣ	3.3.3.1. Таъмини дастрасии тамоми истеъмолкунандагон бо қувваи барқ новобаста аз гуруҳбандӣ, мансубияти минтақавии онҳо ва фаслҳои сол ӯ	1. Механизмҳои ташаккули бозори машваратӣ, иттилоотӣ ва хизматрасониҳои муҳандисӣ дар бахши азхудкунӣ ва истифодаи иқтидори энергетикӣ кишвар ва технологияҳои пешқадами энергетикӣ таҳия карда шаванд 2. Қарори ҲҚТ дар бораи тадбирҳои онд ба ҳавасмандгардонии баланд бардоштани самаранокии истифодаи нерӯ ва ҷорӣ намудани технологияҳои	Шумораи ширкатҳои бақайдгирифташудае, ки дар соҳаи баланд намудани самаранокии истифодаи нерӯ хизматрасонӣ менамоянд; Афзоиши талаботи қобилияти харидорӣ нерӯқабулқунандаҳои сифати баланддошта ва технологияҳои	ҲҚТ ВЭНЕ ВСАН ВРИС МИЛБЭ ШСХК «Барқи Тоҷик» ҲҚТ АСМС		10,0			

		пешқадами сарфаи нерӯ, ки энергияталабии маҳсулот ва хизматрасониҳоро таъмин менамояд, қабул карда шавад	пешқадами истифодаи самараноки нерӯ; Меъёри сарфи нерӯ барои истеҳсоли маҳсулот ва хизматрасониҳо кам карда шуд; Ҳиссаи иктисодиёти пинҳонӣ кам шуд ва суръати афзонши ММД гардид; Афзонши шумораи корхонаҳои истифодабарандаи технологияи самараноки нерӯ.						
	3.3.3.2. Таҳияи маҷмӯи чорабиниҳо оид ба баланд бардоштани ҳолибияти сармоягузори лоиҳаҳо, ташаббуси шахсона ҳуқуқӣ ва воқеӣ дар бахши тиҷорати энергетикӣ	1. Гузаронидани мониторинги самаранокии истифодаи сармоягузориҳо дар лоиҳаҳои татбиқшавандаи энергетикӣ	Сохтори сармоягузориҳо ба иншооти энергетикӣ аз рӯи манбаъҳо; Шартҳои қарздиҳи ба иншоотҳои энергетикӣ; Шумораи лоиҳаҳои энергетикӣ, ки субсидияҳо/имтиёзҳо оид ба андозбандӣ гирифта; Афзиши ҳаҷми ҷалби сармоягузориҳо аз манбаъҳои дохилӣ.	ҲҚТ ШСХК «Барки Тоҷик», ВЭНЕ ВСАН ВРИС АОМО МНМО ВЭНЕ ВСАН ВРИС ВМ ҚДСА БМТ		10,0			
	3.3.3.3. Баланд бардоштани бехатарии экологии рушди КСЭ	Қабули қарори ҲҚТ оид ба тадбирҳои таъминкунандаи бехатарии экологии иншоотҳои энергетикӣ	Партовҳои корхонаҳои КСЭ ба муҳити атроф	ҲҚТ ВЭНЕ ВСАН ВРИС КҲМЗ ШСХК «Барки Тоҷик»		10,0			
Ҳамагӣ						6850823	3015340	3834169	1314

3.4. НАҚЛИЁТ

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгуз-	Сарчашмаи маблағгузорӣ
------------	-----------------	------------	-------------	----------	---------	------------------------------	------------------------

						орй (млн. долл. ИМА)	ХҲТ	Шарикон	БХ
1.Инкишофи минбаъдаи коридорҳои нақлиётӣ	1.1.Ташаккул ва рушди коридорҳои транзитӣ ва таъмин намудани баромадан ба портҳои баҳрӣ	1.1.1.1. Сохтмони терминалҳои наздисарҳадӣ аз рӯи талаботҳои муосири байналмилалӣ	1.1.1. Миқдори терминалҳои сохташуда на кам 4 адад	ВНАҚ		15,0			15,0
		1.1.2.2. Харидорӣ намудани воситаҳои нақлиёт барои боркашонҳои байналмилалӣ	1.1.2. Миқдори воситаҳои автомобилӣ харидоришуда ба на кам аз 100 млн. доллари ИМА	Корхонаю муассисаҳои нақлиётӣ		5,5			5,5
		1.1.3.1. Барқарор намудани роҳҳои автомобилгард миёни вилояти Суғди Тоҷикистон ва вилоятҳои Ошу Беткенти Қирғизистон		ВНАҚ	WB	150,0		150,0	
		1.1.4.1. Тачдиди роҳи мошингарди Қалъаи хумб - Рӯшон	105 км	ВНАҚ	ADB	300,0		300,0	
		1.1.5.1. Тачдиди роҳи мошингарди Қизилқалъа - Айвоч - сарҳади Афғонистон.	135,2 км	ВНАҚ		51,1		51,1	
		1.1.6.1. Сохтмони роҳи оҳани Тоҷикистон - Афғонистон - Туркманистон		ВНАҚ		238,0		238,0	
		1.1.7.1. Тачдиди роҳи автомобилгарди Гулистон - Фарҳор - Панҷ - Дӯстӣ	140,8 км	ВНАҚ		39,8		39,8	
		1.1.8.1. Сохтмони роҳи оҳани Колхозобод - Панҷи Поён - Қундуз.		ВНАҚ		90,0		90,0	
		1.1.9.1. Ҳамроҳ кардани роҳи мошингарди Тоҷикистону Покистон тариқи Афғонистон		ВНАҚ	ADB	215,0		215,0	
		1.1.10.1. Тачдиди роҳи мошингарди Колхозобод - Кубодиён- Шахритуз - Айвоч - Мазори Шариф	135,4 км	ВНАҚ		67,7		67,7	
1.1.11.1. Тачдиди роҳи мошингарди Восеъ – Ховалинг, Сайрон-Қарамиқ дар доираи лоиҳаи Рушди коридорҳои 3 ва 5-и ҲИМОМ (ЦАРЭС)	177,0 км (88,0 км+89,0 км)	ВНАҚ	ADB	89,0		89,0			

		ҲАМАҒИ:				1261,1		1240,6	20,5	
	1.2.1. Бо мақсади зиёд намудани ҳаҷми бору мусофиркашӣ ба талаботҳои стандартҳои байналмилалӣ мутобиқ намудани иншоотҳои нақлиётӣ бо назардошти марказҳои логистикӣ	1.2.1.1. Бунёди марказҳои нақлиётӣ логистикӣ наздисарҳадӣ - (Панҷи Поён, Турсунзода, Хучанд ва Хоруғ).	1.2.1. Шумораи марказҳо на кам аз 4 адад	ВНАҚ		47,5	47,5			
		1.2.2.1. Сохтмони роҳи мошингарди Кӯлоб - Қалаихумб, мавзеи Кӯлоб - Шурообод	30,5 км	ВНАҚ		50,0		50,0		
		1.2.3.1. Сохтмони роҳи мошингарди Кӯлоб - Қалаихумб, мавзеи Шкев - Қалъаихумб	26,0 км	ВНАҚ		47,0		47,0		
		1.2.4.1. Лоиҳаи инвестиционӣ оид ба "Рушди комплекси нақлиёт ва хизматрасонии логистикӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон"			ВНАҚ		1,138		1,138	
		ҲАМАҒИ:					145,6	47,5	98,1	
	ҶАМЪ:					1406,7	47,5	1338,7	20,5	
2. Рушди инфрасохтори нақлиётӣ	2.1. Модернизатсияи тамоми намуи нақлиёт	2.1.1.1. Навқунӣ ва рушди паркҳои ҷамъиятии нақлиётӣ ш. Душанбе	2.1.1. Миқдори техникаҳои ҷоришуда.	МИХД ш. Душанбе Корхонаю муассисаҳои нақлиётӣ		12,9	12,9			
		2.1.2.1. Бунёди парки троллейбус, шабакаҳои кашӣ ва зеристгоҳҳо дар шаҳрҳои Кӯлоб, Қўғонтеппа, Ваҳдат, Турсунзода, Ҳисор, шаҳраки Сомони ва Сарбанд	2.1.2. Миқдори лоиҳаҳои инноватсионии амалишуда	МИХД Шаҳру ноҳияҳо		44,0			44,0	
		2.1.3.1. Модернизатсияи заминаи техникӣ роҳи оҳан		ВНАҚ		117,4	117,4			
		2.1.4.1. Бунёди дидбонгоҳҳои мушоҳидавӣ диспетчерӣ дар фурудгоҳи байналмилалӣ ш. Душанбе		ВНАҚ		4,0	4,0			
		2.1.5.1. Хариди таҷҳизоту техника барои нигоҳ доштани роҳҳо дар вилояти Сугд, минтақаи Кӯлоби в. Хатлон, м. Рашт ва ВМКБ		ВНАҚ		40,0			- 40,0	
		2.1.6.1. Бунёди фурудгоҳ дар		ВНАҚ		137,8			137,8	

		ноҳияи Данғара							
		2.1.7.1. Мучаҳҳаз намудани хадамоти тиббии КВД “Роҳи оҳани Тоҷикистон” бо таҷҳизотҳои нав		КВД “Роҳи оҳани Тоҷикистон”		0,5	0,5		
		ҲАМАҒӢ:				356,6	134,8		221,8
2.2. Кам намудани хароҷотҳои нақлиёт.	2.2.2.1. Барқарорсозии 4 купрук дар ш.Кӯлоб.	2.2.1. Зиёд намудани қобилияти гузаронандагии роҳҳо.		ВНАҚ	ЈСА	11,4		11,4	
	2.2.3.1. Таҷдиди роҳи мошингарди Балчувон - Сарӣ Хосор - Гулдара	2.2.2. Кам намудани ҳиссаи хароҷотҳои нақлиёт. 55,0 км		ВНАҚ	Хитой	58,0	58,0		
	2.2.4.1. Сохтмони роҳи оҳани Ваҳдат-Қарамик			ВНАҚ		3200,0		3200,0	
	2.2.5.1. Сохтмони купруки мошингард дар ш.Ваҳдат.			ВНАҚ		9,3		9,3	
	2.2.6.1. Ба анҷом расонидани сохтмони роҳи оҳани Ваҳдат - Ёвон			ВНАҚ КВД “Роҳи оҳани Тоҷикистон”		180,0	180,0		
	2.2.7.1. Сохтмони роҳи мошингарди даврии (кольцевой) ш.Душанбе (варианти Южный)			ВНАҚ		84,6		84,6	
	2.2.8.1. Таҷдиди роҳи автомобилгарди Душанбе-Турсунзода-сарҳади Ўзбекистон, қитъаи ҳайкали А.Сино то дарвозаи Ғарбии ш.Душанбе (ҲИМОМ, коридор 3)	4,7 км		ВНАҚ	D EBR	90,0		90,0	
	2.2.9.1. Сохтмони пул дар маркази ноҳияи Ишқошим дар роҳи автомобилгарди Хоруг-Кулма тавассути Ишқошим			ВНАҚ		4,8		4,8	
	2.2.10.1. Таҷдиду тармими роҳҳои дохилишаҳрии шаҳрҳои Қўргонтеппа ва Кӯлоб			ВНАҚ		34,5		34,5	
		ҲАМАҒӢ:					3672,6	238,0	3434,6
2.3. Таъмини алоқаи нақлиёти ҳамасолаи байни шаҳрҳо ва ноҳияҳои кишвар.	2.3.1.1. Таҷдиди роҳи мошингарди Хучанд – Исфара	2.3.1. Масофа бо км. 86,4 км		ҲҚТ	WB	54,0	9,0	45,0	

	2.3.2.1. Барқарорсозии роҳи автомобилгарди “Ғаффоров-Булок-Пунгон-122км дар н.Ашти в.Сугд”	122,0 км	ВНАҚ		75,0		75,0	
	2.3.3.1. Тачдиди роҳи мошингарди Душанбе – Рӯдакӣ – Ёвон - А.Чомӣ - Сарбанд ва сохтмони купруки нав дар дарёи Вахш	107,0 км	ВНАҚ		50,4		50,4	
	2.3.4.1. Сохтмони роҳи мошингарди Хоруг – Рошқалъа – Тукузбулок	154,5 км	ВНАҚ		75,6		75,6	
	2.3.5.1. Сохтмони роҳи мошингарди Ховалинг-Шугнов-Тавилдара	91,0 км	ВНАҚ		91,0		91,0	
	2.3.6.1. Тачдиди роҳи мошингарди Қурбоншаҳид – Темурмалик	31,8 км	ВНАҚ		24,0		24,0	
	2.3.7.1. Тачдиди роҳи мошингарди Темурмалик - Кангурт	27,0 км	ВНАҚ		16,0		16,0	
	2.3.8.1. Тачдиди роҳи мошингарди Кангурт - Балчувон	23,0 км	ВНАҚ		14,5		14,5	
	2.3.9.1. Тачдиди роҳи мошингарди Балчувон - Ховалинг	20,4 км	ВНАҚ		19,5		19,5	
	2.3.10.1. Барқарорсозии роҳи мошингарди Душанбе – Қўрғонтеппа	94,0 км	ВНАҚ		9	215,		215,9
	2.3.11.1. Барқарорсозии роҳи мошингарди Қўрғонтеппа – Данғара – Қўлоб	167,4 км	ВНАҚ		1	155,		55,1
	2.3.12.1. Тачдиди роҳи мошингарди Душанбе – Ҳисор ба воситаи шаҳраки Айнӣ	16,1 км	ВНАҚ		18,5		18,5	
	2.3.13.1. Тачдиди роҳи автомобилгарди Бекобод-Хучанд-Конибодом-Исфара-сарҳади Қирғизистон, қитъаи Бекобод-Хучанд	45,0 км	ВНАҚ		38,0		38,0	
	2.3.14.1. Барқарорсозии роҳи автомобилгарди Гулистон-Восеъ	14,0 км	ВНАҚ		16,1		16,1	
	ҶАМАЌИ:				863,6	9,0	854,6	

2.4. Самаранок истифода намудани инфрасохтори соҳаи нақлиёт.	2.4.1.1. Маблағҳои бучетие, ки барои нигоҳдории роҳҳои автомобилгарди истифодаи умум зиёд карда шавад.		ВНАҚ		8,4	8,4		
	2.4.2.1. Фурудгоҳи ш. Хучанд Тачдид ва мучаххаз гардониди шавад.		ВНАҚ	EBRD	7,2	4,2	3,0	
	2.4.3.1. Инфрасохтори фурудгоҳи байналмилалӣ ш. Душанбе (сохтмони терминали боркашонӣ) беҳтар карда шавад.		ВНАҚ	JICA	19,6		19,6	
	2.4.4.1. Тачҳизоти санҷиши техникий роҳҳои харидори карда шавад.		ВНАҚ	EBRD	5,0		5,0	
	2.4.5.1. Мутахассисони бахши сохтмони роҳҳои омӯзониди шавад.		ВНАҚ	JICA	2,4		2,4	
	2.4.6.1. Фурудгоҳи байналмилалӣ ш. Қўрғонтеппа тачдид карда шавад.		ВНАҚ		57,5		57,5	
	2.4.7.1. Қупруки Сарғалон ноҳияи Қирғатол барқарор карда шавад.		ВНАҚ		1,5			1,5
	2.4.8.1. Роҳи автомобилгарди Ғафуров - Овчи-Қалъача тачдид карда шавад.	13,6 км	ВНАҚ		2,2			2,2
	2.4.9.1. Роҳи канорагузари шаҳраки Ғарм дар ноҳияи Рашт бунёд карда шавад.	4,1 км	ВНАҚ		3,0			3,0
	2.4.10.1. Роҳи автомобилгарди Рӯшон - Басид - Савноб тачдид карда шавад.	150,0 км	ВНАҚ		195,0		195,0	
	2.4.11.1. Сохтмони барраж баъд аз қупрукҳои роҳи оҳан аз болои дарёи Кофарниҳон дар шаҳри Ваҳдат		ВНАҚ		6,1			6,1
	ҶАМАЌИ:				304,9	12,6	282,5	12,8
ҶАМЪИ УМУМӢ:				6604,4	441,9	5910,4	255,1	

		%				100,0	6,7	89,5	3,9	
3.5. БАХШИ МОЛИЯВӢ										
Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Маъмуло н	Шарикон	Сарчашмаи маблағгузорӣ, млн. сомони				
						Аз ҷумла:				
						Ҳамагӣ	ҲҚТ	Шарикони рушд	БХ	
3.5.1. Коҳишёбии осебпазирии бахши молиявӣ	3.5.1.1. Таквият бахшидани иқтисодии танзимкунандаи БМТ	1. Зиёд намудани сармояи БМТ ва мустаҳакам намудани базаи захираҳои он	Афзоиши сармоя ва захираҳои БМ	ҲҚТ, ВМ, ҚСП “БФОМ”	ХБА, БРХ	3000	1000	2000	-	
		2. Беҳтар намудани низоми танзими меъёрҳои мақбул ва нозироти маҷмӯӣ дар асоси арзёбии хавф дар муассисаҳои молиявӣ, аз ҷумла: - таҳкими устувории молиявӣ ва таҳкими назорати макропруденсиалӣ; - инкишоф додани малакаҳои кормандони оид ба истифодаи технологияҳои иттилоотӣ, идоракунии хавфҳо ва моделсозӣ; - мустаҳкам намудани низоми мониторинги хавф; - таъмини гузариш ба низоми шинокундаи қурби асёр; - татбиқи низоми нишондиҳандаҳои асосӣ, аз ҷумла стандартҳои ҷаҳонӣ дар соҳаи пешгирӣ ва мубориза алайҳи баровардани даромади бо роҳи ҷиноятӣ бадастомада	Фишангҳои танзимкунандаи БМТ васеъ гардид	БМТ	БУ, КБМ ва ТМХ	3.35		3.35		
		3. Ҷорӣ намудани стандарти байналмилалӣ нозират (Кумитаи Базел оид ба назорати бонкӣ - 2 ва 3. Ассотсиатсияи Байналмилалӣ мақомоти назорати суғурта, Ташкилоти байналмилалӣ комиссия оид ба қоғазҳои қиматнок).		ҚСП “БФОМ”			0.067		0.067	
		4. Таҳия ва қабули қарор ва дастурамали БМТ оид ба васеъ намудани фишангҳои танзимкунанда		БМТ			0.067		0.067	

		5. Таҳия ва қабул намудани барнома оид ба идомаи рушди бозори қоғазҳои қиматнок	Афзоиши ҳаҷми амалиёт дар бозори байнибанкӣ ва бозори қоғазҳои қиматнок	БМТ, ВМ, ҚСП “БФОМ”	БУ, КБМ ва диг. ТМБ	0.067		0.067	
		6. Татбиқи барномаи давлатии баланд бардоштани саводнокии молиявии аҳоли	Барномаи давлатии дар бораи баланд бардоштани саводнокии молиявии аҳоли таҳия ва қаул карда шуд	ҲҚТ, БМТ, ВМ	GIZ, БУ, КБМ ва диг. ТБМ	12150	2000		10150
		7. Тақвият бахшидани зерсохторҳои БМТ барои устувории молиявӣ, аз ҷумла васеъ намудани ваколатҳои он				0.067		0.067	
		8. Дар сохтори БМТ таъсис додани воҳид оид ба назорати суғурта ва бахши лизингӣ				0.067		0.067	
		9. Тақвият бахшидани воҳиди БМТ оид ба ҳимояи ҳуқуқ ва ҳимояи истифодабарандагони хизматрасониҳои молиявӣ				0.067		0.067	
		10. Тақвият бахшидани воҳиди БМТ оид ба назорати банкӣ барои риояи меъёрҳои пруденсиалӣ				0.067		0.067	
	3.5.1.2. Баланд бардоштани устувории ташкилотҳои молиявӣ, васеъ намудани рақобат ва либерализатсияи бахши молиявӣ	1. Таҳия ва қабули санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба зиёд намудани сармоякунони ташкилотҳои молиявӣ, аз ҷумла ҳавасмандгардонӣ муттаҳидсозии ҳамаи бахшҳои бозорҳои молиявӣ, ҳамроҳшавӣ ва азҳудкунӣ	Афзоиши дороиҳо ва сармояи муассисаҳои молиявӣ	ҲҚТ		26500			26500
		2. Таҳия ва қабули қарори БМТ дар бораи гузариш ба стандартҳои байналмилалӣ Базел 2 ва 3				0.067		0.067	
		3. Таҳия ва қабули қарори ҲҚТ ва БМТ дар бораи чораҳои иловагии ҳалли мушкилоти қарзҳои безътимод аз ҳисоби дастгирии давлатӣ, аз ҷумла мусоидати мақомоти қудратӣ ва судӣ барои гирифтани гарав	Ҳиссаи қарзу қоғазҳои қиматнок дар ММД-и дар БВИ гузошташуда зиёд гардидаст	ҲҚТ, БМТ, ВМ	БУ, КБМ ва диг. ТБМ	0.067		0.067	

		4. Ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонун «Дар бораи БМТ» оид ба тахкими ваколатҳои он бо мақсади муайян намудани талабот, аз ҷумла воҳиди идоракунии хавфҳо, мониторинг ва кам кардани хавфҳои ҳамаи муассисаҳои молиявӣ		ҲҚТ, БМТ, ВМ	БУ, КБМ ва диг. ТБМ	0.067		0.067	
		5. Содда намудани тартиби иҷозатномадиҳӣ ва ворид шудани иштирокчиёни нав, аз ҷумла хориҷиён ба баҳши молиявии кишвар		БМТ, ВМ	БУ, КБМ ва диг. ТБМ	0.067		0.067	
		6. Таҳия ва қабули барнома оид ба рушди шабакаи иштирокчиёни ғайримолиявӣ: терминалҳои пардохт, истифодаи пулҳои электронӣ, рушди шабакаҳои агентӣ ва нуқтаҳо оид ба хизматрасони молиявӣ, ки шаффофияти натиҷаи фаъолияти молиявии ниҳодҳои молиявиро таъмин менамояд		БМТ, ҲҚТ, ВМ	БУ, КБМ ва GIZ	0.067		0.067	
		7. Таҳия ва қабули маҷмӯи чорабиниҳо оид ба васеъ чорӣ намудани чараҳои тичорати инноватсионӣ, тартиби муосири идоракунии фосилавии суратхисобҳои бонкӣ, аз ҷумла интернет-бонкинг ва воситаҳои мобилӣ ва қортҳои пардохт ва рушди базаи техникӣ ва инфрасохтори низоми пардохт ва ғайра		ҲҚТ, БМТ, ВМ	БУ, КБМ ва GIZ	0.067		0.067	
		8. Таҳия ва ворид намудани тағйироту иловаҳо ба қонунҳои дахлдор, санадҳои меъёрӣ оид ба таъмини гардиши қоғазҳои қиматноки корпоративӣ бо муҳлати пардохти аз 5 то 10, 20 ва 30 сол барои маблағгузори даразмӯҳлати БВИ		БМТ, ВМ, ҚСП "БФОМ"	БУ, КБМ	0.067		0.067	
	3.5.1.3. Таъсис додани асоси низоми сезинагии қарздиҳӣ	1. Андешидани тadbирҳо оид ба тақвият бахшидани иқтидори молиявии бонкҳои амаликарда истода ва ташкилотҳои қарздиҳӣ, аз ҷумла аз сари нав баррасии ҳуҷжатҳои меъёрии ҳуқуқи муттаҳидсозӣ, ташаккули захираҳои сугуртавӣ ва	Афзоиши ҳаҷми захираҳои молиявӣ, ки барои корхонаҳои БВИ дастрас мебошанд	ҲҚТ, ВМ		0.067		0.067	

		хисобкунҳо бо назардошти даврияти иктисодиёт.							
		3. Қабули қарори Ҳукумат оид ба ҳавасмандгардонии рушди маблағгузорӣ ба сармоягузориҳои дарозмуҳлат ба БВИ (қарз ва қоғазҳои қиматноки корпоративӣ)				0.067		0.067	
		4. Таҳия ва қабули қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба содданамоии баромади корхонаҳои калони БВИ ба захираҳои беруна дар бозори ҷаҳонии молиявӣ				0.067		0.067	
		5. Таъсиси муассисаи давлатӣ оид ба сугуртаи амалиёти воридотию содироти				0.067		0.067	
	3.5.1.4. Сарчашмаи маблағгузориҳои берунаи БВИ-ро тафриқа дода, нақши фоида дар худмаблағгузориҳои корхонаҳои БВИ тақвият ёбад	1. Оид ба рушди бозори дуҷуми қоғазҳои қиматнок маҷмӯи тадбирҳо таҳия ва андешида шаванд	Миқдори қоғазҳои қиматноки корпоративӣ, ки аз расмиёти листингӣ гузаштаанд, зиёд гардид	ҲҚТ		0.067		0.067	
		2. Санади меъёрии ҳуқуқии ВМ оид ба фароҳам овардани шароит ҷиҳати ташкили листингӣ корхонаҳои БВИ дар биржаи қоғазҳои қиматнок аз ҷониби Бонки миллӣ қабул карда шаванд				0.067		0.067	
		3. Аз ҷониби Вазорати молия оид ба таъсиси феҳристи қоғазҳои қиматноки устувори ба муомилот тавсияшаванда тадбирҳо таҳия ва андешида шаванд	Ҳаҷми қоғазҳои қиматноки корпоративӣ аз ҷониби хонаводаҳо харидашуда зиёд шуд	БМТ		0.067		0.067	
		4. Шабакаи миёнаравҳои (брокерҳо) хариду фурӯши қоғазҳои қиматноки корпоративӣ таъсис дода шаванд				0.067		0.067	
	3.5.1.5. Тақмили механизмҳои маблағгузориҳои буҷетии БВИ	1. Таҳия ва қабули Қарори ҲҚТ оид ба ҷорӣ намудани меъёрҳои нави маблағгузориҳои буҷетии корхонаҳои БВИ бо мақсади камкунӣ ва барҳамдиҳии хавфҳои квазифискалӣ	Ҷоиданокии корхонаҳои БВИ ва иқтисодии худмаблағгузориҳои онҳо баланд гардид	ҲҚТ		0.067		0.067	
		2. Таҳия ва андешидани маҷмӯи тадбирҳо оид ба зиёд намудани заминаи захиравии Фонди дастгирии соҳибкорӣ, аз ҷумла аз ҳисоби сармоягузориҳои хориҷӣ, маблағҳои хонаводаҳо ва диаспораҳои хориҷӣ	Ҳаҷми маблағгузориҳои буҷетии БВИ, аз ҷумла тавассути Фонди дастгирии соҳибкорӣ зиёд шуд			1500	1000		500

		3. Таъсис додани Пойгахи ягонаи электронии маълумоти лоиҳаҳои пуриктидори инвеститсионии бо истифода аз принципҳои ҳамкориҳои давлатию хусусӣ дар қаламрави кишвар татбиқшаванда	Миқдори лоиҳаҳои маблағгузоришудаи сармоягузори зиёд шуд	БМТ		0.067		0.067		
3.5.2. Баланс бардоштани дастрасии захираҳои молиявӣ	3.5.2.1. Таҳкими нерӯи сохторҳои маркетингии ташкилотҳои молиявӣ оид ба таҳия ва пешниҳоди хизматрасониҳои нави молиявӣ	1. Таҳия ва андешидани маҷмӯи тадбирҳои пурзӯр намудани нерӯи сохторҳои маркетингии ташкилотҳои молиявӣ, равона кардани тамоюли онҳо барои баҳисобгирии дархосту имкониятҳои истеъмолкунандагон, бо назардошти БВИ,	Нерӯи сохторҳои маркетингии ташкилотҳои молиявӣ тақвият ёфт	ХҚТ		0.067		0.067		
		2. Таҳия ва андешидани маҷмӯи тадбирҳои рушди шабакаи ширкатҳои машаваратӣ, аз ҷумла хориҷӣ бо шумули хадамотҳои назди ассотсиатсияҳои соҳавӣ оид ба омӯзиши талабот ва таҳияи маҳсулотҳои нави молиявӣ					0.067		0.067	
		3. Таъсис додани Гуруҳи кории байниидоравӣ оид ба таҳия ва мутобикгардони маҳсулотҳои инноватсионии молиявӣ ба шароитҳои маҳаллии ҚТ		БМТ			0.067		0.067	
		4. Таҳия ва андешидани маҷмӯи тадбирҳои таъмини азхудкунӣ ва истифодаи васеи воситаҳои инноватсионии камкунии хавфҳо (арзӣ, қарзӣ, амалиётӣ ва бозорӣ), бо назардошти сугурта ва ҳечкунонӣ аз ҳисоби истифодаи свопҳои асбӯрӣ, ҳосилаи воситаҳои молиявӣ, кафолатӣ (фондҳо, таҷҳизот ва ғайра)					0.067		0.067	
		5. Таҳия ва андешидани маҷмӯи тадбирҳои ба таъмини васеъ кардани номгӯи маҳсулотҳои анъанавии молиявӣ ташкилотҳои қарзӣ (депозитӣ, қарзӣ, маҳсулотҳои омехтавии қарзӣю депозитӣ ва ғайра) нигаронидашуда, бо назардошти механизмҳои ҳамгироии коҳиш додани хавфҳо					0.067		0.067	

	3.5.2.2. Мавод ва хизматрасониҳои молиявӣ аз ҳисоби қорӣ намудани намудҳои нав ва инноватсионии онҳо васеъ карда шавад	1. Таҳия ва андешидани маҷмӯи тадбирҳои ба таъмини рушди намудҳои қарздиҳии истеъмоли ва ипотекаӣ равонашуда, ҳамчун усули дастгирии рушди БВИ ва хоҳиш додани хавфҳо				0.067		0.067		
		2. Васеъ кардани фазои хизматрасониҳои молиявӣ аз ҳисоби: - таъмини гуногунии қоғазҳои қимматнок, аз ҷумла қоғазҳои қимматноки корпоративӣ; - маҳсулотҳои нави лизингӣ (намудҳои оперативӣ, мутақобила ва дигар шаклҳои пешрафтаи он; - хизматрасониҳои нави суғуртавӣ (ҳатмӣ ва ихтиёри) бо назардошти рушди суғуртакунии дарозмуддати ҳаёт; - ташаккули механизми трансмиссионии алоқамандии меъёри бозтамвил ва нархи маҳсулотҳои молиявӣ, бо шумули меъёри ниҳони фоида	Миқдори пешниҳоди маводу хизматрасониҳои молиявӣ аз ҳисоби номгӯи нави инноватсионии маҳсулотҳои молиявӣ зиёд гардид				0.067		0.067	
	3.5.2.3. Таъмини низоми самараноки омодаسازی ва бозомӯзии мутахассисони тамоми гурӯҳҳои бахши молиявӣ	1. Таҳия намудани стандартҳои миллии маориф бо мақсади баланд намудани сифати омодаسازی мутахассисон дар макотиби олии барои бахши молиявӣ	Шумораи мутахассисони тайёркардашуда ва бозомӯзонидашуда дар макотиби олии марказҳои таълимӣ афзуд.	ХҚТ		0.067		0.067		
		2. Таҳия ва қабули маҷмӯи тадбирҳои тақвият бахшидани нерӯи марказҳои фаъолиятдоштаи таълимӣ оид ба азнавтэйркунии мутахассисон	Нерӯи марказҳои таълимӣ мустақкам карда шуд.				0.067		0.067	
		3. Таҳия ва қорӣ намудани маҷмӯи қорабиниҳои оид ба фаъолияти самараноки сиёсати кадрӣ, низоми хавасмандسازی, ротатсия ва азнавтэйркунии кадрҳо дар ташкилотҳои молиявӣ, аз ҷумла: - интихоб ва қобачогузории кадрҳои нав дар асоси озмун ба мансабҳои холи, омодаسازیи мақсадноки кадрҳо аз ҳисоби			БМТ			0.067		0.067

		маблағҳои ташкилотҳо ва ғайра; - таъмини гузаронидани атестатсияи даврагии (як маротиба дар 2 сол) кормандони ташкилотҳои молиявӣ, махсусан роҳбарони ташкилотҳои қарзӣ (дар заминаи БМТ), - ҷорӣ намудани механизми нишондиҳандаҳои асосии натиҷанокии кормандон.							
	3.5.2.4. Тақвияти ҳамкориҳо бо муассисаҳои бонуфузи молиявӣ хориҷӣ дар соҳаи тайёр намудани кадрҳои соҳибхитос барои бахши молиявӣ	1. Таҳия ва қабули маҷмӯи тадбирҳо оид ба мустаҳкам намудани алоқаи байни муассисаҳои молиявӣ ватанию хориҷӣ ва мактабҳои олии.	Зиёд шудани шумораи мутахассисони хориҷӣ ва роҳбарони хориҷӣ дар муассисаҳои молиявӣ ватанӣ			0.067		0.067	
		2. Таъмини таҷрибаи амалии ба кор ҷалб намудани роҳбарон ва мутахассисони баландхитоси хориҷӣ ба сифати мушовир ба муассисаҳои молиявӣ дар асоси шартнома ва ягон асоси дигар (СИМ –мушовир, дарсдиҳӣ ва ғайра)	Ҷалби мутахассисони пешбар ва роҳбарон хориҷӣ дар ташкилотҳои бахши молиявӣ дар асоси шартнома таҷриба шуда истодааст	БМТ		0.067		0.067	
	3.5.2.5. Густариши ислоҳоти институтсионалӣ дар бахши молиявӣ	1. Таҳия ва қабули тадбирҳо оид ба ворид намудани тағйироту иловаҳо ба қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ипотека, муфлисшавӣ, суғурта, лизинг, ТМХ ва ғайра, аз ҷумла: - васеъ намудани имкониятҳои истифодаи ҳуқуқи истифодаи замин ба сифати гарав; - барои фаъол кардани муфлисшавии ташкилотҳои молиявӣ, ҳамроҳшавӣ ва дарёфти онҳо; - ҷорӣ намудани намууди нави суғурта, аз ҷумла ОСАГО, суғуртаи кишоварзӣ ва дигар намудҳои суғуртаи ҳатмӣ; - оид ба рушди лизинги фаврӣ; - барои густариши рақобати одилона ва ғайра. - гирифтани рейтингҳои кредитии кишвар.	Таҳия ва қабул гаштани тағйироту иловаҳо ба Қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ипотека, муфлисшавӣ, суғурта, лизинг, ТМХ ва ғайра	ҲҚТ		0.335		0.335	

		2. Таҳия ва қабули қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи Барномаи давлатии баланд намудани саводнокии молиявии аҳоли	Барномаи давлатии баланд намудани саводнокии молиявии аҳоли таҳия ва татбиқ шуда истодааст	БМТ,ВМ, ҶСП“БФОМ”	БУ, КБМ ва диг. ТМБ	3.35		3.35	
	3.5.2.6. Беҳтар намудани заминаи ҳуқуқӣ ва меъёрӣ оид ба ҳимояи ҳуқуқҳои истеъмолкунандагони хизматрасониҳои молиявӣ	1. Таҳияи лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ворид тағйиру иловаҳо ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Бонки миллии Тоҷикистон” дар хусуси додани салоҳият ҷиҳати муайян намудани шаффофияти ташкилотҳои қарзӣ.	Шаффофияти ташкилотҳои қарзӣ баланд бардошта шуд.						
		2. Таҳия ва қабули қарори БМТ ва Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба таъмини ошкор намудани маълумотҳо ва шаффофияти фаъолияти бонкҳою дигар ташкилотҳои молиявӣ, пурзӯр намудани тадбирҳо алайҳи муковимат ва қонунигардонии даромадҳои ғайриқонунӣ.		ХҚТ		0.067		0.067	
		3. Таҳия ва қабули тадбирҳои оиди дар сомонҳои БМТ ва Вазорати молия чойгир намудани феҳристи марказонидаишудаи ниғаҳдорӣ ва дастрасии ҳисоботи молиявии ташкилотҳои молиявии дахлдор		БМТ, ВМ, ВА		0.067		0.067	
	3.5.2.7. Тақмили сиёсати давлатии иқтисодӣ (андоз, пулию қарзӣ, гумрук ва ғайра) бо мақсади ҳавасманд гардонидани ҳолибияти сармоягузори бахши молиявӣ	1. Таҳия ва қабули маҷмӯи тадбирҳо оид ба ҷалби маблағҳои хонаводаҳои табақаи миёна ба дорониҳои молиявӣ, бо гирифтани даромад аз чойгиркунии амонатҳо ва қоғазҳои қиматнок				0.067		0.067	
	3.5.2.8. Таъмини шароитҳои ҳуқуқӣ барои баланд бардоштани иқтисодии иттиҳодияҳои мавҷудаи бахши	1. Таҳия ва қабул намудани Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи васеъ намудани ваколатҳои				0.067		0.067	

3.6.2. Сода намудани чараёни амалиёти воридоту содирот	3.6.2.1. Таҳия ва чорӣ намудани концепсияи «иштирокчи бозътимоди бозор» барои сода намудани расмиёт дар доираи фаъолияти содиротӣ	1. Ихтисор намудани фаъолиятҳои тақроршавандаи мақомоти давлатӣ ва баланд бардоштани шаффофиятӣ фаъолияти сохторҳои идорақунанда ва таъминқунандаи фаъолияти содиротӣ 2. Ташаккули низоми ратсионалии сертификатсияқунонии маҳсулот. 3. Соддагардонии расмиёти барои барасмиятдарории гумрукӣ барои иштирокчиёни ФИХ (ВЭД) 5. Бо иштироки доираи соҳибқорон дар назди ВРИС таъсис додани Кумита оид ба содда намудани савдо	Шумораи расмиётҳои содиротию воридотӣ ихтисор гардидааст	ВРИС АСМС КГ КГ					
---	--	--	---	--------------------------------------	--	--	--	--	--

4. ПРОЕКСИЯИ ИҶТИМОИИ ИСЛОҲОТИ СОХТОРИЙ: РУШДИ САРМОЯИ ИНСОНӢ

Афзалиятҳо	Самтҳои амалиёт	Чорабиниҳо	Индикаторҳо	Масъулон	Шарикон	Талаботи умумӣ ба маблағгузорӣ (ҳаз.дол.ИМА)	Сарчашмаи маблағгузорӣ		
							ҲҶТ	Шарикон	БҶ

4.1. ИДОРАҚУНИИ ЧАРАЁНИ ДЕМОГРАФИЙ

4.1.1. Идорақунии иқтисодии институционалии дурнамои чараёнҳои иҷтимоӣ	4.1.1.1. Чорӣ ва таъмин намудани устувории фаъолияти низоми дурнамои миллӣ дар асоси демография, аз ҷумла захираҳои минтақаҳои кишвар	1. Таҳия ва чорӣ намудани моделҳои дурнамои демографӣ дар чараёни банақшагирии стратегӣ. 2. Таъмин намудан ва таҳкими иқтисодии миллӣ оид ба қабул, паҳн намудан ва истифодаи самараноки маълумотҳои демографӣ ҳангоми таҳияи стратегияҳои миллӣ ва барномаҳои рушд. 3. Таҳия намудани асосҳои	Арзёбии чори намудани моделҳои дурнамои демографӣ дар чараёни банақшагирии стратегӣ	ВРИС КРМ МТС	UNFPA	100,0			
			Маҷмӯи	ҲҶТ, ВРИС		30,0			

		меъёрий-хуқуқӣ ва ташкилӣ оид ба ташаккули нақшаҳои миллии рушд ва ҷойгиркунонидани қувваҳои истехсолкунанда, ҳамчун қисми низоми банақшагирии стратегӣ.	санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар ин самт тасдиқ карда шуд.	КРМ					
		4. Ҳамгирони низоми дурнамои демографӣ ва дар нақшаи миллии рушд ҷойгир намудани қувваҳои истехсолкунанда	Мавҷудияти нақшаҳои ояндадор ҷойгиркунии аҳоли	ВРИС КРМ, ИИД, МТС	UNFPA	50,0			
		5. Беҳтар намудани низоми санадҳои қайди ҳолати шахвандӣ ва гузаронидани барӯйхатгирии аҳоли дар соли 2020	Арзёбии индикативии сифати сабти асноди ҳолати шахрвандӣ ва барӯйхатгирии аҳоли	ВА, АОМО	WB	100,0			
	4.1.1.2. Рушди системаи чамъоварии маълумот, мониторинг ва арзёбии рушди иҷтимоӣ ба беҳтар намудани ҳадафгирии ва амали пешгирикунанда	1. Гузаронидани таҳқиқоти миллии ҷараёни демографию тиббӣ, камбизоатӣ, табақкаи миёна, таъмини дастрасии ба натиҷаҳои таҳқиқот	Таҳқиқотҳо и милли дар ин самт гузаронида шуд.	Агентии омор, ВТАН	WB UNFPA UNICEF UNDP USAID	100,0			
		2. Таҳия ва тасдиқи Низомнома дар бораи ташкил намудани системаи таъминоти иҷтимоии арзёбӣ, таъмини амали дар самти татбиқи амалии он	Низомнома дар бораи амалан ташкил намудани низоми беҳатарии иҷтимоӣ тасдиқ шуд.	МТС ИИД	-	-			
4.1.2. Таҳкими иқтисодии паст кардани сатҳи фавт ва афзоиши дарозумрии ҳаёт	4.1.2.1. Рушди низоми ва байнисоҳавӣ ва байниидоравии ҳамкори дар самти паст кардани фавт ва таъмини афзоиши давомнокии умр	1. Таҳия ва татбиқи барномаҳои минтақавӣ дар соҳаи нуфузи аҳоли, тандурустӣ, шугли аҳоли, ҳифзи иҷтимоӣ, сиёсати ҷавонон, аз ҷумла барномаҳои, ки бо мақсади беҳтар намудани вазъият дар оила ва фарзандон равона гардидаанд.	Барномаҳои мақсадноки дахлдори минтақавӣ тасдиқ шудаанд.	ҲҚТ, ВРИС КРМ	WB UNFPA UNICEF	50,0			
		2. Қабули маҷмӯи амалиётҳо барои дастгирии мусоидат ба ҳадафҳои пешгирикунанда барои зинаи аввалияи тиббӣ - санитарӣ, мустақкам намудани низоми хизматрасонии тиббӣ ва санитарӣ-эпидемиологии тандурустӣ	Арзёбии индикативии самараноки профилактикии ба ПЗМПС нигаронидашудае, ки низоми ССЭ таҳким мебахшад	ВТАН, КРМ	WHO	50,0			
		3. Таҳияи ҳамасолаи Нақшаи мусоидат ба тарзи ҳаёти солим	Ҳисоботи ҳамасола дар ин самт	ВТАН ВМАО ВФАР КТР	WHO UNICEF	-			
		4. Таҳия ва тасдиқи «Ҳаритаи роҳи» барои таъмини амнияти озӯқаворӣ	«Ҳаритаи роҳи»-и дахлдор тасдиқ шудааст	ВК, ВСАН ВНАҚ ВТАН ХДНСЭ	FAO	-			
		5. Таҳияи ҳамасолаи нақшаи чорабиниҳо оид ба рушди низоми	Ҳисоботи солона оид ба иҷрои	КҲМЗ КЗГ ВЭНЕ	UNDP	-			

		хифзи мухити зист ва истифодаи самараноку устуворӣ захираҳои табиӣ, татбиқи сиёсати экологӣ.	ин нақшаи чорабиниҳо						
		6. Таҳияи маҷмӯи тағйиротҳо ва иловаҳо ба санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқӣ оид ба ташкил, дастгирӣ ва мониторинги беҳатарии меҳнат,	СМХ –и мавҷуда бо тағйирот дар ин самт	ВМЕХ, ВНАК, Вазоратҳои соҳавӣ КРМ	ILO	10,0			
		7. Ҳамасола таҳия намудани Нақшаи чорабиниҳои ба паст ва пешгирии ҷинояткорӣ, махусан дар байни ҷавонон, мустақкам намудани низоми кор бо ҷинояткорони ҷавон	Ҳисоботи солона оид ба иҷрои ин нақша	ВҚДО, КҚЧВС, КРМ					
4.1.3. Таъмини мутобикати низоми хифзи ҳуқуқҳои репродуктивӣ ва масъулияти волидайн	4.1.3.1. Васеъ намудани дастрасӣ ба таҳсилоти репродуктивӣ, саломатӣ ва ҳуқуқҳои ҷавонон, аз ҷумла, онҳое, ки маъҷуб мебошанд	1. Гузаронидани арзёбии меъёри - фазои ҳуқуқӣ дар соҳаи солимии репродуктивӣ, аз он ҷумла шахсони маъҷуб, дастрасӣ ба натиҷаҳо	Ҳисоботи таҳлилии мавзӯӣ қабул ва паҳн карда шуд	ВТАН, КҚЗО	UNFPA	10,0			
		2. Гузаронидани арзёбии амалӣ ва низоми мониторинги ҷараёни издивоҷ маҷбурии кӯдак ва ҳомиладорӣ бармаҳал, дастрасӣ ба натиҷаҳо	Ҳисоботи таҳлилии мавзӯӣ қабул ва паҳн карда шуд	ВТАН, КҚЗО	UNFPA	10,0			
		3. Васеъ намудани доираи корҳои фаҳмондадиҳӣ оид ба ҷорӣ намудани банақшагирии оила	Ҳисоботи солона оид ба нақшаи чорабиниҳо дар соҳаи татбиқи принципҳои банақшагирии оила	ВТАН, ВМАО, ВМ, КҚЗО	UNFPA	10,0			
		4. Таҳия ва тасдиқи Низомнома дар бораи идоракунии захираҳои инсонӣ ва техникӣ оид ба таъмини дастрасӣ ба солимии репродуктивӣ, аз ҷумла дар деҳотҷойҳо ва минтақаҳои дурдаст, инчунин дар ҳолатҳои шадид иқлимӣ ва барои шахсони маъҷуб	Низомномаҳои дахлдор тасдиқ карда шуд	ВТАН, КҚФМ, ҲҚТ	UNFPA	10,0			
		5. Қабули сиёсати маҷмӯи давлатӣ, ки ба таҳкими институти оила, кам кардани шумораи издивоҷи барвақт, омезиши мартаба (коръерӣ) ва масъулият оиладорӣ равона гардидааст	Харитаи роҳи дар ин самт амалкунанда тасдиқ карда шуд	КҚЗО	UNFPA	50,0			
		<i>Лоиҳаҳои сармоягузорӣ дар доираи БДС:</i> - Стратегияи рушди омили миллӣ (грант)	Ҳисобот оид ба татбиқи лоиҳа	ҲҚТ	WB	2775,0		2775	
		ҲАМАГӢ дар бахши 4.1.				3355		2775	
4.2. ШУҒЛИ ПУРМАҲСУЛ									

4.2.1. Таҳкими иқтисодии институционалӣ таҳлил ва дурнамои бозори меҳнат	4.2.1.1. Васеъ намудани имкониятҳои таҳлил ва дурнамои бозори меҳнат	1. Қабули қарори Ҳукумати ҷумҳурии Тоҷикистон (СМХ) дар бораи ташаккули (аввал дар сатҳи миллий ва баъд дар сатҳи минтақавӣ) низоми таҳлил ва дурнамои бозори меҳнат	Қарори ҲҚТ (СМХ) дар бораи ташаккули низоми таҳлил ва дурнамои бозори меҳнат тасдиқ шуд	ВМEX, ВРИС, Агентии омор, КРМ, ВА	ILO	10,0			
		2. Қабули тadbирҳо доир ба рушди инфрасохтори оморӣ барои таҳлил ва дурнамои бозори меҳнат, ба воситаи таъмини мурағаб дар таҳқиқоти кувваи корӣ, корхонаҳо ва ташкилотҳо, тадқиқоти шугли хатмкунандагони муассисаҳои таълимии касбӣ	Мунтазам гузаронидани таҳқиқоти нерӯҳои корӣ, корхонаҳо, ташкилотҳо, пурсиш оид ба шугли хатмкунандагони муассисаҳои таълимии касбӣ	ВМEX, ВМАО, Агентии омор	ILO ADB WB	100,0			
		3. Таҳияи низоми индикаторҳои арзёбии пешравӣ аз рӯи Ҳадафҳои Рушди Устувор барои низоми миллии шугл, ташкил ва мониторинги онҳо	маҷмӯи индикаторҳои амалӣ ҲРҲ тасдиқ карда шуд	ҲҚТ, ВМEX, ВРИС, ВА	UNDP WB				
		4. Ҷорӣ намудани низоми ҷаҳони ҳисоботдиҳӣ оид ба арзёбии ҳолати бозори меҳнат (ҳар семаҳо бо инъикоси равандҳои ташкил ва баргараф намудани ҷойҳои корӣ, муҳоҷирати меҳнатии дохилӣ ва берунӣ) дар низоми таъминоти иттилоотии мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ	Ҳар семаҳо пешниҳод намудани ҳисобот оид ба арзёбии индикативии ҳолати бозори меҳнат	АОМО, ВМEX, ВРИС, МТС	ILO ADB	50,0			
4.2.2. Гузаронидани сиёсати фаъоли шугл ва танзимкунандаи бозори меҳнат	4.2.2.1. Мусоидат намудан ба пешрафти сохтори шугл	1. Кохиши бомароми сарбории андозӣ ба меҳнат	Арзёбии сарбории андозӣ ба меҳнат ташкил шудааст	ВМEX, КАҲҚТ	IFC	10,0			
		2. Таҳияи Барномаи рушди соҳибкории хурд	Барномаи рушди соҳибкории хурд тасдиқ шудааст	ВМEX, ВРИС, ВА	ILO	10,0			
		3. Ташаккули барномаҳои мусоидати бо шугл фаро гирифтани занону ҷавон	Маҷмӯи чорабиниҳои мусоидати бо шугл фаро гирифтани занону ҷавон а	ВМEX, ВРИС,	UNDP ILO	10,0			
		4. Таҳия ва татбиқи Консепсияи шугли фосилавӣ	Консепсия қабул шуд	ВМEX					
		5. Таҳия ва татбиқи барномаи мақсаднокӣ миёнамуҳлат «Мусоидат намудани ба шугли шахсони маъюб ва ташаккули гурӯҳи худкумакрасон»	Қабули барнома ва мониторинги татбиқи он	ВМEX, ВТАН					
	4.2.2.2. Рушди ҷараёни ташаккули муҳити	1. Гузариш аз имтиёзи суроғавии инфиродӣ ба манфиатҳои молӣ / соҳавӣ, бекор намудани имтиёзҳои безътино	Арзёбии индикативии имтиёзҳои соҳавӣ ва	ҲҚТ, ВРИС, ВСАН	IFC				

	фазои соҳибкорӣ ва конунигардонии (легализатсия) шугл равона гардидааст	бақайдгирифтанашуда	арзёбӣ мегардад						
		2. Таҳияи низоми ҳамоҳангсозии фаъолияти мақомоти давлатӣ дар бахши паст кардани шугли ба қайд гирифтанашуда (гайрирасмӣ) дар асоси таклифҳои гуруҳи кории байниидоравӣ бо иштироки федератсияи иттифоқи касаба	Гуруҳи кории байниидоравӣ бо иштироки федератсияи иттифоқи касаба таъсис дода шуд	ВМEX, ВРИС	ILO				
4.2.3. Рушди низоми идоракунии муҳочирати меҳнати беруна	4.2.3.1. Такмил додани механизмҳои идоракунии муҳочирати меҳнати беруна	1. Таҳия ва ҷорӣ намудани низоми иттилооти электронии байниидоравии ҳамкорӣ дар доираи низоми идоракунии миллии муҳочирони меҳнати беруна	Низоми электронии иттилооти байниидоравӣ ҷорӣ карда шудааст	ВМEX, МС	IOM	150,0			
		2. Фаългардонии пурзур намудани таъмини хифзи меҳнат ва хифзи иҷтимоии муҳочирони меҳнатӣ ва аъзоёни оилаҳои онҳо	Арзёбии индикативии иқтидори мақомоти хифзи меҳнат ва хифзи иҷтимоии муҳочирони меҳнатӣ ва оилаҳои онҳо	ВМEX, ВМАО, МС	IOM				
		3. Таҳияи бастаи гендерӣ ҳассос барои омӯзиши қабл аз сафари муҳочирони меҳнати ва аъзоёни оилаҳои онҳо	Амалиёти дахлдор тасдиқ шудааст	ВМEX, ВМАО, МС, МИМХД	IOM				
		4. Таҳия ва фаългирифтани маълумоти талаботи соҳавӣ ва минтақавӣи ҶТ ва кишварҳои калидии –қабулкунандаи қувваҳои кории ҷумҳурӣ ва таъмини дастрасии васеъ ба ин маълумотҳо	Арзёбии амалкунандаи маълумоти дахлдор	ВМEX, МС, МИМХД	IOM	150,0			
		5. Таҳия ва тақсими бастаи иттилоот оид ба ҳуқуқ ва уҳдадорихо ва шароит ва талаботи бақайдгирии муҳочирони меҳнатӣ дар кишварҳои асосии қабулкунанда	Арзёбии дастрасӣ ба иттилооти дахлдор	ВМEX, МС, МИМХД	IOM	10,0			
		6. Таҳия намудани бастаи тағйироту иловаҳо ба санатҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба ҳимояи ҳуқуқи муҳочирони меҳнатӣ дар кишварҳои қабулкунанда	СМХ бо тағйирот оид ба механизмҳои хифзи ҳуқуқҳои муҳочирони меҳнатӣ дар кишварҳои қабулкунанда	ВМEX, МС, ВТАН	IOM	10,0			
		<i>Лоиҳаҳои сармоягузорӣ дар доираи БДС:</i> - таъсиси ҷойҳои корӣ ва малакаҳои рушди касбӣ (қарз) - рушди малакаҳои муҳими муҳочирони меҳнатӣ (грант)	Ҳисобот оид ба татбиқи лоиҳа	ҲҶТ	IDA	15000		15000	
			Ҳисобот оид ба татбиқи лоиҳа	ҲҶТ	WB	10000		10000	
		Ҳамагӣ оид ба бахши 4.2.				70520	5000	65000	
4.3. МАОРИФ ВА ИЛМ									

4.3.1. Баланс намудани иқтидорни низомии маориф, омодагони кадрҳо ва инноватсия	4.3.1.1. Таҷдиди таҷрибаи идоракунии низомии маориф (дар қисмати рушди заминаи меъёри хуқуқии низомии маориф)	1. Омода намудани бастаи тағйироту иловаҳо ба санадҳои меъёри хуқуқӣ оид ба таъсиси шароити мусоид барои таҷдиди минбаъдаи маориф дар самти регламентатсияи фаъолияти муассисаҳои таълимӣ; Ҳамоҳангсозии илм ва таълим; ташаккули меъёрҳои давлатии маориф; дастгирии дӯмолияи давлатии соҳа; риояи хуқуқҳои моликияти зеҳнӣ	Мавҷудияти санадҳои меъёри хуқуқӣ бо тағйирот дар рушди низомии маориф	ҲҚТ, ВМАО, ВА	WB ADB UNDP	40,0			
		2. Таҳияи низомии индикаторҳои баҳодихӣ доир ба пешрафти иҷрои Ҳадафҳои рушди устувор барои низомии миллии маориф ва ташкили мониторинги онҳо	Маҷмӯи индикаторҳои баҳодихӣ рушди низомии маориф дар доираи татбиқи ҲРҮ тасдиқ ва роҳандозӣ гардид	ҲҚТ ВМАО ВРИС ВА	UNDP				
		3. Таъсиси ғуруҳи корӣ ҷиҳати таҳия ва татбиқи Низомнома дар бораи ба гузариш ба таҳсилоти 12 сола	Низомномаи дахлдор тасдиқ ва амалӣ шуда истодааст	ҲҚТ, ВМАО, ВА	-				
		4. Таъминоти меъёри хуқуқии механизмҳои маблағгузорӣ намудани гирифтани намудҳои альтернативии (таҳсилот дар шабака, таҳсилоти оилавӣ, худтаълимгирӣ, таҳсилоти масофаӣ) маълумоти умумӣ	Низомномаи дахлдор оид ба тартиби маблағгузорӣ тасдиқ шудааст	ҲҚТ, ВМАО, ВА	WB ADB	10,0			
		5. Ҳамгироии институтсионалии низомии таҳсилоти миёна ва олии касбӣ	Низомии ягонаи идоракунии таҳсилоти миёна ва олии касбӣ тасдиқ карда шудааст	ҲҚТ, ВМАО, ВМЕХ, ВА	-	-			
		6. Ворид намудани нишондиҳандаҳои арзёбии натиҷавии сифати шароитҳо (инфрасохтор) барои ташкили таълимоти томактабӣ, мактабӣ ва берунамактабӣ дар фаъолияти мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва худидоракунии маҳаллӣ	Воридсозии нишондиҳандаҳо аз рӯи шартҳои дастрасӣ ба таҳилоти низомии баҳодихӣ	ҲҚТ, ВМАО, ВА, МИМҲД	-	-			
	4.3.1.2. Таҷдиди таҷрибаи идоракунии низомии маориф (дар қисмати рушди низомии ташаккул ва баҳодихӣ сифати маводҳои таълимӣ)	1 бо иштироки ҷомеа ва корфармоён таҳия ва татбиқи Низомнома дар бораи гузаронидани мониторинги мунтазами арзёбии сифат ва дастрасии маводҳои таълимӣ	Низомномаи дахлдор оид ба гузаронидани мониторинги мунтазам тасдиқ шуд	ҲҚТ, ВМАО, МИМҲД	-	-			
4.3.1.3. Таҷдиди таҷрибаи идоракунии низомии маориф (дар қисмати мукамалгардонии низомии мониторинги	1. Ташкил намудани низомии миллии арзёбии сифати таҳсилот, бо назардошти тадқиқотҳои мунтазами (бо таърифи таҷрибаи пешқадами ҷаҳонӣ, аз ҷумла дар баргузори PISA) салоҳиятнокии хонандагон дар зинаҳои	Арзёбии ҳарсолаи салоҳиятнокии хонандагон	ҲҚТ, ВМАО, МИМҲД	WB ADB	50,0				

	сифати таҳсилот)	гуногуни таҳсилот.							
		3. Таҳия ва татбиқи «Роҳнамо» оид ба рушди низоми аккредитатсияи муассисаҳои таълимӣ (бо васеъ чорӣ намудани таҷрибаи байналмилалӣ аккредитатсия)	Тасдиқ ва мониторинги иҷрои «Роҳнамо»-и дахлдор	ҲҚТ, ВМАО, ВКХО		-			
		4. Таҳия ва татбиқи баътаи стандартҳо ва низоми назорати маҳсулотҳои хӯрокворӣ ба муассисаҳои таҳсилоти ҳамагонӣ ва сифати ёрии тиббӣ дар муассисаҳои мазкур	Баътаи стандартҳо ва низоми назорат тасдиқ ва амалӣ шуда истодааст	ҲҚТ, ВМАО, ВТАН	UNICEF FAO WHO	-			
	4.3.1.4. Таҷдиди таҷрибаи идоракунии низоми маориф (дар қисмати баланд намудани таҳассуси ҳайати педагогӣ)	1. Таҳияи «Роҳнамо» оид ба рушди низоми ташкили тақмили ихтисоси кормандони соҳаи маориф	Мониторинги ҳарсолаи натиҷаитатбиқи «Роҳнамо»-и тасдиқшуда	ВМАО, АИ, МИМХД, ВМЕХ	WB ADB	-			
		2. Таҳия ва қабули стандартҳои касбии ба талабот ва натиҷаҳои нави таълимӣ нигаронидашуда, барои омузгорон ва роҳбарон	Баътаи инноватсионии стандартҳои касбӣ барои омузгорону муаллимон тасдиқ ва амалӣ шуда истодааст	ВМАО, АИ, ВМЕХ	WB ADB	-			
		3. Таҳия ва қабули Низомномаи таҳкимбахшии низоми пардохти музди меҳнат дар соҳаи маориф вобаста ба алоқамандгардонии низоми атестатсия, мониторинги сифат ва музди меҳнат	Низомномаи дахлдор тасдиқ ва амалӣ шуда истодааст	ВМАО, ВМ, ВМЕХ		-			
	4.3.1.5. Дастгирии рушди муассисаҳои таълимии ғайридавлатӣ	1. Таҳия ва татбиқи «Роҳнамо» оид ба васеъ намудани шаклҳои ташкили ҳуқуқии хизматрасониҳои таҳсилоти томактабӣ, мактабӣ ва касбӣ, бо назардошти механизмҳои дастгирии андозбандии муассисаҳои таълимии ғайридавлатӣ, таъмини дастрасии онҳо ба инфрасохтор	Афзоиши шумораи муассисаҳои таълимии ғайридавлатӣ	ҲҚТ, ВМАО, КА, ВМЕХ, МИМХД, АОМО	WB ADB	10,0			
		2. Дастгирии таҳассусгардонии соҳавии МТО, аз ҷумла кушодани филиали донишгоҳҳои махсуси таҳсилоти олиӣ байналмилалӣ дар соҳаи ТИК	Кушодани филиали донишгоҳҳои махсуси таҳсилоти олиӣ байналмилалӣ дар соҳаи ТИК	ВМАО, ВКХО	WB ADB	-			
		<i>Барномаҳои сармоягузорӣ дар доираи БИД</i> -таҳкимбахшии бахши хусусӣ дар самти таҳсилоти касбӣ техникӣ (Грант)	Ҳисоботдиҳи оид ба татбиқи лоиҳаҳо	ҲҚТ	WB	700		700	
	4.3.1.6. Таҳкимбахшии	1. Таъмини сохтмон, таъмир ва азнавсозӣ, барқарорсозии биноҳо	Арзёбии индикативии	ВМАО, КАС,	WB ADB	510,0			510,0

инфрасохтори соҳаи маориф	иншоот бо назардошти талаботи истифодаи босамари қувваи барқ, тобоварӣ ба зилзила ва бехатарӣ хангоми офатҳои табиӣ	ҳолати инфрасохтори соҳаи маориф	КҲФМ, ҲҚТ, МИМҲД						
	2. Сохтмон, барқарорсозӣ ва вазасеъ намудани инфрасохтори соҳаи маориф дар доираи лоиҳаҳои ҳамкории давлат ва бахши хусусӣ (ДБХ)		ВМАО, КАС, МИМҲД	WB ADB	510,0				510,0
	3. Арзёбӣ ва мониторинги харсолаи рушди шабакаҳои низоми таъмини гармӣ, барқ, об ва санитарӣ дар муассисаҳои таълимӣ		ВМАО, ВЭНЕ, ВТАН, МИМҲД	WB ADB	50,0				
	<i>Лоиҳаҳои сармоязузорӣ дар доираи БДС:</i> - Барномаи «Фондҳои ҷамъиятӣ барои мусоидат ба рушди таҳсилоти базавӣ ва инфрасохтор» (грант)	Ҳисоботдиҳӣ оид ба татбиқи лоиҳа	ҲҚТ	ADB	9186,51	1146,51	8040,0		
	- Барномаи Пешбурди рушди таҳсилоти ибтидоӣ ва инфрасохтор (грант, фазаи 3)	Ҳисоботдиҳӣ оид ба иҷрои лоиҳа	ҲҚТ	ADB	7731		7731		
	- сохтмони макотиби таҳсилоти миёна (грант)	Ҳисоботдиҳӣ оид ба иҷрои лоиҳа	ҲҚТ	Хитой, ADB	14000 3259		14000 3259		
	- сохтмони макотиби таҳсилоти умумӣ (қарз)	Ҳисоботдиҳӣ оид ба иҷрои лоиҳа	ҲҚТ	СФР IBD	3889920040		38899 20040		
4.3.1.7. Ворид намудани низоми таҳсилоти инклюзивӣ ба низоми маорифи ҷумҳурӣ	1. Таҳияи Низомнома оид ба дастгирии тиббӣ-равоншиносӣ – педагогии кӯдакони талаботи махсуси таълимӣ дошта	Низомнома и зикргардида тасдиқ ва татбиқ шуда истодааст	ВМАО, ВТАН	UNICEF	-				
	2. Таҳия ва тасдиқи стандартҳо, барномаҳои махсус ва китобҳо барои кӯдакони маъҷуб ва душвортарбия	Мавҷудияти ҷунин стандартҳо, барномаҳои махсуси тасдиқшуда ва китобҳо	ВМАО, ВТАН, АИ	UNICEF	-				
	3. Таҳия ва татбиқи барномаи омодаасозии кадрҳои педагогӣ, кормандони тиббӣ ва иҷтимоии дорони донишу малакаи оид ба таълимоти инклюзивӣ	Арзёбии харсолаи шумораи кадрҳои омодагардида	ВМАО, ВТАН, АИ	UNICEF					
	4. Таҳия ва роҳандозии маҷмӯи талабот оид ба ташаккули муҳити бемонета дар инфрасохтори таълимӣ	Мавҷудият ва мониторинги иҷроиши маҷмӯи тасдиқшудаи талабот	ВМАО, КАС, ВНАҚ, МИМҲД	UNICEF					
	5. Бо ҳуроқи гарми якдафъаина таъмин намудани хонандагони синфҳои ибтидоӣ (махсусан шашсолаҳо, духтарон, кӯдакони ятим, кӯдакони аз оилаҳои камбизоат) ва кӯдакони талаботи махсусдошта	Фаъолият намудани низоми бо уроқи гарми якдафъаина таъмин намудани хонандагони синфҳои ибтидоӣ	ВМАО, ВТАН, МИМҲД	UNICEF WFP	100,0				
	6. Таҳия ва татбиқи барномаҳои мақсаднок дар сатҳи вилоятҳо, шаҳру	Барномаҳои мақсадноки минтақавӣ	ВМАО, ВТАН,	UNDP UNICEF	50,0				

		ноҳияҳо оид ба таъмини дастрасии кӯдакони маъюб ба таҳсилот, аз ҷумла дар макотиби таҳсилоти умумӣ дар маҳалли зист,	оид ба таъмини дастрасии кӯдакони маъюб ба таҳсилот тасдиқ ва татбиқ шуда истодаанд	МИМХД					
		7. Роҳандозӣ намудани таҷрибаи гузаронидани таҳқиқот/ назарпурсиҳо оид ба паҳлӯҳо ва тамонҳои рушди таҳсилоти инклюзивӣ	Мавҷудияти таҷрибаи дар се сол як маротиба гузаронидани таҳқиқот/назарпурсиҳо оид ба таҳсилоти инклюзивӣ	ВМАО, МИМХД, АИ	UNDP UNICEF	50,0			
		8. Таҳия ва тасдиқи Низомнома оид ба таъсис ва фаъолияти Шӯрои Ҳамоҳангсозӣ доир ба идоракунии рушди низомии таҳсилоти инклюзивӣ	Низомнома и дахлдор тасдиқ шудааст	ВМАО, ВА	UNDP UNICEF				
	4.3.1.8. Ташаккули низомии таҳсилоти иловагӣ ва таҳсилоти бетанаффус	1. Таҳия ва тасдиқи стандартҳо ва барномаҳои вариативии таҳсилоти иловагии кӯдакон, аз ҷумла доир ба рушди донишҳои табиӣ- илмӣ ва барномаҳо барои кӯдакони талаботи махсуси таълимӣ дошта	Маҷмӯи стандартҳо ва барномаҳои вариативии таҳсилоти иловагии кӯдакон тасдиқ карда шудааст	ВМАО, МИМХД					
		2. Таҳия ва татбиқи Барномаи миёнамуҳлати таълимоти касбии калонсолон	Барномаи миёнамуҳлати таълимоти касбии калонсолон тасдиқ ва мониторинги он таъмин гардидааст	ҲҚТ, ВМАО, ВМЕХ	WB ADB	10,0			
4.3.2. Таҷдиди низомии ташкил ва инфрасохтори фаъолияти илмӣ-татқиқотӣ	4.3.2.1. Рушди шабакаи миллии касбии тадқиқоти илмӣ-техникӣ	1. Таҳия ва татбиқи барномаи рушди донишгоҳҳои миллии тадқиқотӣ	Мониторинги татбиқи ин барнома тасдиқ ва амалӣ шуд	ҲҚТ, ВМАО, АИ	WB ADB				
		2. Таҳия ва татбиқи «Роҳнамо» оид ба ташаккули низомии миллии дастгирии минтақаҳои рушди инноватсионӣ (МОИ) марказҳои саноатӣ, шаҳрҳои илмӣ)	Мониторинги татбиқи ин «Роҳнамо» тасдиқ ва амалӣ шуд	ВРИС, ВМАО, АИ, МТС	UNDP	100,0			
		3. Таҳия, тасдиқ ва ҷорӣ намудани Низомнома оид ба ташаккули низомии фондҳои давлатии дастгирии кашфиётҳои илмӣ-техникӣ	Низомнома и дахлдор тасдиқ шуд	ВМАО, АИҚТ					
		4. Таҳия ва татбиқи «Роҳнамо» оид ба ташаккули низомии миллии дурномаҳои дарозмуҳлати илмӣ-техникӣ	Мониторинги иҷрои ин «Роҳнамо» тасдиқ шуд	ВМАО, АИ					
		5. Таҳия ва татбиқи «Роҳнамо» оид ба ташаккул ва рушди бозори натиҷаҳои фаъолияти зехнӣ, маҳсулот ва хизматрасонӣ дар заминаи он	Мониторинги иҷрои ин «Роҳнамо» тасдиқ шуд	ВМАО, АИ					
	4.3.2.2. Таҳким ва татбиқи самараноки иқтисодии илмӣ	2. Таҳия ва татбиқи «Роҳнамо» оид ба ташаккули кластерҳои миллии	Тасдиқ ва мониторинги	ВРИС, ВМАО					

	кишвар	ояндадор дар заминаи кооператсияи илм ва тичорат	татбиқи ин «Роҳнамо»						
		3. Қабул намудани маҷмӯи тадбирҳо оид ба дастгирии рушди ҳамкорихои илмии байналмилалӣ	Афзоиши ҳамкорихои илмии байналмилалӣ	ВМАО, ВКХО		10,0			
		<i>Лоихаҳои сармоягузорӣ дар доираи БДС:</i> - Гранти Фонди глобалӣ оид ба маориф	Ҳисоботдих и оид ба татбиқи лоиха	ҲҚТ	IDA	19200		19200	
		- Лоихаи рушди таҳсилоти олий (грант)	Ҳисоботдих и оид ба татбиқи лоиха	ҲҚТ	WB	15500		15500	
		- барномаи омӯзиши касбӣ чиҳати паст кардани сатҳи камбизоатӣ (қарз)	Ҳисоботдих и оид ба татбиқи лоиха	ҲҚТ	IBD	10960		10960	
		Ҳамагӣ дар баҳши 4.3.				140985	1146,5	138329	1020
4.4. ТАНДУРУСТӢ ВА ДАРОЗУМРӢ									
4.4.1. Афзоиши қатъии нерӯи соҳаи тандурустӣ	4.4.1.1. Таҷдиди таҷрибаи идоракунии соҳаи тандурустӣ (дар қисмати пешрафти заминаи меъёрии ҳуқуқӣ ва нерӯи роҳбарикунандаи соҳа)	1. Омода намудани бастан тағйироту иловаҳо ба санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба ташкили шароитҳо барои таҷдиди минбаъдаи таҷрибаи идоракунии соҳаи тандурустӣ, аз ҷумла нисбати: - регламентатсияи фаъолияти муассисаҳои тандурустӣ; - ташаккули стандартҳои давлатии хизматрасонии тиббӣ; - суғуртаи ихтиёрии тиббӣ.	Мавҷудияти СМХ бо тағйирот дар механизмҳои рушди низом	ВТАН, ВА	WHO	50,0			
		2. Таҳия ва истифодаи Дастурамали методӣ оид ба арзёбии молиявӣ иқтисодии сиёсат ва барномаҳои низоми тандурустӣ.	Арзёбии молиявӣ иқтисодии сиёсат ва барномаҳои низом	ВТАН	WB WHO				
		3. Таҳияи маҷмӯи индикаторҳо дар доираи Ҳадафҳои рушди устувор барои арзёбии пешрафти низоми миллии тандурустӣ ва ташкили мониторинги он	Маҷмӯи индикаторҳои ҲРУ тасдиқ ва роҳандозӣ гардидааст	ҲҚТ, ВТАН, ВРИС, ВМ	UNDP				
		4. Таҳия ва татбиқи барномаҳои мақсаднок оид ба таҳкими саломатии мадарону кӯдакон, вазъи солимии модару кӯдак, Насли солим, Ҳифзи модару кӯдак	Барномаҳои мақсаднокӣ дахлдор тасдиқ карда шудаанд	ВТАН	UNICEF WHO	50,0			
		5. Такмили графики эмгузаронӣ барои пешгирии беморихои сироятӣ бо вакцина идорашаванда	Тасдиқи чадвали такмилдолашудаи эмгузаронии аҳоли	ВТАН	UNICEF				
		6. Арзёбии ҳамасолаи пешрафт оид ба татбиқи «Консепсияи ғизодихӣ барои мактаббачагон» ва «Стратегияи самтгирӣ ба сифати беҳтари хӯрокворӣ (Sun)	Ҳисоботи ҳарсола доир ба пешбурди «Консепсияи ғизодихӣ барои мактаббачагон» ва «Стратегияи самтгирӣ ба сифати беҳтари хӯрокворӣ	ВТАН					

		(Sun)							
4.4.1.2. Таҷдиди таҷрибаи идоракунии низоми тандурустӣ (дар қисмати пешбурди низоми суғуртаи тиббӣ)	1. Таҳия ва татбиқи «Роҳнамо» оид ба пешрафти асосҳои институтсионалии бозори хизматрасониҳои суғуртаи тиббӣ	Арзёбии индикативии низоми шароитҳои рушди суғуртаи тиббӣ	ВТАН	WHO					
	2. Таҳияи Низомнома оид ба пардохти ёри амбулаторию-дармонгоҳӣ дар асоси вариантҳои гуногуни маблағгузори сарикасӣ	Низомномаи дахлдор тасдиқ шудааст	ВТАН, ВМ	WHO					
4.4.1.3. Беҳтар намудани сифати хизматрасониҳои тиббӣ	2. Таҳия ва тасдиқи ҳадди ақали (минималии) бастаи бемузди хизматрасониҳои тиббӣ дар сатҳи ёри аввалияи тиббию санитарӣ ва статсионарӣ	Низомномаи дахлдор тасдиқ шудааст	ҲҚТ, ВТАН, ВРИС, ВА	WHO					
	3. Роҳандозӣ намудани аудити клиникӣ, аз ҷумла иҷозатномадиҳӣ ва шаҳодатномадиҳӣ ба муассисаҳои тандурустӣ чун тадбири таъмини сифат,	Мониторинг ва арзёбии истифодаи аудити клиникӣ	ВТАН	WHO					
	4. Таҳия ва тасдиқи низоми стандартҳои сифати таъмин ва ҷобачогузори кадрҳо, намудҳои хизматрасонӣ ва механизмҳои назорати сифати хизматрасониҳои тиббӣ.	Тасдиқ гардидани низомҳои дахлдори стандартҳои сифат	ВТАН, ВМЕХ	WHO					
	5. Арзёбии ҳарсолаи сатҳи мутобиқати муассисаҳои тиббӣ, махсусан муассисаҳои ёри таъҷилӣ, ба маъёри таъминот ба воситаҳои нақлиётӣ (бо ин мақсад ҷудо намудани маблағи зарурӣ аз ҷониби мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳо)	Ҳисоботи ҳарсола дар ин самт	ВТАН КРМ МИМҲД						
	4.4.1.4. Баланд намудани таҳассуси кормандони тиббӣ	1. Таҳияи «Роҳнамо» оид ба рушди низоми ташкили баланд намудани таҳассуси кормандони соҳаи тандурустӣ мутобиқи стандартҳои байналмилалӣ, ҷорӣ намудани низоми иҷозатномадиҳӣ ва шаҳодатномадиҳии ба натиҷа нигаронидашуда	Мониторинги ҳарсолаи татбиқи «Роҳнамо»	ВТАН, ВМАО, ВМЕХ					
	2. Таҳия ва қабули Низомнома оид ба рушди низоми пардохти музди меҳнат дар соҳаи тандурустӣ дар самти ҳамбастагии низоми атестатсия, мониторинги сифати хизматрасон ва пардохти музди меҳнат.	Низомномаи дахлдор тасдиқ шудааст	ҲҚТ, ВТАН, ВМЕХ, ВМ						
4.4.1.5. Ихтисори фарқиятҳои минтақавӣ	1. Қабули маҷмӯи тадбирҳо оид ба беҳтарсозии сифати тибби аввалия, махсусан дар минтақаҳои дурдасти қухӣ	Қоҳиши фавт дар мисоли минтақаҳо	ВТАН, КРМ, МИМҲД	WHO					
	2. Арзёбии ҳарсолаи ташкил ва	Қоҳиши фати	ВТАН						

		рушди марказҳои перинаталӣ дар сатҳи минтақавӣ	модару кӯдак дар минтақаҳои кишвар						
4.4.1.6. Дастгирии рушди муассисаҳои тиббии ғайридавлатӣ	1. Таҳия ва татбиқи «Роҳнамо» оид ба тавсеаи шаклҳои ташкилию ҳуқуқии хизматрасониҳои тиббӣ, бо назардошти механизмҳои дастгирии андозбандии сабуки муассисаҳои тиббии таълимии ғайридавлатӣ, таъмини дастрасии онҳо ба инфрасохтор	Афзоиши шумораи муассисаҳои тиббии таълимии ғайридавлатӣ	ҲҚТ ВТАН КА						
	2. Таҳияи Нақшаи Миёнамуҳлати сохтмон, барқарорсозӣ ва тавсеаи инфрасохтор дар соҳаи тандурустӣ дар доираи лоиҳаҳои ҲДБХ (ҳамкориҳои давлат ва баҳши хусусӣ)	Тасдиқи нақшаи миёнамуҳлати дахлдор	ВТАН КРМ МИМҲД ВМ						
	3. Дастгирии махсусгардонии муассисаҳои бузурги тиббӣ, аз ҷумла ифтитоҳи муассисаҳои хориҷии махсусгардонидашудаи тиббӣ	Ифтитоҳи муассисаҳои бузурги тиббӣ	ВТАН ВКХО						
4.4.1.7. Таъмини рушди соҳаи тандурустӣ ва таҳсилоти фармасевтӣ	1. Бознигарӣ ва азнавсозии барномаҳои таълимӣ, ҷорӣ намудани усулҳои инноватсионии таълим ва арзёбии пешрафт дар донишгоҳҳои олии тиббӣ ва коллечҳо	Барномаҳои нави таълимӣ тасдиқ ва ҷорӣ карда шуданд	ВТАН ВМАО						
	2. Таҳия ва тасдиқ Низомнома оид ба рушди низомии сертификатсия ва иҷозатномадиҳии хатмкунандагонии донишгоҳи тиббӣ, таъмини институтсионализатсияи таҳсилоти бетанаффуси тиббӣ дар ҷумҳурӣ	Низомномаи дахлдор тасдиқ шудааст	ВТАН ВМАО						
4.4.1.8. Таъмини рушди илми тиб	1. Ташкил намудани марказҳои махсусгардонидашуда, оид ба арзёбии тиббӣ-иқтисодӣ, технологияҳои нави тиббӣ	На камтар аз 2 марказҳои махсусгардонидашуда, оид ба арзёбии тиббӣ-иқтисодӣ, технологияҳои нави тиббӣ таъсис дода шуданд	ВТАН АИҚТ		300,0				
	2. Таҳия, тасдиқ ва татбиқи Низомнома оид ба гузариш ба низомии озмунии ҷудо намудани воситаҳо барои асосноккунии интиҳоби афзалиятҳо, маблағгузории онҳо, ба «нуқтаҳои аниқ» равона намудани ислоҳот	Низомнома оид ба гузариш ба низомии озмунии ҷудо намудани воситаҳо барои асосноккунии интиҳоби афзалиятҳо, маблағгузории онҳо, ба «нуқтаҳои аниқ» равона намудани ислоҳот тасдиқ карда шудааст	ВТАН ВМ АИҚТ						
	3. Таҳия ва роҳандозии низомии химояи беморон ҳангоми гузаронидани татқиқоти тиббӣ	Тасдиқ карда шудани низомии химояи беморон	ВТАН ВА						

			хангоми гузаронидани татқиқоти тиббӣ							
4.4.2. Ҷорӣ намудани моделҳои пешбурди тарзи ҳаёти солим ва таъсиси низоми қоҳиши хатари бемориҳо	4.4.2.1. Ташаккул ва татқиқи низоми пешбурди чорабиниҳои профилактикӣ	1. Таҳия ва татқиқи «Роҳнамо» оид ба таъмини ташвиқ ва тарғиби тарзи ҳаёти солим, мубориза бо омилҳои таҳдидкунандаи бемориҳои ғайрисироятӣ, тавассути ташкили намоиши рекламаи иҷтимоӣ	Арзёбии индикативии низоми пешбурди чорабиниҳои профилактикӣ, ташаккули тарзи ҳаёти солим	ВТАН КТВР						
		2. Ворид намудани барномаҳои таълимӣ оиди тарзи ҳаёти солим ва мубориза бо омилҳои таҳдидкунандаи бемориҳои ғайрисироятӣ ба барномаҳои талимию тарбиявии муассисаҳои томактабӣ, мактабҳои таҳсилоти умумӣ, касбӣ ва мактабҳои олий			ВТАН ВМАО		10,0			
		3. Таҳия ва татқиқи барномаи мақсаднокӣ рушди варзишиоммавӣ	Арзёбии индикативии раванди татқиқи барномаи мақсаднок	КҶВС ВТАН КРМ МИМҲД			10,0			
		4. 3. Барномаҳои сармоя-гузорӣ дар доираи БИД - Бунёди тоҷорҳои варзиш аз ҷониби ташкилоти ҷамъиятию хайриявӣ	Ҳисоботи татқиқи лоиҳа	ҲҶТ	IDA	5000			5000	
4.4.3. Таъмини беҳатарии маҳсулоти ҳӯрокворӣ	4.4.3.1. Дастгирии таҳия ва роҳандозии низоми самараноки таъмини беҳатарии маҳсулоти ҳӯрокворӣ	1. Баҳисобгирии озмоишгоҳҳои ССЭ оид ба беҳатарии маҳсулоти ҳӯрокворӣ	Овардани 10 меъёр ва қоидаҳои санитарӣ оид ба беҳатарии маҳсулоти ҳӯрокворӣ мувофиқи стандартҳои байналмилалӣ	ВТАН КРМ МИМҲД АСМС	WHO WFP	10,0				
		2. Тасдиқ намудани Низомнома оид ба мониторинг ва тақвияти нерӯи кормандони ССЭ оид ба масоили беҳатарии маҳсулоти ҳӯрокворӣ	Низомнома оид ба мониторинг ва тақвияти нерӯи кормандони ССЭ оид ба масоили беҳатарии маҳсулоти ҳӯрокворӣ тасдиқ шуд	ВТАН КРМ МИМҲД АСМС	WHO WFP					
		3. Таҳия ва татқиқи барномаҳои иттилоотнокии ҷамъиятӣ оид ба масоили беҳатарии маҳсулоти ҳӯрокворӣ (TV, Интернет ва ғ.)	Шумораи барномаҳои иттилоотнокии ҷамъиятӣ оид ба масоили беҳатарии маҳсулоти ҳӯрокворӣ (TV, Интернет)	ВТАН КТВР КРМ МИМҲД АСМС	WHO WFP					
		4. Барномаҳои сармоягузорӣ дар доираи БДС: -шартномаи ҳамкории дусола (Грант) -лоиҳаи Мониторинги сиёсат дар соҳаи тандурустӣ (Грант) -лоиҳаи рушди тандурустӣ(Грант)	Ҳисоботи татқиқи лоиҳаҳо	ҲҶТ	WHO	5000		5000		
			Ҳисоботи татқиқи лоиҳаҳо	ҲҶТ	WB	490		490		
			Ҳисоботи татқиқи лоиҳаҳо	ҲҶТ	WB	9000		9000		

		-лоихаи хизматрасонии тиббӣ(Грант)	Хисоботи татбики лоихаҳо	ХҶТ	WB IDA	21800 10000		21800 10000	
		-буёди табобатгоҳи касалиҳои сироятӣ (Қарз)	Хисоботи татбики лоихаҳо	ХҶТ	IBD	10000		10000	
		-азнавқунии таҷҳизоти тиббӣ, таъмини об, қубурҳо дар муассисаҳои ҳифзи саломатии модар ва кудак (Грант)	Хисоботи татбики лоихаҳо	ХҶТ	GJ	6100		6100	
		- лоихаи барқарорсозии саломатии мода рва кудак(Грант)	Хисоботи татбики лоихаҳо	ХҶТ	IDA	7144		7144	
		-маркази миллии хизматрасонии тиббӣ-санитарӣ(Грант)	Хисоботи татбики лоихаҳо	ХҶТ	IDA	20000		20000	
		-маблағгузории тандурустӣ дар асоси натиҷа(Грант)	Хисоботи татбики лоихаҳо	ХҶТ	IDA	15000		15000	
		-сармоягузори барои ноҳияҳои сатҳи пасти таъминот бо физо дар вилояти Хатлон(Грант)	Хисоботи татбики лоихаҳо	ХҶТ	WB	2800		2800	
ҶАМАҒИ дар бахши 4.4.						112764		112334	
4.5. ҲИФЗИ ИҶТИМОЙ									
4.5.1. Тачдиди институтсионалӣ, баланд намудани устуворӣ ва тавсеаи имкониятҳои низомии ҳифзи иҷтимоӣ	4.5.1.1. Ташаккул ва рушди механизмҳои тақвияти кумаки суроғавӣ ва баланд намудани сатҳи ҳифзи иҷтимоии оилаҳои камбизоат	1. Омода намудани бастаи тағйироту иловаҳо ба санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба ташкил намудани шароит барои таҷдиди минбаъдаи низомии ҳифзи иҷтимоии аҳоли, аз ҷумла нисбати: - сатҳи минималии кафолатҳои иҷтимоӣ тавассути мусохибаи иҷтимоӣ, таъмини меъёрҳои ҳадди ақали стандартҳои иҷтимоӣ оиди ба аҳолии пешниҳод намудани хизматрасониҳои иҷтимоӣ, аз ҷумла дар самти хизматрасонии манзилию коммуналӣ; - қарордодҳои иҷтимоӣ; - пешниҳоди хизматрасониҳои ҳифзи иҷтимоӣ аз ҷониби сохторҳои ғайри-давлатӣ; - нафақаи суғуртавӣ	Мавҷудияти санадҳои меъёрию ҳуқуқӣ бо тағйиротҳои рушди низомии мазкур	ВТАН ВА	UNDP WB	50,0			
		2. Таҳияи маҷмӯи индикаторҳои арзёбии пешрафти татбики Ҳадафҳои рушди устувор барои низомии миллии ҳифзи иҷтимоӣ, ташкили мониторинги онҳо	Маҷмӯи индикаторҳо дар доираи татбики Ҳадафҳои рушди устувор тасдиқ гардида ба таҷрибаи арзёбии рушди низомии миллии ҳифзи иҷтимоӣ ворид шудааст	ХҶТ ВТАН ВРИС ВА	UNDP WB ADB UNICEF UNFPA				
		3. Таҳия, тасдиқ ва татбики барномаҳои мақсадноки минтақавии мутахидкунандаи низомии	Барномаҳои мақсадноки минтақавии	ВТАН КРМ МИМҲД	UNDP WB	50,0			

		хавасмандгардонии иҷтимоӣ ва ҳифзи иҷтимоӣ (алокамандгардонии тарафайни тadbирҳо оид ба афзун намудани дастрасии маориф, тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоӣ барои табақаи камбизоаттарини аҳоли	хавасмандгардонии фаъолнокии иҷтимоӣ тасдиқ ва татбиқ гашта истодаанд	ВМАО					
		4. Таҳия ва татбиқи «Роҳнамо» оид ба тақвияти захираҳои низоми ҳифзи иҷтимоӣ, бо инъикоси механизмҳои диверсификатсияи хизматрасониҳои ҳифзи иҷтимоӣ ва ташаккули низоми пешниҳоди хизматрасониҳо дар сатҳи ҷамоавӣ барои гурӯҳҳои осебпазирини аҳоли, тартиби ташаккули заминаи иттилоотӣ, омодагории кадрҳо, ҷалб ва ҷобачогузории мутахассисон барои кор дар муассисаҳои ҳифзи иҷтимоӣ, аз ҷумла доир ба фарогирии шахсони маъҷуб	«Роҳнамо» оид ба тақвияти захираҳои низоми ҳифзи иҷтимоӣ, бо инъикоси механизмҳои диверсификатсияи хизматрасониҳои ҳифзи иҷтимоӣ ва ташаккули низоми пешниҳоди хизматрасониҳо дар сатҳи ҷамоавӣ барои гурӯҳҳои осебпазирини аҳоли, тартиби ташаккули заминаи иттилоотӣ, омодагории кадрҳо, ҷалб ва ҷобачогузории мутахассисон барои кор дар муассисаҳои ҳифзи иҷтимоӣ, аз ҷумла доир ба фарогирии шахсони маъҷуб тасдиқ ва татбиқ истодааст	ВТАН ВМАО КРМ МИМХД	UNDP WB				
		5. Таҳия ва тасдиқи нақшаи фаврии роҳандозии низоми «Равзанаи ягона» дар раванди бақайдгирӣ ва истифодаи шаклҳои ҳифзи иҷтимоӣ	Нақшаи фаврии роҳандозии низоми «равзанаи ягона» дар раванди бақайдгирӣ ва истифодаи шаклҳои ҳифзи иҷтимоӣ тасдиқ карда шудааст	ҲҚТ ВТАН	UNDP WB				
		6. Роҳандозӣ намудани низоми устуворӣ Шарикии давлат ва баҳши хусусӣ барои расонидани хизматрасониҳои иҷтимоӣ дар заминаи марказҳо/шӯъбаҳои хизматрасонии иҷтимоӣ	Шумора ва афзоиши лоиҳаҳои Шарикии давлат ва баҳши хусусӣ барои расонидани хизматрасониҳои иҷтимоӣ дар заминаи марказҳо/шӯъбаҳои хизматрасонии иҷтимоӣ	ВТАН	UNDP WB	100,0			
		7. Таҳияи низоми мусоидат барои дастрасии табақаҳои осебпазирини аҳоли (пиронсолон, шахсони маъҷуб) ба технологияҳои муосири фарҳангӣ, таълимӣ, маърифатӣ, иттилоотӣ, машваратӣ ва технологияҳои информатсионӣ	Тасдиқ шудани низоми мусоидат барои дастрасии табақаҳои осебпазирини аҳоли ба технологияҳои муосири фарҳангӣ, таълимӣ, маърифатӣ,	ҲҚТ ВТАН ВМАО ВФАР		50,0			

			иттилоотӣ, машаратӣ ва технологияҳои информатсионӣ						
4.5.2. Таъмини устувории дарозмуддатинизоми нафақа	4.5.2.1. Тачдиди низоми мавҷудан нафақа	1. Таҳия, тасдиқ ва татбиқи бастаи фаъолиятҳо оид ба таъмини устуворӣ ва натиҷавари низоми нафақа (ҳавасмандсозии шугли расмӣ, ташаккули асосҳои институтсионалии пасандозҳои нафақавӣ ва муносибатҳои мавҷудан молиявӣ, фаъолиятҳои зиддикорупсионӣ дар сохтори маазкур)	Тасдиқ намудани бастаи фаъолиятҳо оид ба таъмини устуворӣ ва натиҷавари низоми нафақа	ҲҚТ ВТАН БМТ КДСА	WB				
		2. Таъсис намудани низоми чалб, назорат ва танзими дороиҳои сармоягузори нафақавӣ	Ҳаҷм ва динамикаи рушди дороиҳои сармоягузори нафақавӣ, % нисбат ба ММД	ҲҚТ ВТАН БМТ КДСА	WB	50,0			
4.5.3. Афзоиши самтҳои ҳавасмандсозии ҳифзи иҷтимоии табақаҳои осебпазири аҳоли	4.5.3.1. Рушди низоми ҳифзи иҷтимоии шахрвандони пиронсол	1. Ҷорӣ намудани механизмҳои чандир ва фосилавии шугли шахрвандони пиронсол ба барномаи мақсадноки шугли чандир ва фосилавӣ	Тадбирҳо оид ба имкониятҳои чандир ва фосилавии шугли шахрвандони пиронсол тасдиқ гашта татбиқ шуда истодааст	ВТАН ВМЕҲ КРМ МИМҲД	ILO WB				
		2. Ҷорӣ намудани барномаи омӯзиши пиронсолон ба низоми таҳсилоти калонсолон ва таҳсилоти бетанаффус	Шумораи барномаҳои фаъолияткунандаи омӯзиши пиронсолон дар доираи низоми таҳсилоти калонсолон ва таҳсилоти бетанаффус	ВТАН ВМАО	ILO WB ADB				
		3. Андешидани тадбирҳо оид ба мустаҳкам намудани заминаи моддию техникаӣ ва кадрӣ шабакаи муассисаҳо ва ҳадамоте, ки ба шахсони пиронсол хизматрасониҳои ҳаётан муҳими иҷтимоӣ мерасонанд (марказҳои геронтологӣ, хонаҳои истиқомати муваққатӣ, ҳадамоти сайёри иҷтимоӣ, беморхонаҳои ёрии тиббию-иҷтимоӣ, клубҳо барои пиронсолон)	Афзоиши нерӯ ва таъминоти кадрӣ шабакаи муассисаҳо ва ҳадамоте, ки ба шахсони пиронсол хизматрасониҳои ҳаётан муҳими иҷтимоӣ мерасонанд	ВТАН ВФАР КРМ МИМҲД		100,0			
	4.5.3.2. Рушди низоми ҳифзи иҷтимоии шахсони маъҷуб	1. Таҳия ва тасдиқи Таҷрибаи профилактикаи ҳолатҳои нави маъҷубии кӯдакон, рушди хизматрасониҳои, рушди хизматрасониҳои тиббию генетикӣ барои барвақт ошкор намудани рушди бемориҳои модарзод	Таҷрибаи профилактикаи ҳолатҳои нави маъҷубии кӯдакон, рушди хизматрасониҳои, тиббию генетикӣ барои барвақт ошкор намудани рушди бемориҳои модарзод тасдиқ карда шудааст	ВТАН АИ					
		2. Ворид намудани	Тадбирҳо оид	ВТАН					

		механизмҳои чандир ва фосилавии шугли шахсони маъюб ба барномаи мақсадноки шугли чандир ва фосилави	ба имкониятҳои шугли чандир ва фосилавии шахсони маъюб тасдиқ карда шуда тadbик гашта истодаанд	ВМЕҲ КРМ МИМҲД					
		3. Ворид намудани бастан фаъолиятҳо ва талаботҳо оид ба ташаккули муҳити зисти бемонеа ба лоиҳаҳои шахрсозӣ, барномаҳои рушди нақлиёти чамъиятӣ	Талаботҳо оид ба ташаккули муҳити зисти бемонеа ба лоиҳаҳои шахрсозӣ, барномаҳои рушди нақлиёти чамъиятӣ тасдиқ карда шуда ба инobat гирифта мешаванд	ВТАН КАС ВНАҚ КРМ МИМҲД					
		4. Ворид намудани чорабиниҳо оид ба рушди сохтори марказҳои тавонбахшӣ ба Нақшаи миёнамуҳлати сохтмон, барқарорсозӣ, тавсеаи инфрасохтори низомии тандурустӣ дар доираи лоиҳаҳои ШДБХ	Тасдиқ гардидани Нақшаи рушди сохтори марказҳои махсусгардонидашуд аи тавонбахшӣ	ВТАН ҚДСА КРМ МИМҲД					
		5. Таҳия ва тасдиқи Силсилаи корҳои маърифатӣ дар доираи ҳамкории байниидоравӣ оид ба мусондат ба баланд намудани одоби муошират, аз ҷумла тағйир додани анъанаҳо нисбати шахсони маъюб	Тасдиқ гардидани Силсилаи корҳои маърифатӣ дар доираи ҳамкории байниидоравӣ оид ба мусондат ба баланд намудани одоби муошират, аз ҷумла тағйир додани анъанаҳо нисбати шахсони маъюб	ВТАН КҶВС ВФАР ВМАО АИ МИМҲД					
		7 Барномаҳои сармоягузорӣ дар доираи БДС: -кумаки техникӣ барои чорабиниҳои хифзи иҷтимоӣ (Грант)	Ҳисоботи татбиқи лоиҳаҳо	ҲҚТ	WB	4500		4500	
		-таҳкимбахшии низомии иҷтимоӣ (Грант)	Ҳисоботи татбиқи лоиҳаҳо	ҲҚТ	IDA	3200		3200	
		-таҳкимбахшии низомии иҷтимоӣ (Қарз)	Ҳисоботи татбиқи лоиҳаҳо	ҲҚТ	WB	5000		5000	
		Хароҷот ба ёрии иҷтимоии суроғавӣ (Грант)	Ҳисоботи татбиқи лоиҳаҳо	ҲҚТ	WB	2200		2200	
		ҲАМАҒИ дар баҳши 4.5.				15310		14900	
4.6. ФАРҲАНГ									
4.6.1. Тачдиди низомии дастгирии давлатии фарҳанг ва санъат	4.6.1.1. Рушди заминаи меъёрии ҳуқуқӣ ва нерӯи идоракунии соҳа			ҲҚТ ВФАР ВА		10,0			
		2. Таҳия, тасдиқ ва татбиқи Консепсияи сиёсати фарҳангии Ҷумҳурии	Консепсия тасдиқ карда шуд	ВФАР ВА		5,0			

		Тоҷикистон							
		3. Таҳияи «Роҳнамо» оид ба таъсиси ҳадди аққал се кластер дар доираи соҳа – санъати тасвирӣ, дизайн ва меъморӣ; санъати театри, хореографӣ, мусиқӣ, санъати сарояндагӣ ва сирк; киноиндустрия, аниматсия ва телевизиони миллӣ	Тасдиқ ва татбиқи амалии «Роҳнамо»	ВФАР ВРИС ВА		7,1			
		6. Таҳияи Низомнома (дар доираи рушди шарикӣ бо баҳши хусусӣ) оид ба маъмулгардонӣ ва пешбурди брендҳои миллии фарҳангӣ (бренднамудан бо назардошти анъанаҳои минтақавӣ ва фарҳанги кишвар)	Тасдиқ шудани Низомномаи дахлдор	ВФАР ВА КРМ МИМХД КТВР		4,0			
		7. Таҳия ва тасдиқи нақшаҳои сесола оид ба фармоиши давлатӣ ба маҳсулоти таъбу нашр, кино ва компютерӣ	Тасдиқ гардидани нақшаҳои сесола оид ба фармоиши давлатӣ ба маҳсулоти таъбу нашр, кино ва компютерӣ	ҲҚТ ВФАР ВРИС		1,0			
	4.6.1.2. Таъмини ҳифзу нигоҳдории арзишҳои фарҳангии ҷумҳурӣ	1. Иҷрои корҳои барқарорсозӣ ва азнавсозӣ дар иншоотҳои арзиши фарҳангидошта	Ҳиссаи иншоотҳои арзиши фарҳангии дар ҳолати қаноатбахш қарордошта, дар шумораи умумии иншоотҳои арзиши фарҳангидошта	ВФАР КАС КРМ МИМХД		200,0			
		2. Қабули бастаи тадбирҳо оид ба ҳифз ва маъмулгардонии арзишҳои моддӣ ва ғайримоддӣ (анъанаҳои сарояндагӣ, мактабҳои бадеӣ, фольклор, хунармандӣ)	Арзёбии индикативии шумора ва натиҷанокии чорабинӣҳои амаликардашуда оид ба ҳифз ва маъмулгардонии арзишҳои моддӣ ва ғайримоддӣ	ВФАР КТВР		100,0			
		3. Таҳия ва мониторинги барномаи мақсадноки ҳифз ва рушди фарҳанги аққалиятҳои миллӣ	Тасдиқ гардидани барномаи мақсадноки ҳифз ва рушди фарҳанги аққалиятҳои миллӣ	ҲҚТ ВФАР		10,0			
	4.6.1.3. Беҳтар намудани дастрасӣ ва сифати хизматрасониҳои соҳаи фарҳанг ва санъат ии	1. Таҳияи нақшаи ҷобачогузори минтақавии муассисаҳои фарҳанг ва санъат барои давраи то соли 2030 дар заминаи гузаронидани баҳисобгирӣ, шиносномакунонӣ ва азнавташкилдихӣ	Тасдиқ шудани нақшаи ҷобачогузори минтақавии муассисаҳои фарҳанг ва санъат барои давраи то соли 2030	ВФАР КАС		50,0			
		2. Таҳия ва тасдиқи нақшаи миёнамӯҳлати иҷрои корҳои сохтмон,	Тасдиқи нақшаи	ВФАР КАС					

		барқарорсозӣ ва азнавсозӣ дар муассисаҳои соҳаи фарҳанг ва санъат	миёнамуҳлати иҷрои корҳои сохтмон, барқарорсозӣ ва азнавсозӣ дар муассисаҳои соҳаи фарҳанг ва санъат	ВМ						
		3. Таҳияи Нақшаи рушди низоми омодагории кадрҳо (аз ҷумла санъати театрии ва сиркӣ), ҷалб ва ҷобачогузори мутахассисон барои кор дар муассисаҳои фарҳанг ва санъат	Нақшаи тақвияти заминаи кадрӣ муассисаҳои фарҳанг ва санъат тасдиқ карда шуд	ВФАР ВМАО ВТАН						
4.6.2. Афзоиши нерӯи инсонии ҷавонон, рушди нерӯи съҷодкорӣ он ва мусоидат ба афзун намудани дастовардҳои фарҳанг ва санъат	4.6.2.1. Таҷдиди шабакаи мавҷудаи мақомотҳои оид ба корҳои ҷавонон	1. Таҳия ва қабули Нақшаи баланд намудани тахассуси кормандони мақомоти иҷроияи маҳаллии масъули сиёсати бахши ҷавонон	Тасдиқ шудани Нақшаи баланд намудани тахассуси кормандони мақомоти иҷроияи маҳаллии масъули сиёсати бахши ҷавонон	КҶВС ВМАО						
		2. Таъсиси шабакаи марказҳои минтақавии захиравии ҷавонон (дар заминаи низоми шарикӣ давлатӣ бахши хусусӣ) дар самтҳои иттилоотӣ, зехнӣ ва инноватсионӣ	Афзоиши шумораи марказҳои фаъолиятдоштаи минтақавии захиравии ҷавонон	КҶВС КРМ ҚДСА ВМАО МИМҲД	200,0					
		3. Таъсиси низоми ҳамасолаи ташкил ва баргузор намудани форуми миллии таълимии ҷавонон (дар давоми моҳҳои июл – август, бонавбат дар маркази вилоятҳои ҷумҳурӣ)	Ҳамасола ташкил ва баргузор намудани форуми миллии таълимии ҷавонон (дар давоми моҳҳои июл – август, бонавбат дар маркази вилоятҳои ҷумҳурӣ)	ҲҶТ КҶВС ВМАО	50,0					
	4.6.2.2. Рушди медиафазои иттилоотии ҷавонон	1. Таҳия ва татбиқи барномаи иҷтимоии медиа лоиҳаҳо (TV, Интернет, кинематограф, аниматсия)	Тавсеаи шабакаи лоиҳаҳои медиа иҷтимоӣ		ВФАР КҶВС КТВР	50,0				
		2. Бастаи тадбирҳои ҷиҳати мусоидат ба тавсеаи шабакаи нашрияҳои даврии ҷавонон								
4.6.3. Ташаққули фарҳанги соҳибкорӣ инноватсионӣ	4.6.3.1. Рушди низоми маъмулгардонии соҳибкорӣ инноватсионӣ	1. Татбиқи тадбирҳои дар самти рушди низоми маърифатнокии ҷамъиятӣ дар соҳаи фаъолияти илмӣ-техникӣ, инноватсионӣ ва ратсионализаторӣ дар кишвар, – лавҳа ва маҳзанҳои китобхонаҳои донишгоҳҳо ва китобхонаҳои оммавӣ, конкурсиҳои ҳарсолаи оид ба тарғиби таҷрибаи беҳтарини соҳибкорӣ инноватсионӣ, ворид намудани курсҳои махсус ба низоми таҳсилоти касбӣ ва мактабӣ	Шумора ва шаклҳои чорабинӣҳои баргузоргардида оид ба иттилоотонии ҷомеа дар соҳаи фаъолияти илмӣ-техникӣ, инноватсионӣ ва ратсионализаторӣ дар кишвар, соҳибкорӣ инноватсионӣ; Ворид	ВФАР ҚДСА ВМАО АИҶТ ВМЕХ		20,0				

			намудани курсҳои махсуси «Сохибкории инноватсионӣ» дар барномаҳои таълимии таҳсилоти касбӣ ва мактабӣ						
		2. Ташкил намудани маркази миллии дастгирии захиравии сохибкории инноватсионӣ	Таҳия ва татбиқи харитаи роҳ оид ба ташкил намудани маркази миллии дастгирии захиравии сохибкории инноватсионӣ (аз ҷумла, таъсис намудани кӯчаи бизнес – инкубаторҳо дар ш. Душанбе)	ҚДСА ВМЕҶ КА КРМ Мақомоти иҷроияи маҳаллии ш. Душанбе		100,0			
		3. Таҳияи «Роҳнамо» оид ба ташаккули маркази минтақавии рушди инноватсионии самти индустрияи ИТ бо формати кластерӣ	Тасдиқ карда шудани «Роҳнамо» оид ба ташаккули маркази минтақавии рушди инноватсионии самти индустрияи ИТ бо формати кластерӣ	ҲҚТ КРМ ВМАО АИҶТ ВМЕҶ					
		ҲАМАҶӢ дар баҳши 4.6				871,1			
4.7. МУҲИТ БАРОИ ЗИНДАӢ									
4.7.1. Тағйироти институтсионалии ба рушди дастрасӣ ба манзил равонагардида	4.7.1.1. Рушди бозори қарздиҳии ипотекавӣ	1. Омода намудани бастаи тағйироту иловаҳо ба санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба таъсиси шароитҳо барои таҷдиди низоми бозори манзил ва хизматрасониҳои коммуналӣ: - ташаккул ва мониторинги риояи стандартҳои қарздиҳии ипотека - танзими бозори қарздиҳии барои манзил-ипотека - ҷимояи ҳуқуқии қарздиҳандагон ва қаргирандагон	Мавҷудияти санади меъёрии ҳуқуқӣ бо тағйироти механизмҳои рушди низоми мазкур	БМТ ВА КАС		50,0			
		2. Ташкил намудани арзбӣ ва мониторинги низомномаҳо, дастурамалҳои соҳаи шаҳрсозӣ (таҷдид ва сохтмони нав, манбаҳои муттамарказ ва мухтори хизматрасониҳои коммуналӣ, мониторинги меъёрҳои беҳатарӣ, самаранокии энергетикӣ, тобоварӣ ба зилзила)	Ҳисоботи иттилоотӣ-аналитикӣ оид ба баҳодихии эксперти, санадҳои меъёрии ҳуқуқии танзимкунандаи шаҳрсозӣ	ҲҚТ КАС КРМ МИМҲД КҲФМ					
		3. Маҷмӯи чорабиниҳо оид ба ташаккули низоми пасандозҳои мақсадноки манзилӣ бо мақсади баланд намудани сатҳи дастрасии қарздиҳии ипотека барои манзил	Шумораи қарзҳои ипотекавии дар як сол додашуда	БМТ					
		4. Таъсиси ҷамъияти саҳомии қушодаи «Агентии қарзи манзилии	Бақайдгирӣ ва фаъолияти ҶСК	ҲҚТ БМТ		100,0			

		ипотека»	«Агентии қарзи манзили ипотека»						
		5. Татбиқи лоиҳаҳои Шарикии давлатию баҳши хусусӣ (ДБХ) дар доираи азхудкунии комплекси минтақаҳои нав ё бунёдгардида	Суръати афзоиши сохтмони манзил дар асоси Шарикии давлатию баҳши хусусӣ	ҲҚТ КДСА КАС		100,0			100,0
		6. Кодекси нави манзили Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия ва татбиқ карда шавад	Кодекси нави манзили Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда шуд	ҲҚТ КАС ВА		10,0			
	4.7.1.2. Рушди бозори амволи ғайриманкул	1. Мукамалгардонии низоми давлатии бақайдгирии ҳуқуқ ба амволи ғайриманкул ва бастанӣ қарордодҳо (харидуфурӯш)	Арзёбии индикативии таҷрибаи бақайдгирии давлатии ҳуқуқ ба амволи ғайриманкул ва бастанӣ қарордодҳо (харидуфурӯш)	ҲҚТ, ВА					
		2. Таҳия ва қабули бастаи фаъолиятҳо чиҳати мусоидат ба сохтмони манзили дастрас (экономкласс)	Суръати афзоиши сохтмони манзили дастрас (экономкласс)	КАС					
		3. Таҳияи базаи маълумотҳои кушодаи бақайдгирии давлатӣ ва низоми баҳисобгирии амволи ғайриманкул, мунтазам омода намудани дурнамо барои иштирокчиёни бозор	Дастрасии озод ба базаи маълумотҳои бақайдгирии давлатӣ ва низоми баҳисобгирии амволи ғайриманкул	ҲҚТ, КАС, ВА		50,0			
4.7.2. Ташаккули механизмҳои самараноки таъмини рушди низоми коммуналии кишвар	4.7.2.1. Азнавташкилдиҳии марҳилавии низоми идоракунии мавҷудани хизматрасониҳои коммуналӣ	1. Таҳия, тасдиқ ва истифодаи «Роҳнома» оид ба мукамалсозии низоми идоракунии хоҷагии манзилию коммуналӣ (бо инъикоси «ҳудуди масъулиятнокӣ» ва ҳамкорӣ, раванди приватизатсия, ташкили муҳити рақобатнок, ташаккул ва мониторинги стандартҳои хизматрасониҳои коммуналӣ)	Тасдиқ гаштани «Роҳнома» оид ба мукамалсозии низоми идоракунии хоҷагии манзилию коммуналӣ	ҲҚТ, КАС, ВА	WB IDA				
		2. Таҳия ва мониторинги барномаи мақсадноки таъминоти манзил бо барқ, об ва истифодаи самараноки гармӣ	Тасдиқ шудани барномаи мақсадноки таъминоти манзил бо барқ, об ва истифодаи самараноки гармӣ	ҲҚТ КАС ВРИС МИМҲД ВА	WB IDA	50,0			
		3. Таҳия ва тасдиқи Низомнома оид ба меъёрҳои истеъмоли ва гуруҳҳои афзалиятноки истеъмолкунандагони хизматрасониҳои коммуналӣ	Тасдиқ шудани Низомнома оид ба меъёрҳои истеъмоли ва гуруҳҳои афзалиятноки истеъмолкунандагони хизматрасониҳои коммуналӣ	ҲҚТ КАС ВРИС МИМҲД ВА	WB IDA				

		4. Таҳия ва тасдиқи Низомнома оид ба меъёрҳои истеъмоли ва гурӯҳҳои афзалиятноки истифодабарандагони хоҷагии коммуналӣ	Низомномаи дахлдор тасдиқ шудааст	ҲҚТ КАС ВРИС ВА МИМҲД	WB IDA				
		<i>Лоихаҳои сармоягузорӣ дар доираи БДС:</i> - Фонди рушди хоҷагии манзилию коммуналӣ	Ҳисоботдиҳӣ оид ба татбиқи лоиха	ҲҚТ	IDA	30000		30000	
		- лоихаи рушди инфрасохтори маҳаллӣ (коммуналӣ) (грант)	Ҳисоботдиҳӣ оид ба татбиқи лоиха	ҲҚТ	WB	24678	1028	23650	
	4.7.2.2 Рушди низомии ташаккули тарифҳо ва маблағгузорӣ	1. Таҳия ва ҷорӣ намудани Низомнома оид ба таъмини раванди шаффоф ва стандартизатсияшудаи муқаррар намудани тарифҳо	Устувории низомии тарифҳо барои хизматрасониҳои коммуналӣ	ҲҚТ КҲМЗ КАС ВРИС ВА АОМО	WB				
		2. Таҳияи Бастаи амалиёт барои ҳавасмандсозии сармоягузорӣ ва сарфаи захираҳои соҳа	Тасдиқ шудани Бастаи амалиёт барои ҳавасмандсозии сармоягузорӣ ва сарфаи захираҳои соҳа	ҲҚТ КҲМЗ ВРИС ВА	WB				
4.7.3. Мукамалгардонии идоракунии низомии таъминоти оби нӯшокӣ, санитарӣ ва гигиенӣ	4.7.3.1. Тақвияти заминаи институционалии низомии таъминоти оби нӯшокӣ, санитарӣ ва гигиенӣ	1. Таҳия ва тасдиқи Низомнома оид ба «минтақаҳои масъулияти» институционалӣ/идоравӣ ва ҳамкориҳои мутақобила дар раванди идоракунии инфрасохтори таъминоти оби нӯшокӣ, санитарӣ ва гигиенӣ	Тасдиқ шудани Низомнома оид ба «минтақаҳои масъулияти» институционалӣ/идоравӣ ва ҳамкориҳои мутақобила дар раванди идоракунии инфрасохтори таъминоти оби нӯшокӣ, санитарӣ ва гигиенӣ	ҲҚТ ВТАН ВЭНЕ	WB EBRD	10			
		2. Таҳия, тасдиқ ва татбиқи «Роҳнома» оид ба тақвияти захираҳои низомии таъминоти оби нӯшокӣ, санитарӣ ва гигиенӣ, бо инъикоси тартиби ташаккули базаи иттилоотӣ, тарифҳо, омодагосозии кадрҳо, ҷалби сармоя	Тасдиқ шудани «Роҳнома» оид ба тақвияти захираҳои низомии таъминоти оби нӯшокӣ, санитарӣ ва гигиенӣ, бо инъикоси тартиби ташаккули базаи иттилоотӣ, тарифҳо, омодагосозии кадрҳо, ҷалби сармоя	ҲҚТ ВТАН КҲМЗ ВЭНЕ ВРИС	WB EBRD				
		3. Таъмини рушди пайвастаи сохтмон, барқарорсозии шабакаҳои обтаъминкунӣ, санитарӣ ва гигиенӣ, аз ҷумла дар асоси лоихаҳо	Суръати афзоиши сармоягузориҳо ба соҳа, сохтмон ва барқарорсозии шабакаҳои обтаъминкунӣ,	ВТАН КАС ВЭНЕ ГКИ МИМҲД	WB EBRD	200,0			200,0

			санитарӣ ва гигиенӣ						
		4. Қабули Бастаи чорабиниҳо оид ба дастгирии рушди ҳамкорихои байналмилалӣ дар соҳаи обтаъминкунӣ, санитарӣ ва истифодаи технологияҳои нав	Тасдиқ намудани Бастаи чорабиниҳо оид ба дастгирии рушди ҳамкорихои байналмилалӣ дар соҳаи обтаъминкунӣ, санитарӣ ва истифодаи технологияҳои нав	ВТАН ВЭНЕ ВКХО АИЧТ	WB EBRD				
		Барномаҳои сармоягузори дар доираи БИД -бо оби нушокӣ таъмин намудани шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ (Грант)	Ҳисоботи татбиқи лоиҳаҳо	ҲҚТ	GJ SECO WB IDA	53350,5 8500 19000 12000	- - 3000 -	53350,5 8500 16000 12000	
		бо оби нушокӣ таъмин намудани шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ (Қарз)	Ҳисоботи татбиқи лоиҳаҳо	ҲҚТ	IDB	11000		11000	
		-барқарорсозии шабакаи обтаъминкунии шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ (Қарз)	Ҳисоботи татбиқи лоиҳаҳо	ҲҚТ	EBRD	146718		146718	
		- идоракунии управление водными ресурсами (грант)	Ҳисоботи татбиқи лоиҳаҳо	ҲҚТ	EBRD	8290		8290	
		-обтаъминкунии ва санитарӣ (грант)	Ҳисоботи татбиқи лоиҳаҳо	ҲҚТ	SECO SIDA EBRD	16500 4400 5000		16500 4400 5000	
4.7.4. Фаҳмиши арзишҳои экологӣ дар рафтори аҳолиро субъектҳои хоҷагидорӣ ва тақвияти ҳавасмандгардонии аҳолиро субъектҳои хоҷагидорӣ барои ҳифзи муҳити зист ва ҷорӣ намудани принсипҳои «иктисодиёти сабз»	4.7.4.1. Баланс намудани сатҳи фарҳанги экологии аҳоли	1. Таҳия ва қабули стандартҳои таълимӣ оид ба маълумоти экологӣ дар тамоми сатҳҳои расмӣ низоми маориф	Тасдиқ намудани стандартҳои таълимӣ оид ба маълумоти экологӣ дар тамоми сатҳҳои расмӣ низоми маориф	ВМАО КҲМЗ	UNDP				
		2. Таҳия ва қабули маҷмӯи чорабиниҳои хусусияти танзимкунандадошта оид ба ташаккули фарҳанги дастгирии тозагии муҳити зист (мушкilotи партовҳои саҳти маишӣ), аз ҷумла бо истифодаи низоми чораҳои ҷаримаӣ	Тасдиқ шудани низомнома оид ба мониторинги тозагии муҳити зист бо истифодаи низоми чораҳои ҷаримаӣ	ВФАР МИМҲД КҲМЗ КТВР ВМ	UNDP				
		3. Тавсеаи таҷрибаи паҳнкунии фарҳанги ҳифзи табиат, муҳити зист ва сарфаи захираҳо	Арзёбии миқёс ва фарогирии фаъолият бо ҷалби ВАО бо иттилооти ҳифзи табиат, муҳити зист ва сарфаи захираҳо	КҲМЗ МИМҲД КТВР	UNDP				
		4. Ҷорӣ намудани низоми автоматикунонидашудаи пардохти ҳаққи	Фарогирии минтақаҳо бо низоми	МИМҲД	UNDP	100,0			

		истифодаи об, газ ва барқ дар минтақаҳои ҷумҳурӣ	автоматикунонидашу даи пардохти ҳаққи истифодаи об, газ ва барқ						
		5. Таҳия ва тасдиқи Кодекси экологӣ	Тасдиқ гаштани Кодекси экологии кишвар	КҲМЗ	UNDP	10,0			
		<i>Лоихаҳои сармоягузорӣ дар доираи БДС:</i> - идоракунии партовҳои саҳт дар шаноҳияҳо (грант)		ҲҚТ	SECO EBRD WB	2000 36400 4000		2000 36400 4000	
	4.7.4.2. Таҳия ва таъмини роҳандозии талаботҳои экологӣ ҳангоми истифодаи нақлиёти шахсӣ, ҳӯрокворӣ, безаргардони партовҳо	1. Таҳия ва мутобиқгардони заминаи меъёриро ҳуқуқӣ ва стандартҳои нав оид ба партовҳо ва сертификаткунии экологӣ	Стандартҳои нав оид ба партовҳо ва сертификаткунии экологӣ тасдиқ гардида ба санадҳои меъёрии ҳуқуқии амалкунанда тағйиротҳо ворид карда шуданд	КҲМЗ ВА	UNDP	10,0			
		2. Маҷмӯи чорабиниҳо оид ба таҳия ва мониторинги талаботҳои экологӣ ҳангоми истифодаи нақлиёти шахсӣ, истеҳсол ва воридоти ҳӯрокворӣ, безаргардони партовҳо	Низоми ҷарима ва ҷаброн оид ба вайрон намудани талаботи экологӣ амал мекунад	ВРИС КҲМЗ ВА ВМ	UNDP				
	4.7.4.3. Таҳия ва амалӣ сохтани принципҳои МОИ ҳангоми таҳияи нақша ва барномаҳои стратегӣ	1. Рушди базаи меъёрии ҳуқуқӣ ва институционалӣ доир ба МОИ	Қабули санадҳои дахлдори меъёрии ҳуқуқӣ	ҲҚТ КҲМЗ	UNDP				
		2. Таҳияи дастурҳои мақсадноки техникӣ ва стандартӣ оид ба таъсиси МОИ	Тасдиқи дастури стандартҳои дахлдор	КҲМЗ МНМО ВРИС	UNDP	20,0			
		3. Ташаккулдиҳии сохтори концептуалӣ оид ба замина гузоштан ба рушди иқтисоди сабз	Таҳияи сохтори амалинамоии заминаи иқтисоди сабз	ҲҚТ КҲМЗ	UNDP				
		<i>Лоихаҳои сармоягузорӣ дар доираи БДС:</i> - дастрасии ба «сармоягузори сабз»	Ҳисоботи татбиқи лоихаҳо	ҲҚТ	ADB	10000		10000	

		- таъмин намудани устувории ҳавзаи дарён Панҷ вобаста ба тағйирёбии иқлим	Ҳисоботи татбиқи лоиҳаҳо	ҲҚТ	ADB	23888	2388	21500		
4.7.5. Таҷдиди институционалии низоми идоракунии хатари офатҳои табиӣ	4.7.5.1. Мукамалгардонии санадҳои ташкилию ҳуқуқии идоракунии хатари офатҳои табиӣ	1. Қабули Низомнома оид ба ташаққули низоми миллии таҳлил ва пешбинии хатари офатҳои табиӣ	Низомнома оид ба ташаққули низоми миллии таҳлил ва пешбинии хатари офатҳои табиӣ қабул шудааст ва амал мекунад	ҲҚТ КҲФМ	UNDP					
		2. Таъмини харитасозии хатари офатҳои табиӣ аз рӯи минтақаҳои ҷумҳурӣ, таъмини итилооти ва ҷамоҳангсозии байниидоравӣ	Харитаи хатари офатҳои табиӣ аз рӯи минтақаҳои ҷумҳурӣ, таъмини итилоотӣ ва ҷамоҳангсозии байниидоравӣ таҳия карда шуд	ҲҚТ КҲФМ	UNDP	20,0				
		3. Ташкил намудани шӯрои байниидоравии ҷамоҳангсозӣ оид ба идоракунии хатари офатҳо	Таъсиси шӯрои байниидоравии ҷамоҳангсозӣ оид ба идоракунии хатари офатҳо	КҲФМ КРМ МИМҲД	UNDP					
		4. Таҳия ва тасдиқи Низомнома дар бораи мониторинг ва низоми огоҳсозии пешакии хатари офатҳо	Тасдиқ гаштани Низомнома дар бораи мониторинг ва низоми огоҳсозии пешакии хатари офатҳо	КҲФМ КРМ МИМҲД	UNDP					
		5. Таҳия ва ҷорӣ намудани фанни «Офатҳои табиӣ: хатарҳо ва механизмҳои пешгирии офатҳо» ба низоми таҳсилоти умумӣ ва касбӣ, ба курсҳои баланд намудани ихтисоси хизматчиёни давлатӣ	Курси махсус ҷорӣ гардид	ВМАО КҲФМ	UNDP					
4.7.5.2. Тақвияти нерӯи муқовимат ба офатҳои табиӣ		1. Дохил намудани муносибатҳо оид ба муқовимат ба офатҳои табиӣ ба ҳуҷҷатҳои барномавии соҳавӣ	Арзёбии воридоти муносибатҳо оид ба муқовимат ба офатҳои табиӣ ба ҳуҷҷатҳои барномавии соҳавӣ	ВРИС КРМ МИМҲД	UNDP					
		2. Таҳия, тасдиқ ва татбиқи «Роҳнамо» оид ба тақвияти захираҳои низоми муқовимат ба офатҳои табиӣ, бо инъикоси тартиби ташаққули базаи иттилооти, тайёр намудани кадрҳо, ҷалби сармоя	Тасдиқ шудан ва татбиқ гаштани «Роҳнамо» оид ба тақвияти захираҳои низоми муқовимат ба офатҳои табиӣ	КҲФМ КРМ МИМҲД	UNDP					
		ҲАМАГӢ дар баҳши 4.7.				416458,5	6416	409308,5		
4.8. ҚОҲИШИ НОБАРОВАРИИ ИҚТИМОӢ										
4.8.1. Пешбурди рушди инклюзивӣ	4.8.1.1. Ташкил намудани низоми арзёбии	1. Таҳия ва қабули Низомнома оид ба ташаққули барномаҳои рушди дахлдор (аз ҷумла, барномаи рушди	Тасдиқ шудани Низомнома оид ба ташаққули	ВРИС КРМ МИМҲД	ТБ дар мувофиқа ТҶШ	2				

	рушди инкловивӣ ва кохиши нобаробарӣ	сармояи инсонӣ, ҳамгирии байниминтақавӣ)	барномаҳои рушди дахлдор (аз ҷумла, барномаи рушди сармояи инсонӣ, ҳамгирии байниминтақавӣ)						
		2. Омода намудани гузориши миллӣ оид ба ташхиси афзоиш ва инкловивияти рушд (як маротиба дар се сол)	Нашр ва паҳн намудани гузориши миллӣ оид ба ташхиси афзоиш ва инкловивияти рушд (як маротиба дар се сол)	ВРИС КРМ МИМХД	ТБ дар мувофиқа ТҶШ ADB	50			
4.8.2. Кохиши Нобаробарии гендерӣ дар асоси мукамалгардонии сиёсат оид ба таъмини ҳақиқиибаробарии гендерӣ ва пешгирии тамоми намудҳои зӯрварӣ нисбат ба занону духтарон	4.8.2.1. Мукам малгардонии қонунгузорӣ бо мақсади татбиқи кафолатҳои давлатӣ оид ба ташкил намудани имкониятҳои баробар барои занону мардон	1. Таҳия ва ворид намудани тағйиротҳо ба Қонуни ҶТ «Дар бораи кафолатҳои давлатии баробарҳуқуқии занону мардон ва имкониятҳои баробари татбиқи онҳо» ва ба дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар қисмати механизмҳои татбиқи он	Таҳия ва қабул гаштани санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба ворид намудани тағйиротҳо ба Қонуни ҶТ «Дар бораи кафолатҳои давлатии баробарҳуқуқии занону мардон ва имкониятҳои баробари татбиқи онҳо» ва ба дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ	ҲҶТ ККЗО	ТБ дар мувофиқа ТҶШ	10			
		2. Таҳия ва ворид намудани тағйиротҳо ба Қонуни ҶТ «Дар бораи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ» ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар қисмати ҳатмӣ будани гузаронидани экспертизаи гендерии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ таҳияшаванда	санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба ворид намудани тағйиротҳо ба Қонуни ҶТ «Дар бораи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ» таҳия ва қабул шуданд	ҲҶТ ККЗО	ТБ дар мувофиқа ТҶШ	2			
		3. Таҳияи дастурамали методӣ ва дастур оид ба гузаронидани экспертизаи гендерии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ таҳияшаванда	Тасдиқ гашт дастурамали методӣ ва дастур оид ба гузаронидани экспертизаи гендерии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ таҳияшаванда	ККЗО Маркази миллии қонунгузорӣ	ТБ дар мувофиқа ТҶШ	10			
		4. Мунтазам гузаронидани муҳокимаҳои ҷамъиятӣ ва парламентӣ дар яқҷоягӣ бо намоёндогони халқ оид ба Мушкilotи таъмини ҳақиқии баробарҳуқуқии занон ва мардон	Ҳамасола гузаронидани на кам аз 4 муҳокимаи ҷамъиятӣ	ҲҶТ ККЗО, ВМЕХ, ВМАО ВКИШ, КДИЗ, МИМХД	ТБ дар мувофиқа ТҶШ	4			
	4.8.2.2. Таҳияи моделҳои мониторинг ва арзёбии бетанаффуси сиёсати	1. Таҳияи Низомнома оид ба гузаронидани мониторинг ва арзёбии бетанаффуси сиёсати таъмини баробарии ҳақиқии гендерӣ	Ҳукумати ҶТ Низомнома оид ба гузаронидани мониторинг ва	ҲҶТ ККЗО	ТБ дар мувофиқа ТҶШ	4			

	таъмини баробарии ҳақиқии гендерӣ, ки ба рушди омили гендерӣ;		арзёбии бетанаффуси сиёсати таъмини баробарии ҳақиқии гендериро тасдиқ намуд						
		2. Таҳия ва татбиқи Барномаи рушди омили гендерӣ дар ҚТ барои давраи то солҳои 2016-2020	Мавҷудияти Барномаи қабулшудаи рушди омили гендерӣ дар ҚТ барои давраи то солҳои 2016-2020	АОМО	ТБ дар мувофиқа ТҶШ	4			
		3. Мунтазам гузаронидани мониторинг ва арзёбии сиёсат оид ба таъмини ҳаққонии баробарҳуқуқии гендерӣ бо истифодаи индикаторҳои миқдорӣ ва сифатӣ ҳассоси гендерӣ ва аз рӯи ҷинсият ҷудокардашуда	Наشري ҳамасолаи ҳисоботҳо оид ба натиҷаҳои мониторинг ва арзёбӣ бо тавсияҳои таҳририда оид ба мукамалгардонии тадбирҳои сиёсӣ	ҲҚТ ККЗО АОМО	ТБ дар мувофиқа ТҶШ	50			
	4.8.2.3. Таҳияи механизмҳои институционалӣ дар бораи ба сиёсати соҳавӣ ворид намудани	1. Таҳия ва аз ҷониби ҲҚТ тасдиқ гаштани Низомнома «Дар бораи гурӯҳҳои гендерии вазорату идораҳо», ки ба ҷорӣ намудани муносибатҳои гендерӣ ба сиёсатҳои соҳавӣ нигаронида шудааст	Аз ҷониби ҲҚТ Низомнома «Дар бораи гурӯҳҳои гендерии вазорату идораҳо» тасдиқ гаштааст	ҲҚТ ККЗО	ТБ дар мувофиқа ТҶШ	2			
	ӯҳдадорҳои миллии байналмилалӣ доир ба таъмини баробарии гендерӣ ва тавсеаи имкониятҳои занон	2. Ворид намудани тағйиротҳо ба санадҳои меъёрии ҳуқуқии вазорату идораҳо дар бахши уҳдадорҳои функционалии аъзоёни гурӯҳҳои гендерӣ	Мавҷудияти санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ -и вазорату идораҳо бо номгуӣ уҳдадорҳои функционалии аъзоёни гурӯҳҳои гендерӣ	ҲҚТ, ККЗО, ВМЕХ, ВМАО, ВТАН ВКИШ, КДИЗ, ҚДСА, АОМО, КТВР	ТБ дар мувофиқа ТҶШ				
		3. Гузаронидани тренингу семинарҳо барои аъзоёни гурӯҳҳои гендерии вазорату идораҳо барои тақвияти нерӯ дар соҳаи ворид намудани муносибатҳои гендерӣ ба сиёсатҳои соҳавӣ, гузаронидани экспертизаи гендерии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ мухталиф.	100% аъзоёни гурӯҳҳои гендерӣ дар тренингоҳо бо омӯзиш фаро гирифта шуданд	ККЗО, ВМЕХ, ВМАО, ВТАН ВКИШ, КДИЗ, ҚДСА, АОМО, КТВР	ТБ дар мувофиқа ТҶШ UNDP	40			
		4. Мунтазам гузаронидани мониторинг ва арзёбии татбиқи сиёсати соҳавӣ оид ба коҳиши Нобаробарии гендерӣ	Мавҷудияти ҳисоботҳои ҳамасолаи паҳнкардашудаи вазорату идораҳо оид ба МваА тавассути ВАО, сайти вазорату идораҳо, дигар захираҳо	ККЗО, ВМЕХ, ВМАО, ВТАН ВКИШ, КДИЗ, ҚДСА, АОМО, КТВР	ТБ дар мувофиқа ТҶШ UNDP	30			
		5. Таҳия ва татбиқи Нақшаи амал оид ба пешбурди баробарии гендерӣ ва тавсеаи имкониятҳои занон то соли 2020	Мавҷудияти Нақшаи тасдиқшудаи оид ба пешбурди баробарии гендерӣ ва	ҲҚТ ККЗО	UNDP	10			

			тавсеаи имкониятҳои занон то соли 2020						
	4.8.2.4. Фаъолгардонии механизмҳои таъмини маърифати ҳуқуқӣ ва ҷалби иҷтимоии занон, аз ҷумла дар деҳот	1. Тавсеаи самтҳои фаъолияти марказҳои иттилоотӣ машваратии ноҳияҳо (МИМН) дар назди ККЗО оид ба беҳтар намудани маърифати ҳуқуқӣ ва ҷалби иҷтимоии занон бо таваҷҷуҳ ба гузаронидани ҷорабинҳо дар ҷамоатҳо ва деҳаҳо	1. Афзоиши ҳамазолаи шумораи занҳои аз хизматрасониҳои МИМН истифоданамуда 2. Ҳамасола дар ҷамоатҳо ва деҳаҳо гузаронидани на камтар аз 50% машваратҳо	ККЗО МИМХД	UNDP	250			
		2. Рушди барномаҳои шарикӣ ҳукуматҳои маҳаллӣ бо ташкилоти ҷамъиятӣ, ВАО оид ба гузаронидани ҷорабиниҳои омӯзишӣ доир ба баланд намудани маърифати ҳуқуқӣ ва ҷалби иҷтимоии занон	Ҳамасола дар ҳар як ноҳия баргузор намудани на камтар аз 3 ҷорабиниҳои омӯзишӣ	МИМХД, ККЗО, ТҶ ва ТБ	ТБ дар мувофиқа ТҶШ UNDP	200			
		3. Ташкил намудани барномаҳои доимоамалкунандаи радио ва телевизионӣ оид ба масъалаҳои таъмини ҳақиқии баробарҳуқуқии гендерӣ ва беҳтар намудани маърифатнокии ҳуқуқии занон ва мардон	Ҳар моҳ дар радио маҳаллино ҷумҳуриявӣ ва телевизион ба эфир баромадани на камтар аз 4 барнома	КТВР, ККЗО, МИМХД, ТҶ ва ТБ	ТБ дар мувофиқа ТҶШ UNDP	100			
	4.8.2.5. Баланд намудани иқтисоди гендерӣ ва ҳассосияти гендерии кормандони тамоми шохҳои ҳокимият	1. Ворид намудани курсҳои махсус оид ба маълумоти гендерӣ ба барномаҳои таълимии тамоми курсҳои баланд намудани ихтисос барои категорияҳои гуногуни хизмати давлатӣ дар Донишқадаи тақмили ихтисоси хизматчиёни давлатии назди Президенти ҶТ	Дар ҳамаи барномаҳои ДИД курсҳои махсус оид ба маълумоти гендерӣ ворид карда шуданд	ДИД	ТБ дар мувофиқа ТҶШ UNDP	30			
		2. Ба низоми тақмили ихтисоси судяҳои тамоми сатҳҳо, ворид намудани курсҳои махсус оид ба санадҳои миллӣ ва байналмилалӣ соҳаи баробарҳуқуқии гендерӣ	Курсҳои махсус оид ба санадҳои миллӣ ва байналмилалӣ соҳаи баробарҳуқуқии гендерӣ ба тамоми барномаҳои таълимии Маркази таълимии судяҳо ворид карда шуданд	Маркази омӯзишии судяҳо	ТБ дар мувофиқа ТҶШ UNDP	30			
		3. Омода ва паҳн намудани маводҳои иттилоотӣ оид ба таъмини баробарии гендерӣ ва тавсеаи имкониятҳои занон барои кормандони сохторҳои давлатии тамоми сатҳҳо	Ҳамасола дар ҳар як вазорату идора ва ҳукуматҳои маҳаллӣ ирсол намудани на камтар аз 3 маводи иттилоотӣ	ҲҚТ ККЗО	ТБ дар мувофиқа ТҶШ UNDP	20			
	4.8.2.6. Ворид намудани бучетикунони гендерӣ ба раванди	1. Таҳияи дастур оид ба «Ворид намудани бучетикунони гендерӣ ба Барномаи Миёнамуҳлати Харочотҳои давлатӣ ва бучети давлатии ҳарсолаи	Мавҷудияти дастур оид ба «Ворид намудани бучетикунони	ВМ, ККЗО, ТҶ ва ТБ	ТБ дар мувофиқа ТҶШ UNDP	10			

	буҷетӣ	ҚТ»	гендерӣ ба Барномаи Миёнамухлати Харочотҳои давлатӣ ва буҷети давлатии харсолаи ҚТ»						
		2. Гузаронидани таҷриба бо дастурамали методӣ ва дастур оид ба «Ворид намудани буҷетикунони гендерӣ ба Барномаи Миёнамухлати Харочотҳои давлатӣ ва буҷети давлатии харсолаи ҚТ» дар сатҳи ноҳияи таҷрибавӣ ва вазорати таҷрибавӣ	Дар як ноҳияи мақсаднок ва як вазорати мақсаднок дастур оид ба «Ворид намудани буҷетикунони гендерӣ ба Барномаи Миёнамухлати Харочотҳои давлатӣ ва буҷети давлатии харсолаи ҚТ» таҷриба қарда шуд	ҲҚТ ВМ ККЗО	ТБ дар мувофиқа ТҶШ UNDP	20			
	4.8.2.7. Рушди заминаи меъёри ва қонунгузорӣ оид ба пешгирии зӯрварӣ нисбат ба занон ва расонидани кумак ба занҳои аз зӯрварӣ ҷабрдида	1. Омода намудани баътаи тағйироту иловаҳо ба санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба зӯрварӣ дар оила бо мақсади ташкил намудани механизмҳои татбиқи Қонуни ҚТ «Дар бораи пешгирии зӯрварӣ дар оила», бо назардошти Кодекси ҷиноятӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ	Мавҷудияти санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ бо тағйиротҳо ба механизмҳои татбиқи Қонуни ҚТ «Дар бораи пешгирии зӯрварӣ дар оила»	ҲҚТ ККЗО	ТБ дар мувофиқа ТҶШ UNDP	7			
		2. Таҳия ва ворид намудани тағйиротҳо ба Қонуни ҚТ «Дар бораи пешгирии зӯрварӣ дар оила» дар қисмати механизмҳои татбиқи он, бо назардошти низомнома оид ба мақоми дахлдор, субъектҳои фаъолият оид ба пешгирии зӯрварӣ дар оила, тадбирҳои ҷимояи аз зӯрварӣ ҷабрдидагон ва дигар масъалаҳо	Мавҷудияти санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба ворид намудани тағйиротҳо ба Қонуни ҚТ «Дар бораи пешгирии зӯрварӣ дар оила»	ҲҚТ ККЗО	ТБ дар мувофиқа ТҶШ UNDP	10			
		3. Таҳия ва қабули Қарори Пленуми Суди Олии ҚТ оид ба корҳои алоқаманд ба зӯрварӣ нисбат ба занону кӯдакон, бо назардошти таҷриба ва тавсияҳои Кумитаи СММ оид ба бартарафсозии тамоми намудҳои дискриминатсия нисбат ба занон	Қарори Пленуми Суди Олии ҚТ оид ба корҳои алоқаманд ба зӯрварӣ нисбат ба занону кӯдакон қабул гардид	Суди Олӣ	ТБ дар мувофиқа ТҶШ UNDP	5			
	4.8.2.8. Ташкил намудани институтҳо оид ба ҳамроҳангсозӣ ва тавсеаи фаъолияти сохторҳои давлатӣ дар баҳши пешгирии зӯрварӣ ва кумак ба ҷабрдидагон аз зӯрварӣ	1. Таъсиси Шӯрои байнидоравӣ оид ба пешгирии зӯрварӣ нисбати занон дар назди Ҳукумати ҚТ бо комиссияҳои доимоамалкунанда	Шӯрои байнидоравӣ оид ба пешгирии зӯрварӣ нисбати занон дар назди Ҳукумати ҚТ таъсис гардид	ҲҚТ ККЗО	ТБ дар мувофиқа ТҶШ UNDP	5			
		2. Таъсис ва рушди фаъолияти Марказҳои нави давлатӣ ва ғайридавлатӣ оид ба пешгирии ва ҳифзи иҷтимоию ҳуқуқӣ аз зӯрварӣ дар оила, шӯъбаҳои барқарорсозии тиббию иҷтимоии ҷабрдидагон ва дигар сохторҳо	Дар ҳар як субъекти пешгирии зӯрварӣ ва ба ҷабрдидагонии зӯрварӣ кумакрасонанда на камтар аз як ҳадамот	ВҚДО, ВМАО, ВТАН, КТВР, ККЗО, МИМҲД	ТБ дар мувофиқа ТҶШ UNDP	120			

		3. Мунтазам гузаронидани мониторинг ва арзёбии татбики Барномаи давлатии пешгирии зӯрварӣ дар ҶТ барои солҳои 2014-2023	фаъолият менамояд Мавҷудияти ҳисоботи ҳарсола оид ба натиҷаҳои мониторинг ва арзёбии татбики Барномаи давлатии пешгирии зӯрварӣ дар ҶТ барои солҳои 2014-2023	ККЗО, ВКДО, ВМАО, ВТАН, КТВР, АОМО, МИМХД	ТБ дар мувофиқа ТҶШ UNDP	50			
		4.Таҳия ва татбики дастур оид ба стандартҳои минималии пешниҳоди хизматрасониҳо дар бахши пешгирии зӯрварӣ ва кумак ба ҷабрдидагони зӯрварӣ	Мавҷудияти дастур оид ба стандартҳои минималии пешниҳоди хизматрасониҳо дар бахши пешгирии зӯрварӣ ва кумак ба ҷабрдидагони зӯрварӣ	ККЗО, ВКДО, ВМАО, ВТАН, КТВР, АОМО, МИМХД, ТҶ ва ТБ	ТБ дар мувофиқа ТҶШ UNDP	15			
	4.8.2.9. Тавсеаи спектри фаъолиятҳо оид ба дастрасӣ ва сифати хизматрасониҳо барои занон ва духтароне, ки аз зӯрварӣ ҷабр диданд	1. Татбики барномаҳои ҳамшарикӣ оиди баланд намудани иқтидори зехнии кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, равшаносон, духтурони оилавӣ ва кормандони категорияҳои дигаре, ки барои расонидани ёрӣ ба ҷабрдидагони зӯрварӣ сафарбар гардидаанд	Тамоми кормандони мақомоти давлатӣ, ки ба ҷабрдидагони зӯрварӣ ёрӣ ва хизматрасонӣ менамоянд, аз курсҳои омӯзишӣ гузаштанд	ККЗО, ВКДО, ВМАО, ВТАН, КТВР, МИМХД, ТҶ ва ТБ	UNDP	55			
		2. Таҳияи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва дастур оид ба сафарбаркунии нафарони аз зӯрварӣ ҷабрдида ба ҳадамоти дахлдор	Мавҷудияти санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва дастур оид ба сафарбаркунии нафарони аз зӯрварӣ ҷабрдида ба ҳадамоти дахлдор	ҲҶТ, ККЗО, МИМХД ВКДО, ВМАО, ВТАН, КТВР	ТБ дар мувофиқа ТҶШ UNDP	6			
	4.8.2.10. Мукамалсозии омори гендерӣ ва таъсири маҳзани маҷмӯии маълумотҳо оид ба тамоми намудҳои зӯрварӣ	1. Мукамалгардонии шаклҳои бақайдгирӣ ва ҳисоботи оморӣ оид ба шахсони ҷиноят содир намуда ва ҷабрдидагон аз рӯи ҷинсият	Мавҷудияти шаклҳои нави бақайдгирӣ ва ҳисоботи оморӣ оид ба шахсони ҷиноят содир намуда ва ҷабрдидагон аз рӯи ҷинсият	ВКДО, ГП, АОМО	ТБ дар мувофиқа ТҶШ UNDP	5			
		2. Ташкил намудани маҳзани маҷмӯии маълумотҳо оид ба тамоми намудҳои зӯрварӣ дар буриши ҷабрдидагон аз ҷиноят ва шахсони зӯрварӣ содир намуда дар асоси маҳзани маълумотҳои сохторҳои давлатӣ ва ташкилотҳои ҷамъиятӣ	Маҳзани маълумотҳо ташкил карда шудааст ва дар як сол ду маротиба нав карда мешавад	ККЗО, ВКДО, ГП, АОМО Марказҳои бухронӣ дар назди ТҶ	ТБ дар мувофиқа ТҶШ UNDP	100			
		3. Гузаронидани тадқиқоти миллии оид ба арзёбии сабабҳо ва миқёси шаклҳои гуногуни зӯрварӣ нисбати	Тадқиқот гузаронида шуд ва ҳисобот оид ба	АОМО, ККЗО, ТҶ ва ТБ	UNDP USAID UNFPA	50			

		занон ва духтарон	натичаҳои он пешниҳод гардид						
		4. Гузаронидани тадқиқот оид ба чамъбасти умумиятҳои амалияи судӣ оид ба қорҳои вобаста ба тамоми намудҳои зӯрварӣ нисбати занон	Тадқиқот гузаронида шуд ва ҳисоботи он бо тавсияҳо оид ба фаъолияти субъектҳои пешгирии зӯрварӣ омода ва пешниҳод гардид	ТҶ ва ТБ	UNDP	40			
	4.8.2.11. Таҳия ва татбиқи барнома оид ба тағйирёбии дарккунӣ ва шаклҳои ахлоқие, ки зӯрварӣ нисбати занон ва духтаронро сафед мекунад	1. Таҳия ва татбиқи нақшаи миллии фаъолиятҳо оид ба бартарафсозии стереотипҳои гендерӣ дар ҷомеа, бо назардошти зӯрварӣ дар оила	Нақшаи миллии фаъолиятҳо оид ба бартарафсозии стереотипҳои гендерӣ дар ҷомеа, бо назардошти зӯрварӣ дар оила таҳия ва тасдиқ шуда истодааст	ҲҚТ, ККЗО, ВМАО, ВФАР, КТВР, ТҶ ва ТБ	UNDP	10			
		2. Гузаронидани чорабиниҳои иттилоотӣ ва аксияҳои ба баланд намудани иттилоотнокӣ аҳоли оид ба оқибатҳои манфии зӯрварӣ барои занон ва ҷомеа, инчунин масъулият барои содир намудани он, раवонагардида	Ҳамасола дар ҳар як ноҳия на кам аз 2 маротиба чорабиниҳои иттилоотӣ ва аксияҳои ба баланд намудани иттилоотнокӣ аҳоли оид ба оқибатҳои манфии зӯрварӣ барои занон ва ҷомеа, инчунин масъулият барои содир намудани он, равонагардида гузаронида мешаванд	МИМҲД, ККЗО, ВМАО, ВФАР, КТВР, ТҶ ва ТБ	UNDP	150			
		3. Ташкил намудани барномаҳои доимоамалкунанда дар телевизион ва радио, рубрикаҳо дар нашриёти даврӣ оид ба аҳамияти иҷтимоӣ ва оқибатҳои зӯрварӣ нисбати занон ва духтарон	Ҳармоҳ дар радиои ҷумҳурӣ ва маҳаллӣ ва телевизион ба эфир на камтар аз 2 барнома мебарояд	КТВР, ККЗО, ВФАР, МИМҲД	UNDP	100			
		4. Омода намудани дастур барои муаллифони китобҳои таълимии мактабҳо ва китобҳои таълимии макотиби олии оид ба истифодаи маводҳо дар бораи роҳ надодани зӯрварӣ дар ҷомеа ва оила	Мавҷудияти дастур барои муаллифони китобҳои таълимӣ оид ба роҳ надодани зӯрварӣ дар ҷомеа ва оила	ВМАО, ККЗО, ТҶ ва ТБ	UNDP	10			
		5. Гузаронидани тренингу семинарҳо барои муаллифони китобҳои таълимии мактабҳо ва китобҳои таълимии макотиби олии дар бораи бехтар намудани маърифатнокӣ ва огоҳии гендерӣ ва бартарафсозии	На камтар аз 50% муаллифони китобҳои таълимӣ дар семинарҳои омӯзишӣ оид ба бехтар намудани	ВМАО, ККЗО, ТҶ ва ТБ	UNDP	120			

		стереотипҳои гендерӣ, бо назардошти зӯрварӣ дар оила	маърифатнокӣ ва огоҳии гендерӣ ва бартарафсозии стереотипҳои гендерӣ, бо назардошти зӯрварӣ дар оила, иштирок намуданд						
4.8.3. Рушди низоми Ҳимояи ҳуқуқи кӯдак	4.8.3.1. Таҳкими иқтисодии миллий оид ба Ҳимояи ҳуқуқҳои кӯдак	1. Таҳия ва татбиқи Нақшаи миллии амалиёт чихати некуаҳволии кӯдакони Тоҷикистон	Тасдиқ гаштани Нақшаи миллии амалиёт чихати некуаҳволии кӯдакони Тоҷикистон	ҲҚТ ВА ВМАО ВТАН	UNICEF	10			
		2. Таҳкими фаъолияти Шӯрои Ҳамоҳангсоз оид ба бартарафсозии шаклҳои бадтарини истифодаи меҳнати кӯдакон	Омода намудани ҳисоботи индикативии фаъолияти Шӯрои Ҳамоҳангсоз оид ба бартарафсозии шаклҳои бадтарини истифодаи меҳнати кӯдакон	ВМЕҲ	UNICEF ILO	10			
		3. Таҳия ва татбиқи барномаи мақсадноки миёнамуҳлати истеҳсоли молҳои кӯдакони	Тасдиқ шудани барномаи мақсадноки миёнамуҳлати истеҳсоли молҳои кӯдакони	ВСАНРТ ВРИС	UNICEF	10			
		4.Омода намудани гузориши миллий дар соҳаи некуаҳволии кӯдакон ва инқорияти иҷтимоӣ (дар се сол як маротиба)	Нашр ва паҳн намудани гузориши миллий дар соҳаи некуаҳволии кӯдакон ва инқорияти иҷтимоӣ (дар се сол як маротиба)	АИҚТ МТС	UNICEF	50			
		ҲАМАҲӢ дар баҳши 4.9.				1816			
		ҲАМАҲӢ ДАР БАҲШИ ИҶТИМОӢ				762080,1	12562,51	742646,5	1020
5. РУШДИ КОМПЛЕКСИИ МАНОТИҚИ КИШВАР									
5.1. Баланд намудани самаранокии идоракунии давлатии маҳал ва худидоракунии маҳаллӣ	5.1.1. Ба низом даровардани заминаи конунгузорӣ ва меъриии ҳуқуқӣ бо мақсади соддагардонӣ, дақиқ намудан ва тафсири яхелаи функсияҳои мақомоти идоракунии маҳаллӣ	1. Гузаронидани таҳлили самаранокии қорҳои иҷрономадаи ташкилотҳои донорӣ дар самти мукаммалгардонии идоракунии давлатӣ дар сатҳи минтақаҳо ва худидоракунии маҳаллӣ, омода намудани Нақшаи чорабинӣҳо дар асоси таҳлили гузаронидашуда 2. Қабули санади меъриии ҳуқуқӣ - оид ба таъмини шаффофияти мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ барои назорати самаранок ва иштироки чомеа раёнакардашуда;	Заминаи конунгузорӣ муҳолифатнок нест (аз ҷониби қоршиносони мустақил арзёбӣ мегардад) Нақшаи чорабинӣҳо 100% иҷро гаштааст Қабул	ВРИС ҚРМ ҚДСА ВРИС ҚРМ Вазорату идораҳо		100,0 10,0			

		- дар бораи тасдиқи низомномаи нав дар бораи вазоратҳо ва регламентҳои нав дар асоси зина ба зина гузаронидани маҳдудкунии ваколатҳо, функцияҳо ва сарчашмаҳои маблағгузори байни мақомоти идоракунии марказӣ ва минтақавӣ, бо назардошти натиҷаҳои шарҳи функционалии гузаронидаи Хукумати ҚТ	гаштани санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ			50,0				
	5.1.2. Таквияти нерӯи мақомоти идоракунии давлатӣ дар сатҳи минтақаҳо ва худидоракунии маҳаллӣ тавассути ташкили низоми баланд намудани сатҳи таҳассуси дар самти «иқтисодиёти муниципалӣ» ва «идоракунии давлатӣ ва муниципалӣ»	1. Таҳия ва қабули барномаи мақсадноки тайёр намудани кадрҳои/менечерҳои роҳбарикунанда барои мақомоти идоракунии маҳаллӣ ва худидоракунии маҳаллӣ. 2. Омода ва татбиқи маҷмӯи чорабиниҳои ба рушди нерӯи мақомотҳои идоракунии минтақавӣ, мутобиқи тағйиротҳои дар ваколатҳо ва хусусияти қори онҳо банақшагирифташуда; 3. Омода ва татбиқи намудани лоиҳаҳои таҷрибавӣ оид ба ҷорӣ намудани стандартҳои хизматрасониҳои давлатӣ ва муниципалӣ, ки ба аҳоли ва бизнес дар сатҳи минтақавӣ пешниҳод мегарданд; 4. Таҳияи дастурамал ва арзёбии самаранокии мақомоти идоракунии давлатӣ аз рӯи Индекси рушди инсонӣ, ки бо Қарори Хукумати ҚТ тасдиқ гардидааст ва ҷорӣ намудани он дар сатҳи минтақаҳо ва худидоракунии маҳаллӣ.	Иқтисодии мақомоти идоракунии баланд карда шуд Ҷорабиниҳои пешбинишуда 100% иҷро шуданд	ВМАО ВРИС КРМ ДИД ВРИС КРМ АХД КРМ АХД ИИДАИ МТС			30,0 50,0 100,0 20,0			
	5.1.3. Ташаққул ва ҷорӣ намудани модели муносири рақобатноки рушди минтақаҳо	1. Таъминоти ҳуқуқи ташаққули механизмҳои интиҳоби роҳбарони ҷамоатҳо бо роҳи овоздиҳии мустақими аҳоли;	Ворид намудани тағйироту иловаҳо ба Қонуни ҚТ «Дар бораи мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот» Заминаи меъёрии ҳуқуқи мустақилияти молиявии мақомоти худидораи шаҳрак ва деҳот қабул шуд	КРМ ВА ВМ КРМ		10,0 20,0				
5.2. Ташкил намудани шароитҳои ҷолиб барои пешбурди бизнес	5.2.1. Таҳия ва роҳандозии механизмҳои самараноки ҳамроҳгезии фаъолияти мақомоти ҳокимияти давлатии вилоят, ноҳия ва ҷамоатҳо оид ба	1. Таъсиси шӯроҳои машваратӣ оид ба мусоидат ба сармоягузориҳо 2. Дар ҳар мақомоти ҳокимияти давлатӣ дар минтақаҳои кишвар ташкил намудани сохтори воҳидӣ, оиди қор бо сармоягузори, ки онро муовини раис сарпарастӣ менамояд 3. Таҳияи тартиби қор бо сармоягузори дар сатҳи ноҳия барои	Афзоиши сармоягузориҳои ғайридавлатӣ ба минтақа	ҲҚТ КРМ МИМХД ҚДСА ҚДСА МИМХД ВМ		50,0 20,0 200,0				

	таъсиси «долони сабз» барои сармоягузoron	хавасманд-гардонии ифтитоҳи корхонаҳо бо сикли пурраи истеҳсолот (истихроҷ, коркард ва истеҳсоли маҳсулоти тайёр) 4. Ҷорӣ намудани низоми масъулияти шахсӣ барои хизматчиёни сатҳи ноҳиявӣ ва вилоятӣ, ки барои бизнес ва сармоягузoron монеаҳои сунъӣ месозанд 5. Таҳияи лоиҳаҳои босифати сармоягузории сармоя-гузoronро қонеъкунанда дар минтақаҳо		КДСА МИМҲД КДСА МИМҲД		50,0 200,0			
5.3. Рушди комплексии деҳот	5.3.1. Таҳияи Стратегияи дарозмуҳлати рушди комплексии минтақаҳои Тоҷикистон бо таваҷҷуҳи махсус ба рушди минтақаҳои деҳот	1. Қабул ва татбиқи Стратегияи рушди комплексии минтақаҳои Тоҷикистон дар асоси тадқиқотҳои гузаронидашудаи ҳудудҳои маъмурию минтақавии мавҷудаи мақомоти маҳаллии идорақунӣ ва илман асоснок намудани махсусгардонии ҳар минтақа; 3. Таҳияи пешниҳодҳо оид ба маблағгузории давлатии рушди минтақаҳо.	Стратегия қабул шуд ва татбиқ шуда истодааст Афзоиши ҳисса дар хароҷотҳои буҷети давлатӣ	ВРИС КРМ ВРИС КРМ ВМ		500,0 50,0			
	5.3.2. Ислоҳоти баҳши хоҷагии манзилию коммуналӣ (ХМК) бо истифодаи муносибатҳои инноватсионӣ	1. Таҳия ва қабули қарорҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷумла дар бораи маҷмӯи чорабиниҳо барои демонополитатсияи соҳа ва механизми муайянкунандаи татбиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи шароити давлат ва баҳши хусусӣ»; 2. Таҳия ва татбиқи Барномаи баланд бардоштани нерӯи институтсионалии соҳа ва Барномаи стандартҳои давлатии сифати хизматрасониҳои коммуналӣ пешниҳодшаванда. 3. Пешбинӣ намудани захираҳои молиявӣ дар буҷети ҳамаи сатҳҳо барои дастгирӣ ва барқарорсозии иншоотҳои инфрасохторӣ.	Ҳиссаи маблағгузориҳои буҷети тамоми сатҳҳо ва баҳши хусусӣ дар ХМК нисбат ба ММД зиёд мегардад	ҲҶТ ҲҶТ ҲҶТ ВМ		10,0 50,0			
	5.3.3. Ташаккули асосҳои институтсионалии рушди устувори минтақаҳои деҳоти кишвар	1. Ба анҷом расонидани ислоҳот дар соҳаҳои асосӣ, пеш аз ҳама ислоҳоти замин ва ислоҳоти хоҷагии об; 2. Ба анҷом расонидани хусусигардонии моликияти давлатӣ ва коммуналӣ дар минтақаҳо.	Ислоҳотҳои тибқи натиҷаҳои арзёбии мустақил ба анҷом расонида мешавад	ҲҶТ					
	5.3.4. Андешидани маҷмӯи тадбирҳо оид ба	1. Таҳия ва татбиқи Барномаи барқарорсозӣ ва рушди шабакаи мӯзӣшох/коллекҷҳои касбӣ техникаӣ дар	Маблағгузори и маҷмӯи чорабиниҳои мазкур	ВМАО, ВМЕҲ		10,0			

	омӯзонидан ва бозомӯзӣ намудани бекорон, бахусус чавонон, баланд бардоштани серхаракатии (мобильность) худудиву касбини онҳо	минтақаҳои кишвар; 2. Таъсиси шабакаи марказҳо (аз ҷумла шахсӣ) оид ба бозомӯзӣ ва азнавтайёркунии чавонони бекор; 3. Додани иҷозатнома (литсензия) ба на камтар аз 50 агентҳои хусусии шуғл барои бо ҷойи корӣ таъмин намудани аҳоли ва таъсиси бозорҳои нави меҳнат; 4. Таҳияи лоиҳаҳои сармоягузорӣ дар сатҳи минтақаҳо оид ба таъсиси истеҳсолоти меҳнатталаб ва ба илм ниёздошта	аз ҳисоби тамоми сарчашмаҳои афзоиш меёбад	ВМАО ВМЕХ ВМЕХ КДСА МИМХД		500,0 500,0			
	5.3.5. Татбиқи сиёсати самараноки экологӣ дар минтақаҳо дар асоси принципҳои СЭО, бо фарогирии мукамалгардонии заминаи меъёрию ҳуқуқӣ оид ба ҳифзи муҳити зист ва бехатарии экологӣ, инчунин кам намудани таъсири офатҳои табиӣ ба иқтисодиёти минтақаҳо	1. Ҷорӣ намудани технологияҳои муосир барои ба навъҳо ҷудо намудан ва коркарди партовҳои саноатӣ ва маишӣ, истифодаи дубораи онҳо; 2. Пешгирии намудани буридани ҷангалҳо ва барқарорсозии ҷангалзорҳои дар давраи бухрони энергетикӣ солҳои 2007-2008 Нобудкардашуда; 3. Барқарорсозӣ ва рушди шабакаҳои обтаъминкунӣ, паҳн намудани технологияҳои истифодаи сарфакоронаи об, полоиши обҳои ташноб ва захбур бо назардошти таъмини баргашта дубора истифодаи намудани оби коркард ва тозакардашуда; 4. Барқарорсозӣ ва тоза намудани иншоотҳои захбур, сохтмони шабакаҳои нави захбур бо мақсади паст намудани сатҳи обҳои зерзамини ва пешгирии шӯршавии заминҳо	Майдони ҷангалҳо дар сатҳи минтақаҳои афзоиш ёфт Шумораи технологияҳои нави муосир зидд гашт Афзоиши маблағгузори шабакаҳои обтаъминкунӣ ва иншоотҳои захбур	МИМХД КҲФМ МИМХД МИМХД ВЭНЕ МИМХД		5000,0 1000,0 1000,0 10,0			
4. Ташаккули асосҳои институтсионалии урбанизатсия	5.4.1. Босуръат рушд додани шаҳрҳо ва маҳаллаҳои типӣ шаҳрӣ барои таъмини мутавозинии рушди минтақавӣ дар пасманзари раванди индустриализатсия	1. Таҳия ва қабули Барномаи рушди шаҳрҳои хурди Тоҷикистон 2. Таҳия ва қабули Нақшаи чорабиниҳо оид ба бехтар намудани ҳолати ХМК ва иншоотҳои инфрасохтори муҳандисии техникӣ шаҳрҳои хурд (обтаъминкунӣ, канализатсия, газ, гармӣ, барқ, чамъоварӣ ва безаргардонии партовҳои маишӣ); 3. Таҳия ва татбиқи лоиҳаҳои ҳамкории давлат ва бахши хусусӣ (ХДБХ) дар шаҳрҳои хурд дар бахшҳои инфрасохтори нақлиётӣ, энергетикӣ ва коммуналӣ.	Афзоиши маблағгузори шаҳрҳои хурд аз ҳисоби тамоми манбаъҳо, аз ҷумла ХМК Афзоиши шумораи лоиҳаҳои ХДБХ	ВРИС КРМ МТС КДСА МИМХД		10,0 200,0 500,0			
	5.4.2. Рушд бахшидани механизмҳои мустақилияти молиявӣ иқтисодии шаҳрҳои хурд ва	1. Таҳия ва тасдиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии дахлдор оид ба идоракунии молиявӣ шаҳрҳои хурд 2. Таҳияи барномаи бехтар намудани нерӯи мутахассисони дахлдор дар шаҳрҳои хурд дар бахши идоракунии	Нерӯи мутахассисон баланд карда шуд	ВМ КРМ		10,0 10,0			

	махаллаҳои типпи шаҳрӣ	молиявии шаҳрҳои хурд							
	5.4.3. Рушд додани бозори манзил ва мусоидат намудани ба сохтмони амволи ғайриманқули истиқомати ва тичоратӣ дар шаҳрҳо	1. Гузаронидани тадқиқотҳо оид ба муайян намудани монеаҳо ва маҳдудиятҳо дар бахши танзими бозори сохтмон, аз ҷумла сабук намудани тартиби гирифтани иҷозат барои сохтмони нав ва ҷудо намудани замин; 2. Таҳияи маҷмӯи тадбирҳо оиди мусоидат ба рушди бозори манзили дастрас 3. Ташкил намудани шароитҳои мусоид барои сохтмон, азнавсозии манзили дастрас	Заминаи меъёрии ҳуқуқӣ ташкил карда шуд	ҲҚТ		100,0			
	5.4.4. Ташаккули кластерҳои минтақавӣ-истехсолӣ ва минтақаҳои рушди саноатӣ ҳамчун «қутби рушди» устувори минтақаҳо	1. Гузаронидани тадқиқотҳои махсус: - оид ба арзёбии нерӯ ва бартариятҳои мутлақ, муқоисавӣ ва рақобатнокии минтақаҳо; - оид ба муайянсозии самтҳои имконпазири кластеризатсияи минтақаҳои кишвар; - рушди долонҳои иқтисодии дохилидавлатӣ ва имкониятҳои иштироки Тоҷикистон дар долонҳои иқтисодии минтақавӣ 2. Таҳияи барномаи мақсадноки миллии ҷиҳати дар минтақаҳои кишвар ташкил намудани шабакаи технопаркҳо ва бизнес-инкубаторҳо дар асоси кластерҳои банақшагирифташаванда 3. Дар минтақаҳои кишвар ташкил намудани 4 бизнес-инкубатори намунавӣ ва 4 технопарки намунавӣ.	Натиҷаҳои тадқиқотҳо муҳокима шуда ва тавсияҳо ба ҳуҷҷатҳои барномавии дахлдор дохил карда шуданд Татбиқи барномаи миллии оғоз гардид На камтар аз 4 бизнес-инкубатори намунавӣ ва 4 технопарки намунавӣ фаъолият намуда истодаанд	ВРИС КРМ МТСМИМХД		200,0 200,0 200,0 20,0 2000,0			
		Ҳамагӣ				13100,0			
6.2. МОНИТОРИНГ ВА АРЗЁБӢ									
6.2.1. Ташкил ва таъмини фаъолияти самараноки низоми МваА	6.2.1.1 Ташкил намудани низоми миллии МваА	1. Таҳия ва қабули санади меъёрии ҳуқуқӣ оид ба ташкил намудани низоми ягонаи МваА 2. Гузаронидани тренинго оид ба омӯзонидани сохтори МваА дар ВРИС ҚТ	Низоми миллии МваА ташкил карда шуд Тренинго гузаронида шуданд	МО ВРИС ВА ВРИС		10,0 50,0	- -	10,0 50,0	- -

	6.2.1.2 Бехтар намудани самаранокии фаъолияти низоми МваА	1. Гузаронидани мониторинги харсолаи БМРТ барои солҳои 2016-2020 2. Ҳисоботҳо оид ба МваА дар чаласаҳои ШМР шунида мешаванд	Низоми миллии ягонаи МваА фаъолият менамояд: 1. Мониторинги харсола гузаронида мешавад 2. Ҳисоботҳо оид ба МваА дар чаласаҳои ШМР шунида мешаванд	ВРИС, вазорату идораҳои ҶТ ВРИС	Шарикон, ТҶШ, СТ ШМР	50,0 (10,0 дар симоҳои аввали харсоли минбаъдаи арзёбишаванда)	-	50,0	-
						-	-	-	-
				Ҷамағӣ:		110,0	-	110,0	1

Индикаторҳои асосии мониторинг ва арзёбӣ

Индикатор	Воҳиди ченак	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
НИШОНДИҲАНДАҲОИ МАКРОИҚТИСОДИ								
Суръати рушди ММД воқеӣ ба ҳисоби миёна дар 1 сол	%	6,0	6,0	6,3	6,7	6,8	7,5	
ММД ба ҳар сари аҳоли (аз рӯи ПҚХ)	долл. ИМА	2750	2900	3000	3300	3500	3800	
Ҳиссаи сармоягузориҳои хусусӣ дар ММД	%	9,3	9,5	9,6	9,7	9,8	10,0	
Ҳиссаи саноат дар ММД	%	12,5	13,6	14,1	15,2	15,5	15,7	
Ҳиссаи кишоварзӣ дар ММД	%	23,5	23,1	22,0	20,9	20,8	20,5	
Ҳиссаи хизматрасониҳо дар ММД	%	50,6	50,8	50,8	50,8	50,5	50,5	
Андозҳои тозаӣ ғайримустақим дар ММД	%	13,4	12,5	13,1	13,1	13,2	13,3	
ТАТБИҚИ ИҚТИДОРИ ЗАХИРАВИ ВА БЕҲТАР НАМУДАНИ РАҚОБАТПАЗИРИИ ИҚТИСОДИЁТ								
САНОАТ								
Ҳаҷми маҳсулоти саноатӣ (бо нархҳои соли 2015)	млн. сомонӣ	12173	13400	14700	16100	17700	19500	
Зиёдшавии ҳиссаи саноат дар ММД кишвар	%	12,8	13,5	14,0	14,5	15,0	16,0	
Шумораи ППП	Ҳазор нафар	68	75	80	85	90	100	
Ҳиссаи коркарди нахи пахта	%	6,1	11	20	24	28	32	
Ҳиссаи коркарди пилла	%	23,7	25	27	30	35	40	
Истеҳсоли матоъҳои пахтагин	млн. м²	8,4	10	15	20	30	80	
Истеҳсоли семент	ҳаз. т	1409	1800	2000	2400	2800	3000	
Истеҳсоли хишти сохтмонӣ	млн. дона	113	130	140	145	150	155	
БАҲШИ АГРАРӢ								
ИНДУСТРИАЛИЗАТСИЯ ВА РУШДИ УСТУВОРИ БАҲШИ АГРАРӢ								
.1	Сатҳи механизатсияи истеҳсолоти кишоварзӣ	%	50	53	56,0	59	62,0	65,0
	Афзоиши маҷмӯи маҳсулоти кишоварзӣ	%	100	108	118	128	138	150
	Азхудкунии заминҳои кишт	ҳаз.га	-	4,0	8,0	12,0	16,0	20,0
	Афзоиши коркарди саноатии маҳсулоти кишоварзӣ	%	20,0	22	24	26	28	30
АМНИЯТИ ОЗУҚАВОРИ ВА ТАЪМИНИ ДАСТРАСИИ АҲОЛИ БА ҒИЗОИ ХУШСИФАТ								
.2	Сатҳи худтаъминкунӣ бо маводи хӯрокворӣ	%	50	53	56	58	60	65
	Дастрасии иқтисодии аҳоли ба маҳсулоти хӯрокворӣ	%	55	54	53	52	51	50
	Истеъмоли ғизо, ккалория ба 1 нафар/шабонарӯз		2280	2300	2350	2400	2450	2500
	Дастрасии аҳолии деҳот ба оби нӯшокии тозаӣ безарар	%	59-60	61	62	63	64	65
ТАЪМИНИ ШУҒЛИ АҲОЛИИ ДЕҲОТ								
.3	Ҳиссаи табақаи миёна дар деҳот	%	20,0	22,0	24,0	26,0	28,0	30,0
	Ташаккули чойҳои нави қорӣ дар деҳот	Ҳазор чой		25	25	25	25	25

КОМПЛЕКСИ ЭНЕРГЕТИКИЮ СУЗИШВОРИ								
	Истехсоли нерӯи барқ, хамагӣ	млрд. кВт.соат	17134,3	17800,4	17930,1	19263,4	24096,4	26192,6
	Истехсоли нерӯи барқ дар НБО	млрд. кВт.соат	16832,5	17140	17168	18401	23271,4	24460,4
	Истехсоли нерӯи барқ дар НБХ (ТЭС)	млрд. кВт.соат	301,8	625	725	825	825	1732,2
	Ба қор андохтани иқтидорҳо, хамагӣ		-	150	150	410	-	825
	Аз он ҷумла:							
	ба НБО	Мвт	-	-	-	410	-	125
	ба СБХ		-	150	150	-	-	700
	Норасогии нерӯи барқ (-)	кВт.соат	-4476	-4389	-4610	-3516	+926,4	+2612,6
	Талаботи солона ба истехсоли нерӯи барқ	млрд. кВт.соат	21860	22190	22540	22780	23170	23580
	Истехсоли нерӯи барқ ба ҳар сари аҳоли	аз. кВт.соат/нафар	2,02					2,78
	Истихроҷи нафт	ҳаз. т	24,6	31,2	31,5	31,8	24,5	25,0
	Истихроҷи газ	ҳаз. м³	4111	4916	7175	7847	4500	4600
	Сармоягузориҳои банақшагирифташуда, хамагӣ	млн. сомонӣ долл. ИМА	388,2 129,8	871,1 485,8	1009,2 503,2	1533,3 894,0	1263,6 538,6	1394,2 699,2
	Содироти нерӯи барқ	млрд. кВт.соат	1400,2	1388	1396	1533	4310,5	4925,6
	Тарифи миёнаи нерӯи барқ	цент/кВт.соат	2,04	2,35	2,8	Баъди таҷдид ҳисоб карда мешавад		
	Суръати афзоиши тариф дар соли 2015	%	15	15	15	Баъди таҷдид ҳисоб карда мешавад		
НАҚЛИЁТ								
	Боргардиш	млн. т. км	6317,2	6507	6702	6903	7110	7265
	Мусофиргардиш	млн.мусоф.км	10554,5	10871	11197	11533	11879	12138
БАҲШИ МОЛИЯ								
	Активҳои ташкилотҳои қарзӣ	млн.сомонӣ	17 825	21 390	25 668	30 801	36 962	44 354
	Меъёрӣ кифоягии сармоияи ташкилотҳои қарзӣ	%	14,6	16,2	18,4	20,6	23	26,4
	Ҳиссаи қарзҳои безътимоди ташкилотҳои қарзӣ, аз ҷумла:	%	12,3	10,1	8,5	6,8	5,2	4,4
	бонкҳо	%	14,6	12	10	8	6	5
	ташкилотҳои молиявии хурд	%	1,4	1,5	1,6	1,8	2	2,2
	Даромаднокии активҳои ташкилотҳои қарзӣ, аз ҷумла:	%	2,52	2,9	3,2	3,5	3,8	4
	бонкҳо	%	2,4	2,8	3	3,2	3,4	3,6
	ташкилотҳои қарзӣ	%	2,6	3	3,4	3,8	4,2	4,4
	Шумораи ташкилотҳои қарзӣ ба 100 ҳазор аҳоли	адад	1,6	1,8	2	2,2	2,4	2,6
	Шумораи филиалҳои ташкилотҳои қарзӣ ба 100 ҳазор аҳоли	адад	5	5,5	6	6,5	7	7,5
БАҲШИ БЕРУНИИ ҚИСОДИ								
	Гардиши савдои хоричӣ	млн долл. ИМА	4254,0	4213,4	4262,8	4444,4	4574,6	4711,0
	Гардиши савдои хоричӣ, суръати рушд нисбат ба соли гузашта,	%	101,3	99,0	101,2	104,3	102,9	103,0
	Содирот	млн долл. ИМА	927	953,0	995,8	1219,9	1417,8	1633,1
	Содирот, суръати афзоиш нисбати соли гузашта	%	97,9	102,8	104,5	122,5	116,2	115,2
	Воридот	млн долл. ИМА	3327,0	3260,5	3267,0	3224,5	3156,8	3077,9
	Воридот, суръати афзоиш нисбат ба соли гузашта	%	77,4	98,0	100,2	98,7	97,1	97,5
	Сальдои тавозуни савдо	млн долл. ИМА	-2400,0	-2307,5	-2271,1	-2004,6	-1739,0	-1444,7
	Таносуби содирот ба воридот	%	27,9	29,2	30,5	37,8	44,9	53,1
	Таносуби воридот ба содирот	маротиба	3,59	3,42	3,28	2,64	2,23	1,88

	Индекси кушодагии савдо		52,9	52,6	52,0	52,3	53,9	54,7
	Индекси шароитҳои савдо		0,26	0,27	0,30	0,30	0,35	0,40
	Индекси концентратсияи содирот		0,50	0,47	0,45	0,43	0,41	0,40
	Индекси диверсификатсияи содирот		0,85	0,85	0,83	0,83	0,80	0,80
	Индекс концентратсияи воридот		0,12	0,12	0,11	0,10	0,10	0,10
	Индекс диверсификатсияи воридот		0,55	0,55	0,53	0,53	0,52	0,52
ПРОЕКЦИЯ ИҶТИМОИИ ИСЛОҲОТИ СОҲТОРИ: РУШДИ САРМОЯИ ИНСОНИ								
	Давомнокии пешбинишудаи умр ҳангоми таваллуд							
	Аз чумла	сол	73,5	73,9	74,4	74,8	75,2	75,9
	- мардон		71,7	72,1	72,5	73,0	73,4	73,8
	- занон		75,5	75,9	76,4	76,8	77,3	77,7
	Хароҷотҳои умумии бучети давлатӣ ба хароҷотҳои ғайриасосии соҳаҳои иҷтимоӣ	бо % ба ММД	13,1	14,2	15,6	17,8	18,7	20
БОЗОРИ МЕҲНАТ ВА ШУҒЛ								
	Таъсиси ҷойҳои кори доимӣ	ҳазор ҷой	61,5	Ҳамасола на камтар аз 100 ҳазор ҷойи нави кори истехсолӣ				
	Афзоиши сатҳи шугљнокӣ дар соҳаи саноат	% нисбат ба соли гузашта		на кам аз 4%				
	Ҳиссаи ҷойҳои кори дар деҳот таъсисдолашаванда дар тақсимои соҳаҳо	%		на кам аз 70%				
	Ҳиссаи шугљ дар бахши ғайрирасмӣ	%	40	40	39	39	38	37
	Ҳиссаи шахсони дорои маълумоти касбӣ дар байни аҳолии машғулбуда, аз чумла дар байни занон	%	26	на кам аз 27	на кам аз 28	на кам аз 29	на кам аз 30	на кам аз 30
	Афзоиши музди меҳнати минималӣ	%	20	на кам аз 21	на кам аз 22	на кам аз 23	на кам аз 24	на кам аз 24
МАОРИФ ВА ИЛМ								
	Фарогирии кӯдакони аз 3 то 6-сола бо муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ	% ба гуруҳи синнусоли дахлдор	12	17	19	20	25	30
	Ба истифода додани ҷойҳои таълимӣ дар низомии таҳсилот	Ба истифодадиҳии миёнаи солони, ҳазор адад	10,9	на кам аз 30				
	Сатҳи фарогирии бо мактабҳои ибтидоӣ ва миёна	% аз шумораи кӯдакони 6-16 сола	86,4	на кам аз 92	на кам аз 94	на кам аз 96	на кам аз 97	98
	- аз чумла духтарон		85,2	на камтар аз 89	на камтар аз 91	на камтар аз 93	на камтар аз 94	95
	Таъминоти мактабҳои миёна бо кадрҳои педагогие, ки дорои маълумоти олии касбӣ, аз чумла дар деҳот	%	72,7	75,0	80,0	85	88	90,0
			59,4	60,0	70,0	75	78	80,0
	Бозтайёркунӣ ва баланд бардоштани сатҳи таҳассусии муаллимоҳӣ	Ҳамасола, бо %	на камтар аз 20%		на кам аз 34			
	Фарогирии кӯдакони маъҷуб синусоли мувофиқ бо барномаҳои таълимӣ	%	На камтар аз 80					
	Ҳиссаи хатмкунандагони синфи 9, ки ба низомии муассисаҳои ибтидоӣ ва миёнаи касбии таълимӣ дохил шуданд	%	қариб 12	қариб 14	қариб 20	на кам аз 30%		
	Ҳиссаи муассисаҳои таҳсилоти касбие, ки биноҳояшон барои нафарони маъҷуб мутобик гардонидани шудаанд	%	на кам аз 10		на кам аз 10	на кам аз 13	на кам аз 15	на кам аз 18
	Ҳиссаи хатмкунандагони муассисаҳои	%	26	на кам аз 50				

таҳсилоти ҳамагонӣ, муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ, ки ба МТО дохил шуданд.								
Шумораи донишҷӯёни МТО - аз ҷумла духтарҳо/занҳо	ба 10 ҳаз. навар аҳоли	198 122				на кам аз 250 на кам аз 150		
Ҳароҷоти буҷет ба маориф бо назардошти сармоягузорӣ	бо % нисбат ба ММД	5,5	5,5	5,7	5,8	5,9	6,0	
Ҳиссаи ба тадқиқот ва таҳия машғулбудагон нисба ба шумораи умумии машғулбудагон	%	0,15	на кам аз 0,18	на кам аз 0,2	на кам аз 0,25	на кам аз 0,28	на кам аз 0,3	
Ҳароҷоти буҷет ба соҳаи илм	бо % нисбат ба ММД	0,15	0,14	0,15	0,13	0,12	0,12	
Таносуби музди меҳнати кормандони ба илм машғулбуда ва хизматрасонии илмӣ ва ба иқтисодиёт ва дар маҷмӯъ	таносубӣ	1,14:1				на кам аз 1,25:1		
ТАНДУРУСТӢ								
Ҳиссаи аҳолие, ки ба кумаки аввалияи тиббӣ таъмин мебошанд	%	92	92,6	93,2	93,8	94,4	95	
Ҳиссаи муассисаҳои КАТС, дар асоси ногӯи тасдиқшуда мучаҳҳаз гардонида шудаанд	%	85	86,0	87,0	88,0	89,0	90	
Таъмин намудани муассисаҳои табобатӣ бо кормандони тиб	%	82,7	84,2	85,7	87,2	88,7	90	
Аз ҷумла дар деҳот	%	72,0	74,0	76,0	78,0	80,0	82,0	
Паст қардани касалиҳои сирояткунанда	хамасола, %	афзуда буд				на кам аз 10%		
Бартараф намудани баъзе сиратҳое, ки бо вакцина идорашаванда	%					100%		
Ҳиссаи кормандони тиббӣ, ки аз такмили ихтисос гузаштанд	хамасола, %					на кам аз 20		
Вазни қиёси стандарҳои чоригардида (Роҳнамои клиникӣ) дар байни бемориҳо.	%	70,0	74,0	78,0	82,0	86,0	90,0	
Ҳароҷоти буҷет ба тандурустӣ бо назардошти сармоягузорӣ	бо % нисбат ба ММД	2,3	2,2	2,3	2,5	2,6	2,7	
Шумораи минтақаҳое, ки дар низоми тандурустӣ ба маблағгузори сарикасӣ гузаштанд	Шумора/бо %	18/28	35/54	42/65	50/77	57/88	65/100	
Бо дидбонҳои санитарӣ таъмин будани нуқтаҳои гузариш дар сарҳади гумрукӣ	%	50,0	60,0	70,0	80,0	90,0	100	
Шумораи озмоишгоҳҳои батериалогие, ки мутобиқи стандарти тасдиқшуда мучаҳҳаз гардонидашудааст	%	50,0	60,0	70,0	80,0	90,0	100	
Иҷои чорабиниҳои зидди сурхакон (гул) дар мониторинги беҳдошти санитарно-эпидемиологӣ	%	0,0	10,0	20,0	30,0	40,0	100	
Микдори барномаҳои эҳғарӣ (реабилитация) дариттиҳодҳои шахсони маъҷуб	воҳид	10,0	16,0	22,0	28,0	34,0	40	
ҲИҶЗИ ИҶТИМОӢ								
Афзоиши ҳақиқии нафақа	Афзоиши миёна олона бо %					на кам аз 10		
Коэффитсиенти ивазкунӣ	%	28,2	на кам аз 30%	на кам аз 33%	на кам аз 36%	на кам аз 38%	на кам аз 40%	
Ҷорӣ намудани кумаки суроғавии иҷтимоӣ	% фарогирии минтақаҳо	36	58	73	100	100	100	
Ҳиссаи кормандони иҷтимоие, ки аз такмили ихтисос гузаштанд	хамасола, %					на кам аз 20%		
Спетсфикатсия ва стандартҳои намунавии	воҳид	6	9	11	13	14	14	

	пешниҳоди хизматрасониҳо ба аҳолии осебпазир таҳия шуданд							
	Ҳиссаи шахсони маъюб, ки воситаҳои барқарорсозии техникаи ҷридиҳанда	%	50	56	62	68	74	80
	Афзоиши андозаи ҳақиқии кумакпулӣ	%				ҳамасола на 3-5 %		
ФАРҲАНГ								
·	Шумораи чорабиниҳо оид ба оммавикунонӣ анъанаҳо ва иншоотҳои мероси фарҳангӣ	воҳид		ҳамасола на кам аз 100				
	Ҳиссаи иншоотҳои фарҳангии дар ҳолати қаноатбахш қарордошта (таъмири асосӣ талаб намекунад) аз шумораи умумии иншоотҳои фарҳангӣ	%		не более 40				
	Таъминоти мачмӯӣ бо китобхонаҳо ва муассисаҳои фарҳангию истироҳатӣ	ба 100 ҳаз. аҳоли	27	на кам аз 54				
	Таъминоти мачмӯӣ бо театрҳо, осорхонаҳо, толорҳои концертӣ ва коллективҳои филармонӣ	ба 100 ҳаз. аҳоли	1	на кам аз 1,5				
	Ҳиссаи репертуарҳо барои кӯдакон ва ҷавонон аз шумораи умумии спектаклҳо (намоишҳо) (чорабиниҳо дар толорҳои театр)	%		на кам аз 55				
	Афзоиши шумораи донишҷӯёне, ки таълими касбӣ ва олии ба фарҳанг алоқаманд гирифтаанд	Афзоиши миёнаи солона, %		на камтар аз 10				
	Ҳиссаи маҳсулотҳои индустрияи эҷодӣ дар ҳаҷми умумии содирот	%	...	На камтар аз 0,5				
МУҲИТИ ЗИСТ								
·	Сатҳи таъминот бо манзил	м²/нафар	10,9	11	11,5	12	12,5	13
	Фарсудаҳои инфрасохтори коммуналӣ	%		на бештар аз 50	на бештар аз 40			

Индексҳои байнисоҳавӣ ва муқоисаҳои байналхалқӣ

	Индикатор	Воҳиди ченак	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	Сатҳи миллии камбизоатӣ	%	31,0	29,8	27,2	24,5	21,7	20
	Ҳиссаи табақаи	%	22,4	на кам аз 23	на кам аз 25	на кам аз 27	на кам аз 29	30
	Индекси рушди инсонӣ	индекс	0,624	0,638	0,644	0,651	0,657	0,667
	Индекси нобаробарии гендерӣ	раддабандӣ	Мавқеи 69 дар байни 155 кишвар	на поёнтар аз мавқеи 67	на поёнтар аз мавқеи 65	на поёнтар аз мавқеи 63	на поёнтар аз мавқеи 62	на поёнтар аз мавқеи 60
	Индекси рушди гендерӣ	гурӯҳ	Гурӯҳи 3 дар сатҳи рушд	Гурӯҳи 3 дар сатҳи рушд	Гурӯҳи 3 дар сатҳи рушд	Гурӯҳи 2 дар сатҳи рушд	Гурӯҳи 2 дар сатҳи рушд	Гурӯҳи 2 дар сатҳи рушд
	Пешбурди тичорат	раддабандӣ	Мавқеи 132 дар байни 189 кишвар	на пасттар аз мавқеи 130	на пасттар аз мавқеи 110	на пасттар аз мавқеи 100	на пасттар аз мавқеи 90	на пасттар аз мавқеи 80